

โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

THE SCHOOL MANAGEMENT FACTORS' MODEL AFFECTING STUDENTS SUCCESS
IN ALTERNATIVE SCHOOLS

ฐิตา ตันติพิบูลทรัพย์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2564

โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE SCHOOL MANAGEMENT FACTORS' MODEL AFFECTING STUDENTS SUCCESS
IN ALTERNATIVE SCHOOLS

THITA TANTIPIBOONSUP

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF EDUCATION
(Educational Administration)

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2021

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก
ของ
จิตา ดันติพิบูลทรัพย์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก	 ประธาน
(เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตยร.น.)	(รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรามรณ)
..... ที่ปรึกษาร่วม	 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคดล)	(อาจารย์ ดร.สมบุญ บวรศิริรักษ์)
	 กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์สม ภูติอริยวัฒน์)

ชื่อเรื่อง	โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก
ผู้วิจัย	ฐิตา ตันติพิบูลทรัพย์
ปริญญา	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2564
อาจารย์ที่ปรึกษา	เรือเอก ดร. อภิธีร ทรงบัณฑิตย์ ร.น.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีศิลป์ กุลนาคดล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก 2) ศึกษาโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก และ 3) ตรวจสอบความกลมกลืนของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก กลุ่มตัวอย่าง คือ คือ ผู้บริหาร จำนวน 26 คน และครู จำนวน 393 คนจากโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก จำนวน 26 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 90 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.86 ถึง 0.93 สถิติที่ใช้ ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างผลการวิจัยพบว่า 1) ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน ด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน ด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน ด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม และด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มี 5 ปัจจัย และปัจจัยทางอ้อมมี 3 ปัจจัย ซึ่งสามารถอธิบายความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกได้ ร้อยละ 75 3) การตรวจสอบความกลมกลืนของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่ามีความสอดคล้องกัน ($\chi^2 = 190.02$, $df = 165$, $P\text{-value} = 0.089$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$, $CFI = 1.00$, $SRMR = 0.02$, $RMSEA = 0.02$)

คำสำคัญ : โรงเรียนทางเลือก, ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก, โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

Title	THE SCHOOL MANAGEMENT FACTORS' MODEL AFFECTING STUDENTS SUCCESS IN ALTERNATIVE SCHOOLS
Author	THITA TANTIPIBOONSUP
Degree	DOCTOR OF EDUCATION
Academic Year	2021
Thesis Advisor	Lieutenant Dr. Apitee Songbundit rtn.
Co Advisor	Assistant Professor Dr. Taweetil Koolnaphadol

The objectives of this study are as follows: (1) to study the level of success of students in alternative schools under the authority of the Office of the National Primary Education Commission (OPEC); (2) to study the causal structural relationships of the model of school management factors that affected the success of students in alternative schools under the authority of OPEC; and (3) to analyze the correspondence of the developed causal structural relationships of the model of the school management factors with the empirical data collected from 26 chosen alternative schools under the authority OPEC with a total of 26 managers and 393 teachers. The research instrument used to collect the empirical data was a survey with 90 questionnaire items. The reliability of the instrument was derived from Cronbach's Alpha, which ranged from 0.86 to 0.93. The descriptive statistics included the Pearson Correlation Coefficient and structural equation modeling was used to analyze the simulated correspondence of the developed theoretical model and the empirical data. The results of the study were as follows: (1) the overall success of students in alternative schools was at the highest level in terms of six aspects, and the results indicated that all of them were placed in the highest range; (2) the study of causal structural relationships of the model of school management factors affected student success in alternative schools with five factors with a direct impact on the students. In addition, there were three more factors with an indirect impact on the success of the students. The six school management factors represented up to 75% of the success of students in alternative schools; (3) the analysis of causal structural relationships of the model of the school management factors that affected the success of the students in alternative schools and the empirical data from survey demonstrated that they were in concordance ($\chi^2 = 190.02$, $df = 165$, $P\text{-value} = 0.089$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$, $CFI = 1.00$, $SRMR = 0.02$, $RMSEA = 0.02$).

Keyword : Alternative school, Student success in alternative school, Causal structural relationships affecting students' success in alternative schools

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก เรือเอก ดร. อภิธีร์ ทองบัณฑิตย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคดลซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการศึกษาวิจัย ปรับแก้ข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ให้ปริญญานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี และ กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ศม์ ภูติอริยวัฒน์ และ อาจารย์ ดร.สมบุญ นูรศิริรักษ์ ที่ให้เกียรติเป็นคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ให้คำแนะนำอันเป็น ประโยชน์ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่ช่วยเติมเต็มให้ปริญญานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา นิยมมาหา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรใจ ลีทองอิน อาจารย์ ดร.สมบุญ นูรศิริรักษ์ และ ดร.ปิยภัทร พลัฒาที่กรุณา ตรวจสอบ แก้ไขและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนผู้บริหารและครูจาก สถานศึกษาทางเลือกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลการวิจัย รวมทั้งผู้สนับสนุนในการประสานงานและให้ ข้อมูลต่อผู้วิจัยทุกท่านที่ได้เอ่ยนามในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของผู้มีพระคุณทุกท่าน

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาคการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ โรฒทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย ถ่ายทอดประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและ การดำเนินชีวิต ตลอดจนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ รวมถึงเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ระดับการศึกษาชุมชนบัณฑิตและ กัลยาณมิตรทุกท่านที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้กราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความห่วงใย ที่เป็นกำลังใจ และสนับสนุนทุกอย่างในชีวิตของผู้วิจัยเสมอมา ขอคุณนางสาวพลิชฐา ดันติพิบูลทรัพย์ และคุณวิวัฒน์ เทพศุภ รัชกุล ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนในการทำวิจัยจนสำเร็จ คุณความดีอันเกิดจากประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบแต่บิดา มารดา คณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่าน

ฐิตา ดันติพิบูลทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย.....	9
ความมุ่งหมายของการวิจัย	9
ความสำคัญของการวิจัย	10
ขอบเขตการวิจัย	10
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	10
ตัวแปรที่ศึกษา	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
กรอบแนวคิดการวิจัย	14
สมมติฐานการวิจัย.....	20
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	21
1. โรงเรียนทางเลือกและแนวทางการจัดการศึกษา.....	22
1.1 ภูมิหลังและความเป็นมาของโรงเรียนทางเลือกในต่างประเทศ.....	22

1.2 การจัดการและพัฒนากิจการของการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย	38
2. ความสำเร็ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	45
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	45
2.2 ความสำเร็ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	48
3. ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกประเทศไทย	87
3.1 การนำองค์การ (Leadership Practice).....	90
3.2 การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling)	94
3.3 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management)	98
3.4 การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management)	102
3.5 การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management)	106
3.6 วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy)	108
4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารสถานศึกษากับความสำเร็ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	112
4.1 ปัจจัยด้านการนำองค์การ (Leadership Practice)	113
4.2 ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling)	115
4.3 ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management)	117
4.4 ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management)	118
4.5 ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management)	120
4.6 ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy)	121
5. ความสัมพันธ์ของตัวแปรเหตุที่เป็นเหตุและตัวแปรเหตุที่เป็นผลตัวแปรผล	123
5.1 การนำองค์การกับการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน	123
5.2 การนำองค์การกับการบริหารบุคลากร	123

5.3 การนำองค์การกับการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน.....	124
5.4 การนำองค์การกับวิธีการสอนของครู	124
5.5 การให้คำปรึกษาของครูกับการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน	124
5.6 การให้คำปรึกษาของครูกับวิธีการสอนของครู.....	124
5.7 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนกับวิธีการสอนของครู	125
6. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ นักเรียนในโรงเรียนทางเลือกประเทศไทย (SEM)	125
6.1 องค์ประกอบของแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง	125
6.2 ประเภทของแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง	128
6.3 วิธีการเขียนคำสั่งในโปรแกรมลิสเรล	137
6.4 การตรวจสอบความถูกต้องของแบบจำลอง.....	145
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	148
7.1 งานวิจัยในประเทศ.....	148
7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ.....	150
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	156
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	156
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	158
การเก็บรวบรวมข้อมูล	161
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	162
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	163
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	163
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	165
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	166

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	167
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	169
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	175
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	194
ความมุ่งหมายของการวิจัย	194
วิธีการดำเนินการวิจัย	194
การเก็บรวบรวมข้อมูล	195
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	196
สรุปผลการวิจัย	196
อภิปรายผลการวิจัย	199
ข้อเสนอแนะ	217
บรรณานุกรม	222
ภาคผนวก	239
ประวัติผู้เขียน	257

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 สรุปแนวคิดความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	47
ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	157
ตาราง 3 ความถี่ และร้อยละเกี่ยวกับคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง (n = 419 คน).....	166
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง	167
ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปรผลความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียน ทางเลือก	169
ตาราง 6 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ นักเรียนในโรงเรียนทางเลือกกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก.....	176
ตาราง 7 ค่าสถิติใช้วัดความกลมกลืนของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการ บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (ก่อนการพัฒนา)..	186
ตาราง 8 ค่าสถิติใช้วัดความกลมกลืนของของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัย ทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (หลังการ พัฒนา).....	190
ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์ของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	191
ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถาม (α)	241

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 ปัจจัยการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	19
ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างของแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง	125
ภาพประกอบ 3 แบบจำลองการวัดสำหรับตัวแปรภายนอก	126
ภาพประกอบ 4 แบบจำลองการวัดสำหรับตัวแปรภายใน	127
ภาพประกอบ 5 แบบจำลองสมการโครงสร้าง	127
ภาพประกอบ 6 โมเดลย่อย I ในโปรแกรมลิสเรล	130
ภาพประกอบ 7 โมเดลย่อย II ในโปรแกรมลิสเรล	133
ภาพประกอบ 8 โมเดลย่อย III ในโปรแกรมลิสเรล	136
ภาพประกอบ 9 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการนำองค์กร	177
ภาพประกอบ 10 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู	178
ภาพประกอบ 11 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน	179
ภาพประกอบ 12 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน	180
ภาพประกอบ 13 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร	181
ภาพประกอบ 14 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู	182

ภาพประกอบ 15 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของด้านความสำเร็จของ นักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	184
ภาพประกอบ 16 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (ก่อนการพัฒนา)	185
ภาพประกอบ 17 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (หลังการพัฒนา)	188

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษานับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์และพัฒนาชาติ ดังเช่นองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO) มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อให้เข้าถึงทุกชนชั้น และทุกบริบททางสังคม เพื่อที่จะปฏิรูปสังคมโดยใช้การปรับแนวทางการศึกษาและช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของมนุษย์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (UNESCO, 2021) ซึ่งในปัจจุบันโลกมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งต้องยอมรับว่าการจัดการศึกษาของชาติไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ มีอิทธิพลต่อการศึกษามากกว่าการพัฒนาคนให้มีขีดความสามารถในการใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และยังพบว่าภาพสะท้อนจากผลิตผลทางการศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณของไทย โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาในระดับพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของชาติมากกว่าระดับอื่น ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังที่ รุ่ง แก้วแดง (2544, น. 11) ได้อธิบายว่า ประเทศไทยยังมีการจัดการศึกษาที่ยังด้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน คนงานส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงระดับการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น ไม่มีฝีมือแรงงานเฉพาะด้าน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ตลอดจนความสามารถของประเทศไทยในการแข่งขันในสังคมโลก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้ทำการศึกษาสภาวะการศึกษาไทยปี 2559 ถึง 2560 เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0 พบว่า ผลของการพัฒนาการศึกษาไทยระหว่างปี 2554-2559 ในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 มีพัฒนาแต่ยังไม่พบข้อมูลที่แสดงถึงความสำเร็จที่น่าพอใจอย่างชัดเจน แม้จะมีความคาดหวังของสังคมและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคุณภาพของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านคุณภาพนักเรียน ขณะเดียวกันการศึกษาในทุกระดับชั้นยังต้องปรับปรุงแก้ไขในอีกหลายประการ ในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านโอกาสทางการศึกษา โอกาสการเข้ารับการศึกษามากกว่าประชากรกลุ่มวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากสถิติพบว่าในปี 2557 และมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ยังไม่ได้เข้ารับการศึกษามากกว่าร้อยละ 11.7 จากผลการ

สอบ O-NET ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปี การศึกษา 2560 ใน 4 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เมื่อ เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2559 สอบช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ที่ผ่านมา พบว่าคะแนนยังคงไม่ มีการพัฒนาเท่าที่ควร คะแนนในบางวิชาลดลง รายวิชาที่นักเรียนทำคะแนนได้ต่ำที่สุด ทุก ระดับชั้น คือ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์เพียง 26.30 คะแนนเท่านั้น และโดยภาพรวมส่วนใหญ่ได้คะแนน เฉลี่ยไม่ถึงครึ่งของคะแนนเต็ม อีกทั้งผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ระหว่างปี 2554-2557 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ก็พบว่ามี สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการประเมินเพียงร้อยละ 77.47 เท่านั้น ผลการประเมินระดับ นานาชาติ เช่น โครงการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Trends in International Mathematics and Science Study –TIMSS) ในปี พ.ศ.2554 (TIMSS 2011) ก็ ชี้ให้เห็นปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของไทยมีคะแนนเฉลี่ยวิชา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อยู่ในลำดับที่ 34 และ 29 จาก 52 ประเทศ โดยคณิตศาสตร์อยู่ใน กลุ่มอ่อนที่สุด ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของไทย จากผลการประเมินในปี พ.ศ. 2557 (TIMSS 2015) ได้คะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อยู่อันดับที่ 26 จาก 37 ประเทศทั้ง สองวิชาแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งพัฒนาคุณภาพวิชาคณิตศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ ซึ่งนักเรียนไทยทั้งสองระดับชั้นไม่เคยได้คะแนนถึงค่าเฉลี่ย 500 คะแนนเลย

ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา นอกจากความสามารถทางวิชาการยังไม่ปรากฏผลที่ ชัดเจนแล้ว เด็กและเยาวชนไทยยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรม เนื่องจากไม่มีการบูรณาการคุณธรรมในวิชาต่างๆ และบางครั้งความไม่เอื้ออำนวยของสภาพแวดล้อมในการจัด การศึกษา ทำให้ขาดการฝึกนักเรียนให้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นโจทย์สำคัญสำหรับการจัด การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดี ในด้านความเท่าเทียมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประเทศไทยมีเด็กเยาวชนวัยเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 3-17 ปี) นอกกระบวนการศึกษา มากกว่า 670,000 คนทั่วประเทศ เพราะปัญหาความยากจน ความด้อยโอกาสทางสังคม ความ พิกัดและปัญหาครอบครัว ดังที่สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ ทำการวิเคราะห์แนวโน้มการเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ ของนักเรียนไทย ต่างพื้นที่ พบว่านักเรียนจากกรุงเทพฯและปริมณฑลมีคะแนนห่างกันกับนักเรียนจากภาคอีสาน ตอนล่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ความเป็นเมืองและชนบทจึงมีความสัมพันธ์กับโอกาสใน การศึกษาของเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จากรายงานขององค์การยูนิเซฟ

(มติชนออนไลน์, 2563) (ออนไลน์) พบว่ากลุ่มเด็กยากจนยังมีความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสการสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาสูง และเสนอว่าควรเพิ่มการสรรเงินอุดหนุนเพื่อให้นักเรียนยากจน โดยเน้นไปที่เด็กขาดโอกาสมากที่สุด รวมทั้งต้องปรับปรุงการจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียนและนักเรียนที่ขาดโอกาส โดยเน้นทรัพยากรที่ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันมากให้มากขึ้น ตลอดจนสำรวจข้อจำกัดและสัมผัสการทำงานในพื้นที่จริง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560, น. 3) ได้ศึกษาพบว่า สภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกและประเทศไทยในการเปลี่ยนผ่านช่วงศตวรรษที่ 20 สู่ศตวรรษที่ 21 เป็นปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่สำคัญ ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนและผลักดันให้มีการปฏิรูปประเทศไทยในทุกด้าน ก่อให้เกิด “นโยบายประเทศไทย 4.0” ซึ่งเป็นโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ต้องการปรับเปลี่ยนประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศตามนโยบาย “Thailand 4.0” ให้สำเร็จได้นั้นคำตอบ คือ “การศึกษา” เพราะการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญการสร้างคน สร้างสังคม สร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 อีกทั้ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, นน. 58-59) ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาพบว่ามาจากองค์ประกอบหลายประการ คือ ด้านระบบบริหารและการจัดการที่เน้นการรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลาง เปิดโอกาสให้หน่วยปฏิบัติมีอำนาจในการตัดสินใจน้อยมาก แม้มีการมอบอำนาจบางเรื่อง แต่ก็เป็นเรื่องการปฏิบัติตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยส่วนกลาง การปฏิบัติไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของท้องถิ่นทำให้เกิดการสูญเสียด้านทรัพยากร ก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องหลายประการ รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะเข้ามามีบทบาทในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ด้านคุณภาพและปริมาณการจัดการศึกษา ปัญหาสำคัญคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างต่ำ ด้านหลักสูตร สื่อ กระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยที่หลักสูตรแกนกลาง ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่หลากหลายได้ เนื้อหาสาระของหลักสูตรไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น การวัดผลประเมินผลเน้นความรู้ ความจำ มากกว่าความสามารถจากการปฏิบัติจริง ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา บางส่วนยังขาดความรู้ความสามารถและทักษะความชำนาญในการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ จิตสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครู ผู้บริหารบางส่วนยังไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมพัฒนาให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงาน ภาวะความเป็นผู้นำ และทักษะการบริหารจัดการด้านการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 ระบุไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในมาตรา 31 ให้กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรมและการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา

ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 กำหนดให้การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสถานที่อาจจัดการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือ ทั้งสามรูปแบบก็ได้ และให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่นักเรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบก็ได้ ต่อมารัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 ได้มีบทบัญญัติอธิบายถึงรูปแบบการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง คือ “การศึกษาทางเลือก” ขึ้นเป็นครั้งแรก ในบทบัญญัติ มาตรา 49 วรรคสาม “การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือองค์กรเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ” จึงเป็นการยืนยันว่าการศึกษาทางเลือก มีส่วนร่วมอยู่กับการศึกษากระแสหลักตลอดมา ซึ่งนอกจากการศึกษาทั้งสามรูปแบบแล้ว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 9 กำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ยังมีการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้กำหนดไว้คือ การศึกษาทางเลือก ซึ่งเป็นอีกแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการที่แตกต่างและหลากหลายในปัจจุบัน หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกจะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของตนเอง ได้เรียนตามที่อยากเรียนโดยแท้จริง จึงพัฒนาการส่วนบุคคลเพื่อนำไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นปัจเจกชนที่มีประสิทธิภาพ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาทางเลือก (Alternative Education) จึงเป็นการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อ

ความต้องการของนักเรียนที่ไม่ประสงค์จะเรียนในระบบการศึกษาตามปกติ เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งความสนใจ ความต้องการ ความสามารถ รวมถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ดังนั้น การจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงความหลากหลายของเด็กแต่ละคน (อรรวรรณ พังเพระ และ รสพร หม้อศรีใจ, 2562) (ออนไลน์)

การศึกษาทางเลือกเป็นการจัดการศึกษาที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากการศึกษาตามแนวกระแสหลักในระบบทั่วไป จัดขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลาย จึงมีหลายรูปแบบ แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ในการจัดการเรียนการสอนนอกจากอ้างอิงหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังมีหลักสูตรของทางโรงเรียนเอง ที่เน้นเรียนเรื่องใกล้ตัว ก่อนไปหาเรื่องไกลตัว เช่น ต้องเรียนรู้สิ่งที่อยู่ในชุมชนก่อน ซึ่งนักเรียนจะได้เรียนทั้งภาควิชาการเทียบเท่ากับนักเรียนในโรงเรียนกระแสหลัก และด้านวิชาชีพด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนด้วย ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เต็มตามศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ได้อธิบายว่ามูลเหตุสำคัญความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาทางเลือกในสังคมไทย เนื่องจากสถานการณ์ในระดับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงไม่กี่ทศวรรษ จากยุคอุตสาหกรรมสู่ยุคอุตสาหกรรมข่าวสารและสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ แต่โดยที่ทั้งหมดนั้นเกิดขึ้นภายใต้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด รวมถึงในตัวระบบศึกษาเอง อันเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนามนุษย์ การศึกษาแม้สร้างความก้าวหน้าในอัตราการรู้หนังสือของประชากร การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่มีระดับความรู้ขั้นอุดมศึกษา และเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างอินเทอร์เน็ต และความหลากหลายทางกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเครือข่ายทางสังคมชนิดใหม่ ที่ช่วยให้การสร้าง การใช้ และการกระจายความรู้ เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว แต่พร้อมกันนั้นก็ได้สะสมปัญหาความรุนแรงและความเสื่อมในตัวระบบการศึกษามากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในเรื่องผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพและสามารถต่ำ ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนไป ความรู้ที่ได้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของการดำรงชีวิตในสังคม การบริหารจัดการระบบการศึกษาโดยรวมขาดประสิทธิภาพ กำลังสร้างผลลัพธ์ของการศึกษาให้ไปในทิศทางเดียว คือ ความสูญเปล่า

สำหรับการจัดแบ่งประเภทของการจัดการศึกษาทางเลือก จากการวิจัยของ สุชาติ จักรพิสุทธิ (2548) เรื่อง “การศึกษาทางเลือก : ฐานข้อมูลและการวิเคราะห์” ปี 2548 ในการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้แบ่งการศึกษาทางเลือก ออกเป็น 7 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัว หรือ Home School คือ การจัดการศึกษา

โดยมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นครู โดยเป็นผู้ที่จะต้องเลือกรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อจัดทำแผนการศึกษาโดยอิงจากความสนใจของลูก ตลอดจนประเมินและเก็บรวบรวมผลงานการเรียนรู้ของลูก เพื่อส่งให้กับทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) การศึกษาทางเลือกที่อิงกับระบบโรงเรียน คือ โรงเรียนที่สามารถจัดหลักสูตร หรือกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากโรงเรียนตามแนวกระแสหลักทั่วไป โดยมีระบบการเรียนการสอนในเชิงสร้างสรรค์ เน้นนวัตกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริม ศักยภาพตามความแตกต่างของนักเรียน 3) การศึกษาทางเลือกสายคุณภูมิปัญญา คือ การศึกษาเพื่อการถ่ายทอดสืบสานภูมิปัญญาของพ่อครู แม่ครู ปราชญ์ชาวบ้าน เน้นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การศึกษาทางเลือกสายศาสนา และวิถีปฏิบัติธรรม คือ การศึกษาที่ยึดหลักเนื้อหาทางศาสนาธรรม แตกต่างกันไปตามจุดเน้นของแต่ละสำนักแต่ละแนวทาง ให้ความรู้แนวเศรษฐกิจพอเพียง 5) การศึกษาทางเลือกที่เป็นสถาบันนอกระบบรัฐ คือ การศึกษานอกระบบที่จัดให้แก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะของตน ส่วนใหญ่ดำเนินงานโดยองค์กรพัฒนาเอกชน หรือเครือข่าย 6) การศึกษาทางเลือกของกลุ่มการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรม คือ การศึกษาเรียนรู้ของชาวบ้านที่เป็นแบบปฏิบัตินิยม มีความหลากหลายมากที่สุด ทั้งกลุ่มการเรียนรู้ ผ่านกลุ่มกิจกรรม ชุมชน การสืบสานภูมิปัญญา การฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากร การแพทย์พื้นบ้าน การสาธารณสุข การจัดการปัญหาชุมชน เด็ก และสตรี 7) การศึกษาทางเลือกผ่านสื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ คือ การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีระบบสื่อสารมวลชนสมัยใหม่ รวมทั้งจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ส่วน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ตามรายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาทางเลือก เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนตามนโยบายประเทศไทย 4.0 มีการจัดแบ่งกลุ่มการศึกษาทางเลือกในสังคมไทย เป็น 2 แนวทาง คือ 1) การศึกษาทางเลือกในฐานะคุณค่าและความหมายอันแท้จริงของการศึกษาเรียนรู้ ความหมายคือ การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความหลากหลายอันเป็นภาวะตามธรรมชาติ สร้างสรรค์ องค์ความรู้ที่สมดุล และผสมผสาน สร้างสรรค์ วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับธรรมชาติ ในการเรียนรู้ของมนุษย์ ช่วยให้ค้นพบตนเองและนำทางให้ประสบความสำเร็จได้ตามศักยภาพของตน และเป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน 2) การศึกษาทางเลือกให้คุณค่าและความหมายทางปรัชญาการศึกษา ในมิติของการเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการ : ความหมาย คือ การมาถึงของสิ่งใหม่ การริเริ่มสร้างความก้าวหน้าใหม่ ๆ เพื่อนำเสนอทางออกจากวิกฤตการณ์ให้เกิดการพัฒนาในก้าวต่อไป

การศึกษาทางเลือก เมื่อเทียบกับรูปแบบการศึกษาตามกฎหมายของชาติ คือ ลักษณะร่วมและแตกต่างของรูปแบบการศึกษา 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาในระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษานอกระบบ เมื่อพิจารณาจากจุดมุ่งหมายและ

สถานภาพทางกฎหมายของการศึกษาทางเลือก ซึ่งแบ่งการศึกษาทางเลือก ออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ ได้แก่ ประเภทที่ 1 สถานศึกษาทางเลือก หมายถึง โรงเรียนที่มีระบบการศึกษาแบบเปิดให้ มีความยืดหยุ่น ทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผลโดยอ้างอิงหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการ และมีหลักสูตรของทางโรงเรียนเอง เพื่อมุ่งเน้นให้เหมาะสมกับผู้เรียนเฉพาะ กลุ่ม โดยจะไม่เน้นการท่องจำ ประเภทที่ 2 โรงเรียนทางเลือกนอกระบบรัฐ หรือที่จัดโดยองค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน หมายถึง กลุ่มที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของตนเอง ไม่อิงหลักสูตรรัฐ เป็น การจัดการศึกษาเรียนรู้ที่ตอบสนองแก่กลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างหลากหลายมาก รวมถึงผู้ ด้อยโอกาส โดยส่วนใหญ่เป็นการจัดการศึกษาเรียนรู้บนพื้นฐานของปัญหาที่มากจากชีวิตจริง ชุมชน มุ่งฟื้นคืนภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่ดีงาม หรือมุ่งความรู้ในเชิงปฏิบัติที่นำไปสู่การแก้ไข ปัญหาชีวิต ชุมชน ได้จริง มีจำนวนมากที่การดำเนินงานไม่ยึดหลักสูตรหรือแบบแผนที่เป็นทางการ ของรัฐ จึงไม่ได้รับการรับรองผลการสำเร็จการศึกษาจากหน่วยงานของรัฐ

ในการบริหารโรงเรียนทางเลือก สิ่งที่สำคัญที่จะนำพาโรงเรียนให้สามารถดำเนินการ จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลสำเร็จโดยรวมแก่นักเรียนก็คือผู้บริหาร โรงเรียนที่มีความรู้ ความสามารถ สามารถเลือกใช้ปัจจัยการบริหารงานมาใช้ในการบริหาร โรงเรียน ให้บรรลุผล ดังที่ ศิริศักดิ์ อุทัยวัฒน์ (2554) อธิบายว่า ผู้นำองค์กรเปรียบเสมือนแม่ทัพที่ ต้องวางยุทธศาสตร์ในการต่อสู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่แปรผันไปอย่างรวดเร็วและ ตลอดเวลา ในฐานะผู้นำองค์กรจะต้องเตรียมพร้อมในตนเองในทุก ๆ ด้าน จะต้องอาศัยหลักการ บริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาอย่างถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติ แต่ก็ยังคงมี คำถามว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนมีความสัมพันธ์และ สามารถพยากรณ์ความมีประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนตามที่มุ่งหวังได้จริงหรือไม่ บราวน์ (Brown, 2019) พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อความสำเร็จนักเรียนอยู่ในระดับสูง โดย ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางการศึกษา (Instructional leadership) มีการพัฒนาเพื่อค้นพบแนวทาง ปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best practices) และมุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรและสรรหา จ้างงานและฝึกฝน บุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น โรงเรียนจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และนำไปสู่การ พัฒนาโรงเรียนหากภาวะผู้นำและการบริหารของผู้บริหารมีความเชื่อมโยงและมีความสำคัญเท่า เทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา คือ การใช้ภาวะผู้นำของ ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการเลือกใช้ปัจจัยทางการบริหาร

ฟลาวเวอร์, แม็คเดเนียล และจอลิเว็ต (Flower, McDaniel, & Jolivet, 2011) ได้นิยาม แนวทางในการปฏิบัติของโรงเรียนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ มีความเหมาะสมกับความ

ต้องการของนักเรียน สามารถนำมาใช้ในบริบทของโรงเรียนได้ สร้างผลลัพธ์เชิงบวกให้แก่นักเรียนได้ ซึ่งคุณลักษณะที่โดดเด่นของโรงเรียนได้แก่ มีชั้นเรียนขนาดเล็ก มีตารางเรียนที่ยืดหยุ่น และมีหลักสูตรพิเศษ (Johnson & Taliaferro, 2012) การมีจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนน้อยทำให้ครูสนใจนักเรียนได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ผลการศึกษาของ บาร์ (Barr, 1977, pp. 1-30) ในปี 1977 และ โปโรสกี และ ลู (Porowski & Luo, 2014) ในปี 2014 มีความสอดคล้องกัน โดยพบว่าโรงเรียนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการทำให้นักเรียนบรรลุมาตรฐานของการศึกษาและสำเร็จการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพคือโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนมีความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ (Wilson, Stemp, & McGinty, 2011) แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก อาร์รอน (Aron, 2006), ฮลาดี้ (Hlady, 2013), เทียร์นีย์ (Tierney, 2014), วาลีวาและคาสีโมวา (R. A. Valeeva & Kasimova, 2015), โพล (Poole, 2016) และ บราวน์ (Brown, 2019) พบว่ามี 6 ปัจจัยคือ 1) การนำองค์กร (อาร์รอน (Aron, 2006), โพล (Poole, 2016) และ บราวน์ (Brown, 2019)) 2) การให้คำปรึกษาของครู (Counselling) (ฮลาดี้ (Hlady, 2013) และ เทียร์นีย์ (Tierney, 2014)) 3) การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (อาร์รอน (Aron, 2006) และ เทียร์นีย์ (Tierney, 2014)) 4) การจัดบรรยากาศในโรงเรียน (เทียร์นีย์ (Tierney, 2014) และ วาลีวาและคาสีโมวา (Valeeva & Kasimova, 2015)) 5) การบริหารบุคลากร (อาร์รอน (Aron, 2006)) และ 6) วิธีการสอนของครู (อาร์รอน (Aron, 2006) และ บราวน์ (Brown, 2019))

ในปัจจุบันการศึกษาในระบบปกติอาจไม่ตอบโจทย์ต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีให้กับคนรุ่นใหม่ โรงเรียนทางเลือกจึงเป็นทางเลือกช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งยังปลูกฝังให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยตนเอง นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) มีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ตอบสนองต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) โดยดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559) จึงเปรียบได้ว่าความสำเร็จของนักเรียนประเมินได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะ

ทางสังคมของนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียน ความสำเร็จของโรงเรียนทางเลือกมีความแตกต่างกันไปตามเป้าหมายของโรงเรียนจึงทำให้มีความยากลำบากให้การนิยามว่าอะไรคือความสำเร็จของการจัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าว

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จึงสนใจในแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกและศึกษาปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก สำหรับใช้เป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกในโรงเรียนเอกชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามภารกิจในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562

คำถามการวิจัย

1. ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือกอยู่ในระดับใด
2. โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก ประกอบด้วยตัวแปรอะไรบ้าง
3. โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก ประกอบด้วยอะไรบ้าง และมีโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อสร้างและทดสอบความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยการความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของนักเรียน (Student Success) ในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก
2. เพื่อศึกษาโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก

3. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญในเชิงทฤษฎีที่สามารถนำสู่การปฏิบัติในเรื่องของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีความสำคัญดังนี้

1. ผลงานวิจัยทำให้ทราบถึงระดับของความสำเร็จของนักเรียน (Student success) ในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และการจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement Model) ซึ่งเป็นผลการวิจัยที่ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบและโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

3. หน่วยงานทั้งสถานศึกษาภาครัฐและเอกชน สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาทางเลือก หรือเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารโรงเรียนทางเลือกที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก จำนวน 26 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 26 คน และครู จำนวน 645 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) แบ่งเป็น

1. ผู้บริหาร จำนวน 26 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)
2. ครู จำนวน 393 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic random sampling) ในการสุ่มตัวอย่างจากครูของโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือกแต่ละโรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ปัจจัยการบริหาร 6 ด้าน คือ

1. การนำองค์กร (Leadership Practice)
2. การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling)
3. การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management)
4. การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management)
5. การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management)
6. วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (Student Success) ใน 6 องค์ประกอบ คือ

1. นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Attendance and Higher GPA)
2. นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Social/Emotional Skill Building)
3. นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior)
4. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Positive Student Attitude)
5. นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student Autonomy)

Autonomy)

6. นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนทางเลือก (Alternative School) หมายถึง โรงเรียนที่สอนโดยเน้นความสุขของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ มีรูปแบบหลากหลายในการเรียนรู้ รองรับความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน และเพิ่มโอกาสในการสำเร็จการศึกษาให้นักเรียนมีความรู้ เทียบเท่ากับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกระแสหลัก

2. ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (Student Success) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ที่เป็นกระบวนการ และผลลัพธ์จากการเรียนการสอนของ โรงเรียนทางเลือก ใน 6 องค์ประกอบหลัก คือ 1) นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Attendance and Higher GPA) 2) นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Social/Emotional Skill Building) 3) นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior) 4) นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Positive Student Attitude) 5) นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student Autonomy and Individualization) 6) นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Attendance and Higher GPA) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่มีลักษณะในการเข้าเรียน ได้แก่ จำนวนการเข้าร่วมชั้นเรียน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการแสวงหาความรู้ มีแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียน ทำให้ได้ผลลัพธ์ทางการเรียนที่ดีทั้งด้านเกรดเฉลี่ยที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ชีวิต ตลอดจนมีความสุขในการเข้าชั้นเรียน

2.2 นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Social/Emotional Skill Building) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่มีการรับรู้และบริหารอารมณ์ของนักเรียน มีความเข้าใจตนเองและแสดงความเข้าใจผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์รู้จักสร้างและการรักษาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นในสังคม รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์นั้น เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2.3 นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่แสดงออกมาและสังคมให้การยอมรับ เป็นการแสดงออกทางกาย กิริยาท่าทางและคำพูด ตลอดจนพฤติกรรมที่สะท้อนมาจากการมีจิตใจที่ดี ได้แก่ การให้ความเคารพผู้ใหญ่ ไม่พูดจ้วงจาบหยาบคาย การรู้จักคุณของสังคมและประเทศชาติ โดยการเป็นพลเมืองดีและตอบแทนต่อสังคม

2.4 นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Positive Student Attitude) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกเชิงบวกของนักเรียนต่อโรงเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ การแสดงความเป็นมิตรต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ความตั้งใจในการมาเรียน การพูดกล่าวถึงโรงเรียนในทางที่ดี

2.5 นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student Autonomy and Individualization) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่

แสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคลอื่น มีการใช้สิทธิของตนเอง โดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ได้แก่ สิทธิในการใช้ความคิด คำพูด อ่านเขียนในเรื่องต่าง ๆ ตามสิทธิของตนเอง

2.6 นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามความตั้งใจจนบรรลุเป้าหมายได้ ได้แก่ การคาดหวังในความสามารถหรือความเชี่ยวชาญของตนเอง ทั้งเรื่องการเลือก การเรียนแบบ การเรียนรู้ว่าสามารถทำได้ โดยไม่แสดงออกถึงความไม่เชื่อในอำนาจของตนเอง

3. ปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก หมายถึง ปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาทางเลือก 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การนำองค์การ (Leadership Practice) 2) การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counselling) 3) การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management) 4) การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management) 5) การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management) 6) วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy)

4. การนำองค์การ (Leadership Practice) หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกที่เป็นพฤติกรรมในการชี้นำและกำหนดวิสัยทัศน์เป้าประสงค์ระยะสั้น ระยะยาว ค่านิยม และความคาดหวังในผลการดำเนินการของโรงเรียน โดยให้ความสำคัญกับวิธีการที่ผู้บริหารของโรงเรียนสื่อสารกับครูและบุคลากร และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการดำเนินการที่มีจริยธรรมและผลการดำเนินการที่ดี รวมถึงระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี ความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการสนับสนุนชุมชน ประกอบด้วย 1) การนำองค์การอย่างมีวิสัยทัศน์ 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม

5. การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counselling) หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกที่แสดงออกถึงการสนับสนุนและช่วยเหลือให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการร่วมกับผู้บริหารและครูในการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ได้แก่ การให้คำปรึกษาส่วนตัวตลอดจนการดำเนินชีวิต การให้คำปรึกษาด้านการศึกษาต่อ หรือการไปประกอบอาชีพ เป็นกิจกรรมทั้งในโรงเรียนและนอกห้องเรียน การดำเนินการให้คำปรึกษาของครูนี้ประกอบไปด้วย 1) รายการแสดงการให้คำปรึกษา 2) การวางแผนนักเรียนรายบุคคล และ 3) การบริการตอบสนอง

6. การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management) หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จทางการศึกษาให้กับนักเรียน ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์ทางตรง และ 2) การสร้างความสัมพันธ์ทางอ้อม

7. การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management) หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกในการจัดบรรยากาศในโรงเรียนทางเลือกให้มีบรรยากาศเชิงวิชาการ ปราศจากสิ่งคุกคาม ทั้งทางกายภาพและชีวสังคม ตลอดจนรับรู้ได้ถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ด้านความปลอดภัย 2) การเรียนการสอน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 4) สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

8. การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management) หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกในการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ได้ข้อมูลจากการตรวจประเมินโรงเรียนในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมของบุคลากรที่นำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดี ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากการตรวจประเมินว่าโรงเรียนมีการบริหารในด้านการสร้างความผูกพัน การจัดการ และการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่ โดยมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ 1) สภาพแวดล้อมของบุคลากร และ 2) ความผูกพันของบุคลากร

9. วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy) หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกในการจัดการวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมหรือกำหนดปัญหาที่จะเรียนรู้ 2) ขั้นตอนการสอนหรือการสร้างแนวความคิด 3) ขั้นตอนการสร้างกรอบที่มีวิจารณ์ญาณ 4) ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล และ 5) ขั้นตอนนำไปใช้

10. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนทางเลือกที่ได้รับการเลือกและแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารทั้งตำแหน่งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียนทางเลือก

11. ครู หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียนทางเลือก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องโมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มุ่งศึกษาโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือกที่ได้จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ

แล้วจึงวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการวางตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน สำหรับตัวแปรทั้งหมดได้มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการตรวจสอบเบื้องต้นที่เป็นบริบทของประเทศไทยโดยสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย พบว่ามีรายละเอียด ดังนี้

1. ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ซึ่งเป็นตัวแปรเกณท์ หรือเป็นตัวแปรที่เป็นผลลัพธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมาย องค์ประกอบและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสามารถจัดองค์ประกอบของความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกได้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น จากการศึกษาของ อาร์รอน (Aron, 2006); เทียร์นีย์ (Tierney, 2014); เฮิร์นดอนและเบมเบนัตตี (Herndon & Bembenutty, 2014); โพล (Poole, 2016); เฮิร์นดอนและเบมเบนัตตี (Herndon & Bembenutty, 2017); และ บิรูคอฟ (Birioukov, 2018)

1.2 นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม จากการศึกษาของ อาร์รอน (Aron, 2006); เทียร์นีย์ (Tierney, 2014); โพล (Poole, 2016); และ บิรูคอฟ (Birioukov, 2018)

1.3 นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ จากการศึกษาของ เฮมเมอร์ แมดสัน และตอร์เรส (Hemmer, Madsen & Torres, 2013); เทียร์นีย์ (Tierney, 2014); โพล (Poole, 2016); และ บิรูคอฟ (Birioukov, 2018)

1.4 นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน จากการศึกษาของ เฮมเมอร์, แมดสัน และตอร์เรส (Hemmer, Madsen and Torres, 2013); และ เทียร์นีย์ (Tierney, 2014)

1.5 นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน จากการศึกษาของ เฮมเมอร์, แมดสัน และตอร์เรส (Hemmer, Madsen & Torres, 2013); และ เทียร์นีย์ (Tierney, 2014)

1.6 นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน จากการศึกษาของ (เฮมเมอร์, แมดสัน และตอร์เรส (Hemmer, Madsen & Torres, 2013); และ บราวน์ (Brown, 2019)

2. ปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ซึ่งเป็นตัวแปรเหตุ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสรุปจากการศึกษาของ อาร์รอน (Aron, 2006); ฮลาดี (Hlady, 2013); เทียร์นีย์ (Tierney,

2014); วาลีวาและคาสีโมวา (Valeeva & Kasimova, 2015); โพล (Poole, 2016); และ บราวน์ (Brown, 2019) พบว่ามี 6 ปัจจัย ดังนี้

2.1 การนำองค์กร (Leadership Practice) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของ อาร์รอน (Aron, 2006); โพล (Poole, 2016); และ บราวน์ (Brown, 2019)

2.2 การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของ ฮลาดี้ (Hlady, 2013); และ เทียร์นีย์ (Tierney, 2014)

2.3 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของ อาร์รอน (Aron, 2006); และ เทียร์นีย์ (Tierney, 2014)

2.4 การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของ เทียร์นีย์ (Tierney, 2014); และ วาลีวาและคาสีโมวา (Valeeva & Kasimova, 2015)

2.5 การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของ อาร์รอน (Aron, 2006)

2.6 วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของ อาร์รอน (Aron, 2006); และ บราวน์ (Brown, 2019)

3. การแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรเหตุและตัวแปรผล มีดังนี้

3.1 การนำองค์กรกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของอาร์รอน (Aron, 2006); โพล (Poole, 2016); และบราวน์ (Brown, 2019) ที่ศึกษาพบว่า ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนทางเลือกมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของนักเรียน

3.2 การให้คำปรึกษาของครูกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของ ฮลาดี้ (Hlady, 2013); และเทียร์นีย์ (Tierney, 2014) ที่ศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษาคือการที่ครูพยายามทำความเข้าใจความต้องการของนักเรียนและการเข้าพบที่ปรึกษาเป็นประจำเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

3.3 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของอาร์รอน (Aron, 2006); และเทียร์นีย์ (Tierney, 2014) ที่ศึกษาพบว่า

การการสนับสนุนจากชุมชนและความสัมพันธ์ที่ดีในโรงเรียนส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือกมากขึ้น

3.4 การจัดการบรรยากาศในโรงเรียนกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของเทียร์นีย์ (Tierney, 2014); และ วาลีวาและคาสีโมวา (Valeeva & Kasimova, 2015) ที่ศึกษาพบว่าการจัดการบรรยากาศให้โรงเรียนมีความอบอุ่นมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

3.5 การบริหารบุคลากรกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของ อาร์รอน (Aron, 2006); และโพล (Poole, 2016) ที่ศึกษาพบว่าบริหารด้านบุคลากรและโครงสร้างขององค์กรก่อให้เกิดความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

3.6 วิธีการสอนของครูกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จากการศึกษาของอาร์รอน (Aron, 2006); และบราวน์ (Brown, 2019) ที่ศึกษาพบว่าความชัดเจน การมีความสร้างสรรค์ในการสอน เนื้อหาการสอนที่สนับสนุนความเป็นตัวตนของนักเรียนส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก

4. การแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรเหตุที่เป็นเหตุและตัวแปรเหตุที่เป็นผลตัวแปรผล มีดังนี้

4.1 การนำองค์กรกับการจัดการบรรยากาศในโรงเรียนจากการศึกษาของกิจสุเมธ แก้วพรหม (2559) ที่ศึกษาพบว่าภาวะผู้นำวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง

4.2 การนำองค์กรกับการบริหารบุคลากรจากการศึกษาของพิสิษฐ ภู่ออด (2553) ที่ศึกษาพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก

4.3 การนำองค์กรกับการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนจากการศึกษาของลัมเบช และคณะ (Lambrecht et al., 2020) ที่ศึกษาพบว่าการบริหารองค์กรของผู้นำทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในชุมชนของโรงเรียน

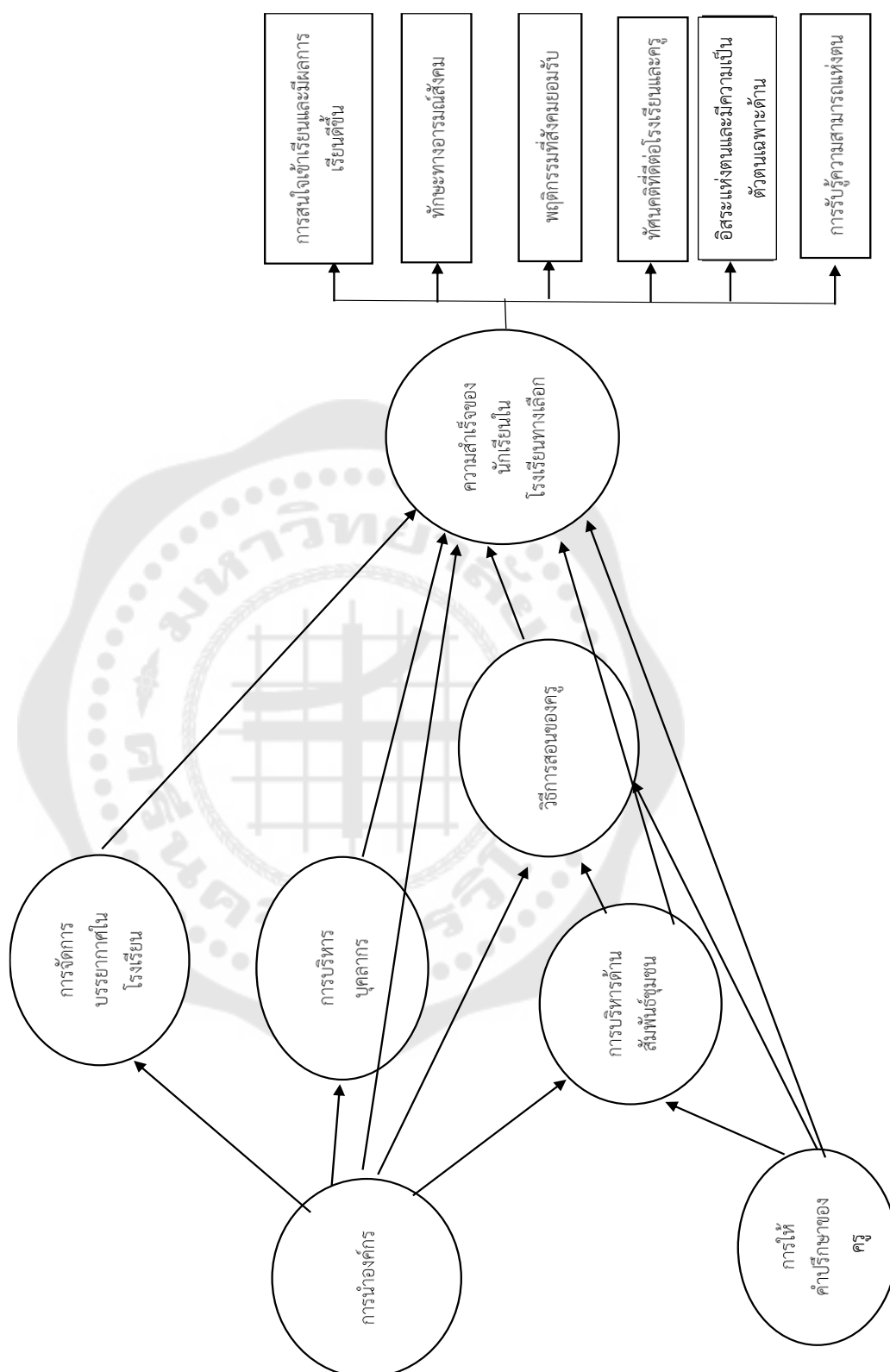
4.4 การนำองค์กรกับวิธีการสอนของครู จากการศึกษาของ ลัมเบช และคณะ (Lambrecht et al., 2020) ที่ศึกษาพบว่าการบริหารองค์กรของผู้นำมีอิทธิพลในระดับกลางต่อการจัดการวางแผนในการศึกษารายบุคคล

4.5 การให้คำปรึกษาของครูกับการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน จากการศึกษาของ เทียร์นีย์ (Tierney, 2014) ที่ศึกษาพบว่าการจัดตารางให้คำปรึกษานักเรียนทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อชุมชนในโรงเรียน

4.6 การให้คำปรึกษาของครูกับวิธีการสอนของครู จากการศึกษาของ เทียร์นีย์ (Tierney, 2014) ที่ศึกษาพบว่า การพบปะนักเรียนทำให้ครูมองเห็นปัญหาของนักเรียนรายบุคคล นำมาซึ่งวิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน

4.7 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนกับวิธีการสอนของครู จากการศึกษาของอาร์รอน (Aron, 2006) ที่ศึกษาพบว่า การเปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่นักเรียนทำให้เกิดวิธีการสอนที่หลากหลาย

ซึ่งผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความกลมกลืนของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก ดังแสดงในภาพที่

ภาพประกอบ 1 ปัจจัยการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนาโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยด้านการนำองค์กร (Leadership Practice) ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

1.2 ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counselling) ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

1.3 ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management) ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

1.4 ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management) ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

1.5 ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management) ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

1.6 ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy) ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

2. โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัย เรื่องปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดในการวิจัย คือ

1. โรงเรียนทางเลือกและแนวทางการจัดการศึกษา

1.1 ภูมิหลังและความเป็นมาของโรงเรียนทางเลือกในต่างประเทศ

1.1.1 ภูมิหลังและความเป็นมาของโรงเรียนทางเลือก

1.1.2 ความหมายและหลักการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือก

1.2 การจัดการและพัฒนาการของการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย

1.2.1 กฎหมายและความเป็นมาของโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย

1.2.2 รูปแบบโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย

2. ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

2.2 ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

2.2.1 ความสนใจในการเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น

2.2.2 ทักษะทางอารมณ์สังคม

2.2.3 พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

2.2.4 ทักษะชีวิตที่ดีต่อโรงเรียน

2.2.5 การมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน

2.2.6 การรับรู้ความสามารถแห่งตน

3. ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย

3.1 การนำองค์กร (Leadership Practice)

3.2 การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling)

3.3 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management)

3.4 การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management)

3.5 การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management)

3.6 วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy)

4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารสถานศึกษากับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียน
ทางเลือก

4.1 การนำองค์ความรู้กับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

4.2 การให้คำปรึกษาของครูกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

4.3 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

4.4 การจัดการบรรยากาศในโรงเรียนกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียน

ทางเลือก

4.5 การบริหารบุคลากรกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

4.6 วิธีการสอนของครูกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

5. ความสัมพันธ์ของตัวแปรเหตุที่เป็นเหตุและตัวแปรเหตุที่เป็นผลตัวแปรผล

5.1 การนำองค์ความรู้กับการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน

5.2 การนำองค์ความรู้กับการบริหารบุคลากร

5.3 การนำองค์ความรู้กับการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน

5.4 การนำองค์ความรู้กับวิธีการสอนของครู

5.5 การให้คำปรึกษาของครูกับการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน

5.6 การให้คำปรึกษาของครูกับวิธีการสอนของครู

5.7 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนกับวิธีการสอนของครู

6. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกประเทศไทย (SEM)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. โรงเรียนทางเลือกและแนวทางการจัดการศึกษา

1.1 ภูมิหลังและความเป็นมาของโรงเรียนทางเลือกในต่างประเทศ

1.1.1 ภูมิหลังและความเป็นมาของโรงเรียนทางเลือก

นักวิชาการจากหลายประเทศพบว่ารูปแบบของการจัดการศึกษาในโรงเรียน
ทางเลือกมีรากฐานมาจากปรัชญาของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นขอบข่ายของการจัด

การศึกษาในโรงเรียนทางเลือกจึงมีความแตกต่างด้านวิธีการสอนและมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมากกว่าการจัดการศึกษาในระบบทั้งโรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชน เนื่องด้วยรูปแบบในการจัดการศึกษาในโรงเรียนทางเลือกมีความหลากหลายนี้ อาจทำให้เกิดความไม่ชัดเจนของระบบการจัดการศึกษา จึงนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมและการเพิ่มความยืดหยุ่นของหลักสูตรเพื่อสนองต่อความความต้องการและความสนใจของนักเรียน ถึงแม้ว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียนทางเลือกจะมีความหมายที่กว้าง แต่การจัดการศึกษาในรูปแบบนี้มีประสิทธิภาพในการดำเนินการที่ครอบคลุมกิจกรรมทางการศึกษาเทียบเท่ากับโรงเรียนในระบบของรัฐ มอนเทสซอรี(Montessori) และวอลดอร์ฟ หรือ สตีเนอร์ (Waldorf/Steiner) เป็นต้น ผู้วิจัยขอนำเสนอความเป็นมาของโรงเรียนทางเลือก ในต่างประเทศ ดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา โรงเรียนทางเลือกในสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นควบคู่มาพร้อม ๆ กับโรงเรียนในระบบของรัฐ (Young, 1990) โดยการศึกษาทางเลือกมีรากฐานมาจากการเคลื่อนไหวทางด้านสิทธิพลเมือง เนื่องจากในอดีต โอกาสทางการศึกษาในระบบของรัฐถูกแบ่งแยกไปตามเชื้อชาติ เพศ และชนชั้นทางสังคม โดยในช่วงปลาย ค.ศ. 1950 จนกระทั่งช่วงต้น ค.ศ. 1960 โรงเรียนในระบบของรัฐเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างแพร่หลายในเรื่องการแบ่งชนชั้นและถูกออกแบบมาสำหรับกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น เรย์วิด (Raywid, 1981, pp. 551-554) แสดงความคิดเห็นไว้ว่าโรงเรียนในระบบเหล่านี้ไม่ให้ความสนใจนักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคม อีกทั้งไม่ให้ความสำคัญกับสถาบัน การศึกษา ในขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกาได้มีประกาศกฎหมายทางการศึกษาปี 1965 ซึ่งมุ่งเน้นด้านการรับมือกับความยากจนในประเทศ โดยเน้นให้โรงเรียนในระบบรัฐมีหน้าที่ช่วยขจัดความยากจนให้หมดไป จุดเด่นคือการคำนึงถึงความเป็นมนุษย์และความเสมอภาค รัฐบาลจึงให้การสนับสนุนและมอบเงินทุนในการพัฒนาด้านการศึกษา ทำให้โรงเรียนทางเลือกมีบทบาทสำคัญในด้านความเท่าเทียมทางการศึกษาเพื่อลดช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาทางการศึกษาด้วย อีกทั้งในช่วงปลาย ค.ศ. 1960 มีการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารงานของโรงเรียนทางเลือกโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ โรงเรียนทางเลือกที่อยู่นอกระบบโรงเรียนของรัฐ และโรงเรียนทางเลือกที่อยู่ในระบบโรงเรียนของรัฐ โรงเรียนทางเลือกที่อยู่นอกระบบโรงเรียนของรัฐจะให้ความสำคัญ 2 ประการ ประการแรกคือการสร้างโรงเรียนที่มีคุณภาพทางการศึกษาที่มีมาตรฐานเช่นเดียวกันกับโรงเรียนระบบรัฐเพื่อรองรับผู้ด้อยโอกาส อาทิ ฟรีดอมสกูล (Freedom school) ซึ่งเป็นรูปแบบโรงเรียนที่ถูกพัฒนาขึ้นมาให้อยู่ในชุมชนและดำเนินการภายนอกกระบวนการศึกษาของรัฐ การจัดการศึกษาแบบ ฟรีดอมสกูล (Freedom school) เริ่มต้นที่โบสถ์ โรงเรียน

เหล่านี้ก่อตั้งขึ้นบนแนวคิดพื้นฐานว่าการศึกษารัฐที่อยู่ในกระแสหลักไม่ส่งเสริมการเรียนรู้และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนเท่าที่ควร ดังนั้นโรงเรียนควรมีโครงสร้างด้านการสอนให้เด็กมีความเป็นอิสระในการค้นหาความสามารถทางสติปัญญาและความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของตัวเอง โรงเรียนทางเลือกที่อยู่ในระบบโรงเรียนของรัฐ เป็นการใช้คุณลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่อยู่นอกกรอบโรงเรียนของรัฐ นักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษานี้เป็นผู้ออกแบบทางเลือกของการศึกษาด้วยตนเอง เพื่อความสะดวกในการจัดการศึกษา และทำให้เกิด โอเพนสกูล (Open School) ขึ้น โรงเรียนเหล่านี้ถูกกำหนดลักษณะของทางเลือกจากความต้องการของผู้ปกครอง นักเรียน และครู โดยนักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้มากขึ้น ทั้งนี้การเรียนการสอนจะไม่มีภาระประเมินโดยการสอบ ไม่มีการแข่งขันทางด้านวิชาการ และใช้วิธีให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ตัวอย่าง โอเพนสกูล (Open School) ในสหรัฐอเมริกา เช่น The Murray Road Annex ใน Massachusetts, The John Adam High School ใน Oregon และ St. Paul Open School ใน Minnesota หลักสูตรของโรงเรียนทางเลือกมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับนักเรียนที่มีความต้องการที่หลากหลาย ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 ได้มีการพัฒนาวิธีการสอนหลายรูปแบบในโรงเรียนทางเลือก เช่น การเรียนรู้แบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางและการเรียนรู้อิสระ การเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานและการเรียนรู้แบบร่วมมือ อย่างไรก็ตามคำจำกัดความของโรงเรียนทางเลือกในปัจจุบันยังคงไม่มีนิยามที่แน่ชัด แต่โรงเรียนทางเลือกเหล่านี้ก็มีคุณลักษณะหลายประการที่คล้ายกัน คือ มีขนาดเล็ก เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวย สร้างโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จในอนาคต มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นและเน้นการตัดสินใจของนักเรียน แม้ว่าการศึกษาในโรงเรียนทางเลือกจะเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน แต่จุดเน้นของแต่ละโรงเรียนอาจมีความแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการศึกษาในโรงเรียนทางเลือก เรย์วิด (Raywid, 1995) ได้แสดงความคิดเห็นต่อการศึกษาในโรงเรียนทางเลือกว่า เป็นทางเลือกในการศึกษาที่ออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบการศึกษาทั่วไปได้ โดยเรย์วิดได้แบ่งทางเลือกเหล่านี้ออกเป็น 3 ทางเลือก คือ ทางเลือกที่ 1 โรงเรียนที่เป็นทางเลือกซึ่งอยู่บนพื้นฐานของรูปแบบที่เน้นในด้านความเป็นเลิศที่เป็นเอกลักษณ์ด้านใดด้านหนึ่ง หรือมีกลยุทธ์ในการดึงดูดความสนใจของนักเรียน ทางเลือกที่ 2 โรงเรียนโอกาสสุดท้ายของนักเรียนในการที่จะถูกตัดสินให้ลาออก โรงเรียนเหล่านี้จะเน้นการปรับเปลี่ยนหรือฟื้นฟูด้านพฤติกรรม และทางเลือกที่ 3 โรงเรียนที่ถูกออกแบบมาเพื่อเน้นการแก้ปัญหาเชิงวิชาการและ/หรืออารมณ์ทางสังคม

ประเทศญี่ปุ่น การศึกษาของญี่ปุ่นเป็นระบบมาตรฐานทั่วประเทศภายใต้ กระทรวงศึกษาธิการ ทางเลือกเดียวที่ได้รับการรับรองโรงเรียนเอกชนที่มีอิสระในการเรียนการสอนมากขึ้น (รวมถึงการเลือกหนังสือเรียนโรงเรียนของรัฐ จำกัด เฉพาะตำราที่รัฐบาลอนุมัติ) วิธีการสอนและแนวทางการจ้างงาน โรงเรียนเอกชนเกือบทุกแห่งต้องมีการสอบคัดเลือกและเรียกเก็บค่าเล่าเรียน โดยมีทุนการศึกษาเพียงไม่กี่แห่ง ความสนใจในการศึกษาทางเลือกถูกจุดประกายในช่วงทศวรรษที่ 1980 จากความรุนแรงและการก่อกวนของนักเรียน การปฏิเสธโรงเรียน โรคจิตกักขังทางสังคม และในกรณีที่เลวร้ายที่สุดคือการฆ่าตัวตาย ความปรารถนาที่จะให้คนหนุ่มสาวก้าวทันเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์เป็นแรงผลักดันเพิ่มเติม มีโรงเรียนฟรี คือ กลุ่มที่ไม่แสวงหาผลกำไร (หรือโรงเรียนเอกชน) ซึ่งเชี่ยวชาญในการดูแลและการศึกษาของเด็กที่ไม่ยอมเข้าเรียนในโรงเรียนมาตรฐาน โรงเรียนประชาธิปไตยแห่งแรกก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2528 เพื่อเป็นที่พักพิงสำหรับเด็กที่หลีกเลี่ยงสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนและมีการจัดตั้งโรงเรียนอื่น ๆ อีกหลายแห่ง ในปี 1987 มีการก่อตั้งโรงเรียนวอลดอร์ฟแห่งแรกในเจ็ดแห่งในญี่ปุ่นและทางเลือกอื่น ๆ ได้แก่ การเคลื่อนไหวแบบโฮมสคูลที่กำลังเติบโต ในปี 1992 ดร. ซินอิจิโรโฮริเคยเป็นศาสตราจารย์ด้านการศึกษาของมหาวิทยาลัยโอซาก้าซึ่งได้ก่อตั้งหมู่บ้านเด็กคิโนะคุนิแห่งแรกในจังหวัดวากายามะ โดยมีโรงเรียนประชาธิปไตยทางเลือกหลายแห่ง เขาสร้างโรงเรียนทั้งหมด 6 แห่งในจังหวัดฟูกุอิคิตะคิวชูและจังหวัดยามานาชิ ในฐานะเพื่อนและผู้แปลภาษาญี่ปุ่นของ A.S. งานของเขาได้รับแรงบันดาลใจจาก Summerhill School ในปี 2546 ญี่ปุ่นได้เปิดตัวเขตพิเศษเพื่อการปฏิรูปโครงสร้าง ตามนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของจีนซึ่งเปิดโรงเรียนที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลให้การศึกษาทางเลือก สองปีต่อมาโรงเรียนดังกล่าวแห่งแรกก่อตั้งขึ้น แม้ว่าโรงเรียนจะมีค่าเล่าเรียนสูง แต่ผู้ปกครองบางคนก็ส่งบุตรหลานไปเรียนที่โรงเรียนนานาชาติเพื่อให้มีความคล่องแคล่วในภาษาต่างประเทศ (โดยปกติจะเป็นภาษาอังกฤษ) แม้ว่าโรงเรียนนานาชาติจะไม่ได้มีการรับรองจากรัฐบาลญี่ปุ่น แต่หลายแห่งได้รับการรับรองจากประเทศแม่ของตน (สหรัฐอเมริกาแคนาดาเยอรมนีฝรั่งเศสเกาหลีและจีน) และบางแห่งเสนอหลักสูตร International Baccalaureate นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ถ่ายทอดความเป็นมาการศึกษาทางเลือก Alternative School ในประเทศญี่ปุ่น จากการได้ฟังเรื่องราวของชาวญี่ปุ่นผ่านคุณ Sunea Ueda ที่เปิด Ueda Gakuen Free School ว่า เมื่อ 25 ปีก่อนด้วยเพราะปัญหาใหญ่ คือ เด็กญี่ปุ่นใช้ชีวิตที่ตึงเครียดที่จะขาดพลังได้ทุกเมื่อ เด็กเครียดจากการเรียนที่กดดันเด็กทุกด้าน เริ่มที่บ้าน สู่วิทยาลัย กระทั่งเข้าสู่สังคมการทำงาน และอยู่ในสังคมใหญ่ ถึงขนาดที่เมื่อผู้ใหญ่ถามเด็กว่าโตขึ้นอยากเป็นอะไร เด็กหลายคนตอบว่า.."อยากเป็นหมา" ..หรือสัตว์เลี้ยงตัวอื่น ๆ ด้วยเพราะในชีวิตประจำวันที่เห็น คือ หมาใช้

ชีวิตอย่างมีความสุขสบาย ไม่มีความกดดันใด ๆ วัน ๆ ไม่ต้องทำอะไร มีคนดูแลอย่างดี แต่งตัวสวย ๆ นั่งในรถเข็น สวยงาม เด็ก ๆ หลายคนจึงอยากเป็นบ้าง เพราะได้รับการดูแลอย่างดี ไม่ต้องไปโรงเรียน เรียนหนังสือ ไม่ต้องเรียนพิเศษ ไม่ต้องทำอะไรเลย รัฐบาลจึงต้องเร่งแก้ไขปัญหาลูกที่ไม่อยากเรียน ไม่สามารถเรียน หรือไม่สามารถเรียนในระบบได้ รวมถึงช่วยเหลือเด็กที่พ่อแม่ต้องส่งไปเรียนต่างประเทศแล้วเกิดภาวะเครียดซ้ำซ้อน จึงสร้างแรงกระตุ้นเพื่อมาทางการศึกษา Movement Education ด้วยการเปิดทางให้คน และโรงเรียนเปิด Free School เป็น Alternative School การศึกษาทางเลือกอื่น ๆ อย่างมากมายนับร้อย ๆ แห่ง โดยได้รับใบเบิกทาง และการสนับสนุนบางเรื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ มีระบบการคุมคุณภาพการศึกษาด้วยการสอบวัดระดับ ที่ทางกระทรวงจะจัดให้มีการสอบปีละ 2 ครั้ง ในขณะเดียวกัน สังคมธุรกิจ และองค์กรต่าง ๆ เริ่มเปลี่ยนแนวความคิดในการรับคนเข้าทำงาน ด้วยการเลือกจากทักษะที่เด็กมี และความสามารถที่เด็กเป็น อันจะเอื้อประโยชน์ต่อภารกิจของงานและธุรกิจของตนมากกว่าจะดูว่าจบอะไร มาจากไหน จึงทำให้โรงเรียนทางเลือกเป็นที่สนใจมากยิ่งขึ้น เพราะสามารถเรียนรู้ในเรื่องเฉพาะทางได้ดีกว่าการเรียนในระบบโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยทั่วไป ซึ่งเด็กที่จบจากระบบการศึกษาทางเลือกแล้ว เจ้าของธุรกิจรับเข้าทำงานก็สามารถทำงานได้เลยโดยไม่ต้องสอบเทียบก็ได้ เงินเดือนที่ได้รับขึ้นอยู่กับตำแหน่ง และภาระหน้าที่การงานที่ทำเป็นสำคัญ ไม่ใช่ระดับการศึกษา ยูเอเดะกาคุลฟรีสกูล (Ueda Gakuen Free School) เป็นโรงเรียนการศึกษาทางเลือกแห่งหนึ่งที่มีชื่อเสียงในโตเกียว เปิดมา 21 ปีโดยประมาณ รับนักเรียนไม่จำกัดเพศ และวัย โดยมีนักเรียน อายุ 15 - 33 ปี มาสมัครเรียนในโรงเรียน ที่มีอาคารเรียนเป็นเพียงบ้านหลังเล็ก ๆ รับนักเรียนได้ครั้งละ 15 - 20 คน ความคิดในเรื่องการรับนักเรียนที่คละอายุแบบมีช่องว่างกว้างวัยอย่างนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก ยูเอเดะ มีแนวคิดที่กว้างขวาง วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมาก ที่ ยูเอเดะ กาคุลฟรีสกูล (Ueda Gakuen Free School) นี้ต้องการสอนให้รู้ว่า ชีวิตไม่ใช่การเรียนในระบบอย่างเดียว แต่ต้องเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้ คนอายุเดียวกันไม่จำเป็นต้องเรียนในระดับเดียวกัน ชีวิตไม่ใช่การเรียนวิชา เรียนหนังสืออย่างเดียว ต้องเรียนรู้จากชีวิต ดังนั้นการเรียนจึงต้องเรียนรู้จาก โรงเรียน คนรอบข้าง เพื่อนร่วมสังคม การเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 3 ชั้นปีโดยเด็กจะสมัครเข้าเรียนชั้นปีไหนก็ได้ หรือเข้าชั้นปี 3 แล้วเห็นว่าดีจะสมัครเข้าเรียนย้อนปี 1 หรือปี 2 ก็ได้ การเลือกครูที่มาสอนไม่ใช่เลือกจากการศึกษา ไม่ใช่เลือกจากสถาบันที่จบ แต่เลือกจากความเป็นจริง ที่เห็นประจักษ์จากการใช้ชีวิต ดูจากการปฏิบัติตนเป็นสำคัญ ยูเอเดะได้เสนอต่อรัฐบาลว่าคนที่มาเป็นครูไม่ใช่จบครูแล้วมาสอบบรรจุเป็นครูไปสอนเด็กได้เลย แต่ควรต้องไปทำงานบริษัท หรือองค์กรเฉพาะทางอื่น ๆ มาก่อน จะได้มีข้อมูลจากชีวิตที่รู้รอบ และรู้จริงมาสอนเด็ก ไม่ใช่มีแต่ภาพ

ของครูและการเรียนการสอนในหลักสูตรเท่านั้น วิชาที่สอนไม่ได้สอนตามหลักสูตรในระบบ แต่ใช้ระบบ ยูเอเดะโมเดล (Ueda Method) คือรูปแบบการใช้ชีวิต สอนชีวิต จึงมีความหลากหลายในเนื้อหา และเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งแต่ละเรื่องล้วนเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจ และเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงในสังคมได้เป็นอย่างดี เช่น การเล่นหุ่น การทำข้าว ทำรายการทีวี และอื่น ๆ ที่นักเรียนสนใจโรงเรียนทางเลือกอย่าง เช่น ยูเอเดะกาคูแวนฟรีสกูล (Ueda Gakuen Free School) ไม่มีครูประจำนอกจากตัว ยูเอเดะเอง แต่จะใช้รูปแบบการเชิญวิทยากรที่มีความรู้เรื่องนั้น ๆ อย่างถ่องแท้มาสอน เนื้อหาการเรียนการสอนเน้นการสังเกตพฤติกรรมทั้งของนักเรียน วิทยากรที่เก่ง ๆ ที่เชิญมาสอนและคนรอบ ๆ ตัว ว่าแต่ละคนมีจุดดี จุดเด่นอะไรหรือในด้านไหน แล้วเลือกสิ่งที่ดีมาเป็นเนื้อหาในการเรียนการสอน การเรียนการสอนจึงผ่านเรื่องราวที่ดี ๆ ทั้งนั้น นักเรียนจึง "มีดี" และเป็นที่ต้องการขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งเด็กที่เรียนจบสามารถหางานดี ๆ ทำได้ทุกคน

ประเทศแคนาดา การศึกษาในประเทศแคนาดาตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลส่วนภูมิภาค การศึกษาทางเลือกมีให้เฉพาะในโรงเรียนของรัฐบางแห่ง เช่น โรงเรียนเมาน์เทนวิวมอนเตสซอรี เช่นเดียวกับในโรงเรียนเอกชน เช่น ไตรอนโตมอนเตสซอรีสคูลและโรงเรียนแวนคูเวอร์วอลดอร์ฟ ต้นกำเนิดการศึกษาทางเลือกในแคนาดาเกิดจากมุมมองการศึกษาเชิงปรัชญาสองประการ คือ การศึกษาแบบก้าวหน้าและเสรีนิยม จากข้อมูลของ เลวิน (Levin, 2013) ในปี 2013 คำว่า "ทางเลือก" ถูกนำมาใช้เพื่อแยกความแตกต่างของโรงเรียนเหล่านี้ออกจากโรงเรียน "ฟรี" แบบพ่อแม่ นักเรียน ครู โรงเรียน ความมุ่งมั่นของคณะกรรมการต่อทางเลือกต่าง ๆ ภายในระบบโรงเรียนของรัฐ ประเพณีการศึกษาที่ก้าวหน้าให้ความสำคัญกับทั้งความจำเป็นในการรวมหลักสูตรและการสอนเพื่อให้เข้ากับขั้นตอนของพัฒนาการของเด็กและการรวมเด็กเข้ากับสังคม ผู้ใหญ่อย่างค่อยเป็นค่อยไปผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามแผน แหล่งที่มาของการกระตุ้นจะมาจากนักปรัชญา จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ในสหรัฐอเมริกาจากโรงเรียนใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ในบริเตนใหญ่และโรงเรียน Steiner / Waldorf ในยุโรป ประเพณีเสรีนิยมมุ่งเน้นไปที่สิทธิของพ่อแม่และลูกในการเลือกการศึกษาและชีวิตของตนเอง ดังที่ เลวิน กล่าวไว้ "มันมีรากฐานมาจากเบลี เพื่อรักษาเสรีภาพส่วนบุคคลและความดีโดยกำเนิดของเด็กต่อความสอดคล้องของสถาบันและสังคมและอิทธิพลที่เสื่อมทรามของสังคมสมัยใหม่ ประเภทโรงเรียนในช่วงทศวรรษที่ 1980 เห็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่โรงเรียนพิเศษและหรือโปรแกรมสำหรับนักเรียนที่เก่งในด้านวิชาการมีความสามารถทางศิลปะหรือผ่านโปรแกรมที่เชื่อมโยงการเรียนกับสถานที่ทำงานด้วยความร่วมมือ อาจถือได้ว่าเป็นวิวัฒนาการตามธรรมชาติของการศึกษาเพื่อเสนอ

ทางเลือกต่าง ๆ และไม่ใช่นาที่เหมาสมกับทุกแนวทาง โรงเรียนมัธยมทางเลือกส่วนใหญ่ที่ตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลของรัฐเปิดสอนหลักสูตรการศึกษาอิสระโปรแกรมทักษะพื้นฐานและเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีการผสมผสานระหว่างหลักสูตรธรรมดาและไม่ใช่ทางการ และโรงเรียนที่เน้นด้านศิลปะ พวกเขาเสนอชั้นเรียนขนาดเล็กความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและไม่ใช่ทางการมาก ขึ้นกับครูความยืดหยุ่นในการเลือกหลักสูตรและกำหนดเวลา การพัฒนาล่าสุดของการศึกษาทางเลือกในแคนาดาอาจเป็นไปตามความเคลื่อนไหวของสหรัฐอเมริกาใน "โรงเรียนกฎบัตร" ในรัฐเฉพาะของสหรัฐอเมริกาได้ผ่านกฎหมายที่อนุญาตให้หน่วยงานการศึกษาหรือคณะกรรมการโรงเรียนในท้องถิ่นออก "กฎบัตร" โดยตรงให้กับโรงเรียนแต่ละแห่งที่ต้องการดำเนินการด้วยตนเอง อัลเบอร์ตาเป็นจังหวัดแรกที่ใช้โมเดลนี้แล้ว

ประเทศอินเดีย เริ่มต้นตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 นักการศึกษาได้หารือและดำเนินการรูปแบบการศึกษาทางเลือก เช่น มหาวิทยาลัยวิสวา บาราตี (Visva-Bharati) ของ รพินทร นาถฐากูร ศูนย์การศึกษานานาชาติ ศรีอูโรบิโด ศรีอูโรบิโด (Sri Aurobindo Sri Aurobindo) โรงเรียน Jiddu Krishnamurti การเรียนแบบดั้งเดิมในประเทศอินเดียเกี่ยวข้องกับนักเรียนที่อาศัยอยู่ในภูมิลักษณ์ซึ่งพวกเขาได้รับอาหารที่พริกและการศึกษาฟรีจากกูรู ("ครู" ในภาษาสันสกฤต) ความคืบหน้าขึ้นอยู่กับการทดสอบที่กำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญและระบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน แม้ว่าการศึกษาระยะหลักในประเทศอินเดียจะขึ้นอยู่กับระบบที่นำโดย ลอร์ดมาคูล (Lord Macaulay) แต่โครงการบางโครงการมีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูวิธีการก่อนหน้านี้ นักเรียนบางคนในโครงการเหล่านี้ (และที่คล้ายกัน) ทำการวิจัยในการศึกษาภาษาสันสกฤต เวทศาสตร์ เวทโยคะ และอายุรเวท คนอื่น ๆ หลังจากจบการศึกษาในครุคุลาแล้วจะเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาหลัก

1.1.2 ความหมายและหลักการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือก

ความหมายของการจัดการศึกษาทางเลือก ได้มีผู้ให้ความหมายของการศึกษาทางเลือกไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

โอ๊คแลนด์ (Oakland, 1992) ให้มุมมองว่าการศึกษาทางเลือก คือ รูปแบบที่จัดตั้งมาสำหรับให้ความรู้แก่นักเรียนกลุ่มพิเศษที่เรียนในระบบหลักนั้น ไม่ส่งเสริมความต้องการของนักเรียนเหล่านั้นในการหาความรู้และเพิ่มพูนทักษะที่จะสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้

อาร์รอน (Aron, 2006) ให้ความหมายของการศึกษาทางเลือกว่า คือ โรงเรียนหรือหลักสูตรที่จัดทำขึ้นโดยภาครัฐ เพื่อบรรจุรับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าศึกษาในโรงเรียนกระแสหลัก

ทั่วไปได้ เช่น นักเรียนที่ไม่ผ่านการทดสอบ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียน นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม หรือนักเรียนที่มีปัญหาด้านเวลาในการเข้าเรียน

โพรอวสกี และลู (Porowski & Luo, 2014) อธิบายความหมายทั่วไปของการศึกษาในโรงเรียนทางเลือก คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่อยู่นอกเหนือข้อกำหนดของการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยส่วนใหญ่ถูกออกแบบมาเพื่อรับรองนักเรียนที่มีความเสี่ยงที่จะไม่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนกระแสหลัก โรงเรียนทางเลือกแต่ละโรงเรียนจะมีลักษณะตามจุดเน้นที่แตกต่างกันไป เช่น กลุ่มประชากรเป้าหมาย บรรยากาศ การสอนและโครงสร้างของโรงเรียน

ชูเกียรติ ลิขสุวรรณ (2535) ให้ความหมายว่าการศึกษาทางเลือก (Alternative Education) เป็นการจัดการศึกษาที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากการศึกษาตามแนวกระแสหลักในระบบทั่วไป การศึกษาทางเลือกจัดขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลาย การศึกษาทางเลือกจึงมีหลายรูปแบบ แต่ทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ

อรวรรณ พังเพระ และ รสพร หม้อศรีใจ (2562) อธิบายว่า เป็นอีกแนวทางหนึ่งของการจัดการศึกษาแนวใหม่ที่มีจุดตอบสนองความต้องการที่แตกต่างและหลากหลายของนักเรียน ลดความเป็นทางการและข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากหน่วยงานทางการศึกษาของรัฐ มีความยืดหยุ่นสูง อิสระในการกำหนดเนื้อหาสาระต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนอย่างแท้จริง รวมทั้งให้ความสำคัญกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และค่านิยมในชุมชนท้องถิ่น ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เต็มตามศักยภาพของตนเอง

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ให้ความหมายว่า หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนที่ต้องการศึกษาในระบบการศึกษาที่มีความแตกต่างไปจากระบบการศึกษาตามปกติ ซึ่งมีเหตุผลมาจากพื้นฐานของคนตามปรัชญาความเชื่อทางการศึกษาและการเรียนรู้หรือตามปรัชญาความเชื่อทางการเมือง ปรัชญาความเชื่อทางศาสนาและความศรัทธา หรือเป็นการสนองความต้องการส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะมิใช่การศึกษาที่จัดให้กับคนทั่วไป หรือแม้กระทั่งการสนองตอบของคนที่จะปฏิเสธ ระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและนักเรียนในการศึกษาระบบปกติ

การศึกษาทางเลือก ในบริบทสังคมไทย (พิภพ ธงไชย, 2550) ได้ให้ความหมายการศึกษาทางเลือกในหลายลักษณะ ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ดังนี้

ก. ในฐานะคุณค่าและความหมายอันแท้จริงของการศึกษาเรียนรู้ คือ

1) เป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ต้องมีทัศนคติต่อมนุษย์ในฐานะชีวิตที่มีทั้งปัญญาและหัวใจ มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนไปสู่คุณค่าอันสูงส่ง คือ ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีอิสรภาพในทางจิตวิญญาณ มีความสุขและมีความสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ เพื่อให้พ้นจากการศึกษาแบบบริโภคนิยมที่มองมนุษย์เป็นทรัพยากร ผลัดคนเข้าสู่ตลาดจ้างงาน ภายใต้ค่านิยมการแข่งขันเอาตัวเอาเปรียบกัน การละโมภในอำนาจและความมั่งคั่งจนเกินควร ความเป็นมนุษย์อยู่เหนือ วัตถุ ด้วยสามารถเข้าถึงมิติทางนามธรรม ระบบคุณค่า ความรับผิดชอบชั่วดี วินิจฉัยได้ตรงแยกแยะบาป บุญได้ สามารถนำไปสู่ภาวะที่พุทธศาสนาเรียกว่า “ปัญญา” มีความตื่น เบิกบาน ประจักษ์แจ้งในความจริงตามที่เป็นจริง ครองตนอยู่ในคุณธรรมความดีงาม เกิดวิถีของการดำเนินชีวิตบนความไม่ประมาท รู้จักประมาณ ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น

2) เป็นภาวะตามธรรมชาติ สร้างวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีของธรรมชาติ ที่คนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันไป ในความถนัด ความสนใจ ความพร้อม รวมถึงสภาพแวดล้อม ครอบครัว โดยที่คนทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้อย่างน้อยก็ในทางใดทางหนึ่ง สร้างทางเลือกของการเรียนรู้ที่ทำให้คนแต่ละคนได้แสดงออก ค้นพบตัวเอง ทั้งข้อเด่นข้อด้อย เกิดพัฒนาอย่างมีความสมดุลจนสามารถประสบความสำเร็จได้เต็มศักยภาพของตน

3) สร้างสรรค์วิถีการเรียนรู้ที่สมดุลและผสมผสาน นำไปสู่ความรู้เท่าทันทิศทางใหม่ของโลก คือ การพยายามหลุดออกจากวัฒนธรรมในระบบทุนนิยมเสรีหรือวัตถุนิยมแบบแข่งขันเอาตัวเอาเปรียบ การพัฒนาเทคโนโลยีที่ทำลายธรรมชาติและเกิดภัยคุกคาม สร้างสรรค์วัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบใหม่ ที่เข้าหาชุมชนที่สงบ มีความซื่อตรงและความพอเพียง เป็นมิตรต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและธรรมชาติ

4) การสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติ สร้างความสุข สามารถบูรณาการเป็นองค์รวมของชีวิต วิชาการกับวิถีชีวิตเป็นเนื้อเดียวกัน เรียนรู้จากความเป็นจริง นำไปใช้ในชีวิตจริงได้ รักในการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เชื่อมโยง สร้างสรรค์ จากสิ่งที่ชอบใจและไม่ชอบใจ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

5) การค้นพบตนเองและนำทางให้ประสบความสำเร็จได้ตามศักยภาพของตน เป็นกระบวนการของการพัฒนาเพื่อช่วยสร้างความสุขความสำเร็จให้กับคนทุกคนตามศักยภาพของตัวเอง ไม่สร้างการแข่งขันและสิ้นหวังจากการสูญเสียความมั่นใจในตนเอง

6) เป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ทำให้คนอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในท้องถิ่นของตน ผลสำเร็จของการศึกษาที่แท้จริงจะต้องนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน สังคมโดยรวม มีความ

เคารพในภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนในฐานะสมบัติล้ำค่า เรียนรู้ในประวัติศาสตร์ความเป็นมา ภูมิรัฐภูมิธรรม องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ตลอดจนจนถึงปัจจุบัน โดยใช้หลักสูตรทองถิ่นเป็น เรื่องพื้นฐาน

ข. การศึกษาทางเลือกในมิติคุณค่าและความหมายทางปรัชญาการศึกษา

1) ในมิติของการเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการ การศึกษาทางเลือกเป็นการริเริ่มสร้างความก้าวหน้าใหม่ ๆ แสวงหานวัตกรรม วิธีทางใหม่ เพื่อนำเสนอทางออกจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ที่มีสิ่งใหม่เข้าแทนที่สิ่งเก่าในลักษณะของวิวัฒนาการ เช่นเดียวกับแนวทางเลือกอื่นๆ เช่น เกษตรกรรมทางเลือก เศรษฐศาสตร์ทางเลือก เทคโนโลยีทางเลือก พลังงานทางเลือก การแพทย์ทางเลือก เป็นต้น

2) ในมิติของความแตกต่างหลากหลาย คือ การจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างทั้ง กระบวนทัศน์หรือปรัชญาความเชื่อ เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล การบริหารจัดการศึกษา การศึกษาเรียนรู้ที่หลากหลาย ภายใต้ศรัทธาและความเชื่อมั่นในคุณค่า ความเป็นมนุษย์ ว่าจะสามารถค้นพบศักยภาพภายในตนได้ในที่สุด

3) ในมิติของสิทธิเสรีภาพทางการศึกษาของประชาชน คือ สิทธิเสรีภาพทางการศึกษาเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน คนและครอบครัวพึงมีสิทธิที่จะเลือกรับการศึกษารับรู้ ตามปรัชญาความเชื่อ ความต้องการและความจำเป็นตามพื้นฐานแห่งชีวิตของตน ครอบครัว และชุมชน ตราบที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงามของสังคม

ค. การศึกษาทางเลือกเมื่อเทียบกับรูปแบบการศึกษาในกฎหมายการศึกษาของชาติ คือ

1) ร่วมอยู่ในการศึกษาตลอดชีวิต ตลอดช่วงชีวิตของคนตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อความเจริญงอกงามเต็มศักยภาพของคนและสังคม ทั้งที่บ้าน สถานศึกษา ที่ทำงาน แหล่งเรียนรู้ ชุมชน สื่อมวลชน

2) ร่วมอยู่ในการศึกษาในระบบ ในลักษณะที่เป็นนวัตกรรมของการศึกษาเรียนรู้ที่มีความแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์หรือแบบแผนเดิมทั่วไป เพื่อแก้ปัญหาความติดตันของการศึกษาในระบบ และ/หรือเติมเต็มให้การศึกษาระบบสามารถทำหน้าที่พัฒนาความเป็นมนุษย์ได้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติในการเรียนรู้ ของมนุษย์อย่างแท้จริงตามแนวปรัชญาใหม่ ๆ อย่าง ชัมเมอร์ฮิล มอนเตสเซอร์รี วอลดอร์ฟ วิถีพุทธ พหุปัญญา BBL ฯลฯ การสร้างสรรค์สาระหลักสูตรท้องถิ่นจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้รู้จัก รัก และช่วยกันดูแลชุมชน การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ใหม่ให้สามารถ

ตอบสนองและพัฒนาตามศักยภาพของผู้เรียนอย่างแผนการเรียนรู้รายคนเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กออกกลางคัน เด็กไร้สัญชาติ เหล่านี้เป็นต้น

3) ร่วมกับการศึกษานอกระบบ ที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการ ระยะเวลา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จการศึกษา เนื้อหา และหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของคนแต่ละกลุ่ม แต่จะต่างจากการศึกษานอกระบบของ กศน. ตรงที่ไม่เน้นเฉพาะการศึกษาผู้ใหญ่หรือผู้ที่พลาดจากการศึกษาในระบบ โดยจะรวมกลุ่มเป้าหมายทุกวัยตั้งแต่เด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงวัย รวมทั้งเด็กในวัยเรียนที่ไม่ต้องการเรียนในระบบโรงเรียนปกติ

4) ร่วมกับการศึกษาตามอัธยาศัย ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากคน ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือ แหล่งความรู้อื่น ๆ แต่จะต่างตรงที่มีเจตนารมณ์หรือความตั้งใจของการจัดการศึกษาเรียนรู้ มีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้น (แม้ไม่มีหลักสูตรชัดเจน) มีการจัดองค์กรในระดับใดระดับหนึ่ง และเป็นการเรียนรู้ทั้งโดยตัวคนและจากกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน อย่างต้องการให้เป็นอีกระบบหรืออีกรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มีความเท่าเทียมกับรูปแบบอื่น ไม่ใช่แค่เรื่องเฉพาะคนที่ตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างสนใจกันไป

ง. การศึกษาทางเลือกเมื่อพิจารณาจากจุดมุ่งหมายและสถานภาพ เป้าหมายและปรัชญาการศึกษาเลือกมี 6 ประการตามที่ สลิลทิพย์ เชียงทอง (2558, นน. 20-21) ได้ระบุไว้ คือ 1) เป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดนักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการพึ่งพาตนเอง มีความอิสระในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองอย่างมีความสุข 2) เป็นการเรียนรู้ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อแก้ไขปัญหาตัวเอง ช่วยแก้ปัญหาชุมชนและปัญหาสังคม ไม่ใช่เพื่อรู้ หรือรู้เพื่อได้ใบปริญญาเท่านั้น 3) เป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ตั้งอยู่บนฐานความรู้ของชุมชน มีความหลากหลายไปตามระบบนิเวศ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม 4) เป็นการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นระบบชุมชน และอยู่กับธรรมชาติอย่างยั่งยืน 5) เป็นการพัฒนทั้งกาย จิตใจ และจิตวิญญาณของนักเรียน เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พัฒนาจิตใจให้เกิดความตระหนักในคุณค่าหรือปรัชญาของสังคมไทย 6) เป็นการเรียนรู้ที่บูรณาการแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาและความรู้สากลเข้าด้วยกัน มีฐานการเรียนรู้พื้นฐานและภูมิปัญญาเป็นหลัก แล้วเชื่อมกับความรู้สากล

จึงสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาทางเลือก (Alternative Education) หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ที่สอดคล้อง

กับความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เต็มตามศักยภาพของตนเอง จัดขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลาย จึงมีหลายรูปแบบ แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ

ความหมายของโรงเรียนทางเลือก

การเพิ่มขึ้นของรูปแบบการศึกษาในโรงเรียนทางเลือกในหลายประเทศเกิดมาจากการเคลื่อนไหวของสังคมในปัจจุบันที่ต้องการให้คนในสังคมมีการพัฒนาได้ด้วยตัวเอง นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการศึกษาในโรงเรียนทางเลือกไว้ ดังเช่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558, น. 2) ให้ความหมายของโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย คือ การศึกษาในโรงเรียนที่สนับสนุนการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะความเป็นมนุษย์ของนักเรียนไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาสังคม เป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ภายใต้ปรัชญาการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สอนให้นักเรียนเข้าใจธรรมชาติ ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนด้วยการบูรณาการเรียนการสอนแบบองค์รวม นำไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับปัญหาในชีวิตจริง

คุณลักษณะที่บอกว่าเป็นโรงเรียนทางเลือก คือ การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทางเลือกไม่ได้สอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมด แต่มีการปรับหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สนองต่อนักเรียน ได้มีผู้ให้ความหมายและคุณลักษณะของโรงเรียนทางเลือกไว้ดังนี้

พรใจ ลีทองอิน (2559, นน. 22-30) ให้ความหมายในบทความเรื่องการศึกษาในโรงเรียนทางเลือก ว่าเป็นตัวเลือกหนึ่งในการเรียนรู้โดยที่เน้นความสุขของนักเรียน เน้นพัฒนาความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจธรรมชาติ มีการบูรณาการด้านวิชาการและกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริง

จากความหมายที่นักวิชาการได้อธิบายข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนทางเลือก (Alternative School) หมายถึง โรงเรียนที่สอนโดยเน้นความสุขของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ มีรูปแบบหลากหลายในการเรียนรู้ รองรับความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน และเพิ่มโอกาสในการสำเร็จการศึกษาให้นักเรียนมีความรู้เทียบเท่ากับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกระแสหลัก

หลักการการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือก

การศึกษาของโรงเรียนทางเลือกเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันและหลากหลายของนักเรียน ลดความเป็นทางการและข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากหน่วยงานทางการศึกษาของรัฐ จึงเกิดการศึกษาทางเลือก ซึ่งมีทั้งจัดในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีผู้เสนอแนวคิดดังนี้

ฟรีดริช (Friedrich, 1997) อธิบายว่าหลักการของการศึกษาทางเลือกนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่เพราะมีการบัญญัติข้อกำหนดขึ้นมามีพร้อม ๆ กับการศึกษาในระบบของรัฐ แนวโน้มทางสังคมและความรับผิดชอบในการปรับปรุงระบบการศึกษาในปัจจุบันเกิดขึ้นจากความกังวลในความล้มเหลวที่เกิดขึ้นกับการศึกษาในระบบของรัฐในด้านการตอบสนองความต้องการของนักเรียนทุกคน (Raywid, 1981)

ซีวีกลี่ (Civikly, 2006) อธิบายว่ากิจกรรมทางการศึกษาทางเลือกเกิดขึ้นโดยครูทำการสอนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง นักเรียนจะไม่ได้เรียนเป็นรายวิชาเหมือนกับรูปแบบการศึกษาในกระแสหลัก แต่ความสนใจของนักเรียนก็จะถูกสังเกตโดยครูผู้สอน ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนจะต้องเข้าใจความต้องการและความเป็นตัวตนของตนเอง

แกสเซอร์ (Glasser, 1990) ให้แนวทางของหลักการจัดการศึกษาโรงเรียนทางเลือกว่าระบบการศึกษาทางเลือกจำเป็นต้องมีความเท่าเทียมกันและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน จึงให้เหตุผลที่สำคัญเกี่ยวกับจุดเด่นของคุณภาพในระบบการศึกษาทางเลือกว่า ทั้งครูผู้สอนและนักเรียนควรมีความพยายามร่วมกันในการถ่ายทอดความรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนปกติไปสู่การปฏิบัติภารกิจสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้ความเหมาะสมระหว่างหลักสูตรและนักเรียนมีความลงตัวมากขึ้น สิ่งที่สำคัญที่ต้องระลึกถึงเสมอ คือ นักเรียนต้องได้รับความใส่ใจจากครู รวมถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของนักเรียนก็มีความสำคัญเช่นกัน การที่นักเรียนไม่สามารถศึกษาในระบบหลักได้อาจเป็นเพราะหลักสูตรที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ไม่ตรงกับความต้องการของนักเรียน ดังนั้นครูจึงไม่ควรตัดสินว่านักเรียนคนใดคนหนึ่งไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนเพียงเพราะคนนั้นไม่สามารถศึกษาในระบบหลักได้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) อธิบายหลักการจัดศึกษาทางเลือกว่าเป็นการจัดการศึกษาที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากการศึกษาตามแนวกระแสหลักซึ่งมี จุดเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน นักเรียน เนื้อหาหลักสูตร การจัดบรรยากาศให้เข้ากับวิถีของชุมชน และความเชื่อ จัดขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลาย มีหลายรูปแบบ แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อพัฒนานักเรียน ให้เป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา และจิตใจ การศึกษาทางเลือกมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย เพื่อให้การเรียนรู้ เป็นเครื่องมือในการพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ เพื่อแก้ไขปัญหาของระบบการศึกษาในปัจจุบัน เป็นทางเลือกให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับตนเอง และเป็นเครื่องมือ พัฒนาความเป็นมนุษย์ในระดับปัจเจกคน และเพื่อกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังประชาชน ให้มีสิทธิและเสรีภาพในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ตัวอย่างการจัดการศึกษาทางเลือกในปัจจุบันสามารถเห็นได้จากรูปแบบของโรงเรียนวิถีธรรมชาติ โรงเรียนวิถีธรรมชาติ การสอนแบบ โฮมเบสเลิร์นนิง (Home-based learning) หรือ โฮมสกูล (Home-school) เป็นต้น

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2531, นน. 4-8) ได้ศึกษารูปแบบการศึกษาทางเลือกในประเทศไทย พบว่า การศึกษาทางเลือกเกิดจากความเชื่อหรือหลักการที่ว่า 1) วิธีการให้การศึกษแก่เยาวชน/ผู้ใหญ่สามารถทำได้หลายวิธี 2) การศึกษาทางเลือกเกิดขึ้นได้ภายใต้สภาพแวดล้อม และโครงสร้างการบริหารงานที่หลากหลาย 3) คนทุกคนสามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จในแบบฉบับของตนเองได้ (จอร์นสัน และทอลเลียเฟอร์โร (Johnson & Taliaferro, 2012) ในช่วงแรก การศึกษาทางเลือกอาจแบ่งออกได้เป็น 3 หลักสูตร ตามลักษณะความต้องการจำเป็นของเด็ก คือ 1) หลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียน โดยอาศัยทฤษฎีว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ถ้าหากมีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อรูปแบบการเรียนรู้ของเด็ก หลักสูตรนี้พยายามสนองความต้องการจำเป็น (Needs) ของเด็กเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนได้ 2) หลักสูตรการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กที่มีปัญหาด้านวินัย ซึ่งรวมถึงเด็กที่ตั้งครรภ์ในระหว่างเรียน หลักสูตรนี้จัดเป็นทางเลือกสุดท้ายสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางวินัย หลักสูตรเน้นการปรับพฤติกรรมของเด็ก พยายามสอนเด็กในเรื่องทักษะความเชื่อฟัง และส่งเด็กกลับเข้าห้องเรียนปกติ เมื่อเห็นว่าเด็กมีความพร้อม 3) หลักสูตรการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กที่อาจจะเรียนได้ แต่มีผลการเรียนต่ำหรือไม่เรียน โดยสมมติฐานว่า เด็กต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงจึงจะประสบผลสำเร็จในโรงเรียนแบบปกติ หลักสูตรนี้พยายามเปลี่ยนแปลงเด็กโดยกระบวนการแนะแนวมากกว่ากระบวนการปรับพฤติกรรมของเด็กต่อมาการวิจัยติดตามผลการศึกษาทางเลือกทั้ง 3 หลักสูตร พบว่า หลักสูตรรูปแบบที่ 1 ประสบผลสำเร็จมากที่สุด รูปแบบที่ 2 แทบจะไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง รูปแบบที่ 3 มีผลออกมาไม่แน่นอน นักเรียนมีความก้าวหน้าในระหว่างอยู่ในหลักสูตร เมื่อส่งตัวกลับเข้าโรงเรียนปกติ เด็กเกิดอาการย้ายแปลงไปกว่าเดิมดังนั้น การศึกษาทางเลือกสามารถบริหารจัดการได้ 3 แนวทาง คือ 1) จัดเป็นโรงเรียนการศึกษาทางเลือกโดยเฉพาะ ซึ่งจัดโดยรัฐบาลและเอกชนได้ 2) จัดเป็นหลักสูตรทางเลือกภายในโรงเรียน

ปกติ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาของโรงเรียน 3) จัดเป็นโครงการเพื่อการพัฒนาโดยการสนับสนุนการเติบโตของเด็กด้านวิชาการ อารมณ์ สังคม คลินิกภาพ และการมีงานทำ โดยใช้ยุทธศาสตร์ หลักความเชื่อทางศาสนา และบริการสนับสนุนที่เหมาะสมหลายโรงเรียนร่วมกันได้

แนวทางการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ตามรายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนตามนโยบายประเทศไทย 4.0 (2558) มีการจัดแบ่งกลุ่มการศึกษาทางเลือกในสังคมไทย เป็น 2 แนวทาง คือ 1) การศึกษาทางเลือกในฐานะคุณค่าและความหมายอันแท้จริงของการศึกษาเรียนรู้ ความหมาย คือ การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความหลากหลายอันเป็นภาวะตามธรรมชาติ สร้างสรรค์ องค์ความรู้ที่สมดุล และผสมผสาน สร้างสรรค์ วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับธรรมชาติ ในการเรียนรู้ของมนุษย์ ช่วยให้ค้นพบตนเอง และนำทางให้ประสบความสำเร็จได้ตามศักยภาพของตน และเป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน 2) การศึกษาทางเลือกให้คุณค่าและความหมายทางปรัชญาการศึกษา ในมิติของการเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการ : ความหมาย คือ การมาถึงของสิ่งใหม่ การริเริ่มสร้างความก้าวหน้าใหม่ ๆ เพื่อนำเสนอทางออกจากวิกฤตการณ์ให้เกิดการพัฒนาในก้าวต่อไป

การศึกษาทางเลือก เมื่อเทียบกับรูปแบบการศึกษาตามกฎหมายของชาติ คือ ลักษณะร่วมและแตกต่างของรูปแบบการศึกษา 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาในระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษานอกระบบ เมื่อพิจารณาจากจุดมุ่งหมายและสถานภาพทางกฎหมายของการศึกษาทางเลือก ซึ่งแบ่งการศึกษาทางเลือก ออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ ได้แก่ ประเภทที่ 1 สถานศึกษาทางเลือก หมายถึง โรงเรียนที่มีระบบการศึกษาแบบเปิดให้มีความยืดหยุ่น ทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผลโดยอ้างอิงหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และมีหลักสูตรของทางโรงเรียนเอง เพื่อมุ่งเน้นให้เหมาะสมกับผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม โดยจะไม่เน้นการท่องจำ ประเภทที่ 2 โรงเรียนทางเลือกนอกระบบรัฐ หรือที่จัดโดยองค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน หมายถึง กลุ่มที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของตนเอง ไม่อิงหลักสูตรรัฐ เป็นการจัดการศึกษาเรียนรู้ที่ตอบสนองแก่กลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างหลากหลายมาก รวมถึงผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนใหญ่เป็นการจัดการศึกษาเรียนรู้บนพื้นฐานของปัญหาที่มากจากชีวิตจริง ชุมชน มุ่งฟื้นคืนภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่ดีงาม หรือมุ่งความรู้ในเชิงปฏิบัติที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาชีวิต ชุมชน ได้จริง มีจำนวนมากที่การดำเนินงานไม่ยึดหลักสูตรหรือแบบแผนที่เป็นทางการของรัฐ จึงไม่ได้รับการรับรองผลการสำเร็จการศึกษาจากหน่วยงานของรัฐ

สรุปได้ว่าหลักการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือก เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งตอบสนองความต้องการที่แตกต่างและหลากหลายของนักเรียน ลดความเป็นทางการและข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากหน่วยงานทางการศึกษาของรัฐ มีทั้งจัดในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย

หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือก

กรมดูแลโรงเรียนของรัฐนอร์ทแคโรไลนา (North Carolina Department of Public Instruction, 2008) (NCDPI) ได้เสนอว่า หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่านักเรียนสามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จได้ทั้งด้านความรู้ในเนื้อหาสาระและทักษะการปฏิบัติต่าง ๆ ไม่ต่างจากระบบการศึกษาในโรงเรียนปกติ ผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุผลการเรียนต่าง ๆ เห็นคุณค่าของตนเองและสิ่งที่เรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตจริงผ่านการเรียนการสอนที่หลากหลายตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของแต่ละคน โดยอาจใช้การประเมินทั้งตามสภาพจริงและตามวิธีแนวทางสากลยึดปฏิบัติมา (Authentic/traditional assessment) ตามความเหมาะสม ใช้เทคโนโลยีและบูรณาการเนื้อหาในหลักสูตรเพื่อเตรียมพร้อมนักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นอกจากนั้น NCDPI ยังได้ระบุอีกว่า ลักษณะหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาทางเลือก เป็นดังนี้

มิติด้านหลักสูตร ลักษณะหลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาทางเลือก ต้องมีความพิเศษเฉพาะนักเรียนที่แตกต่างจากระบบการศึกษาปกติ 1) จัดหลักสูตรโดยใช้ประเด็น (Thematic) เป็นหลักในการเรียนรู้ และมุ่งให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานที่สัมพันธ์เกี่ยวข้อง (Product related) กับประเด็นในการเรียนรู้ นั้น ๆ 2) บูรณาการหลักสูตรในหลากหลายมิติ โดยใช้แนวคิดการบูรณาการแบบผนวกรวมศาสตร์ต่าง ๆ (Multi-disciplinary approach) เข้าด้วยกันเป็นองค์รวม 3) กำหนดยุทธศาสตร์ของหลักสูตร (Curriculum strategies) ในด้านจุดมุ่งหมาย องค์ประกอบที่สำคัญ แผนการดำเนินการ (Implementation plan) การติดตามผล และการประเมินหลักสูตร 4) ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมใกล้ตัวนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถในการเรียนรู้ (Cultural enrichment) ที่สอดคล้องวิถีชีวิตจริงของนักเรียน 5) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำโครงการเกี่ยวกับการให้บริการในชุมชนท้องถิ่นโดยใช้องค์ความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา (Service Learning Projects) 6) มีการสร้างแผนการศึกษาของนักเรียนแต่ละคน (Personal Education Plans; PEPs) และนำไปใช้ (Utilize) อย่างเหมาะสม

1.2 การจัดการและพัฒนาการของการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย

1.2.1 กฎหมายและความเป็นมาของโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย

1.2.1.1 ปรัชญาและเป้าหมายในการจัดการศึกษาทางเลือก บทบัญญัติที่สอดคล้องกับปรัชญาและเป้าหมายในการจัดการศึกษาทางเลือก ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2545 มาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 22 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

1.2.1.2 สิทธิในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาทางเลือกได้รับการรับรองตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2562 กำหนดให้สิทธิของประชาชนและทุกภาคส่วนในสังคมที่จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการรับรอง กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนในสังคม และมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังบทบัญญัติตามมาตรา 8 (2) มาตรา 10 และมาตรา 12

มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้คนมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับคนซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือคนซึ่งไม่สามารถ

พึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้คนดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

มาตรา 12 นอกเหนือ จากรัฐ เอกชน ให้คน ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 38 ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา รวมทั้งพิจารณาการจัดตั้ง ยุบ รวมถึงเลิกสถานศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของคน ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งการกำกับดูแลหน่วยงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่การศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกหลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเป็นแนวทางรองรับสถานการณ์ 10 ปี ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 12 ที่กฎหมายการศึกษาให้สิทธิ แก่คน ครอบครัว องค์กรชุมชนและองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันศาสนา จาก การขับเคลื่อนของกรมการศึกษามศกการศึกษาทางเลือกไทยในนามผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ ได้ร่วมผลักดันให้กระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 12 ดังกล่าว ได้ครบทั้ง 6 กฎกระทรวงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้แก่

- 1) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547
- 2) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547
- 3) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบัน พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548
- 4) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของคนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. 2554

5) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรวิชาชีพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. 2554

6) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ใน ศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. 2555

แนวคิดของการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย สำหรับ
การศึกษาทางเลือกในประเทศไทย มีพัฒนาการมาโดยลำดับ ซึ่งเป็นพัฒนาของการจัด
กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นสร้างความสุข เน้นความรู้เชิงประสบการณ์และการปฏิบัติ ไม่ยึด
ติดกับตำรา แบบเรียนและรูปแบบการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน ปกป้อง จันวิทย์; และ สุนทร ตันมัน
ทอง (2555) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้สรุปพัฒนาการของการศึกษาทางเลือกใน
ประเทศไทยเป็น 3 ยุค ดังนี้

1) ยุคบุกเบิกก่อตั้ง เป็นยุคต่อต้านระบบการศึกษาของรัฐที่มุ่งความเป็นหนึ่ง
เดียวทางการเมือง ทำให้เกิดโรงเรียนทางเลือก โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ในปี พ.ศ. 2522 เพื่อช่วยเหลือ
เด็กด้อยโอกาส เด็กกำพร้า การเรียนการสอนเน้นเสรีภาพแบบ ซัมเมอร์ฮิลล์ (Summer hill)

2) ยุคปฏิรูปการศึกษารอบแรก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
เปิดแนวทางสำหรับการศึกษาทางเลือก มีกฎกระทรวงสนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือก

3) ยุครวมกลุ่มต่อสู้ผลักดัน กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและ
การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ไม่ยึดหยุ่น กลายเป็นอุปสรรค โรงเรียนทางเลือกรวม
เป็นกลุ่มเครือข่ายและตั้งสภาการศึกษาทางเลือกเพื่อผลักดันรัฐให้ยอมรับแนวทางการจัด
การศึกษาที่หลากหลายรูปแบบ

ยุทธชัย เฉลิมชัย (2559, นน. 29-31) ได้ศึกษาแนวคิดของการจัดการศึกษาของ
โรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย ได้อธิบายว่า การศึกษาทางเลือกในประเทศไทย มีจุดเริ่มต้นจาก
ความต้องการในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคแก่นักเรียน ส่วนสำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา (2558) ได้แบ่งการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทยเป็น 3 ช่วง คือ

1) ช่วงการตื่นรู้ เป็นยุคต่อต้านระบบการศึกษาส่วนกลางของรัฐ ที่มุ่งเน้นการจัด
การศึกษาเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวทางการเมืองและความสำเร็จทางอุตสาหกรรม เป็นช่วงก่อน
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ ทำให้เกิดการก่อตั้งโรงเรียนทางเลือก
หลายแห่ง โดยที่แต่ละแห่งก่อตั้งขึ้นจากแนวคิดของปรัชญาและรูปแบบการเรียนการสอนที่
หลากหลาย โรงเรียนทางเลือกแห่งแรก เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2522 มีชื่อว่าโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โดย

พิภพ ธงไชยและวรัญญู ธงไชย มีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส เด็กกำพร้า โดยใช้ปรัชญาการเรียนการสอนเน้นเสรีภาพแบบ Summer hill

2) ช่วงมีศักดิ์และสิทธิในการกฎหมายแห่งชาติ เป็นช่วงที่อยู่ในยุคปฏิรูป การศึกษารอบแรก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาทางเลือกรวมอยู่ด้วย และมีกฎกระทรวงสนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือก การปฏิรูป การศึกษารอบแรกทำให้เกิดกระแสการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ๆ ตั้งแต่การจัดตั้งสถานศึกษาในระดับชั้นพื้นฐาน ทั้งอิงระบบและนอกระบบ หรือการริเริ่มจัดการศึกษาโดย ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อมาพบว่ากฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษานั้น มีความไม่ยืดหยุ่นและกลายเป็นอุปสรรค จึง เกิดการรวมกันของกลุ่มการศึกษาทางเลือกเหล่านี้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกัน และกันและทำให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว มีการจัดตั้งสภา การศึกษาทางเลือกเพื่อผลักดันรัฐให้ยอมรับแนวทางการจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบ

3) ช่วงสร้างสรรคนวัตกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากปัญหาของระบบการศึกษาไทย ในระบบหลัก ในด้านคุณภาพของการศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร เพราะยังมีเด็กมากมายที่ไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม เนื่องจากเหตุผลบางประการ เช่น เด็กยากไร้ด้อยโอกาส เด็กไร้สัญชาติ เด็กพิเศษ เด็กพิการ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการสนับสนุนด้าน การศึกษาและคุ้มครองสิทธิของเด็กเหล่านี้ จึงร่วมกันจดทะเบียนรับอนุญาตจากสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศตามระเบียบและคู่มือ การดำเนินงานในกฎกระทรวง และมีแนวโน้มจะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ การศึกษาทางเลือก จึงได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับความต้องการของเด็กที่ไม่สามารถเข้าศึกษาในระบบ หลักได้

ความเป็นมาของโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทยว่า มีการเคลื่อนไหวมา มากกว่า 30 ปีแล้ว ดังเช่นการก่อตั้งโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนทอสี โรงเรียน อมาตยกุล โรงเรียนสัตยาไส และโรงเรียนสัมาสิกขา (อโศก) นอกจากนี้ยังมีรูปแบบของการ จัดการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญา ล้านนา โรงเรียนชาวนา โรงเรียนมอนแตงดาว ศูนย์การศึกษาเพื่อลูกผู้หญิง รวมทั้งการจัด การศึกษาแบบบ้านเรียน (Home school) เกิดขึ้นก่อนการปฏิรูปการศึกษาปี 2542 และการริเริ่ม โรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวคิดในการพัฒนา เยาวชนในสังคมไทยให้มีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์รอบด้าน โดยไม่เน้นด้านวิชาการเพียง

ด้านเดียว ซึ่งระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อมาการเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์เกิดการถดถอยทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จึงเกิดความเคลื่อนไหวในการจัดการศึกษาทางเลือกขึ้นมากมายและมีความหลากหลายเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกิดความตระหนักว่ารูปแบบการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถสร้างคนเพื่อมาพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง ดังนั้นการศึกษาทางเลือกทุกรูปแบบจึงพัฒนาเพื่อมุ่งเน้นไปยังความอยู่รอดของสังคมไทยในอนาคต

จุดเริ่มต้นเริ่มต้นของการขับเคลื่อนภาคีเครือข่ายผู้จัดการศึกษาเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2553 เครือข่ายการศึกษาทางเลือก รวมตัวกันจัดตั้งองค์กรเป็น “สภาการศึกษาทางเลือก” ประกอบด้วยเครือข่ายผู้จัดการศึกษาทางเลือก 7 เครือข่าย ได้แก่ 1) เครือข่ายโรงเรียนไทยไท 2) เครือข่ายการศึกษาทางเลือกภาคเหนือ 3) เครือข่ายการศึกษาทางเลือกภาคอีสาน 4) เครือข่ายการศึกษาทางเลือกภาคกลาง 5) เครือข่ายการศึกษาทางเลือกภาคใต้ 6) เครือข่ายการศึกษาชนเผ่า 7) เครือข่ายบ้านเรียน เพื่อร่วมผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษารอบสองเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น อาทิ การจัดทำงานวิจัยเรื่องข้อเสนอหลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานมีทางเลือกในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเป็นอิสระบนหลักการ เป้าหมาย และแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับที่แก้ไข ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 และ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 รองรับการจัดการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ ที่เน้นการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม โดยมุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนที่มีความแตกต่าง อันเป็นผลทำให้เกิดหรือการพัฒนาบุคคลในหลายมิติ ทั้งเจตคติ พุทธิปัญญา และทักษะที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้หนึ่ง ๆ หรือการประกอบอาชีพตามศักยภาพความถนัดและความสนใจของนักเรียนอย่างแท้จริง มีการเชิญผู้แทนของสมาคมฯเข้าร่วมร่างหลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ โดยมีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2554 นอกจากนี้มีการรวมกลุ่มภาคีเครือข่ายเพื่อศึกษาวิจัยพัฒนาเรื่องเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพภายนอกสำหรับกลุ่มการศึกษาทางเลือก ผลักดันภาครัฐให้ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทางเลือก ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย (สกล.) เมื่อปี พ.ศ. 2554 เมื่อกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายยุบควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับภาคีเครือข่ายการศึกษาในชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศ จึงร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก 4 ภูมิภาค ทำงานวิจัยเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นโรงเรียนของชุมชนแทนนโยบายยุบ

โรงเรียน ทำให้เครือข่ายการศึกษาทางเลือกมีภาคีทางการศึกษาเพิ่มเติมลำดับที่ 8) คือ เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งต่อมาได้จัดตั้งเป็น สมาคมโรงเรียนชุมชน (โรงเรียนขนาดเล็ก) แห่งประเทศไทย และสภาการศึกษาเพื่อปวงชน เครือข่ายที่ 9) เป็นการเชื่อมโยงกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้ตอบโจทย์ในการให้ความสำคัญต่อนักเรียนอย่างแท้จริง และต่อมาสมาคมฯ จึงเพิ่มสมาชิกเครือข่ายเด็กและเยาวชนการศึกษาทางเลือก และในปี พ.ศ. 2557 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เข้าร่วมกับสมาคมฯ ทำให้สมาชิกองค์กรเครือข่ายการศึกษาทางเลือกเพิ่มขึ้นอีก 2 เครือข่าย คือ 10) เครือข่ายนวัตกรรมการเรียนรู้ นอกระบบ และ 11) เครือข่ายอุดมศึกษาทางเลือก รองรับครบทั้ง 6 กฎกระทรวง

จึงสรุปได้ว่า การศึกษาทางเลือกในประเทศไทยมีมายาวนาน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522 จนถึงปี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับระบบการศึกษาว่าให้มี 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวเรื่องการจัดการศึกษาทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น การศึกษาทางเลือกที่รวมกับโรงเรียนในกระแสหลัก การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น

1.2.2 รูปแบบโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย

มีผู้ที่ศึกษาและแบ่งไว้ดังนี้

สุชาดา จักรพิสูทธิ์ (2548) ได้แบ่งรูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือก ไว้เป็น 7 แนวทาง คือ

- 1) การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวหรือโฮมสคูล ซึ่งครอบคลุมทั้งแบบครอบครัวเดี่ยว กลุ่ม และเครือข่ายครอบครัว
- 2) การศึกษาทางเลือกที่อิงกับระบบโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนที่สามารถจัดหลักสูตร หรือกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากโรงเรียนตามแนวกระแสหลักทั่วไป เน้นนวัตกรรมการเรียนรู้การทดลองปฏิบัติ หรือประสบการณ์เช่น โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก เป็นต้น
- 3) การศึกษาทางเลือกสายครุภูมิปัญญา ได้แก่ พ่อครู คัมภีร์ กศน. ปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาความรู้แก่นักเรียน เช่น ศิลปะ การช่าง ด้านเกษตรกรรม การแพทย์พื้นบ้าน สมุนไพร เป็นต้น
- 4) การศึกษาทางเลือกสายศาสนาและวิถีปฏิบัติธรรม จัดการเรียนรู้แก่สมาชิกทั้งแนวเศรษฐกิจพอเพียง ต่อต้านการบริโภคนิยม การปฏิบัติสมาธิในแนวต่าง ๆ ตามวิถีความเชื่อ

5) การศึกษาทางเลือกที่เป็นสถาบันนอกระบบ ได้แก่ กลุ่มกิจกรรมทางการศึกษาที่มีการจัดหลักสูตร หรือกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ไม่อิงกับหลักสูตรรัฐ มีทั้งแบบเสียค่าใช้จ่าย และไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เสริมสิบล้าน สถาบันเรียนรู้ขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เป็นต้น

6) การศึกษาทางเลือกกลุ่มการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เป็นการเรียนรู้ ที่กว้างขวางหลากหลายที่สุด มีผลในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ทั้งกลุ่มการเรียนรู้ ผ่านกลุ่มกิจกรรมชุมชน การสืบสานภูมิปัญญา การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากร การแพทย์พื้นบ้าน การสาธารณสุข การจัดการปัญหาชุมชน เด็ก และสตรี เป็นต้น

7) การศึกษาทางเลือกผ่านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ทั้งที่เป็นสื่อมวลชน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อชุมชน อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สถานที่ท่องเที่ยว หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

พิภพ ธงไชย (ผู้ก่อตั้งโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี) ผู้บุกเบิกการศึกษาทางเลือกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 อธิบายถึงการศึกษาทางเลือกไว้ว่า การศึกษาทางเลือก คือ ระบบการจัดการศึกษาที่ให้นักเรียนปกครองตนเอง และเรียนตามสบาย โดยที่การให้นักเรียนเรียนตามสบายมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งให้นักเรียนปลดปล่อยตัวเองก่อน เนื่องจากเสรีภาพจะทำให้เด็กกล้าแสดงออก ทั้งนี้การจัดการศึกษาตั้งอยู่บนรากฐานของศาสนาธรรม ปัญญา และจิตวิทยาเพื่อให้นักเรียนเติบโตตามศักยภาพของตนเอง และเน้นความสุขและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กำหนดให้โรงเรียนทางเลือกต้องตั้งอยู่บนหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และต้องจัดตั้งขึ้นอย่างถูกกฎหมายถึงแม้จะมีแนวทางการสอนและจุดมุ่งหมายแบบเฉพาะตัว ได้มีการกำหนดรูปแบบของโรงเรียนทางเลือกไว้ 5 รูปแบบคือ

1) โรงเรียนในความกำกับของรัฐ แต่เน้นความเป็นอิสระและมีความคล่องตัว มีระเบียบกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติเฉพาะของตนเอง และบริหารจัดการแบบการมีส่วนร่วม

2) โรงเรียนวิถีพุทธ ที่เน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนานักเรียน

3) โรงเรียนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้เข้ารับการประเมินความสามารถพิเศษว่าตนเองมีในด้านใดบ้าง โดยการสังเกตของผู้ปกครอง และครู

4) โรงเรียนสองภาษา เป็นโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการเรียนการสอน

5) โรงเรียนต้นแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นโรงเรียนที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเครือข่ายโทรคมนาคมเป็นหลัก นักเรียนเรียนผ่านห้องเรียนเสมือน

2. ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

โรงเรียนทางเลือกเป็นรูปแบบการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อรองรับนักเรียนที่ต้องการศึกษาในหลักสูตรที่แตกต่างไปจากโรงเรียนกระแสหลัก เนื่องจากโรงเรียนทางเลือกมีการจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้ครูและนักเรียนมีความใกล้ชิดกัน ครูสามารถดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงมากกว่า มีหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย เน้นความเป็นมนุษย์และความเป็นตัวตนของนักเรียน ดังนั้นความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกจึงมีความหมายแตกต่างออกไปจากความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนกระแสหลัก เนื่องจากจุดมุ่งหมายของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน มีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาเรื่องความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก หรือผลของการจัดการศึกษาทางเลือก ไว้ดังนี้

ณัฐวุฒิ สิริพิธาน (2556) อธิบายว่า ผลของการจัดการศึกษาทางเลือกแบบโรงเรียนในบ้านที่เกิดกับตัวนักเรียน ได้แก่ นักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน นักเรียนมีพัฒนาการด้านวิชาการ นักเรียนมีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ นักเรียนมีอิสระทางความคิด และนักเรียนมีลักษณะนิสัยดีขึ้น

อาร์รอน (Aron, 2006) อธิบายว่า ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก คือ การที่นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้มีความรู้และมีพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับเพื่อให้มีโอกาสในการประกอบอาชีพเท่าเทียมกับนักเรียนระบบการศึกษากระแสหลักเพราะนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกได้ฝึกฝนทักษะในวิชาที่ตนเองถนัด กระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเข้าเรียนมากขึ้นซึ่งส่งผลให้มีผลการเรียนดีขึ้น รวมถึงได้เรียนรู้ทักษะทางอารมณ์สังคมเพื่อสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

เฮมเมอร์ เมดสัน และตอเรส (Hemmer, Madsen, & Torres, 2013) อธิบาย ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกว่ามีความเกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน มีการเข้าชั้นเรียนมากขึ้นและมีการพัฒนาพฤติกรรม

เฮิร์ndonและเบมเบนนัตตี (Herndon & Bembenutty, 2014, 2017) ศึกษาผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนทางเลือก พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น

เทียร์นีย์ (Tierney, 2014) อธิบายว่าความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกคือการที่นักเรียนรู้สึกไม่ต่อต้านโรงเรียนและครู สามารถเข้าเรียนจนสำเร็จการศึกษา ความรู้สึกที่ทำให้นักเรียนรู้สึกต่อต้านการเรียนในโรงเรียนกระแสหลัก ได้แก่ ประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับเมื่อครั้งศึกษาในโรงเรียนกระแสหลัก เช่น การไม่ได้รับการเอาใจใส่ ความรู้สึกด้านลบที่มีต่อครู ความล้มเหลวทางวิชาการ เมื่อนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนทางเลือก นักเรียนจะมีทัศนคติที่ดีขึ้นและลดการต่อต้านต่อโรงเรียนและคุณครูเพราะประสบการณ์และบรรยากาศที่ได้รับในโรงเรียนทางเลือกทำให้นักเรียนมีมุมมองต่อความล้มเหลวทางการศึกษาเปลี่ยนไป อีกทั้งมีความไว้วางใจครูโดยมองว่าครูเป็นที่ปรึกษาคนหนึ่งที่สามารถปรึกษาได้ทุกเรื่องทั้งเรื่องวิชาการและเรื่องส่วนตัว ทำให้นักเรียนรู้สึกอยากเข้าชั้นเรียนและมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น มีอิสระแห่งตนเพราะโรงเรียนมีข้อจำกัดเรื่องกฎระเบียบน้อย นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้มากขึ้นเพราะได้รับการสนับสนุนจากบรรยากาศของโรงเรียนและความเป็นกันเองของครูเพื่อเป็นการเตรียมตัวในการใช้ชีวิตในสังคมภายนอก

โพล (Poole, 2016) อธิบายว่าความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกกว่า คือการที่นักเรียนมีพัฒนาการ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ (Improved Academics) นักเรียนมีความสนใจด้านการเรียนและเข้าชั้นเรียนมากขึ้น ช่วยให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสำเร็จการศึกษามากขึ้น และด้านทักษะส่วนบุคคล (Improved Personal Development) มีทักษะด้านอารมณ์สังคม มีการพัฒนาพฤติกรรม ปรับตัวให้เข้ากับสังคมในโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนได้

บิรูคอฟ (Birioukov, 2018) สรุปหลักเกณฑ์การตัดสินความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดลง (Decrease in misbehavior) นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Social/Emotional skill building) นักเรียนผลการเรียนดีขึ้น (Increase in GPA) นักเรียนเข้าชั้นเรียนและสำเร็จการศึกษาเพิ่มขึ้น (Attendance and graduation) และนักเรียนมีความเป็นตัวตนเฉพาะคน (Individualization)

บราวน์ (Brown, 2019) ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจการรับรู้ความสามารถแห่งตนของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนในโรงเรียนทางเลือก จนกระทั่งจบการศึกษา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถแห่งตนของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกเกิดจากปัจจัยด้านสถานศึกษาและประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาในโรงเรียนทางเลือก

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก สามารถสรุปเป็นตารางเกี่ยวข้องกับแนวคิดความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยแสดงดังตารางที่ 1

ตาราง 1 สรุปแนวคิดความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ลำดับ	แนวคิด	ผู้ให้แนวคิด
1	นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น	อาร์รอน (Aron, 2006)
		เทียร์นี่ (Tierney, 2014)
		บิรูคอฟ (Birioukov, 2018)
		โพล (Poole, 2016)
		เฮมเมอร์ แมดสัน และตอร์เรส (Hemmer; Madsen, & Torres, 2013)
		เฮร์นดอนและเบมเบนัตตี (Herndon & Bembenuity, 2014)
		เฮร์นดอนและเบมเบนัตตี (Herndon & Bembenuity, 2017)
2	นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม	อาร์รอน (Aron, 2006)
		เทียร์นี่ (Tierney, 2014)
		บิรูคอฟ (Birioukov, 2018)
		โพล (Poole, 2016)
3	นักเรียนมีทัศนคติต่อโรงเรียนดีขึ้น	เทียร์นี่ (Tierney, 2014)
		เฮมเมอร์ แมดสัน และตอร์เรส (Hemmer; Madsen, & Torres, 2013)
4	นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน	เทียร์นี่ (Tierney, 2014)
		เฮมเมอร์ แมดสัน และ ตอร์เรส (Hemmer; Madsen & Torres, 2013)
		บิรูคอฟ (Birioukov, 2018)
5	นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดลง	เทียร์นี่ (Tierney, 2014)
		โพล (Poole, 2016)
		บิรูคอฟ (Birioukov, 2018)
		เฮมเมอร์ แมดสัน และตอร์เรส (Hemmer; Madsen & Torres, 2013)

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	แนวคิด	ผู้ให้แนวคิด
6	นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน	เฮมเมอร์ แมดสัน และตอร์เรส (Hemmer; Madsen & Torres, 2013)
		บราวน์ (Brown, 2019)

จากตารางที่ 1 สรุปแนวคิดความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่นักวิชาการศึกษาค้นคว้า ดังกล่าวสามารถสรุปความหมายได้ว่าความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก หมายถึง ผลที่เกิดกับนักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนจากโรงเรียนทางเลือก โดยนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้นมีทักษะทางอารมณ์สังคม มีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน มีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน และมีการรับรู้ความสามารถในตนเอง

2.2 ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (Student Success) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นกระบวนการ และผลลัพธ์จากการเรียนการสอนของโรงเรียนทางเลือก ใน 6 องค์ประกอบหลัก คือ 1) นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Attendance and Higher GPA) 2) นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Social/Emotional Skill Building) 3) นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior) 4) นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Positive Student Attitude) 5) นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student Autonomy) 6) นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ความสนใจในการเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น

2.2.1.1 ความหมาย การสนใจเข้าชั้นเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีวินัยในตนเอง สามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบของโรงเรียนได้ การบรรลุวัตถุประสงค์ในการเข้าชั้นเรียนจะสำเร็จต่อเมื่อนักเรียนมีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเข้าชั้นเรียน พฤติกรรมเหล่านี้จะเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอเมื่อนักเรียนมีแรงจูงใจ นักเรียนสนใจการเรียน การจูงใจเป็นกระบวนการที่นักเรียนถูกกระตุ้นและผลักดัน ให้นักเรียนตอบสนองอย่างกระตือรือร้น และสามารถทำให้นักเรียนร่วมกิจกรรมอย่างตั้งใจสม่ำเสมอ แรงจูงใจสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความต้องการ ทัศนคติ ความทะเยอทะยาน ความสนใจและแรงจูงใจภายนอก ได้แก่ การสำเร็จการศึกษา ความมั่งคั่ง บรรยากาศในการเรียน แพตทริคิส และเฟอร์

แนม (Petrides & Furnham, 2006) การศึกษาเรื่องการจูงใจ เป็นการศึกษาหาสาเหตุของพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก การจูงใจมีอิทธิพลต่อเข้าชั้นเรียนของนักเรียนอย่างยิ่ง เพราะการเข้าชั้นเรียนทำให้นักเรียนได้รับความรู้ การจูงใจยิ่งสูงเพียงใด การเรียนรู้จะยิ่งเกิดในระดับสูงเพียงนั้น

2.2.1.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเรียนของนักเรียน

การผลิตนักเรียน สถานศึกษาแต่ละแห่งจึงมีการมุ่งเน้นคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาของตน โดยผู้ที่สำเร็จการศึกษาต้องมีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น การเรียนการสอนในชั้นเรียน นอกจากจะเป็นสถานที่ให้ความรู้แล้ว ยังเป็นสถานที่ฝึกพฤติกรรมให้อยู่ในระเบียบวินัยตามความประสงค์ของสังคม การขาดความรับผิดชอบในการทำงานเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ อันเป็นผลทำให้การสอนไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ นักจิตวิทยาได้เสนอวิธีการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักศึกษาใหม่โดย เน้นการให้รางวัลแทนการลงโทษ ซึ่งใช้ทฤษฎีหลักการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมของมนุษย์ สกินเนอร์นักจิตวิทยาที่สนใจในการปรับพฤติกรรมมีความเชื่อว่า อินทรีย์เมื่อกระทำพฤติกรรมหนึ่งแล้ว ได้รับการเสริมแรง แนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นบ่อยครั้งขึ้น แต่ถ้าพฤติกรรมนั้นไม่ได้รับ การเสริมแรง พฤติกรรมนั้นจะมีความถี่ลดลงจนหายไป นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราการตอบสนองในพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนมากในระยะที่ได้รับการเสริมแรง ทฤษฎีนี้ สามารถนำไปประยุกต์ปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในชั้นเรียนได้ เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่ โดยตรงในการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ เพื่อให้เด็กไทยเจริญทุกด้าน ตามความมุ่งหมายของการศึกษา พฤติกรรมการขาดความรับผิดชอบในการทำงานของนักศึกษา เป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา และเป็นคุณลักษณะไม่พึงประสงค์ในสังคมแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีความรับผิดชอบ ทฤษฎีการตรงต่อเวลาจึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมการเข้าเรียนของนักเรียน โดยมีรายละเอียดทฤษฎีดังนี้

1) ทฤษฎีความรับผิดชอบ ความหมายของคำว่า “ความรับผิดชอบ” หมายถึง “รับผิดชอบ” ไม่ใช่การรับโทษหรือถูกลงโทษ “รับผิดชอบ” ไม่ใช่รางวัลหรือรับคำชมเชย การรู้จักรับผิดชอบหรือยอมรับว่า อะไรผิดพลาดเสียหาย และเสียหายเพราะอะไร เพียงใดนั้น มีประโยชน์ ทำให้บุคคลรู้จักพิจารณาตนเอง ยอมรับความผิดของตนเองโดยใจจริง เป็นทางที่จะช่วยแก้ไขความผิดได้ และให้รู้ว่าจะต้องปฏิบัติแก้ไขใหม่ ส่วนการรู้จักรับผิดชอบหรือรู้ว่าอะไรถูก อันได้แก่ถูกตามความ

มุ่งหมาย ถูกตามหลักวิชา ถูกตามวิธีการนั้น มีประโยชน์ทำให้ทราบแจ้งว่า จะทำให้งานเสร็จสมบูรณ์ได้อย่างไร จะได้ถือปฏิบัติต่อไป ความรับผิดชอบ คือ ภาระหรือพันธะผูกพันในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะหลีกเลี่ยงหรือละเลยไม่ได้

2) ทฤษฎีการมีวินัยในตัวเอง การมีวินัยในตัวเอง ความหมาย คือ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเกิดจากความรู้สึกลำบากคุณค่าในการปฏิบัติด้วยตนเอง การตรงต่อเวลาในการมาโรงเรียน การเข้าเรียน เครื่องแบบสะอาดเรียบร้อยตามระเบียบของโรงเรียน เหมาะสมกับวัยและกาลเทศะ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่หลอกลวงตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้กระทำแล้ว

ความหมายของวินัย จากพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2546 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ได้ให้ความหมายของวินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับปฏิบัติ อมรา เล็กเรณูสินธุ์ (2540, นน. 205-206) ได้อธิบายถึงระเบียบ หมายถึง ข้อบังคับต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนดขึ้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม เช่น ระเบียบการเข้าเรียนตรงต่อเวลา ระเบียบเป็นสิ่งที่ทำให้คนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ วินัย คือ การควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้ไปในทางที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และบุคลิกภาพให้เป็นที่น่าพึงปรารถนาของสังคม วินัยที่ดี คือ การที่บุคคลรู้จักการปกครองตนเองและกระทำตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ เพราะได้เห็นคุณค่าว่า การปฏิบัติตามระเบียบนั้นจะนำมาซึ่งความมีระเบียบและความสงบสุขในสังคม (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) วินัยนักเรียน หมายถึง ความประพฤติของนักเรียนโดยนักเรียนปฏิบัติตามคำสั่ง หรือระเบียบหรือระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง หรือเห็นพ้องกับข้อบังคับที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย อันจะนำมาเพื่อความสะดวกและเกิดความสันติสุขแก่สมาชิกในโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องวินัยคุณธรรมและจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523, น. 58) อธิบายว่า ลักษณะวินัยในตนเอง มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคลในระดับสูง และอาจสำคัญมากกว่าลักษณะทางความรู้ดีชั่ว และความสามารถกระทำสิ่งดีชั่วด้วย ฉะนั้นการให้ความสนใจเกี่ยวกับกำเนิดและการเจริญเติบโตของจิตและความมีวินัยในตนเอง จึงเป็นสิ่งจำเป็นในเรื่องนี้ นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ให้ความสนใจมาเป็นเวลานาน และมีความเห็นว่าความมีวินัยในตนเองจึงเป็นความสำเร็จด้านการมีพัฒนาการทางจิตของบุคคล นั่นคือความมีวินัยในตนเอง เป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่บรรลุภาวะทางจิต ฉะนั้นการมีวินัยในตนเอง จึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดระดับพัฒนาการทางจิตของบุคคลตามทฤษฎีที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของวินัยใน

ตนเอง ซึ่งมี 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีของเมาเรอร์ (Mowrer) ว่าด้วยจุดกำเนิดของการควบคุมตน และทฤษฎีของเพคและแฮวิกเฮิสต์ (peck havighurst) ว่าด้วยพัฒนาการแรงจูงใจทางจริยธรรม ซึ่งยึดการควบคุมของ อีโก้ และซูเปอร์อีโก้เป็นหลัก

กรมวิชาการ (2542, น. 21) ให้ความหมายของวินัยว่า หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการ ดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่อย่างราบรื่น มีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกให้รู้จักการ ปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

ธน วุฒิเกียรติไพบูลย์ (2524, น. 4) กล่าวว่าวินัยหมายถึง ระเบียบแบบแผน ข้อ ปฏิบัติและข้อบังคับที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติตาม อาจเกิดความ เสียหาย หรือความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นเหตุให้เกิดความผิด และถูกลงโทษในที่สุด

สมบุญ สิมหิคำป้อม (2542, น. 12) สรุปความหมาย ของคำว่าวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคล ที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้ปฏิบัติตามกฎหมายและ ระเบียบแบบแผนตามที่สังคมกำหนดเอาไว้ โดยให้ถือว่าเป็นการบังคับให้กระทำ

ความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างระเบียบวินัย อมรา เล็กเรณสินธุ์ (2540, นน. 205-206) กล่าวว่า 1) วินัยช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบเรียบร้อย สามารถ ควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยในชั้นเรียน ช่วยให้มีความสำเร็จในสังคม ทำให้ การดำเนินงานของครูในชั้นเรียนเป็นไปด้วยดี 2) วินัยวินัยมีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต 3) วินัยช่วยให้ประเทศสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขใน สังคม 4) วินัยช่วยให้นักเรียนรู้จักควบคุม และปกครองตนเองตามหลักประชาธิปไตย ไม่ควรเป็นสิ่งที่ บังคับมาจากเบื้องบนแต่เพียงอย่างเดียว หากควรเป็นสิ่งที่ตระหนักจากภายในแต่ละบุคคล

ขอบข่ายของวินัยนักเรียน คือ วินัยการตรงต่อเวลา ให้ความหมายของการตรงต่อ เวลา พนัส หันนาคินทร์ (2542, น. 60) ได้ให้ความหมายการตรงต่อเวลาไว้ว่า หมายถึงการทำงาน หรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้ สำเร็จตามกำหนดเวลา วินัย พัฒนรัฐและคณะ (2546, น. 16) ได้สรุปว่าการตรงต่อเวลาหมายถึงการทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงเวลาหรือทันเวลา ตามที่กำหนด การฝึกให้ตรงต่อเวลาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความมีระเบียบวินัย รุจิณี ภู่อาระ (2541, น. 29) นิยามไว้ว่าการตรงต่อเวลา หมายถึงการทำกิจกรรมใด ๆ ให้สำเร็จไปตามที่กำหนด ไว้ ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง และเมื่อรู้ว่าจะทำอะไรสักอย่าง กว่าจะทำก็อย่ามัวนั่งนอนใจควรรีบทำงานนั้นให้ สำเร็จ เพื่อมิให้ล่าช้ากว่ากำหนดมากกว่าเดิม สุรจิต คำมะสอน (2548) ได้ให้คำจำกัดความ การ

ตรงต่อเวลาหมายถึง การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดให้เสร็จตามที่กำหนด เช่น นักเรียนทำแบบฝึกหัดส่งทันตามเวลาที่ครูกำหนดทุกครั้ง

สรุปได้ว่า การตรงต่อเวลาเป็นการกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องมีการวางแผนและให้เสร็จตามกำหนดเวลา ซึ่งถือว่าเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด เราต้องบริหารเวลาให้คุ้มค่าที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

ทฤษฎีแรงจูงใจ ความหมายของแรงจูงใจ แรงจูงใจ (motive) หมายถึง พลังความต้องการ สภาวะอารมณ์ ความตั้งใจ ที่ผลักดันให้คนมีพฤติกรรม และยังกำหนดทิศทางและเป้าหมายของพฤติกรรมนั้น นำไปสู่ความมุ่งมั่นในความสำเร็จของบุคคลตามเป้าหมายที่วางไว้ จารุทัศน์ สันติสิริสมบุรณ์ (2555) อธิบายว่าแรงจูงใจในการศึกษาระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มสูงขึ้น อันเนื่องมาจากมนุษย์มองว่าปริญญาเป็นปัจจัยพื้นฐานอย่างหนึ่งในชีวิตเช่นเดียวกับปัจจัยสี่ บางครั้งการเลือกเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ มาจากค่านิยมของคนในระยเวลานั้น โดยไม่ได้คำนึงของความชอบ หรือความถนัดของตนเอง

ลักษณะของแรงจูงใจ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) แรงจูงใจภายใน (intrinsic motives) เป็นสิ่งผลักดันจากภายในตัวบุคคล ซึ่งอาจจะเป็น ความคิดเห็น ความสนใจ ความตั้งใจ ความพอใจ ความต้องการ ฯลฯ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมค่อนข้างถาวร 2) แรงจูงใจภายนอก (extrinsic motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการถูกกระตุ้นจากภายนอกจิตใจ อาจเกิดจากการต้องการการยอมรับจากผู้อื่น ต้องการการมีชื่อเสียง ซึ่งกิจกรรมที่ทำให้มนุษย์พึงพอใจและมีความสุขนั้นขับเคลื่อนโดยแรงจูงใจจากภายใน

2.2.1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนมีวินัยในตนเอง แรงจูงใจ ในการเข้าเรียนของนักเรียน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ตัวนักเรียน ได้แก่ ตั้งใจเรียนมีความพร้อมที่จะเรียน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบเวลาในการจัดกิจกรรม ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม 2) บทเรียนหรือลักษณะของงาน ได้แก่ มีสื่อที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียน น่าสนใจเหมาะสมกับเนื้อหา ใช้สื่อจากภูมิปัญญาในท้องถิ่น นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อ 3) วิธีการเรียนการสอน ได้แก่ เปิดกว้างให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้สอนมีวิธีการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียนและการฝึกปฏิบัติหลังการสอน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง 4) ความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ ได้แก่ มีการนำเข้าสู่บทเรียน ให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหาที่สงสัย สนับสนุนให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ อยากเห็น 5) องค์ประกอบสำคัญจาก

สิ่งแวดล้อม ได้แก่ สภาพในโรงเรียนและห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดแทรกกับเนื้อหา

2.2.1.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย

1) ผู้สอน ควรมีการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการและศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ อ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการเรียนที่สนใจให้มากเป็นประสบการณ์ทางการเรียนการสอน ความรู้ของครูผู้สอน การถ่ายทอดความรู้ของคุณภาพการสอน มีสื่ออุปกรณ์หลากหลาย เปิดกว้างให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน มีคุณธรรมและมีความยุติธรรม การตั้งใจและการกระตุ้นเสริมแรงนักเรียน ให้ความช่วยเหลือ และสามารถแก้ปัญหาให้กับนักเรียนได้

2) นักเรียน ได้แก่ นักเรียนเอาใจใส่เป็นพิเศษในการเรียน มีการวางแผนการเรียนเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความเพียรพยายามที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย

2.2.1.5 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่องใส เพ็ชรรักษ์, อาทร จิตสุนทรชัยกุล, และ ศิรรัตน์ แจ่มรักษ์สกุล (2555, น. 24) ให้ความหมายของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการฝึกฝนหรือประสบการณ์ของนักเรียน ซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ขณะที่หฤษฎ์ เลิศอนันตกร (2554, น. 12) ให้ความหมายของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน อันเกิดจากการได้รับการฝึกฝน สั่งสอนในด้านความรู้ และทักษะที่ได้พัฒนาขึ้น การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของนักเรียนแสดงออกในรูปของคะแนนหรือเกรดเฉลี่ยสะสม

จึงสรุปได้ว่า นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Attendance and Higher GPA) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่มีลักษณะในการเข้าเรียน ได้แก่ จำนวนการเข้าร่วมชั้นเรียน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการแสวงหาความรู้ มีแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียน ทำให้ได้ผลลัพธ์ทางการเรียนที่ดีทั้งด้านเกรดเฉลี่ยที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ชีวิต ตลอดจนมีความสุขในการเข้าชั้นเรียน

2.2.2 ทักษะทางอารมณ์สังคม

ทักษะทางอารมณ์สังคม หมายความว่า ทักษะชีวิตที่ทุกคนจะต้องใช้เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมและมีความสุขในตลอดช่วงชีวิต (ปริญญา เรืองทิพย์, ภัทราวดี มากมี,

กนก พานทอง, ปิยะทิพย์ ประดู่พรม, และ ประวิทย์ ทองไชย, 2561) นอกเหนือจากทักษะทางวิชาการแล้วทักษะทางอารมณ์สังคมจึงมีความสำคัญที่จำเป็นที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝน เนื่องจากส่งผลต่อสุขภาพจิตของคนนั้น ๆ โดยตรง อีกทั้งยังสามารถช่วยป้องกันและลดทอนปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ดีอีกด้วย ส่วนพ.ญ. นภัทร สิทธาโนมัย (2563) (ออนไลน์) อธิบายว่า การเรียนรู้ทางอารมณ์สังคม (social and emotional learning; SEL) หมายถึง กระบวนการที่คนรับรู้และบริหารอารมณ์ของตนเอง เข้าใจตนเองและแสดงความเห็นใจผู้อื่น รู้จักสร้างและการรักษาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์นั้น

การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมช่วยเพิ่มขีดความสามารถของนักเรียนในการบูรณาการด้านทักษะ ทักษะคิดและพฤติกรรมเพื่อรับมือกับกิจวัตรประจำวันและเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม คาเซล (CASEL, 2017) (ออนไลน์) อธิบายว่า องค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมความสามารถทั้งภายในคน (Intrapersonal) ความสัมพันธ์ระหว่างคน (Interpersonal) และการรับรู้ (Cognitive) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การตระหนักรู้ในตัวเอง (Self-awareness) ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความคิดและค่านิยมของตนเองได้อย่างแม่นยำและตระหนักได้ว่ามีผลต่อพฤติกรรมอย่างไร เป็นความสามารถในการประเมินจุดแข็งและข้อจำกัดของตนเองอย่างถูกต้องด้วยความรู้สึกลึกซึ้ง มองโลกในแง่ดีและมีทัศนคติเชิงบวก (Growth Mindset)

2) การรู้จักบริหารจัดการอารมณ์ (Self-management) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความคิดและพฤติกรรมของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้สำเร็จ มีการบริหารความเครียด ควบคุมความรู้สึกและสร้างแรงจูงใจให้ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นความสามารถในการกำหนดและลงมือทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายส่วนคนและเป้าหมายด้านวิชาการ

3) ความตระหนักรู้ด้านสังคม (Social awareness) ความสามารถในการเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภูมิหลังของผู้อื่น และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นความสามารถในการเข้าใจบรรทัดฐานทางสังคมและจริยธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรม เข้าใจลักษณะสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน

4) การมีทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship skills) ความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อคนและกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย เป็นความสามารถในการสื่อสารอย่างชัดเจน มีการฟังที่ดี ทำงานร่วมกันผู้อื่นได้ ต่อต้านความไม่เหมาะสมของสังคม ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งอย่างประนีประนอม ร้องขอและให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น

5) การมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตัดสินใจ (Responsible decision making) ความสามารถเลือกแสดงพฤติกรรมอย่างสร้างสรรค์ และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมบนพื้นฐานของจริยธรรมสากล คำนึงถึงความปลอดภัย และบรรทัดฐานของสังคม พิจารณาถึงผลที่ตามของการกระทำที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและผู้อื่น

สรุปได้ว่านักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Social/Emotional Skill Building) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่มีการรับรู้และบริหารอารมณ์ของนักเรียน มีความเข้าใจตนเองและแสดงความเข้าใจผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์รู้จักสร้างและการรักษาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นในสังคม รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์นั้น เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2.2.3 พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่าหมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า สอดคล้องกับบัญญัติ 106 ประการ (2555, น. 5) อธิบายว่า พฤติกรรม หมายถึง อาการที่แสดงออกของมนุษย์ ปฏิบัติได้ตอบสนองสิ่งเร้าที่อยู่รอบตัว โดยจากการสังเกตหรือการใช้เครื่องมือช่วยวัดพฤติกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการทางร่างกาย

สรุปได้ว่าพฤติกรรม หมายถึง การกระทำของคนหรือปฏิริยาภายในร่างกายที่แสดงออกให้ผู้อื่นสามารถสังเกตได้ผ่านประสาทสัมผัส เช่น การสังเกต หรือใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ และการกระทำของคนหรือปฏิริยาภายในร่างกายหรือประสบการณ์ส่วนคนที่ เป็นกระบวนการภายในจิตใจที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง

ทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกแตกต่างกัน ประกอบด้วย การเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

1) พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ โดยเน้นกระบวนการของสมอง ในการรับรู้ จดจำ และพัฒนาไปสู่สติปัญญา เพื่อนำความรู้ที่ได้มาจากการสังเคราะห์ไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวัน บลูม, เอนเกลฮาร์ท, เฟิร์ท, ฮิลล์และคราท์วูล์ (Bloom, Engelhart, Furst, Hill, & Krathwohl, 1956) อธิบายว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วย 6 ระดับ คือ ความรู้ (Knowledge) คือ ความสามารถจดจำสิ่งที่เกิดขึ้นโดยที่ไม่ต้องใช้ความเข้าใจ สามารถระลึกความทรงจำนั้นได้เมื่อต้องการ ความเข้าใจ

(Comprehension) คือ ความสามารถในการทำความเข้าใจและตีความหมายข้อมูลที่ได้รับรู้มา การนำไปใช้ (Application) คือ ความสามารถในการนำสิ่งที่เรียนรู้มาไปใช้กับเหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ การวิเคราะห์ (Analysis) คือ ความสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ของข้อมูลที่ได้รับมา การสังเคราะห์ (Synthesis) คือ ความสามารถในการตกลีangkองค์ประกอบย่อย ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ และการประเมิน (Evaluation) คือ ความสามารถในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ และหาข้อสรุปอย่างมีเหตุผล ในปี 2001 แอนเดอร์สัน และคณะ (Anderson et al., 2001) ได้ทำการปรับปรุงการแบ่งระดับของพฤติกรรมการเรียนรู้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ การจำ (Remember) คือ ความสามารถในการจดจำและระลึกความรู้จากความจำได้ และความเข้าใจ (Understand) คือ ความสามารถในการสร้างความหมายจากสิ่งที่ได้เรียนมา การประยุกต์ใช้ (Apply) คือ ความสามารถในการใช้กระบวนการที่ได้เรียนรู้มาในการลงมือทำ ประยุกต์ใช้ในเหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ การวิเคราะห์ (Analyze) คือ ความสามารถในการแยกย่อยความรู้ออกเป็นกลุ่มและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น เพื่อจัดระบบและทราบวัตถุประสงค์ของความรู้แต่ละส่วน การประเมิน (Evaluate) คือ ความสามารถในการตัดสินและวิพากษ์คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ และหาข้อสรุปอย่างมีเหตุผล การสร้างสรรค์ (Create) คือ ความสามารถในการรวบรวมองค์ประกอบของความรู้ที่ได้เรียนมาเพื่อการสร้างสิ่งใหม่

2) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับความรู้สึกทางจิตใจ ซึ่งรวมถึงความสนใจ อารมณ์ เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรม โดยที่แอนเดอร์สัน และคณะ (Anderson et al., 2001) ได้แบ่งระดับจิตพิสัยออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1) การรับรู้ (Receiving) คือ ความสามารถในการรับรู้ต่อสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดความตระหนัก (Awareness) และเปิดรับต่อสิ่งเร้า (Willingness to receive) หรือเลือกให้ความสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Selected attention) 2) การตอบสนอง (Responding) คือ ความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เต็มใจในการตอบสนอง (willing responses) หรือรู้สึกพอใจ (feelings of satisfaction) 3) การให้คุณค่า (Valuing) คือ ความสามารถในการเห็นคุณค่าและแสดงออกถึงความเชื่อต่อปรากฏการณ์ (Phenomenon) พฤติกรรม (Behavior) หรือข่าวสาร (piece of information) ที่คนให้การยอมรับ ก่อให้เกิดความเชื่อและทัศนคติที่ดีงาม 4) การจัดระบบ (Organizing) คือ ความสามารถในการจัดลำดับการให้คุณค่าต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและสร้างให้เกิดเป็นค่านิยมและแนวคิด และ 5) การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) คือ ความสามารถในการสะท้อนความคิดและความเชื่อผ่านพฤติกรรมที่แสดงออก

3) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือ พฤติกรรมในการแสดงถึงความชำนาญในทักษะเฉพาะด้าน โดยแสดงออกผ่านการเคลื่อนไหวของร่างกายที่ตอบสนองอย่างเป็นธรรมชาติ ฮาร์โรว (Harrow, 1972) แบ่งทักษะพิสัยออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

3.1) การสะท้อนการเคลื่อนไหว (Reflex movement) คือ การตอบสนองของร่างกายโดยอัตโนมัติ

3.2) การเคลื่อนไหวของร่างขั้นพื้นฐาน (Fundamental movement) คือ การเคลื่อนไหวโดยทั่วไปของร่างกาย เช่น การเดิน การวิ่ง เป็นต้น

3.3) ความสามารถในการรับรู้ (Perceptual abilities) คือ การเคลื่อนไหวของร่างกายเมื่อได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมผ่านประสาทสัมผัส เช่น การเห็น การได้ยิน การจับ เป็นต้น

3.4) ความสามารถทางกายภาพ (Physical abilities) คือ สมรรถภาพของร่างกาย เช่น ความอดทน ความยืดหยุ่น ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ระยะเวลาในการตอบสนอง เป็นต้น

3.5) การเคลื่อนไหวอย่างคล่องแคล่ว (Skilled movements) คือ ทักษะการเคลื่อนไหวที่พัฒนามาจากการเรียนรู้ในการทำกิจกรรม เช่น การเล่นเกมกีฬา การแสดง เป็นต้น

3.6) ทักษะการสื่อสารผ่านอวัจนภาษา (Nondiscursive communication) คือ การแสดงความรู้สึกผ่านกริยา ท่าทาง สีหน้าหรือการเคลื่อนไหว เป็นการสื่อความหมายและตีความทางการสื่อสารโดยไม่ผ่านคำพูด

ส่วนเดฟ (Dave, 1970) แบ่งทักษะพิสัยออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1) การลอกเลียนแบบ (Imitation) คือ ความสามารถในการสังเกตและทำตามคนอื่น

2) การปฏิบัติตามคำสั่ง (Manipulation) คือ ความสามารถในการแสดงทักษะโดยการทำตามคำสั่ง

3) การปฏิบัติด้วยความแม่นยำ (Precision) คือ ความสามารถในการแสดงออกอย่างมีทักษะ โดยปราศจากคำแนะนำหรือต้นแบบ

4) การประสานสัมพันธ์ (Articulation) ความสามารถในการปฏิบัติอย่างคล่องแคล่ว มีการประสานงานของระบบประสาทสัมผัส

5) การปฏิบัติจนเป็นธรรมชาติ (Naturalization) คือ ความสามารถในการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมชาติหรือทำได้อย่างเป็นอัตโนมัติ

ต่อมาซิมป์สัน (Simpson, 1972) แบ่งทักษะพิสัยออกเป็น 7 ระดับ ดังนี้

- 1) การรับรู้ (Perception) คือ ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสในการแสดงออกของร่างกาย
- 2) การเตรียมพร้อม (Set) คือ การเตรียมความพร้อมของร่างกายจิตใจและอารมณ์เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์
- 3) การตอบสนองต่อคำสั่ง (Guided Response) คือ ความสามารถในการกระทำโดยได้รับการแนะนำจากคนอื่นหรือการทำตามคู่มือ
- 4) การปฏิบัติจนเกิดเป็นทักษะ (Mechanism) คือ ความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้จนกลายเป็นนิสัย และปฏิบัติได้อย่างมั่นใจ
- 5) การตอบสนองต่อสิ่งที่ซับซ้อน (Complex Overt Response) คือ ความสามารถในการปฏิบัติโดยไม่ลังเลผ่านทักษะของร่างกายที่ตอบสนองอย่างอัตโนมัติ
- 6) การปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม (Adaptation) คือ ความสามารถในการดัดแปลงทักษะที่ได้เรียนรู้ให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ
- 7) การริเริ่ม (Origination) คือ การริเริ่มรูปแบบการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจและความคิดสร้างสรรค์

จึงสรุปได้ว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่แสดงออกมาและสังคมให้การยอมรับ เป็นการแสดงออกทางกาย กิริยาท่าทางและคำพูด ตลอดจนพฤติกรรมที่สะท้อนมาจากการมีจิตใจที่ดี ได้แก่ การให้ความเคารพผู้อื่น ไม่พูดจ้วงจาบหยาบคาย การรู้จักคุณค่าของสังคมและประเทศชาติโดยการเป็นพลเมืองดีและตอบแทนต่อสังคม

2.2.4 ทักษะที่ดีต่อโรงเรียน

ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนในโรงเรียนเพราะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน หากนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนจะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการเรียนการสอนและมีความสุขที่ได้มาโรงเรียน แต่ในทางกลับกัน ถ้านักเรียนเกิดทัศนคติเชิงลบต่อโรงเรียน อาจจะทำให้นักเรียนมีปัญหาด้านพฤติกรรม และการหนีเรียนได้ (อรนุช กันสิทธิ์, 2542) ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ไตรแอนดิส (Triandis, 1971, p. 3) ให้คำจำกัดความของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกแฝงที่ใช้อารมณ์เป็นตัวควบคุม เป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่ก่อให้เกิดการแสดงออกต่อสถานการณ์ทางสังคม

อนาสตาซี (Anastasi, 1976, p. 435) อธิบายว่า ทศนคติ คือ ความโน้มเอียงที่มีปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่กำหนดให้ทั้งทางบวกและทางลบ ทศนคติไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงแต่สามารถสรุปพาดพิง (Inferred) ได้จากพฤติกรรมที่สังเกตได้

โรเจอร์ส (Rogers, 1978) ให้ความหมายว่า ทศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของคนในการเตรียมปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งเร้าที่อยู่รอบตัว หรือความเป็นไปได้ในการแสดงพฤติกรรมเชิงบวกหรือเชิงลบต่อสถานการณ์บางอย่าง

อรนุช กันสิทธิ์ (2542) ให้ความหมายว่า หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และความพร้อมของจิตใจที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ สามารถแสดงออกในลักษณะพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ ซึ่งแต่ละคนจะมีการตอบสนองที่แตกต่างกัน

บุรฉัตร จันทร์แดง, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, และ สัญญา เคนาภูมิ (2562, นน. 424-432) (ออนไลน์) ได้อธิบายว่า สาเหตุที่ทำให้มนุษย์ตัดสินใจเลือกที่จะกระทำในสิ่งต่าง ๆ ออกมาจากพฤติกรรมภายในที่คนภายนอกไม่สามารถสังเกตเห็นได้ ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ เจตคติ ซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมด้านเจตคติ

ชูดา จิตพิทักษ์ (2525) ได้อธิบายว่าสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มี 2 ประเภท คือ 1) ลักษณะนิสัยส่วนตัวของมนุษย์แต่ละคน ประกอบด้วย ความเชื่อ หมายถึง การที่คนคิดว่าการกระทำบางอย่างหรือปรากฏการณ์บางอย่างหรือสิ่งของบางอย่าง หรือคุณสมบัติของสิ่งของหรือของบางอย่างมีอยู่จริงหรือเกิดขึ้นจริง ๆ กล่าวโดยสรุปคือ การที่คนหนึ่งคิดถึงอาจจะดีในแง่ข้อเท็จจริงได้ แต่ถ้าเขาคิดว่าความจริงเป็น เช่นนั้นแล้ว นั่นคือความเชื่อของเขา ค่านิยม หมายถึง แนวความคิดและพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งเกี่ยวกับว่าอะไรเป็นสิ่งดี และยอมรับมาปฏิบัติตาม ค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและความคิดเห็นของคนในสังคม ค่านิยมจึงเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ การประเมิน การเลือกและการตัดสินใจของบุคคลว่าควรทำหรือไม่ควรทำ มีค่าหรือไม่มีค่า สำคัญหรือไม่สำคัญ ทศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ สถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางใดเป็นแนวโน้มหรือขั้นเตรียมพร้อมของพฤติกรรม นักจิตวิทยาบางท่านเรียกว่า ทศนคติเป็นการตอบสนองสิ่งเร้าทางจิตใจ (จิตยา สุวรรณะชฎ, 2527, น. 223) ทศนคติเป็นแนวโน้มในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคล ในการแสดงความคิดเห็นในลักษณะ สั้น ๆ ง่าย อาจจะเรียกได้ว่า เป็นการแสดงความคิดเห็นเมื่อถูกถามเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่สิ่งที่กำหนดเวลาและปริมาณของพฤติกรรมนั้น

เรียกว่าแรงจูงใจ ดังนั้น ทศนคติจึงเป็นตัวกำหนดแรงจูงใจ และแรงจูงใจเป็นผู้กำหนดพฤติกรรม อีกทอดหนึ่ง บุคลิกภาพ คือ ลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งเป็นลักษณะรวมของบุคคล และวิธีการแสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งกำหนดการปรับตัวตามแบบฉบับ ของแต่ละบุคคลต่อสิ่งแวดล้อม 2) กระบวนการอื่น ๆ ทางสังคมซึ่งไม่ เกี่ยวกับลักษณะนิสัยส่วนตัวของมนุษย์ สามารถแบ่งเป็น ประเด็นได้ คือ สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (Stimulus Object) และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (Strength of Stimulus Object) พฤติกรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมนั้นเป็นอะไรก็ได้ เช่น อาหาร เสียงปืน คำสบประมาท ฯลฯ สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นคน และไม่ใช่คน ซึ่งอยู่ในสถานะที่คนกำลังจะมีพฤติกรรม

จากแนวคิดเรื่องพฤติกรรมข้างต้น ทำให้ทราบว่าพฤติกรรม จะมีพื้นฐานมาจากความรู้ และทัศนคติที่คอยผลักดันให้เกิดพฤติกรรมซึ่งในแต่ละคนจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไปสืบเนื่องมาจากการได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ไม่เท่ากัน รวมถึงการตีความหมายของสารที่ได้รับมาไปคนละทิศคนละทางอีกด้วย ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ มีประโยชน์ในการทำให้คนมีความรู้ ความรู้ที่ได้มาสร้างทัศนคติสุดท้ายจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน

สรุปได้ว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Positive Student Attitude) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกเชิงบวกของนักเรียนต่อโรงเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ การแสดงความเป็นมิตรต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ความตั้งใจในการมาเรียน การพูดกล่าวถึงโรงเรียนในทางที่ดี

2.2.5 การมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน

ยุคปัจจุบันเด็กส่วนมากใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นอกเหนือไปจากการควบคุมดูแลจากผู้ปกครอง ทั้งนี้เพราะพ่อแม่ต้องออกไปทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว เด็กจึงถูกให้อยู่บ้านตามลำพังเป็นช่วงเวลานาน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการพัฒนาอิสระแห่งตน เพื่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกในครอบครัวและคนอื่นได้ ในช่วงวัยเด็กอิสระแห่งตนจะพัฒนามาจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทางสังคม ดังนั้นเด็กจะมีการพึ่งพาตนเอง และการตัดสินใจด้วยตัวเองเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่วัยเด็กเอกลักษณ์แห่งตนก็จะมีมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการควบคุมตนเองมากยิ่งขึ้นด้วย เด็กส่วนมากจะสามารถบรรลุต่อการกิจดังกล่าวได้นั้น มักจะประสบปัญหาทางด้านพฤติกรรมและความยุ่งยากต่าง ๆ ตามมาเป็นอันมาก นอกจากนั้น เมื่อเด็กเริ่มเกิดวุฒิภาวะ อิสระ

แห่งตนจะเริ่มมีบทบาทสำคัญต่อความสุขของเด็ก ดังนั้นพ่อแม่จะต้องให้ความสนใจ ต้องให้โอกาสแก่เด็กในการตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองอีกด้วย อิสระแห่งตนเป็นแนวคิดเชิงจิตวิทยาที่สามารถอธิบายถึงการดำรงชีวิตของเด็กที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน เด็กก็ต้องปรับตัวหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และอาจส่งผลกระทบในด้านลบต่อเด็กได้ หนึ่งในของพัฒนาการของเด็กก็คือ การพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยควมอิสระ ในขณะเดียวกันก็ยังคงต้องมีการเชื่อมสัมพันธ์ (Connectedness) และแสวงหาการสนับสนุน (Seeking support) จากผู้อื่น โดยเฉพาะจากพ่อแม่ ซึ่งต้องอบรมสั่งสอนลูกให้มีอิสระแห่งตน เพื่อที่จะสามารถแสดงความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่า อิสระแห่งตน (Autonomy) จะเป็นแนวคิดทั้งในเชิงปรัชญาและจิตวิทยา ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน อันมีจุดเริ่มต้นในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมของชาวตะวันตกก็ตาม แต่อิสระแห่งตนก็เป็นแนวคิดที่สำคัญของสังคมตะวันออกด้วยเช่นกัน ที่ส่งเสริมให้คนสามารถแสวงหาเป้าหมายของชีวิต ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีการเชื่อมสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้อีกด้วย

2.2.5.1 ความหมายอิสระแห่งตน นักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการให้ความหมายอิสระแห่งตนไว้หลายมุมมอง ดังนี้

เบคเคิร์ต (Beckert, 2005, p. 1) อธิบายว่า หมายถึง ความสามารถของคนในการปกครองตนเองให้อยู่ในกฎระเบียบ ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละติน 2 คำ คือ “Autos” ที่แปลว่า self (ตนเอง) และ “Nomos” ที่แปลว่า rule (กฎระเบียบ) ดังนั้นคำว่า อิสระแห่งตน จึงมีนิยามว่า ความสามารถของคนในการกำกับและปกครองตนเอง ในขณะที่ นูม (M. Noom, 1999, p. 5) ได้ให้ความหมายของอิสระแห่งตนว่าเป็น ความสามารถของคนในการกำหนดทิศทางชีวิตของตนเอง ด้วยการใช้ความคิดในการเลือกและนิยามเป้าหมายของตนเอง มีความรู้สึกเชื่อมั่นในความเชื่อในการเลือกและเป้าหมายของตนเอง และการพัฒนาวิธีการเพื่อที่จะบรรลุตามเป้าหมายนั้น

นูม, ดีโกวิกและมีอัส (M. J. Noom, Dekovic, & Meeus, 1999, pp. 771-772) ได้สรุปความหมายว่าหมายถึง ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายชีวิตด้วยตนเอง สามารถปกครองตนเองได้ทั้งทางด้านเจตคติ ด้านอารมณ์และด้านการกระทำ

แฟรงค์เกน และมูริส (Franken & Muris, 2005) ได้นิยาม ว่าเป็นความสามารถในการแสดงออกถึงการมีวุฒิภาวะและความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง โดยมีความคิด

ที่ไม่ขึ้นอยู่กับผู้อื่น ซึ่งการมีอิสระแห่งตนนี้เป็นการพัฒนาศักยภาพและเติมเต็มความสุขให้กับตนเอง

รัสเซลล์ และบากเคน (Russell & Bakken, 2002, p. 1) นิยามว่า หมายถึง ความสามารถของคนในการคิด รู้สึก ตัดสินใจ และกระทำด้วยตนเอง ส่วน ไรอัน และเดซี (R. Ryan & Deci, 2006) ได้นิยามความหมายของอิสระแห่งตน (Personal autonomy) ว่าหมายถึง การกำกับด้วยตนเอง (Regulation by the self) ซึ่งตรงข้ามกับคำว่าการถูกครอบงำ (Heteronomy) ซึ่งหมายถึง การกำกับควบคุม (Controlled regulation) หรือการควบคุมที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากคน (Self-endorsement) นั้น ๆ ซึ่งอิสระแห่งตนจะต้องเกิดควบคู่ไปกับทั้ง สมรรถวิสัย (Competence) และการเชื่อมสัมพันธ์ (Connectedness) อันดีกับคนอื่นอีกด้วย

แฟรงค์เกน และมูริส (Franken & Muris, 2005) นิยามว่า หมายถึง พลวัตของ บุคลิกภาพที่สามารถทำให้เกิดภาวะ มีความรับผิดชอบ และปลดปล่อยจากการพันธนาการกับตนเอง เกิดขึ้นจากจิตภายใน (Intrapsychic) เพื่อค้นหาวิธีการอยู่รอด แสวงหาความสุข และเติมเต็มศักยภาพแห่งตน ส่วน ดวอร์กิน (Dworkin, 1988, pp. 20, 108) ว่าหมายถึง ขีดความสามารถชั้นรอง (Second-order capacity) ที่ใช้ไตร่ตรองทางเลือกความต้องการ หรือความปรารถนาของตนเองที่สูงกว่า (First-order preferences, desires, wishes) และขีดความสามารถในการยอมรับ หรือพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงทางเลือกความต้องการ หรือความปรารถนาทางเลือกและค่านิยมที่ในระดับที่สูงขึ้น ด้วยการแสดงออกถึงความสามารถดังกล่าว ให้ความหมายและสร้างความสอดคล้องให้กับชีวิตของตนเอง และรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองเป็น

ไรอัน และโพเวลสัน (Richard M. Ryan & Powelson, 1991) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตนว่าหมายถึง กระบวนการในการปกครองตนเอง (Self-rule) ด้วยการกำกับทั้ง พฤติกรรมและประสบการณ์ของตนเอง และการวางกฎเกณฑ์เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและมีแนวทางการปฏิบัติ อิสระแห่งตน จึงนำมาซึ่งอิสรภาพ (Freedom) เอกลักษณ์ (Identity) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และการควบคุมตนเอง (Self-control) ขณะที่ คอร์เว (Corey, 2016) นิยามว่า หมายถึง การที่ปัจเจกคนสามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นธรรมชาติ (Spontaneity) ด้วยการตระหนักรู้ มีขีดความสามารถสร้างความใกล้ชิดกับผู้อื่น (The capacity for intimacy) ตัดสินใจใหม่ (Re-decision) เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น (Empowerment) และมั่นคงหนักแน่นในการเลือกดำเนินชีวิต มีเป้าหมายเพื่อกำกับตนเอง (Self-regulation) กำหนดตนเอง (Self-determination) และอยู่นอกเหนือจากการควบคุมของคนอื่น

วิจิต มนัสชีวิน (2561, น. 15) ให้ความหมายว่า เป็นการแสดงจุดยืนของตนเอง และตระหนักถึงความต้องการและสร้างทางเลือกของตนเองได้ โดยไม่สนใจสิ่งเร้าภายนอกในการประกอบการตัดสินใจ อีกทั้งยอมรับต่อผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเองได้

ศิริพร ยาวีราช (2555, น. 48) อธิบายว่า หมายถึง การมีจุดยืนของตนเอง และมีความมั่นใจในการปฏิบัติตามความคิดของตนเองโดยไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

เสรี ใหม่จันทร์ (2553, น. 22) ให้ความหมายว่า การแสดงออกทางพฤติกรรม อารมณ์ และความคิดที่มีความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง โดยการแสดงออกนั้นมีความถูกต้อง และอยู่ภายใต้การยอมรับของสังคม

ประนิษฐา วรพุทธ (2543, น. 7) นิยามว่าหมายถึง ความเป็นตัวของตัวเองในการแสดงความรู้สึก ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้อื่นและสามารถแสดงความคิดเห็นที่มีความแตกต่างจากผู้อื่น โดยการแสดงออกนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานที่สังคมให้การยอมรับ

จึงสรุปได้ว่า อิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน หมายถึง คุณลักษณะที่คนสามารถกระทำแสดงความรู้สึก และใช้ความคิดเพื่อกำกับตนเอง พึ่งพาตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง และประเมินตนเองได้ถูกต้อง นอกจากนั้น คนยังต้องเชื่อมั่นในเป้าหมายชีวิตของตนเองที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความจริงตัดสินใจเลือกสิ่งถูกต้อง และสามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่นอีกด้วย

2.2.5.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอิสระแห่งตน (Concepts and Theories of Autonomy)

1) อิสระแห่งตนในเชิงปรัชญา (Philosophical Perspectives of Autonomy)

เทเลอร์ (Taylor, 2005, pp. 602-628) ได้ศึกษาและให้แนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตนว่า มีความแพร่หลายมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะสาขาศาสนาปรัชญาศีลธรรม (Moral philosophy) สาขาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ คุณค่า และวิธีการสร้างอิสระแห่งตน ซึ่งมาจากแนวคิดของนักปรัชญา เช่น อิมมานูเอล แคนท์ (Immanuel Kant) ซึ่งเป็นคนที่มีความสำคัญต่อทฤษฎีอิสระแห่งตนเชิงจริยธรรม (Ethical theories) ในยุคแรกๆ ที่มีแนวคิดว่าคุณจะมีอิสระแห่งตนได้ ถ้าปณิธาน (Will) ของคนเกิดจากความสนใจของคน (Personal interests) ที่แท้จริงเท่านั้น ในขณะที่นักปรัชญากลุ่มแคนท์ยุคใหม่ (Neo-Kantians) เช่น แฮร์รี แฟรงค์เฟิร์ต (Harry Frankfurt) และเจอราร์ด ดวอร์กิน (Gerald Dworkin) มีแนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตนระดับปัจเจกคนว่า คนจะมีอิสระแห่งตนได้ ขึ้นอยู่กับความปรารถนา (Desires) การกระทำ (Actions) และลักษณะนิสัย (Characters) ซึ่งสร้างขึ้นจากแรงจูงใจของตนเองเท่านั้น โดยพิจารณาถึงความต้องการในขั้นแรกๆ ที่กระตุ้นให้คน

กระทำ และจะต้องสามารถควบคุมความต้องการในขั้นแรก ให้เกิดขึ้น ซึ่งนักปรัชญากลุ่มนี้เรียกวิธีการดังกล่าวว่า วิธีการตามลำดับชั้น (Hierarchical approach)

นักปรัชญาที่เป็นนักนิยมความสอดคล้อง (Compatibilists) คือ เบอร์นาร์ด เบอรร็อฟสกี (Bernard Berofsky) และอัลเฟร็ด เมเล่ (Alfred Mele) มีความเชื่อว่าอิสระแห่งตนจะต้องเกิดควบคู่ไปกับความสามารถของมนุษย์ ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีความชัดเจนในค่านิยมและความต้องการของตนเอง แต่ไม่สามารถปฏิเสธตัวกำหนดเชิงกายภาพ (Metaphysical determinism) หรือลักษณะทางพันธุกรรม (Heredity) ได้เช่นกัน

ส่วนแนวคิดเชิงปรัชญาเกี่ยวกับอิสระแห่งตนยุคใหม่ (New approaches to autonomy) ที่ได้รับการพัฒนาโดย จอห์น คริสแมน (John Christman) และไมเคิลส์ แบริทแมน (Michael Bratman) ซึ่งเป็นนักทฤษฎีที่นิยมแนวคิดตามลำดับชั้นยุคใหม่ (Neohierarchical theorists) นั้น คริสแมนมีทัศนะว่า คนจะต้องยอมรับในกระบวนการที่นำไปให้เกิดความปรารถนา (Desires) จากทางเลือกที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ด้วยเหตุและผล และข้อสัจย์ต่อตนเอง โดยเรียกแนวคิดนี้ว่าเป็นวิธีการเชิงประวัติความเป็นมา (Historical approach) ในขณะที่แบริทแมน มีความเห็นว่า คนจะมีอิสระแห่งตนตามความปรารถนาของตนเองได้นั้น จะต้องสามารถให้เหตุผลในความปรารถนาของตนเอง และมีความพึงพอใจในความปรารถนาของตนเองด้วย นอกจากนี้ ลอรา แวกัดเดล เอ็คสตรอม (Laura Waddell Ekstrom) ได้เสนอแนวคิดการวิเคราะห์เชิงความสอดคล้อง (Coherentist analysis) เกี่ยวกับอิสระแห่งตนว่า การประพัตินด้วยอิสระแห่งตน จะต้องแสดงออกด้วยความเป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงเพราะว่า จะสามารถแสดงให้เห็นถึงเหตุและผลของการกระทำเท่านั้น แต่จะต้องแสดงออกด้วยลักษณะเฉพาะตนเท่านั้น

ดาร์วอลล์ (Darwall, 2006) อธิบายไว้ว่า ตามทฤษฎีเชิงจริยธรรมร่วมสมัย (Contemporary ethical theory) คือ การที่คนปกครองตนเอง (Self-rule) ด้วยการกำหนดการประพัตินของตนเองด้วยตนเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับคำว่า การถูกครอบงำ (Heteronomy) ซึ่งหมายถึง การถูกแทรกแซงการกำกับตนเองของคนอื่นโดยเจตนา (Will) ด้วยการเลือกทางเลือกแทน หรือเกิดจากอุปสรรคจากจิตภายในของตนเอง ในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ 1) อิสระแห่งตนส่วนบุคคล (Personal autonomy) หมายถึง ความสามารถปกครองตัวเอง สามารถกำหนดทิศทางให้ตัวเองและมีความไว้วางใจต่อตัวเองได้ 2) อิสระแห่งตนด้านศีลธรรม (Moral autonomy) หมายถึง การที่คนเลือกทางเลือกด้วยความ

เชื่ออย่างหนักแน่นหรือด้วยหลักการเชิงจริยธรรมของตนเอง 3) อิสระแห่งตนด้านเหตุผล (Rational autonomy) หมายถึง การที่คนกระทำด้วยพื้นฐานทางความเชื่อเกี่ยวกับเหตุผลที่มีน้ำหนักมากที่สุดของตนเอง และ 4) อิสระแห่งตนด้านตัวตน (Agential autonomy) หมายถึง การที่คนแสดงพฤติกรรมโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระทำที่จริงแท้ และเป็นสิ่งที่แสดงถึงคุณลักษณะที่แท้จริงของตนเอง ในฐานะที่เป็นคน

2) อิสระแห่งตนในเชิงจิตวิทยา (Psychological Perspectives of Autonomy) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอิสระแห่งตนในทัศนะของนักจิตวิทยากลุ่มต่าง ๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น อิสระแห่งตนในทัศนะของนักจิตวิเคราะห์ ทัศนะของอับบราฮัม มาสโลว์ และในทัศนะของทฤษฎีการกำหนดตนเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1) อิสระแห่งตนในทัศนะของนักจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysts)

ชาร์ฟ (Sharf, 2000, pp. 37-38) อธิบายว่า อีริก อีริคสัน (Erik Erikson) เป็นนักจิตวิเคราะห์คนแรก ๆ ที่ ระบุถึงอิสระแห่งตนไว้ในทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial development) ซึ่งอธิบายว่า พัฒนาการของบุคลิกภาพของมนุษย์นั้น นอกจากจะอธิบายด้วยแรงผลักดันของแรงขับทางเพศแล้ว ยังขึ้นอยู่กับตัวแปรทางด้านสังคมอีกด้วย อีริคสัน จึงได้พัฒนาทฤษฎี ที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพขึ้นมาใหม่ เพื่ออธิบายพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของมนุษย์ ตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยชรา แบ่งเป็น 8 ขั้นตอนพัฒนาการ โดยระบุอิสระแห่งตนไว้ในขั้นที่ 2 ของพัฒนาการ ขั้นต่าง ๆ ของพัฒนาการคือ ขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาความไว้วางใจกับความไม่ไว้วางใจ (Trust versus mistrust) ในวัยทารกเป็นระยะของการพัฒนาความไว้วางใจ การเลี้ยงดูที่ดีและเพียงพอจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในสภาพแวดล้อม แต่ถ้าได้รับการเลี้ยงดูไม่ดีพอจะทำให้เด็กเป็นคนขี้กลัวหรือระแวงในสภาพแวดล้อม และขั้นที่ 2 ขั้นความเป็นตัวของตัวเองกับความอายและความสงสัย (Autonomy versus shame and doubt) ในช่วงวัยเด็กตอนต้น (อายุ 1-3 ปี) เด็กจะพยายามดิ้นรนที่จะเป็นตัวของตัวเองโดยการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงความเป็นตัวของตัวเอง ในระยะนี้ ถ้าหากพ่อแม่เข้มงวดเกินไป ไม่ยอมให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง จะทำให้เกิดความอายและความสงสัยในใจเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง ซึ่ง อีริคสัน (Erikson, 1968) ได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญของการเกิดความรู้สึกในขั้นนี้ว่า 1) การควบคุมร่างกายและการควบคุมตนเอง (Body-self-control) พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กในวัยนี้จะมีวุฒิภาวะมากขึ้น กล้ามเนื้อมีการประสานกันในการทำงานมากขึ้น เด็กพยายามที่จะสำรวจและค้นหาสิ่งต่าง ๆ โดยที่ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเองหรือความต้องการพึ่งพาผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงแรงกระตุ้นของขงอิด ซึ่งจะมีพลังมากกว่าที่เด็กจะสามารถจัดการได้ด้วยตนเอง ดังนั้น พ่อ

แม้จึงมีความจำเป็นที่จะให้ความช่วยเหลือในขณะที่พลังของอิดแข็งแกร่งขึ้น พลังของอีโก้ก็แข็งแกร่งขึ้นด้วย ทำให้เด็กสามารถเกิดพัฒนาการในการควบคุมกล้ามเนื้อ การรับรู้ ความคิด และการปรับตัว มากยิ่งขึ้นด้วย พัฒนาการของทั้งพลังอิดและอีโก้ จะเกิดขึ้นควบคู่ไปกับชูปเปอร์อีโก้ เพื่อให้พัฒนาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีผลทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ พัฒนาการของอีโก้ จะมีความสำคัญมากกว่าอิดและชูปเปอร์อีโก้ ทั้งนี้เพราะอีโก้จะเป็นปัจจัยกำหนดขอบเขตของความเป็นอิสระ โดยที่เด็กก็สามารถรับรู้ถึงความสามารถของตนเอง และจากการรับรู้ของคนอื่น ดังนั้น เด็กจะเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น แต่ถ้าพลังของอีโก้ด้อยประสิทธิภาพ เด็กจะเกิดความรู้สึกว่าตนเองจะต้องพึ่งพาพ่อแม่หรือผู้อื่น หรืออยู่ภายใต้คำสั่งของคนอื่น รวมทั้งการอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นศัตรู และส่งผลให้เกิดความรู้สึกกลัว วิตกังวล ลังเลใจและไม่แน่ใจในตนเอง แต่พลังทางเพศ (Libido) จะเป็นตัวคอยควบคุมการกระทำ ความคิด และการสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่น ทำให้เด็กต้องควบคุมตนเองเพื่อไม่ให้เกิดความเครียด หรือความไม่สบายใจ และพยายามกระทำในสิ่งที่สังคมต้องการ เช่น การฝึกการขับถ่ายเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญต่อความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองของเด็ก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เด็กจะสามารถเรียนรู้ว่าตนเองสามารถทำตามความต้องการหรือความคาดหวังของสังคมได้ การฝึกฝนในขณะนี้จึงมีความสำคัญมากต่อจิตใจของเด็ก ถ้าเด็กไม่สามารถบรรลุต่อบรรยากาศดังกล่าวได้ เด็กจะกลายเป็นคนขาดระเบียบวินัย ดังนั้น การที่เด็กจะเกิดความมั่นใจในตนเองหรือคิดว่าตนเองมีอำนาจได้นั้น เด็กจะต้องมีประสบการณ์ที่สามารถไว้วางใจตนเองได้ ขั้นที่ 2 การเล่น (Play) ถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่เด็กจะสามารถรับรู้ถึงขอบเขตความสามารถของตนเอง พร้อมทั้งการยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของการเล่นนั้น ๆ เด็กจะเปลี่ยนแปลงอารมณ์ได้ง่ายและรวดเร็วในการเล่น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นอิสระและการเป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าเด็กได้รับการเอาใจใส่หรือควบคุมจากพ่อแม่มากเกินไป เด็กจะกลายเป็นคนที่ขาดความมั่นใจในตนเอง และไม่กล้าที่จะทำอะไรด้วยตนเอง ขั้นที่ 3 การสร้างสัมพันธภาพ (Relationship formation) เด็กในวัยนี้ต้องการความช่วยเหลือจากพ่อแม่หรือผู้อื่นน้อยลง โดยการพยายามช่วยเหลือตนเอง และทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การแต่งตัว การหยิบจับสิ่งของด้วยตนเอง เป็นต้น ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองจะพัฒนาได้อย่างมั่นคงหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับว่า เด็กจะสามารถแสดงความสามารถของตนเองออกมาได้มากน้อยเพียงใด และจะเป็นที่ยอมรับของพ่อแม่หรือคนรอบข้างได้มากน้อยเพียงใด การรู้จักทั้งให้และรับระหว่างพ่อแม่และลูก จะช่วยให้เด็กรู้จักการพึ่งพาตนเองได้ และที่สำคัญคือพ่อแม่ควรที่จะรู้จักขอบเขตการให้แก่ลูกโดยที่เด็กก็จะเชื่อฟังพ่อแม่ก็

ต่อเมื่อเด็กเข้าใจขอบเขตว่าสิ่งใดที่ตนเองสามารถทำได้หรือไม่ได้ ถ้าเด็กไม่รู้ว่าตนเองสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากเพียงใด เมื่อกระทำลงไปแล้วและถูกขัดขวาง เด็กจะยิ่งเกิดความรู้สึกสับสนไม่แน่ใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นจุดสำคัญที่เด็กจะสามารถเริ่มต้นช่วยเหลือตนเองและควบคุมตนเองได้ ถ้าเด็กเกิดความลังเลใจและละอายใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ แล้ว ความรู้สึกสงสัยไม่แน่ใจในตนเองจะเกิดความไม่แน่นอน ทั้งนี้เพราะเกิดความไม่มั่นคงทางจิตใจเพียงพอ และไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้เกิดความไม่แน่ใจในความสามารถของตนเองว่าจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือไม่ ขั้นที่ 4 การเลียนแบบ (Identification formation) ขั้นพัฒนาการขั้นนี้ ถ้าเป็นระยะที่มารดาให้กำเนิดบุตรเพิ่มขึ้นเป็นสมาชิกใหม่ในครอบครัว จะทำให้แม่ต้องหันมาเอาใจใส่บุตรที่เป็นสมาชิกใหม่ อาจทำให้เด็กที่เป็นพี่เกิดความรู้สึกอิจฉาน้องใหม่ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่เด็กจะต้องพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และต้องการเป็นอิสระและไม่ต้องการพึ่งพาผู้อื่น อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเลียนแบบ ความคิด ความรู้สึก ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เป็นไปในทั้งทางลบและทางบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรม ระเบียบประเพณีและกระบวนการการขัดเกลาทางสังคม ที่กำหนดแบบอย่างการปฏิบัติให้แก่เด็ก ถ้าสังคมขาดแบบแผนในการเป็นแบบอย่างที่ดี จะนำไปสู่การพัฒนาความรู้สึกสับสนและละอายใจของเด็กได้

แฟรงค์เก็น และมูริส (Franken & Muris, 2005) อธิบายว่า นักจิตวิเคราะห์ และนักจิตวิเคราะห์ยุคใหม่ (Neo-psychoanalysts) มีอิทธิพลต่อการสร้างทฤษฎียุคใหม่เกี่ยวกับอิสระแห่งตนของเด็ก ซึ่ง อีริก อีริกสัน (Erik Erikson) คือหนึ่งในนักทฤษฎีที่ได้สร้างแนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตน (Autonomy) ซึ่งเป็นขั้นของพัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial development) ในขั้นที่ 2 (ช่วงอายุ 1-3 ขวบ) ซึ่งเป็นขั้นของอิสระแห่งตน กับความละอายใจและความสงสัย (Autonomy vs shame and doubt) ที่เด็กจะต้องสามารถผ่านพ้นขั้นของพัฒนาการการควบคุมตนเองได้สำเร็จ (Self-regulation) เพื่อที่เด็กจะเกิดความรู้สึกมีอิสระในการเคลื่อนไหวทางร่างกาย (Locomotion) การกิน (Feeding) และการฝึกฝนการขับถ่าย (Potty training) ซึ่งเป็นวิธีการในการแสวงหาอิสระแห่งตน ดังนั้นอิสระแห่งตนในทัศนะของอีริกสัน ถือเป็นแนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตนในมิติทางด้านพฤติกรรม ในขณะที่ บล็อก และฟรอยด์ (Blos, 1962; Freud, 1958) กลับเห็นว่าอิสระแห่งตน (Autonomy) คือ การแยกตัว (Separation) จากพ่อแม่ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการสร้างความห่างเหิน (Distancing) ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ของตนเอง นอกจากนั้น แรงขับเพื่อการแยกตัวและความเป็นอิสระ (Independence) น่าจะปรากฏขึ้นเมื่อเริ่มต้นเข้าสู่วัยรุ่นอันเป็นวัยเริ่มต้นของการเจริญพันธุ์นั่นเอง ในยุคคลาสสิกของ บล็อก และฟรอยด์

เห็นว่า เด็กสร้างความเห็นห่างจากพ่อแม่เพิ่มมากขึ้น ด้วยแบบแผนที่ชัดเจนมากที่สุด คือ การตัดขาดความผูกพันลงอย่างเฉียบพลันและเต็มไปด้วยความขัดแย้ง (Radical and conflictual detachment) หรือการยุติความผูกพันที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยทารกตอนต้นที่มีต่อพ่อแม่ ดังนั้น อิสระแห่งตน (Autonomy) หรือการแยกตัว (Separation) จึงเป็นแนวคิดที่ต้องการยืนอยู่ตรงกันข้ามหรือการแยกตัวออกจากการเชื่อมสัมพันธ์ (Connectedness) หรือความสัมพันธ์ (Relatedness) ที่มีต่อพ่อแม่ หลังจากนั้นมีการเปลี่ยนมุมมองเชิงจิตวิเคราะห์ ด้วยการสร้างทฤษฎีจิตวิเคราะห์ยุคใหม่ (Neoanalytic theory) ในเวลาต่อมา โดย บรืธสได้ลดการให้ความสำคัญกับช่วงมรสุมและความตึงเครียด (Storm and stress) ของเด็ก ไปสู่การมุ่งเน้นที่กระบวนการในการแยกตัว (Separation) จากพ่อแม่ในช่วงเด็กด้วยความเยือกเย็นและปิติยินดี (Calm and joy) จะเห็นได้ว่า มุมมองของนักจิตวิเคราะห์และนักจิตวิเคราะห์ยุคใหม่ ที่มีต่อเด็กนั้น ถือเป็นแนวคิดในมิติของอิสระแห่งตน ทางด้านอารมณ์ความรู้สึก มากกว่าการมุ่งเน้นทางด้านพฤติกรรม โดยมุ่งเน้นอิสระแห่งตนที่มีองค์ประกอบด้านการแยกตัวจากคนสำคัญโดยเฉพาะจากพ่อแม่

2.2) อิสระแห่งตนในทัศนะของ มาสโลว์ (Maslow, 1954) กล่าวถึงคนที่มีความสมบูรณ์ย่อมมีความพึงพอใจอย่างเพียงพอต่อความต้องการตามลำดับขั้น (Hierarchy of needs) พื้นฐาน 5 ประการ ตั้งแต่ระดับต่ำสุดไปจนถึงระดับที่สูงที่สุดคือ ด้านกายภาพ (Physiological need) ด้านความปลอดภัย (Safety need) ด้านความรักและการเป็นที่ยอมรับ (Love and belongingness need) ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง (Self-esteem need) และด้านการบรรลุต่อการเป็นตนเองที่แท้จริง (Need for self-actualization) เมื่อคนบรรลุต่อความพึงพอใจในระดับหนึ่งแล้ว ย่อมมีแนวโน้มที่จะแสวงหาความพึงพอใจในระดับที่สูงขึ้นต่อไป มีความสมบูรณ์ด้วยความงอกงามตามความต้องการขั้นพื้นฐานที่เพิ่มขึ้นและด้วยแรงจูงใจเพื่อความงอกงาม ตามกระบวนการที่จะนำไปสู่การบรรลุต่อความเป็นตนเองที่แท้จริงในระดับสูงสุด มีความสมบูรณ์มีคุณลักษณะ 13 ประการ คือ 1) รับรู้ต่อความจริงที่ดีเยี่ยม (Superior perception of reality) 2) ยอมรับตนเอง ผู้อื่น และธรรมชาติมากขึ้น (Increased acceptance of self, of others and of nature) 3) มีความเป็นธรรมชาติมากขึ้น (Increased spontaneity) 4) มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหามากขึ้น (Increased in problem-centering) 5) แยกตัวและปรารถนาความเป็นส่วนตัวมากขึ้น (Increased detachment and desire for privacy) 6) มีอิสระแห่งตนและการตอบปฏิเสธธรรมเนียมปฏิบัติทางวัฒนธรรมมากขึ้น (Increased autonomy, and resistance to enculturation) 7) มีความเบิกบานใจและความสมบูรณ์ในด้านการตอบสนองทางอารมณ์มากขึ้น (Greater freshness of appreciation, and richness of emotional reaction) 8) มีประสบการณ์ที่เยี่ยม

ยอดบ่อยมากขึ้น (Higher frequency of peak experiences) 9) สร้างเอกลักษณ์ของความเป็นมนุษยชาติมากขึ้น (Increased identification with the human species) 10) มีสัมพันธภาพระหว่างคนที่เปลี่ยนแปลงไปหรือดีขึ้น (Changed or improved interpersonal relations) 11) มีโครงสร้างลักษณะนิสัยที่เป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น (More democratic character structure) 12) มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากยิ่งขึ้น (Greatly increased creativeness) และ 13) มีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในระบบค่านิยม (Certain changes in the value system)

กล่าวได้ว่า คุณลักษณะประการหนึ่งของคนที่มีความสมบูรณ์คือ การเป็นคนที่มีอิสระแห่งตน (Autonomy) ซึ่งในทัศนะของ อับบราฮัม มาสโลว์ นั้นหมายถึง การที่คนบรรลุต่อความเป็นตนเองที่แท้จริง เป็นอิสระจากวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รู้ถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และความดีงามขั้นพื้นฐานในชีวิต ดำเนินชีวิตอย่างมีชีวิตชีวา หลุดพ้นจากพันธนาการ ความเป็นส่วนตัว (Privacy) สามารถดำเนินชีวิตด้วยตนเองได้ แต่ไม่ใช่ผู้โดดเดี่ยว มีจุดยืนเป็นของตนเอง มีศักดิ์ศรีแม้จะอยู่ในความสับสนและเคราะห์ร้าย มีเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถริเริ่มสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อการกระทำของตนเอง นอกจากนั้น ยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (Interpersonal relationship) ด้วยการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น (Identification) เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ และสามารถอยู่ร่วมกับคนที่ทั้งดีและเลว มองเห็นความจริง (Truth) ได้อย่างชัดเจนมากกว่าผู้อื่น แบ่งปันความรักมิตรภาพ และเมตตา กรุณา กับคนทุก ๆ คน

จะเห็นได้ว่าอิสระแห่งตนในทัศนะของอับบราฮัม มาสโลว์ ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะ สำคัญประการหนึ่งของคนที่จะสามารถบรรลุถึงความเป็นตนเองได้อย่างแท้จริงนั้น ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการคือ เป็นอิสระจากผู้อื่น ความเป็นส่วนตัว ในขณะเดียวกันก็ยังสามารถสร้างสัมพันธ์กับคนอื่นได้

3) อิสระแห่งตนในทัศนะ ของทฤษฎีการกำหนดตนเอง (A Self-determination Theory) ไรอัน และเดซี (R. Ryan & Deci, 2006, pp. 1557-1585) ได้นิยามความหมายของอิสระแห่งตน (Autonomy) ว่าหมายถึง การกำกับด้วยตนเอง (Regulation by the self) ซึ่งตรงข้ามกับคำว่า ความไร้อิสระหรือการถูกครอบงำ (Heteronomy) ซึ่งคือ การบังคับควบคุม (Controlled regulation) หรือการควบคุมที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากคน (Self-endorsement) นั้น ๆ ไรอัน และเดซี ชี้ให้เห็นว่า ในขณะที่นักปรัชญาและนักเศรษฐศาสตร์กล่าวถึงธรรมชาติและให้การยอมรับอิสระแห่งตนมากยิ่งขึ้นว่ามีความสำคัญในเชิงสังคมและในการปฏิบัติมากขึ้น ในขณะเดียวกันนักจิตวิทยาเป็นจำนวนมากก็ตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับความจริง

และการสร้างอิสระแห่งตน และเชื่อมโยงอิสระแห่งตนเข้ากับปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น ปณิธาน (Will) ทางเลือก (Choice) การเลือกด้วยความสมัครใจ (Volition) และเสรีภาพ (Freedom) เป็นต้น ด้วยการที่ไม่มีการแยกแยะความแตกต่างระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตน (Autonomy) ออกจากแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระ (Independence) การแยกตัว (Separateness) หรือ ความเป็นปัจเจกคน (Individualism) จึงทำให้เกิดความเชื่อที่ว่า สตรีหรือชาวเอเชีย หรือผู้ยึดถือแนวคิดเพื่อส่วนรวม (Collectivists) นั้น ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีอิสระแห่งตนแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ประเด็นเกี่ยวกับอิสระแห่งตนของมนุษย์ หรือการกำหนดตนเอง ได้มีอิทธิพลทางความคิดต่อนักปรัชญาทั้งชาวตะวันตกและตะวันออก มาตั้งแต่เริ่มบันทึกเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าว ดังนั้น การที่จะมีอิสระแห่งตนได้นั้น คนจำเป็นที่จะต้องกระทำในสิ่งต่าง ๆ ด้วยความกลมกลืน เป็นการกระทำด้วยความสอดคล้องและด้วยความยินยอมจากคนดังกล่าว ซึ่งไม่ได้หมายความว่า การกระทำจะต้องปราศจากอิทธิพลจากภายนอก แต่คนให้การยอมรับต่ออิทธิพลจากภายนอกได้ด้วย ดังนั้น อิสระแห่งตน (Autonomy) จึงมีความแตกต่างจากความเป็นอิสระ (Independence) ด้วยการยอมรับอิทธิพลจากภายนอกนั่นเอง

ไรอัน และเดซี (R. Ryan & Deci, 2006, p. 1562) ได้สรุปเกี่ยวกับอิสระแห่งตน ในมุมมองทางด้านปรัชญาว่า เป็นกระบวนการในการยินยอมพร้อมใจ (Endorsement) ด้วยการตัดสินใจที่จะกระทำให้บรรลุตามข้อผูกมัด ซึ่งมีความสำคัญต่อทัศนะในเชิงจิตวิทยา ที่ว่าคนจะสามารถประสบกับอิสระแห่งตนได้ ตามสภาวะและคุณลักษณะที่จะนำมาซึ่งอิสระแห่งตนและตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากอิสระแห่งตน ทฤษฎีการกำหนดตนเอง มีทัศนะเกี่ยวกับอิสระแห่งตนว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการทำความเข้าใจถึงการกำกับพฤติกรรม ด้วยวิธีการเชิงประจักษ์เกี่ยวกับแรงจูงใจและบุคลิกภาพ จึงให้ความสำคัญทั้งการทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและผลลัพธ์ของอิสระแห่งตน รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนา และเงื่อนไขทั้งทางด้านชีวภาพและทางสังคมที่มีผลต่อการส่งเสริมและบั่นทอนอิสระแห่งตนด้วย คือ ทฤษฎีการกำหนดตนเองมุ่งเน้นที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มโดยธรรมชาติที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญได้อย่างสมบูรณ์ กับความเสี่ยงที่จะถูกควบคุมจากภายนอก

ทฤษฎีการกำหนดตนเองของไรอัน และเดซี (Richard M. Ryan & Deci, 2000, pp. 68-70) ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับแรงจูงใจและบุคลิกภาพของมนุษย์ โดยการใช้ศักยภาพภายในพัฒนาบุคลิกภาพ และกำกับตนเองด้านพฤติกรรม (Behavioral self-regulation) และการปรับตัวทางด้านบุคลิกภาพ สำหรับการส่งเสริมกระบวนการในเชิงบวก ประกอบด้วยการมีอิสระแห่งตน (Autonomy) ซึ่งจะต้องเกิดควบคู่ไปกับสมรรถวิสัยหรือความสามารถ (Competence)

และการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relatedness) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ในการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ในระดับสูงสุดด้วยลักษณะนิสัยตามธรรมชาติ เช่นเดียวกับพัฒนาการทางสังคมเชิงสร้างสรรค์และความสุขของคน เช่นเดียวกับที่แฟรงค์เก็น ได้กล่าวถึงวิธีการในการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มพูนอิสระแห่งตนแก่ตนเอง จากมุมมองของนักนิยามการกำหนดตนเอง (Self-determinists) คือ ไรอัน และเดซี ที่ว่า การให้รางวัลไม่สามารถที่จะสร้างอิสระแห่งตนได้ โดยที่ผลการศึกษาเป็นจำนวนมากมากพิสูจน์ให้เห็นว่าอิสระแห่งตนไม่ใช่ปัจจัยเชิงสาเหตุเพียงปัจจัยเดียวแต่อิสระแห่งตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มปัจจัยซึ่งแต่ละปัจจัยไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยเพียงลำพัง อิสระแห่งตนจึงจำเป็นต้องมีความเกี่ยวเนื่องกับการสร้างความสัมพันธ์ และความสามารถของตัวอีกด้วย

ทฤษฎีการกำหนดตนเอง เชื่อว่าแรงจูงใจจากภายในสามารถสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในเชิงบวกของมนุษย์ ด้วยแนวโน้มตามธรรมชาติที่จะแสวงหาความท้าทายและสิ่งแปลกใหม่ เพื่อใช้ความสามารถของตนเองในการสำรวจและการเรียนรู้ โครงสร้างของแรงจูงใจจากภายในแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มตามธรรมชาติของมนุษย์ในการแสวงหา การควบคุม ความสนใจตามธรรมชาติ และการสำรวจ อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และทางด้านสังคม และแรงจูงใจจากภายในเป็นที่มาของความเพลิดเพลิน และความสุขที่ชีวิตขาดไม่ได้ ถึงแม้ว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีแรงจูงใจจากภายในโดยธรรมชาติอยู่แล้วก็ตาม แต่เป็นที่ชัดเจนว่า การคงไว้และการเสริมสร้างลักษณะที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติของแรงจูงใจจากภายในนั้น จำเป็นต้องมีเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน เมื่อต้องเผชิญกับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่พร้อมที่จะเข้ามา ก่อทอนแรงจูงใจจากภายใน ดังนั้น ทฤษฎีแรงจูงใจจากภายในไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจจากภายใน แต่เป็นทฤษฎีที่ต้องการตรวจสอบเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งเสริมหรือบั่นทอนแรงจูงใจจากภายใน

นอกจากนั้น ทฤษฎีการกำหนดตนเองยังตั้งข้อสันนิษฐานว่า การยึดมั่นในตนเอง (Internalization) และการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม (Integration) เป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับกระบวนการการขัดเกลาทางสังคม และยังคงมีความเกี่ยวข้องต่อเนื่องกับการกำกับพฤติกรรมตลอดช่วงของชีวิต ใน 2 ประเด็น คือ 1) กระบวนการซึ่งพฤติกรรมที่ไม่ได้รับแรงจูงใจจากภายในสามารถเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่สามารถกำหนดด้วยตนเองอย่างแท้จริงได้ และ 2) วิธีการที่สภาพแวดล้อมทางสังคมเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดังกล่าว โดยที่แรงจูงใจจากภายใน (Intrinsic motivation) นั้น หมายถึง การแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองของความพึงพอใจที่เกิดจากความต้องการที่แท้จริง อันเป็นความพึงพอใจที่เกิดจากการทำกิจกรรมนั้น ๆ โดยตรง ทฤษฎีการกำหนดตนเองเสนอว่า แรงจูงใจจากภายในจะเกิดขึ้นในระดับที่แตกต่างกันมากหรือ

น้อย ขึ้นอยู่กับระดับของอิสระแห่งตน คือ คนที่แสดงพฤติกรรมด้วยแรงจูงใจจากภายในนั้น เกิดขึ้นจากการยินยอมของคน (Endorsement) และก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีทางเลือก (Choice) โดยไม่ได้ยินยอมกระทำด้วยการกำกับจากภายนอก ส่วนแรงจูงใจจากภายนอก (Extrinsic motivation) หมายถึง พฤติกรรมในการแสดงออกเพื่อได้มาซึ่งผลลัพธ์บางประการ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ ดังนั้น การกระทำที่เกิดจากทั้งแรงจูงใจจากภายในและภายนอก เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความตั้งใจ แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ระดับของอิสระแห่งตน เท่านั้น

ดังนั้น ไรอัน และเดซี (Richard M. Ryan & Deci, 2000) จึงได้เสนอทฤษฎีย่อยของทฤษฎีการกำหนดตนเอง (A Self-Determination Theory: SDT) โดยการแบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการประเมินด้านความคิด (Cognitive Evaluation Theory: CET) และทฤษฎีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของสิ่งมีชีวิต (Organismic Integration Theory: OIT) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ทฤษฎีการประเมินด้านความคิด (Cognitive Evaluation Theory: CET) ไรอัน และเดซี กล่าวว่า ทฤษฎีการประเมินด้านความคิด มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุถึงปัจจัยที่สามารถอธิบายถึงการผันแปรของแรงจูงใจจากภายใน (Intrinsic motivation) ในกรอบของทฤษฎีการประเมินด้านความคิด เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่ส่งเสริมหรือบั่นทอนแรงจูงใจ ที่แสดงให้เห็นถึงข้อสันนิษฐานที่ว่า แรงจูงใจจากภายในที่เป็นไปโดยธรรมชาตินั้น จะได้รับการกระตุ้นเมื่อคนอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจจากภายในได้ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งเสริมหรือบั่นทอนแรงจูงใจจากภายใน จึงเป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญในการทำความเข้าใจถึงที่มาของทั้งสิ่งที่ขัดขวางหรือส่งเสริมความเป็นอิสระในการแสดงลักษณะเชิงบวกตามธรรมชาติของมนุษย์ ทฤษฎีการประเมินด้านความคิดชี้ให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจจากภายใน (Intrinsic motivation) 3 ประการคือ 1) เหตุการณ์ในบริบททางสังคม เช่น การให้ข้อมูลย้อนกลับ การสื่อสาร และการให้รางวัล ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกว่ามีความสามารถในการกระทำนั้น สามารถส่งเสริมแรงจูงใจจากภายในเพื่อก่อให้เกิดการกระทำได้ ดังนั้น การกระตุ้นในระดับสูงสุด การให้ข้อมูลย้อนกลับที่ส่งเสริมประสิทธิผล และการประเมินโดยปราศจากการตำหนิจึงเป็นการส่งเสริมแรงจูงใจจากภายใน 2) ความรู้สึกถึงความสามารถไม่สามารที่จะส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจจากภายในได้ ถ้าหากว่าไม่ได้เกิดขึ้นควบคู่ไปกับความรู้สึกที่มีอิสระแห่งตน ดังนั้น ในทัศนะของทฤษฎี การประเมินด้านความคิดคนไม่เพียงแต่จะต้องมีความสามารถหรือสมรรถนะเท่านั้น แต่คนดังกล่าวยังจะต้องสามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนเองเป็นผู้

กำหนดได้อีกด้วย ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยทั้งการสนับสนุนอิสระแห่งตนและความสามารถ หรือโดยอาศัยศักยภาพจากภายในอีกด้วย จากการศึกษาวิจัยของ เดซี และไรอัน (Deci & Ryan, 1985) พบว่า ไม่เพียงแต่การให้รางวัลที่สามารถจับต้องได้เท่านั้น แต่การชูเกียรติ การกำหนดเวลา การออกคำสั่งการประเมินด้วยการกดดัน และการกำหนดเป้าหมายแบบบีบบังคับ ยังเป็นการบั่นทอนแรงจูงใจจากภายในอีกด้วย ทั้งนี้เพราะสิ่งเหล่านี้ลำนนำไปสู่การรับรู้ต่อ สิ่งที่เป็นสาเหตุจากภายนอก (External locus of causality) แต่ในทางตรงกันข้าม การมีทางเลือก การยอมรับความรู้สึก และการมีโอกาสดังกล่าวที่กำหนดทิศทางด้วยตนเอง กลับเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจจากภายใน ทั้งนี้ เพราะจะสามารถทำให้คนเกิดความรู้สึกมีอิสระแห่งตนได้ และ3) ถึงแม้ว่าการส่งเสริมอิสระแห่งตนและสมรรถนะจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการสร้างแรงจูงใจจากภายในก็ตาม แต่ปัจจัยที่ 3 คือการสร้างความสัมพันธ์ (Connectedness) ก็ส่งผลต่อการแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจจากภายในอีกด้วย ทฤษฎีการกำหนดตนเองตั้งสมมติฐานว่า แรงจูงใจจากภายในมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในบริบทที่เกิดความรู้สึกปลอดภัยและมีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นที่ชัดเจนว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากแรงจูงใจจากภายใน มักเกิดขึ้นจากการกระทำโดยการแยกตัว ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมสัมพันธภาพที่ใกล้ชิด อาจจะไม่มีความจำเป็นต่อแรงจูงใจจากภายใน แต่การสร้างสัมพันธภาพที่มีความมั่นคงกลับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจจากภายในได้

โดยสรุปแล้วกรอบของทฤษฎีย่อยการประเมินด้านความคิด (Cognitive Evaluation Theory: CET) ชี้ให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมสามารถที่จะส่งเสริมหรือยับยั้งแรงจูงใจจากภายใน ด้วยการส่งเสริมหรือสกัดกั้นความต้องการทางด้านจิตใจที่เป็นไปโดยธรรมชาติ การศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระดับสูงระหว่างแรงจูงใจจากภายในและความพึงพอใจต่อความต้องการที่จะมีอิสระแห่งตนและสมรรถนะ นอกจากนั้น ความพึงพอใจต่อความต้องการด้านการสร้างสัมพันธภาพเป็นสิ่งสำคัญต่อแรงจูงใจจากภายใน ความสนใจเกิดจากภายในเท่านั้น กิจกรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจ สามารถสร้างคุณค่าความแปลกใหม่ ทำทายและสร้างสุนทรีย์ได้ สำหรับกิจกรรมที่ไม่สามารถสร้างแรงดึงดูดดังกล่าวได้ จะไม่สามารถนำหลักการต่าง ๆ ของทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ได้ เนื่องจากกิจกรรม ดังกล่าวอาจจะไม่สามารถสร้างประสบการณ์ที่สามารถสร้างแรงจูงใจจากภายในได้ ดังนั้น เพื่อที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับแรงจูงใจสำหรับกิจกรรมดังกล่าว มีความจำเป็นต้องมองอย่างลึกซึ้งถึงธรรมชาติและพลวัตของแรงจูงใจจากภายนอกด้วย

2) ทฤษฎีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของสิ่งมีชีวิต (Organismic Integration Theory: OIT) ไรอัน และเดซีเชื่อว่า ถึงแม้ว่าแรงจูงใจจากภายใน (Intrinsic motivation) จะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญก็ตาม แต่ก็ไม่ได้เป็นแรงจูงใจที่จะนำไปสู่การตัดสินใจด้วยตนเองทั้งหมด ทั้งนี้เพราะสิ่งที่มนุษย์กระทำเป็นจำนวนมากไม่ได้เกิดจากแรงจูงใจจากภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมนุษย์เติบโตขึ้นนั้น อีสระที่จะกระทำด้วยแรงจูงใจจากภายใน จะได้รับแรงกดดันทางสังคมให้กระทำการกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตนเองอาจจะไม่ได้มีความสนใจ และจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในสิ่งต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ประเด็นปัญหาที่แท้จริงที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ไม่ได้รับการเสริมแรงจากภายในก็คือว่า คนจะเกิดแรงจูงใจได้อย่างไร และแรงจูงใจดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต คุณภาพของพฤติกรรม และความสุขอย่างไร เมื่อคนอื่นพยายามที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับคนในการแสดงพฤติกรรม แรงจูงใจของคนดังกล่าวจะสามารถเกิดขึ้นได้เป็นช่วง ๆ โดยเริ่มต้นจากการขาดแรงจูงใจ (Amotivation) หรือความไม่เต็มใจ การปฏิบัติตามด้วยความยินยอม (Passive compliance) ไปจนถึงสร้างข้อผูกมัดด้วยตนเองอย่างแข็งขัน (Active personal commitment) เป็นต้น ในทัศนะของทฤษฎีการกำหนดตนเอง แรงจูงใจในระดับที่แตกต่างกันเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึง ระดับที่แตกต่างกันของคุณค่าและการกำกับพฤติกรรมที่ได้รับการร้องขอให้ปฏิบัติ จนสามารถยึดมั่นในการปฏิบัติด้วยตนเอง (Internalization) ด้วยคุณค่าและการกำกับตนเอง และนำไปสู่การปรับตัว (Integration) ด้วยการเปลี่ยนการกำกับดังกล่าวมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกของความเป็นตัวของตัวเองได้ในที่สุด พฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจจากภายนอก (Extrinsic motivation) ครอบคลุมพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการไร้แรงจูงใจ และแรงจูงใจจากภายใน ที่มีความแตกต่างกันตามระดับของการกำกับที่มีความเป็นอิสระแห่งตน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1) การกำกับจากภายนอก (External regulation) คือ รูปแบบของแรงจูงใจที่มีการถูกครอบงำมากที่สุด โดยที่พฤติกรรมที่ได้รับแรงจูงใจจากภายนอกที่มีความเป็นอิสระแห่งตนน้อยที่สุดนั้น นำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นไปเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของความต้องการจากภายนอกหรือมีพันธะสัญญาที่จะได้รับรางวัล

2.2) การกำกับด้วยความยินยอม (Introjected regulation) คือ รูปแบบของแรงจูงใจที่มีการแทรกแซงด้วยการควบคุมจากภายนอกเป็นบางส่วน ที่กระทำไปเพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกผิด หรือความรู้สึกกังวลใจ หรือเพื่อบรรลุต่อการเพิ่มพูนอีโก้ เช่น ความภาคภูมิใจ หรือเพื่อให้ตนเองมีความรู้สึกมีคุณค่า ถึงแม้จะเป็นแรงขับจากภายในก็ตาม แต่พฤติกรรมที่เกิดจาก

การยินยอมดังกล่าว ก็ยังเป็นพฤติกรรมที่มีสาเหตุมาจากภายนอก และไม่ได้เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง

2.3) การกำกับด้วยการระบุตนเอง (Identified regulation) คือ รูปแบบของแรงจูงใจในการกระทำที่เกิดจากค่านิยมส่วนบุคคล ซึ่งเป็นรูปแบบของแรงจูงใจจากภายนอกที่มีอิสระแห่งตน มีการกำหนดตนเองมากขึ้น การระบุตนเอง (Identification) สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างคุณค่าด้วยจิตสำนึกเกี่ยวกับเป้าหมายหรือ การกำกับตนเอง ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญสำหรับคนได้

2.4) การกำกับที่สอดคล้อง (Integrated regulation) คือ รูปแบบของแรงจูงใจที่เกิดจากทั้งค่านิยมส่วนตัวและการสังเคราะห์ค่านิยมและความเชื่อทั้งหมด ซึ่งเป็นรูปแบบของแรงจูงใจจากภายนอกที่มีอิสระแห่งตนมากที่สุด ความสอดคล้องจะเกิดขึ้นเมื่อการกำกับด้วยการระบุตนเอง (Identified regulation) นั้น ได้รับการซึมซับสู่ความเป็นตัวตนอย่างเต็มที่ กล่าวคือ การกำกับดังกล่าวเกิดความสอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการด้านอื่น ๆ ของคนนั้นๆ การกระทำที่เกิดจากแรงจูงใจที่มีความสอดคล้องนั้น มีคุณสมบัติหลาย ๆ ด้านที่เหมือนกับแรงจูงใจจากภายใน (Intrinsic motivation) ถึงแม้ว่าการกำกับที่สอดคล้องจะยังได้รับการพิจารณาว่า เป็นแรงจูงใจจากภายนอกก็ตาม ทั้งนี้เพราะเป็นการ กระทำที่ยังหวังผลลัพธ์อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้น มากกว่าที่จะเป็นการกระทำด้วยความสุขที่แท้จริง เมื่อคนยึดมั่นในการกำกับตนเองและซึมซับการกำกับเหล่านั้นด้วยตนเองแล้ว คนดังกล่าวจะประสบกับอิสระแห่งตนในการกระทำมากยิ่งขึ้น

ส่วนทฤษฎีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของสิ่งมีชีวิต คือ การกำกับที่เกิดจากแรงจูงใจจากภายใน (Intrinsic regulation) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการกำกับอิสระแห่งตนในระดับสูง (Highly autonomous regulation) ทั้งนี้เพราะเป็นการกำกับพฤติกรรมที่ปราศจากความขัดแย้งและมีพื้นฐานมาจากความสนใจที่แท้จริงของคน

ไรอัน และเดซี (Richard M. Ryan & Deci, 2000) สรุปว่า ถึงแม้ว่าจะยังคงมีการถกเถียงกันอยู่อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการลงมือกระทำ (Activity) หรือการนิ่งเฉย (Passivity) และความรับผิดชอบ (Responsibility) หรือความเฉื่อยชา (Indolence) ของมนุษย์ก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันศาสตร์ทางด้านจิตวิทยาก็มีความก้าวหน้าไปมากยิ่งขึ้น ทั้งในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและชีววิทยาด้านประสาท และเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสังคมและสาเหตุของพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งน่าจะเพียงพอต่อการสนับสนุนอย่างเพียงพอต่อทั้ง 2 มุมมอง ทฤษฎีการกำหนดตนเอง (A Self-Determination Theory: SDT) กล่าวถึงประเด็นดังกล่าว ด้วยการใช้ความ

พยายามในการอธิบายถึงทั้งการลงมือกระทำหรือการนิ่งเฉย และความรับผิดชอบหรือความเฉื่อยชาด้วยความพยายามดังกล่าว ไรอัน และเดซี ได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า มนุษย์มีแนวโน้มที่จะลงมือกระทำและมีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม (Integration) แต่ก็ยังมีความเปราะบางที่จะเกิดความนิ่งเฉยอยู่ ดังนั้นทฤษฎีการกำหนดตนเองต้องการที่จะระบุถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้เกิดการลงมือกระทำตามธรรมชาติของคน หรือการคงอยู่ในสภาพที่ยังมีความเปราะบางอยู่ต่อไป ในการศึกษาในระยะแรก ๆ นั้น มีการให้ความสำคัญกับเงื่อนไขต่าง ๆ ทางด้านสังคม ที่ทั้งส่งเสริมหรือบั่นทอนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของธรรมชาติของมนุษย์ ที่เรียกว่าการลงมือกระทำและความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งหมายถึงแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) นั่นเอง ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดอิสระแห่งตน (Autonomy) และสมรรถวิสัย (Competence) นั้น นำไปสู่แนวโน้มแห่งความมั่งคั่งของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน ในขณะที่เงื่อนไขของพฤติกรรมที่เกิดจากการควบคุมและผลลัพธ์ที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จนั้น สามารถบั่นทอนความมั่งคั่งของมนุษย์ได้

นอกจากนั้น ไรอัน และเดซี ยังได้ศึกษาถึงการควบคุมพฤติกรรมและผลลัพธ์ของพฤติกรรมที่ไม่ได้เกิดจากแรงจูงใจภายใน (Non-intrinsically motivated behaviors) และพบว่าบริบททางสังคมเป็นพลังอันสำคัญ ในการส่งเสริมหรือบั่นทอนแนวโน้มที่มนุษย์จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมค่านิยม และความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมได้ บริบทที่สนับสนุนให้เกิดอิสระแห่งตน สมรรถวิสัย และการเชื่อมสัมพันธ์นั้น จะส่งเสริมให้เกิดการยึดมั่นในตนเอง (Internalization) และการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม (Integration) มากกว่าบริบทที่ยับยั้งการตอบสนองต่อความต้องการด้านอิสระแห่งตน สมรรถวิสัย และการเชื่อมสัมพันธ์

2.2.5.3 อิสระแห่งตนในบริบทเชิงพหุวัฒนธรรม (Autonomy in Multi-cultural Contexts)

ไรอัน และเดซี (Richard M. Ryan & Deci, 2000) กล่าวว่า ยังเป็นประเด็นที่มียังการถกเถียงกันเกี่ยวกับอิสระแห่งตนของมนุษย์ กล่าวคือ แนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตน มักจะได้รับการอธิบายถึงในฐานะที่เป็นความขัดแย้งกับการสร้างความสัมพันธ์หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยที่ทฤษฎีบางทฤษฎีเทียบเคียงอิสระแห่งตนกับแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นปัจเจกคน และความเป็นอิสระแห่งตน ให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ไม่มากนัก แต่ทฤษฎีบางทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการกำหนดตัวเอง (The self-determination theory) กลับเห็นว่า อิสระแห่งตนไม่ได้หมายความว่าต้องการมีอิสระ การตัดขาดความสัมพันธ์ หรือความเห็นแก่ตัว แต่หมายถึงความรู้สึกสมัครใจหรือเต็มใจในการกระทำ ไม่ว่าจะยังพึ่งพาผู้อื่นหรือเป็นอิสระ หรือสังคมของการ

ยึดถือลัทธิส่วนรวม (Collectivist) หรือ ความเป็นปัจเจกคน (Individualist) ก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้ว จากการศึกษา ของ คิม, บัทเซล และไรอัน (Kim, Butzel, & Ryan, 1998) กับกลุ่มตัวอย่างทั้งชาวตะวันออกคือ เกาหลี และชาวตะวันตก คือ อเมริกัน กลับพบว่า อิสระแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการยึดถือลัทธิส่วนรวมของชาวตะวันออก มากกว่าการยึดถือความเป็นปัจเจกคนของชาวตะวันตก นอกจากนั้น การศึกษาของ ไรอัน และลินช์ (Richard M Ryan & Lynch, 1989) ยังพบว่า การสร้างความสัมพันธ์กับพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอิสระแห่งตนของเด็กอีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นที่ชัดเจนว่า อิสระแห่งตนจึงไม่ใช่แนวคิดที่เกี่ยวกับความเป็นอิสระ (Independence) หรือ การยึดถือความเป็นปัจเจกคน (Individualism) แต่อย่างใด

นอกจากนั้น ไรอัน และเดซี ยังชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้ว่า ความต้องการทางด้านจิตใจ 3 ประการคือ สมรรถวิสัย (Competence) อิสระแห่งตน (Autonomy) และสัมพันธภาพ (Relatedness) จะเป็นความต้องการที่เป็นสากล และยังคงมีความสำคัญต่อการพัฒนาก็ตาม แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่า ความสำคัญและวิธีการในการตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดชั่วชีวิต หรือจะเหมือนกันในทุกบริบททางวัฒนธรรม กล่าวคือ การตอบสนองต่อความต้องการจะเกิดขึ้นได้ด้วยการยึดมั่นในตนเอง และการปรับตัวด้วยค่านิยมและพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับทางวัฒนธรรม ดังนั้น คนจึงสามารถแสดงออกถึงสมรรถนะ อิสระแห่งตน และสัมพันธภาพ ที่มีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรมที่ยึดถือค่านิยมที่แตกต่างกัน ซึ่งได้รับอิทธิพลไม่เพียงแต่จากความสามารถของตนเองเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความต้องการของคนรอบด้าน อุปสรรค และความสามารถในการจัดสรร ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของคนนั้น ๆ อีกด้วย

2.2.5.4 มิติและองค์ประกอบอิสระแห่งตนของเด็ก (Dimensions and Factors of Adolescents' Autonomy)

จากแนวคิดของนูม, นูม และคณะ, เบคเคิร์ท, รัสเซลล์ และบาคเคน และไรอัน และเดซี (Beckert, 2005; M. Noom, 1999; M. J. Noom et al., 1999; Russell & Bakken, 2002; R. Ryan & Deci, 2006; Richard M. Ryan & Deci, 2000) อิสระแห่งตนสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 มิติ โดยที่นูม (M. Noom, 1999) และ นูม และคณะ (M. J. Noom et al., 1999) กล่าวว่าอิสระแห่งตนเป็นโครงสร้างเชิงพหุมิติ โดยที่อิสระแห่งตนของเด็กเป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานทางด้านทฤษฎีที่มีความหลากหลายเป็นอันมาก ทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีทัศนะในด้านจิตวิทยาที่แตกต่างกันเหล่านั้นชี้ให้เห็นว่าอิสระแห่งตนของเด็ก เป็นการสร้างความเห็นห่างจากอิทธิพลของพ่อแม่ที่ละเล็กละน้อย เพื่อเป็นการสร้างความชัดเจนในแต่ละมิติของโครงสร้างอิสระแห่งตนของเด็ก นูม และคณะ

พยายามสร้างกรอบแนวคิดด้วยการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบมุมมองในเชิงทฤษฎีของอิสระแห่งตนโดยแบ่งอิสระแห่งตน ออกเป็น 3 มิติ ซึ่งประกอบด้วย อิสระแห่งตนทางด้านการปฏิบัติหน้าที่ (Functional autonomy) หมายถึง กระบวนการในการกำกับด้วยการพัฒนาทวิวิธีเพื่อบรรลุต่อเป้าหมายของคน โดยที่เด็กจะสามารถบรรลุต่ออิสระแห่งตนด้านการปฏิบัติหน้าที่ได้เมื่อเด็กสามารถพัฒนาวิธีการของตนเอง เพื่อที่จะบรรลุถึงเป้าหมายต่าง ๆ ของตนเองได้ ซึ่งเป็นกระบวนการในการควบคุมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามตารางด้านการพัฒนา ที่ใช้ในการกำกับพฤติกรรมของตนเอง ส่วนอิสระแห่งตนทางด้านอารมณ์ (Emotional autonomy) หมายถึง กระบวนการด้านอารมณ์ความรู้สึก เพื่อที่จะเป็นอิสระทางด้านอารมณ์จากพ่อแม่และเพื่อน โดยที่เด็กจะสามารถบรรลุต่ออิสระแห่งตนด้านอารมณ์ได้เมื่อ เด็กรู้สึกมีความ รู้สึกเชื่อมั่นในการนิยามเป้าหมายของตนเอง โดยเป็นอิสระจากความปรารถนาของทั้งพ่อแม่และเพื่อน นอกจากนั้น ยังมี ความรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจในทางเลือกของตนเองอีกด้วย และอิสระแห่งตนทางด้านเจตคติ (Attitudinal autonomy) หมายถึงกระบวนการด้านความคิด (Cognitive process) ในการเรียงรายการความเป็นไปได้ และการเลือกทางเลือก (Choice making) ในสิ่งที่มีให้เลือก เด็กจะสามารถบรรลุต่ออิสระแห่งตนด้านเจตคติได้ สามารถนิยามเป้าหมายของตนเองได้ โดยเป้าหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงทางเลือก ความปรารถนา และความต้องการของตนเอง ดังนั้น อิสระแห่งตนด้านเจตคติของเด็ก คือ ความสามารถในการคิดก่อนที่จะกระทำนั้นเอง โดยที่มิติทั้ง 3 มิติ ดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงลักษณะพฤติกรรมของเด็ก 3 ด้าน คือ พฤติกรรมด้านการกำกับ (Regulatory aspects) พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึก (Affective aspects) และพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความคิด (Cognitive aspects)

เบคเคิร์ต (Beckert, 2005) อธิบาย ว่าโมเดลดั้งเดิมของอิสระแห่งตน (Autonomy) ประกอบด้วยอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรม (Behavioral autonomy) และอิสระแห่งตนด้านอารมณ์ (Emotional autonomy) ในขณะเดียวกันกลับมีการให้ความสนใจกับอิสระแห่งตนด้านความคิด (Cognitive autonomy) ไม่มากนัก ดังนั้น เบคเคิร์ต จึงเห็นว่าอิสระแห่งตนของเด็กควรจะประกอบด้วยมิติ 3 มิติ คือ ความสามารถในการกระทำเพื่อตนเอง ความสามารถในการแสดงความรู้สึกเพื่อตนเอง และความสามารถในการคิดเพื่อตนเอง ถึงแม้ว่านักทฤษฎีเกี่ยวกับอิสระแห่งตนจะใช้คำที่แตกต่างกันในการสะท้อนถึงมิติอิสระแห่งตนของเด็กก็ตามโมเดลของอิสระแห่งตนของเด็กจากแนวคิดของนักทฤษฎีและจากการศึกษาของนักวิจัยหลาย ๆ คน ประกอบด้วยอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรม อิสระแห่งตนด้านอารมณ์ความรู้สึก และอิสระแห่งตนด้านความคิด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) อิสระแห่งตนของเด็กด้านพฤติกรรม (Behavioral autonomy) นูม และนูม และคณะ (M. Noom, 1999; M. J. Noom et al., 1999) เรียกอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรมว่า มิติอิสระแห่งตนด้านการกำกับ (Regulatory dimension) ซึ่งหมายถึง กระบวนการด้านการกำกับการพัฒนาการกลวิธีต่าง ๆ เพื่อบรรลุต่อเป้าหมายของตนเอง ซึ่ง ความสามารถในการกระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย การรับรู้ต่อความสามารถและการรับรู้ต่อการควบคุม การรับรู้ถึงสมรรถวิสัย (Perception of competence) หมายถึง การรับรู้ถึงกลวิธีต่าง ๆ ที่คนมีอยู่เพื่อใช้ในการบรรลุต่อเป้าหมายของตนเอง ส่วนการรับรู้ถึงการควบคุม (Perception of control) หมายถึง การรับรู้ถึงความสามารถในการเลือกใช้กลวิธีเฉพาะด้านที่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการบรรลุต่อความสำเร็จ นอกจากนั้น คุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เด็กแสดงพฤติกรรมก็คือ การรับรู้ถึงความรับผิดชอบ (Perception of responsibility) ในสิ่งที่ตนเองกระทำ การที่มีมิติด้านการกำกับดังกล่าว ถูกเรียกว่า อิสระแห่งตนด้านการปฏิบัติหน้าที่ (Functional autonomy) เพราะมีความหมายว่า คือ ความสามารถในการพัฒนาการกลวิธีเพื่อที่จะบรรลุต่อเป้าหมายของคน ซึ่งแนวคิดด้านการกำกับตนเองนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิจัยหลาย ๆ คน เช่น ความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ (Functional independence) ของฮอฟฟ์แมน (Hoffman, 1984) การเตรียมความพร้อมด้านความคิดเพื่อการกระทำ (Cognitive preparation for action) ของมาร์คัส และวูล์ฟ (Markus & Wurf, 1987) ความเป็นอิสระ (Independence) ของแฟรงค์, อาเวรี และลามาน (Frank, Avery, & Laman, 1988) และการควบคุมส่วนบุคคล (Personal control) ของเลอเนอร์, ปีเตอร์สันและบรูคกัน (Lerner, Petersen, & Brooks-Gunn, 1991) เป็นต้น

เบคเคิร์ท (Beckert, 2005, pp. 1-2) อธิบายถึงอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรม (Behavioral autonomy) ว่าเกี่ยวข้องกับความสามารถในการกระทำเพื่อตนเอง (To act for one's self) ดังนั้นเด็กจะเกิดอิสระแห่งตนเมื่อสามารถกำกับตนเอง (Self-regulation) ได้ด้วยการกระทำ นอกจากนั้น นักวิจัยยุคใหม่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาอิสระแห่งตน ด้านพฤติกรรมในกลุ่มเด็ก แทนที่จะเป็นการมุ่งเน้นที่เด็กเล็ก เช่นเดียวกับ ในยุคของ อีริค อีริคสัน ด้วยการให้นิยามอิสระแห่งตน ว่าเป็น ความสามารถในการปกครองตนเอง (Rule one's self) ด้วยการกระทำ และให้นิยาม เชิงปฏิบัติการของคำว่าอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรมด้วยแนวคิดต่าง ๆ เช่น การพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) ความเป็นอิสระด้านการปฏิบัติหน้าที่ (Functional independence) การกำกับตนเอง (Self-regulation) สมรรถวิสัย (Competence) การควบคุมส่วนบุคคล (Personal control) การไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม (Nonconformity) และอิสระแห่งตนในการสะท้อน (Reflective autonomy) เป็นต้น

เบคเคิร์ต (Beckert, 2005, pp. 5-6) เห็นว่า ถึงแม้ว่าการวัดอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรมจะง่ายกว่าการวัดอิสระแห่งตนด้านความอารมณ์ ความรู้สึก และอิสระแห่งตนด้านความคิด นอกจากนั้น การนำ อิสระแห่งตนด้านพฤติกรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อการฝึกอบรมด้วยการวางเงื่อนไขก็แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ชัดเจนและง่ายกว่าก็ตาม แต่ข้อจำกัดของวิธีการทางด้านพฤติกรรมเพื่ออิสระแห่งตนก็ยังมีข้อจำกัดอยู่ กล่าวคือ ถึงแม้จะมีข้อพิสูจน์ว่าจะเกิดความเป็นอิสระ (Independence) จากการบรรลุนิติภาวะของคนเกิดขึ้นก็ตาม แต่ตรรกะของคำว่าความเป็นอิสระก็ยังไม่ใช่อิสระแห่งตน (Autonomy) ซึ่งมีขอบเขตที่กว้างขวางกว่า ซึ่ง โซอีเนนส์ และคณะ (Soenens et al., 2007, pp. 633-646) ชี้ให้เห็นว่า เด็กที่มีความเป็นอิสระ (Independence) ตามทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-determination theory) ของ เดซี และไรอัน นั้น นิยามอิสระแห่งตน (Autonomy) ว่าเป็นการแสดงพฤติกรรมด้วยความรู้สึกเต็มใจ (Volition) ดังนั้นเด็กที่มีอิสระแห่งตนสูง หรือสามารถกำหนดตนเองได้นั้น จะต้องเห็นด้วยอย่างเต็มที่ที่จะประพฤติและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และเด็กต้องปกครองตนเอง เนื่องจากเด็กกระทำการต่าง ๆ ด้วยความตระหนักรู้ถึงความสนใจของตนเอง และปฏิบัติตามค่านิยมและเป้าหมายของตนเอง ส่วนความเป็นอิสระ (Independence) ของเด็กหมายถึง การไม่พึ่งพาผู้อื่น ดังนั้น การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตน (Autonomy) ของเด็กนั้น จึงหมายถึงการสร้างความรู้สึกของความเต็มใจ (Volition) และการสร้างทางเลือก (Choicefulness) เด็กที่มีความเป็นอิสระ (Independence) ไม่จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยวิธีการที่มีความเต็มใจ ด้วยความรู้สึกจากภายใน ความต้องการ และความสนใจ ดังนั้น เด็กที่มีอิสระแห่งตน (Autonomy) จะยังคงพึ่งพาพ่อแม่อยู่ด้วยความเต็มใจและด้วยอิสระแห่งตน เพื่อการชี้แนะและการสนับสนุนจากพ่อแม่ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นอิสระจึงมีความแตกต่างจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยอิสระแห่งตน การปฏิบัติด้วยอิสระแห่งตน จึงไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นพร้อมกับการสร้างความห่างเหิน (Distancing) จากพ่อแม่และไม่ได้ทำให้สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูกถูกบั่นทอนลง

นอกจากนั้น เบคเคิร์ต (Beckert, 2005) ยังชี้ให้เห็นอีกว่า การใช้การเสริมแรงเพื่อสร้างพฤติกรรมที่เป็นอิสระนั้น มักมุ่งเน้นที่การให้รางวัลที่มาจากภายนอก (Extrinsic rewards) แต่อิสระแห่งตนที่แท้จริงแล้ว มักจะเกิดขึ้นจากการให้การเสริมแรงจากภายใน (Intrinsic reinforcement) มากกว่าการให้การเสริมแรงจากภายนอก (Extrinsic reinforcement) ดังนั้น ประสิทธิภาพในระยะยาวของโปรแกรมการให้ความช่วยเหลือ เพื่อสร้างอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรม จึงยังไม่เห็นเป็นประจักษ์มากนัก

รัสเซลล์ และบาคเคน (Russell & Bakken, 2002) กล่าวว่า อิสระแห่งตน ด้านพฤติกรรมหมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระและกระทำตามที่ตัดสินใจ เมื่อเด็กเริ่มเกิดวุฒิภาวะ รูปแบบในการคิดจะพัฒนาขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ เด็กจะตระหนักรู้ว่า มีวิธีการหลายวิธีในการมองสถานการณ์ต่าง ๆ เด็กเริ่มจะแสวงหาคำแนะนำจากผู้อื่น และสามารถที่จะเปรียบเทียบทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ นอกจากนั้น เด็กยังคิดถึงผลลัพธ์จากการตัดสินใจของตนเอง และเรียนรู้ว่าคนทุกคนย่อมมีอคติส่วนตัว และเด็กก็เริ่มที่จะรู้สึกมีความเชื่อมั่นในความสามารถในการตัดสินใจของตนเองมากขึ้น ถึงแม้ว่าบางครั้งเด็กจะปฏิบัติตามแรงกดดันของเพื่อน โดยมีได้ขอคำแนะนำจากพ่อแม่ อันอาจจะนำไปสู่การกระทำที่ผิดพลาดได้ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เด็กจะกระทำตามความต้องการของตนเองด้วยความเต็มใจ ดังนั้น การที่เด็กจะเกิดอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรมอย่างแท้จริงนั้น เด็กจำเป็นต้องกระทำตามความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง

2) อิสระแห่งตนของเด็กด้านอารมณ์ (Emotional Autonomy) นูม และนูม และคณะ (M. Noom, 1999; M. J. Noom et al., 1999) กล่าวถึงอิสระแห่งตนทางด้านอารมณ์ (Emotional autonomy) ว่าเป็นมิติที่มีนัยยะทั้งทางด้านอารมณ์ความรู้สึกและสัมพันธภาพ มิติด้านอารมณ์เกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงความเป็นอิสระทางด้านอารมณ์จากพ่อแม่และเพื่อน เพราะทั้งพ่อแม่และเพื่อนส่งผลกระทบต่อการสร้างแรงกดดันต่อเด็กให้ปฏิบัติตามความต้องการของตนเอง เด็กจำเป็นต้องคงความเชื่อมั่นที่มีต่อเป้าหมายของตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องคำนึงถึงเป้าหมายของผู้อื่นด้วย ดังนั้นอิสระแห่งตนด้านอารมณ์จึงหมายถึงความรู้สึกเชื่อมั่นต่อทางเลือก (Choices) และเป้าหมาย (Goals) ของตนเอง ซึ่งแนวคิดด้านอารมณ์นี้ สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิจัยหลายคน เช่น ความเป็นอิสระด้านอารมณ์ (Emotional independence) ของฮอฟฟ์แมน (Hoffman, 1984) การต้านทานแรงกดดันจากเพื่อน (Resistance to peer pressure) ของสแตงเบิร์ก และชีเวอร์เบิร์ก (Steinberg & Silverberg, 1986) ความรับผิดชอบต่อทั้งตนเองและผู้อื่น (Self-other responsibility) ของแฟรงค์ และคณะ (Frank et al., 1988) และความเป็นอิสระด้านสังคม (Social independence) ของเลอเนอร์ และคณะ (Lerner et al., 1991) เป็นต้น ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตนด้านอารมณ์ของ สแตงเบิร์กและชีเวอร์เบิร์กนั้น มีนัยยะแฝงในเชิงบวก และมักจะได้รับการพิจารณาว่าเป็นการสร้างแนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตนทางด้านอารมณ์ที่เป็นการตัดขาดความผูกพัน (Detachment)

ในการศึกษาอิสระแห่งตนจากมุมมองด้านอารมณ์ความรู้สึกนั้น เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะจากภายในที่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่ออิสระแห่งตนที่แท้จริง ซึ่งสามารถลดข้อจำกัด

ของการศึกษาอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรมได้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าอิสระแห่งตนด้านอารมณ์ความรู้สึกจะก่อให้เกิดการหยั่งเห็นจากภายใน (Introspective insight) ก็ตาม แต่มีข้อควรระวังหลายประการ เมื่อยึดอิสระแห่งตนด้านอารมณ์ความรู้สึกเป็นตัวชี้วัดความเป็นอิสระ (Independence) ประเด็นที่ชัดเจนที่สุดก็คือ การเปรียบเทียบการตัดขาดความผูกพัน (Detachment) กับอิสระแห่งตน (Autonomy) การเปลี่ยนแปลงการพึ่งพาทางด้านอารมณ์จากพ่อแม่ไปสู่การพึ่งพาเพื่อนหรือคนที่สำคัญอื่น ๆ ทั้งทางด้านอารมณ์และพฤติกรรม ไม่ได้เป็นการแสดงให้เห็นถึงอิสระแห่งตน

รัสเซลล์ และบาคเคน (Russell & Bakken, 2002) กล่าวว่า อิสระแห่งตนด้านอารมณ์หมายถึง อารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตนที่เด็กแสดงถึงการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น โดยที่ในช่วงเด็กนั้น เด็กจะเปลี่ยนการสนับสนุนทางด้านอารมณ์จากพ่อแม่ไปเป็นจากเพื่อน ดังนั้น จึงเป็นช่วงที่เด็กจะเริ่มมองพ่อแม่ตามสภาพความเป็นจริง (Deidealization) ที่มีทั้งข้อดี และความผิดพลาด และเด็กจะเริ่มเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเพื่อนอย่างลึกซึ้ง และเริ่มสร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกับเพื่อนเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นเด็กที่มีอิสระแห่งตนด้านอารมณ์จะเริ่มหาทางออกสำหรับปัญหาของตนเองได้มากขึ้นหรืออาจจะร้องขอการสนับสนุนจากเพื่อนหรือผู้ใหญ่ภายนอกครอบครัว แทนที่จะพึ่งพาพ่อแม่ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเด็กตอนต้นถึงเด็กตอนกลาง

3) อิสระแห่งตนของเด็กด้านความคิด (Cognitive Autonomy) นูมและนูม และคณะ (M. Noom, 1999; M. J. Noom et al., 1999) กล่าวถึงมิติอิสระแห่งตนทางด้านความคิด (Cognitive autonomy) ว่าหมายถึง กระบวนการด้านสติปัญญาในการประเมินความเป็นไปได้ (Possibilities) และความปรารถนา (Desires) การพัฒนาค่านิยมส่วนตน (Personal value development) และการนิยามค่านิยมส่วนตน (Personal value definition) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความหมายร่วมกันคือหมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีต่อสิ่งที่ต้องการจะกระทำในชีวิต หรือเรียกมติดังกล่าวว่า อิสระแห่งตนด้านเจตคติ (Attitudinal autonomy) ซึ่งหมายความว่า ความสามารถในการระบุทางเลือกที่หลากหลาย (Specify options) การตัดสินใจ (Make a decision) และการนิยามเป้าหมาย (Define a goal) แนวคิดเกี่ยวกับอิสระแห่งตนด้านเจตคติดังกล่าว มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในความสามารถของตนเอง (Beliefs in one's capabilities) ของแบนดูรา (Bandura, 1977, pp. 191-215) ความเป็นอิสระด้านเจตคติ (Attitudinal independence) ของฮอฟฟ์แมน (Hoffman, 1984) การกำหนดเป้าหมาย (Goal setting) ของมาร์คัส และ วูล์ฟ (Markus & Wurf, 1987) การสะท้อนถึงความชอบ ความปรารถนา และความต้องการ (Reflection upon preferences, wishes, and desires) ของดอว์ркиน

(Dworkin, 1988) การตัดสินใจ (Decision making) ของ แฟรงค์ และคณะ (Frank et al., 1988) และเป้าหมายส่วนบุคคล (Personal goals) ของเฮเลน, เฮอเซอร์,เบลล์และโอคอร์เนอร์ เป็นต้น

เบคเคิร์ท (Beckert, 2005) กล่าวว่า อิสระแห่งตนด้านความคิด ซึ่งเป็นมิติของอิสระแห่งตนที่ไม่ได้รับการศึกษามากเท่าที่ควรนั้น เกี่ยวข้องกับความสามารถของคนในการคิดเพื่อตนเอง (To think for one's self) ซึ่งนักวิจัยส่วนใหญ่พยายามที่จะนำมิตินี้มาเป็นส่วนหนึ่งของโมเดลในการศึกษา แต่ก็ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับผลกระทบของมิติด้านความคิด เช่น นูม และคณะ (M. J. Noom et al., 1999) มุ่งเน้นที่การกำหนดเป้าหมาย (Goal setting) และเบเยอร์ส, กู๊ดเซ็น, แวนแซนท์ และมัวร์ (Beyers, Goossens, Vansant, & Moors, 2003, pp. 351-365) ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจ (Decision making) หรือการเป็นตัวแทน (Agency) เป็นต้น แต่นักวิจัยดังกล่าวก็ไม่ได้สร้างความเข้าใจด้วยการใช้องค์ประกอบด้านความคิดให้เป็นประโยชน์มากนัก ทั้งนี้เพราะการสังเกตและการวัดโครงสร้างทางด้านความคิดยังเป็นสิ่งที่ปัญหาอยู่ ดังนั้นแง่มุมของอิสระแห่งตนด้านความคิดจึงเป็นสิ่งที่น่าท้าทายเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งข้อตกลงทั่วไปในการแสวงหาความจริงเกี่ยวกับมิติด้านความคิดก็คือว่า เด็กสามารถที่จะเกิดอิสระแห่งตนด้านความคิดได้ก็ต่อเมื่ออยู่ในช่วงเด็กตอนปลายแล้วเท่านั้น

ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดในการวัดอิสระแห่งตนทั้งด้านพฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึก และความคิดได้อย่างเที่ยงตรงก็ตาม ข้อจำกัดดังกล่าวไม่ควรที่จะเป็นเหตุผลเพียงประการเดียวที่จะไม่พยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างดังกล่าว ดังนั้น การจำกัดการให้ความสำคัญแค่เพียงโมเดลของอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรม และอารมณ์ความรู้สึกเท่านั้น โดยไม่มีการคำนึงถึงอิสระแห่งตนด้านความรู้คิด ถือเป็นการจำกัดการนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีความหมาย นอกจากนั้น เบคเคิร์ท (Beckert, 2005) ยังได้ชี้ให้เห็นถึงข้ออุปสรรค 2 ประเด็นสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับอิสระแห่งตนของเด็ก ดังนี้

1) การพัฒนาอิสระแห่งตนมีทิศทางการพัฒนาที่ตรงกันข้ามกับการพัฒนาบุคลิกภาพโดยทั่วไป กล่าวคือ มนุษย์พัฒนาอิสระแห่งตนทางด้านพฤติกรรมในวัยเด็กก่อน แล้วจึงตามด้วยอิสระแห่งตนด้านอารมณ์ความรู้สึกในเด็กตอนต้น ท่ามกลางที่สุดจึงเกิดอิสระแห่งตนด้านความคิดตามมาในเด็กตอนปลาย อย่างไรก็ตาม การพิจารณาพัฒนาการของอิสระแห่งตนด้านความคิดที่เป็นขั้นตอนดังกล่าว อาจส่งผลลัพธ์เป็นอันตรายได้ ทั้งนี้เพราะในยุคปัจจุบัน เด็กและวัยรุ่นต้องเผชิญกับผลลัพธ์ที่เป็นอันตรายบ่อยครั้งจากการตัดสินใจ (Decisions) ด้วยการใช้พฤติกรรมหรืออารมณ์

2) ในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาความรู้สึกด้านการกำกับพฤติกรรมของตนเอง (Self-regulation) ด้วยอิสระแห่งตนด้านพฤติกรรม (Behavioral autonomy) และความรู้สึกด้านการควบคุมตนเอง (Self-control) ด้วยอิสระแห่งตนด้านอารมณ์ความรู้สึก (Emotional autonomy) อาจจะเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอ ในการเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งนี้เพราะในปัจจุบัน เด็กเติบโตเร็วกว่าในอดีต และต้องเผชิญกับพฤติกรรมเสี่ยงหลาย ๆ ด้าน ดังนั้น จึงไม่ควรที่จะรีรอ ในการสอนเด็กและวัยรุ่นให้สามารถประเมินตนเอง (Self-evaluation) ด้วยอิสระแห่งตนด้านความคิด (Cognitive evaluation) ความสามารถในการประเมินตนเอง (Self-evaluation) เป็นสิ่งเยียวยาและตัวชี้วัดอิสระแห่งตนด้านความคิด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องค้นหาวิธีการในการส่งเสริมการประเมินตนเองอันเป็นความพยายามในการสนับสนุนให้เกิดอิสระแห่งตนนั่นเอง ดังนั้น แทนที่จะยอมให้ศักยภาพดังกล่าวเกิดขึ้นเองตามวัย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเป็นตัวเร่งให้เกิดความจำเป็นในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอิสระแห่งตนด้านความคิด เสียตั้งแต่ในช่วงเด็กตอนต้น ประเด็นเกี่ยวกับอิสระแห่งตนด้านความคิดที่สามารถสังเกตและวัดได้จากการศึกษาที่มีมาก่อนหน้านี้ ได้แก่ การตัดสินใจด้วยข้อมูลและด้วยความเป็นอิสระ (Making informed, independent decisions) การตัดสินใจด้วยความรู้และความเหมาะสม (Voicing educated and appropriated decisions) การชั่งน้ำหนักอิทธิพลเกี่ยวกับความคิดของผู้อื่น (Weighing the influence of others on thinking) การพิจารณาผลลัพธ์ที่ตามมา (Considering consequences) และการปฏิบัติการประเมินตนเอง (Self-evaluating practices) เป็นต้น

รัสเซลล์ และบาคเคน (Russell & Bakken, 2002) เรียกอิสระแห่งตนด้านความคิดว่าอิสระแห่งตนด้านค่านิยม (Value autonomy) ซึ่งหมายถึง การมีเจตคติและความเชื่ออย่างเป็นอิสระเกี่ยวกับจิตวิญญาณ การเมือง และศีลธรรม การที่เด็กมีความสามารถในการคิดด้วยวิธีการเชิงนามธรรม จะช่วยให้เด็กสามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างสถานการณ์โดยทั่วไปและสถานการณ์เฉพาะ และทำการตัดสินใจโดยใช้ความคิดในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น การพัฒนาอิสระแห่งตนด้านค่านิยมจึงเป็นวิธีการที่เด็กใช้เวลาในการพิจารณาถึงระบบค่านิยมของตนเอง ด้วยวิธีการดังกล่าว เด็กจะสามารถสรุปได้ด้วยความเป็นอิสระด้วยตนเอง เกี่ยวกับค่านิยมของตนเอง แทนที่จะยอมรับค่านิยมจากเพื่อนหรือค่านิยมที่ตนเองได้รับมาจากการเลียนดู

จากแนวคิดและการศึกษาเกี่ยวกับอิสระแห่งตนของเด็ก ถึงแม้ว่าจะมีการใช้ถ้อยคำในการเรียกองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่หลากหลายก็ตาม แต่อิสระแห่งตนของเด็กก็อยู่ในกรอบของมิติและตัวชี้วัด ที่สามารถสรุปได้ด้วย 3 มิติหลัก คือ อิสระแห่งตนด้านพฤติกรรม อิสระแห่งตนด้านอารมณ์ และอิสระแห่งตนด้านความคิด ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ ทั้งหมด 12

องค์ประกอบ กล่าวคือ อิสระแห่งตน ด้านพฤติกรรม (Behavioral autonomy) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การกำกับตนเอง (Self-regulation) 2) การพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) 3) การปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม (Conformity) 4) สมรรถวิสัย (Competence) และ 5) ความรับผิดชอบ (Responsibility) อิสระแห่งตนด้านอารมณ์ (Emotional autonomy) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) 2) การต้านทานต่อแรงกดดันจากเพื่อน (Resistance to peer pressure) และ 3) การเชื่อมสัมพันธ์กับพ่อแม่ (Parental connectedness) ส่วนอิสระแห่งตนด้านความคิด (Cognitive autonomy) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การตั้งเป้าหมาย (Goal setting) 2) การแสดงเหตุและผล (Rationality/reasoning) 3) การตัดสินใจ (Decision making) และ 4) การประเมินตนเอง (Self-evaluating)

สรุปได้ว่า นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student Autonomy) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่แสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนอื่น มีการใช้สิทธิ์ของตนเองโดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ได้แก่ สิทธิในการใช้ความคิด คำพูด อ่านเขียนในเรื่องต่าง ๆ ตามสิทธิ์ของตนเอง

2.2.6 การรับรู้ความสามารถแห่งตน

การรับรู้ความสามารถแห่งตนมีอิทธิพลที่จะช่วยกระตุ้นให้คนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากการที่คนจะประสบความสำเร็จได้นั้น คนนั้นจะต้องมีความเชื่อมั่นและมั่นใจในศักยภาพของตนเอง การได้รับแรงกระตุ้นอย่างถูกวิธีจะส่งเสริมให้คนนั้นมีแรงผลักดันที่จะต่อยอดความสำเร็จในด้านอื่น ๆ มีนักวิจัยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถแห่งตน ดังนี้

คริปปิน และเอิร์ล (Crippen & Earl, 2007) อธิบายว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นความเชื่อมั่นที่สร้างแรงจูงใจให้ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อีกทั้งยังสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ

แบนดูรา (Bandura, 1997) ได้ใช้คำว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived Self-Efficacy) โดยให้คำจำกัดความว่าเป็นการที่คนตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของคน คน 2 คน อาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ ถ้าพบว่าคน 2 คนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน ในคนคนเดียวก็เช่นกัน ถ้ารับรู้ความสามารถของตนเองในแต่ละสภาพการณ์แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรม

ออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน ความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นตามสภาพการณ์ ดังนั้นสิ่งที่จะกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออก จึงขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของตนเองในสภาพการณ์นั้น ๆ นั่นเอง นั่นคือถ้าเรามีความเชื่อว่าเรามีความสามารถ เราก็จะแสดงออกถึงความสามารถนั้นออกมา คนที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถจะมีความอดทน อุทิศหา ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และจะประสบความสำเร็จในที่สุด (Evans, 1989) การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำงานได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นนั้น เป็นการตัดสินใจว่าผลกรรมใดจะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว

ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น Bandura เสนอว่ามีอยู่ด้วยกัน 4 วิธี คือ (Evans, 1989)

1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences) ซึ่ง Bandura เชื่อว่าเป็นวิธีการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรงที่ได้พบเจอ เมื่อประสบความสำเร็จก็ทำให้เพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเอง ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง จำเป็นที่จะต้องฝึกให้บุคคลมีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อม ๆ กับการทำให้บุคคลนั้นรับรู้ว่าเขามีความสามารถในการบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งจะทำให้เขาใช้ทักษะที่ได้รับการฝึกมาได้อย่างชำนาญและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งคนที่มีการรับรู้ว่าเขามีความสามารถ จะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ แต่จะพยายามทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ

2) โดยการใช้ตัวแบบ (Modeling) การที่ได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และได้รับผลที่เป็นที่น่าพึงพอใจ ก็จะทำให้ผู้ที่สังเกตฝึกความรู้สึกว่าเขาจะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน ถ้ามีพยายามจริงและไม่สิ้นหวังต่ออุปสรรคลักษณะของการใช้ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกว่าเขามีความสามารถที่จะทำได้นั้น ได้แก่ การแก้ปัญหาของคนที่มีความกลัวต่อสิ่งต่าง ๆ โดยที่ให้ผู้ดูตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายกับตนเองก็สามารถทำให้ลดความกลัวต่าง ๆ เหล่านั้นได้ (Kazdin, 1974)

3) การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) เป็นการบอกว่าคนนั้นมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ วิธีการดังกล่าวนั้นค่อนข้างง่ายและใช้กันทั่วไปซึ่ง Bandura ได้กล่าวว่า การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยจะได้ผลนัก ในการที่จะทำให้คนเราสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Evans, 1989) ซึ่งถ้าจะให้ได้ผล ควรจะใช้ร่วมกับการทำ

ให้คนมีประสบการณ์ของความสำเร็จ ซึ่งอาจจะต้องค่อย ๆ สร้างความสามารถให้กับคนอย่างค่อยเป็นค่อยไปและให้เกิดความสำเร็จตามลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งการใช้คำพูดชักจูงร่วมกัน ก็ย่อมที่จะได้ผลดีในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน

4) การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาพที่ถูกข่มขู่ ในการตัดสินใจถึงความวิตกกังวล และความเครียดของคนเรานั้นบางส่วนจะขึ้นอยู่กับกระตุ้นทางสรีระ การกระตุ้นที่รุนแรงทำให้การกระทำไม่ค่อยได้ผลดี คนจะคาดหวังความสำเร็จเมื่อเขาไม่ได้อยู่ในสภาพการณ์ที่กระตุ้นด้วยสิ่งที่ไม่พึงพอใจ ความกลัวก็จะกระตุ้นให้เกิดความกลัวมากขึ้น คนก็จะเกิดประสบการณ์ของความล้มเหลว อันจะทำให้การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนต่ำลง

สรุปได้ว่า นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามความตั้งใจจนบรรลุเป้าหมายได้ ได้แก่ การคาดหวังในความสามารถหรือความเชี่ยวชาญของตนเอง ทั้งเรื่องการเลือก การเรียนแบบ การเรียนรู้ว่าสามารถกระทำได้ โดยไม่แสดงออกถึงความไม่เชื่อในอำนาจของตนเอง

3. ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกประเทศไทย

สเตียร์ (Steers, 1977) ได้กล่าวถึง ปัจจัยการบริหาร ไว้ว่า การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้เมื่อผู้บริหารมีความสามารถที่จะกำหนดลักษณะของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้อย่างจำเพาะเจาะจงและชัดเจน ดังนั้น ปัจจัยการบริหารจึงเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน คือ 1) ลักษณะขององค์กร 2) ลักษณะของสภาพแวดล้อม 3) ลักษณะของบุคลากรในองค์กร และ 4) ลักษณะของนโยบายการบริหารและการปฏิบัติในการบริหารองค์กร

เคลย์บาร์ (Claybar, 1994) เชื่อว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษามีปัจจัยสำคัญ คือ การสื่อสาร ภาวะผู้นำ การแนะนำ การสนับสนุน การร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ความไว้วางใจ ความกล้าเสี่ยง

ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 2001) กล่าวว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาได้ประสบความสำเร็จจะต้องใช้ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Transformation processes) ผลผลิต (Output)

วิชชุดา ใจผ่อง (2546) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของการศึกษาทางเลือก: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการรุ่งอรุณ พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโครงการ คือทัศนคติที่ดีต่อโครงการของผู้บริหารและครูแกนนำ แรงจูงใจในการทำงาน ความร่วมมือจากผู้ร่วมงานและการได้รับข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ บุคลากรไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงาน ไม่มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการดำเนินการตามหลักของโครงการ ชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนน้อย

เพ็ญณี แนนรท, อุทิศ สมใจ, และ วัลลภา อารีรัตน์ (2556) ศึกษาการบริหารจัดการการศึกษาทางเลือกในสถานศึกษา จังหวัดขอนแก่น: พหุกรณีศึกษา พบว่า สภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางเลือกในสถานศึกษา ด้านนโยบายและเป้าหมายเน้นการมีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้และทักษะชีวิต ด้านการขับเคลื่อนนโยบายและเป้าหมายเน้นการมีส่วนร่วมจากเครือข่าย ผู้ปกครองและสหวิชาชีพ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดตปัญญาและแนวการจัดการศึกษานอกระบบ แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาทางเลือกของสถานศึกษา ควรจัดรูปแบบการสอนแบบการศึกษาทางเลือกควบคู่ไปกับการศึกษาในระบบปกติ พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับชุมชนและศักยภาพของนักเรียน และเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม

กิจสุเมธ แก้วพรม (2559) ศึกษาภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่าภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

เบลน, เนลล์ และเตอรัล (Bland, Church, Neill, & Terry, 2008) ศึกษาบทเรียนที่ได้จากหลักสูตรการศึกษาทางเลือกที่ประสบความสำเร็จ: แนวทางในการปฏิรูปโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า บรรยากาศของการเคารพซึ่งกันและกันระหว่างครูและนักเรียนเป็นลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรที่สำคัญสถานที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนกระแสหลักเป็นเงื่อนไขข้อสำคัญของการประสบความสำเร็จของนักเรียน การลดการแข่งขันในกระบวนการเรียนรู้ระหว่างนักเรียน บุคลากรและครูในโรงเรียนสถานศึกษามีการรวมหลักการของการศึกษาผู้ใหญ่อ้างอิงโครงสร้างของระบบการศึกษาหลักเพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองในการให้นักเรียนควบคุมการเรียนรู้ จัดสรรเวลาและจัดตารางเรียนที่ยืดหยุ่น

วัลลีวาและคาสีโมวา (R. A. Valeeva & Kasimova, 2015) ศึกษากระบวนการศึกษาทางเลือกของโรงเรียน Sudbury Valley เพื่อเป็นรูปแบบของการปฏิรูปโรงเรียนในรัสเซีย พบว่า

ลักษณะเฉพาะของกระบวนการทางการศึกษาที่เป็นจุดเด่น ได้แก่ จำนวนนักเรียนน้อย บรรยากาศความเป็นชุมชนที่มาจากความร่วมมือของนักเรียนและบุคลากร และความเสมอภาคนักเรียนมีความรับผิดชอบในกระบวนการทางการศึกษาของตนเอง โดยครูจะคอยเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคอยให้ความช่วยเหลือ เปิดกว้างด้านการศึกษาให้กับทุกคน ให้นักเรียนเป็นคนจัดห้องเรียนให้รองรับการเรียนแบบกลุ่มและการเรียนด้วยตนเอง

เทียร์นี่ (Tierney, 2014) ศึกษาเพื่อนิยามของโรงเรียนมัธยมทางเลือกที่ประสบความสำเร็จ เกี่ยวกับแนวทางสำหรับการวางกรอบการศึกษาแนวใหม่ โดยศึกษาว่าอะไรคือความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมทางเลือกสำหรับนักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จและ/หรือถูกลดการให้ความสำคัญจากโรงเรียนเดิม จากการวิเคราะห์พบว่า ครูในโรงเรียนทางเลือกจะคอยให้คำปรึกษาและสอนการใช้ชีวิตแก่นักเรียน กิจกรรมในโรงเรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อและให้นักเรียนรู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน การเน้นการศึกษาของชุมชน รูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์ของนักเรียนผู้ใหญ่, ชุมชนของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

โพล (Poole, 2016) ศึกษาคุณลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในประเทศจอร์เจีย ในมุมมองของผู้นำ พบว่า คุณลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ พัฒนานักเรียนทั้งด้านการศึกษาและการพัฒนาตนเอง จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมาย

เอ็มมานูอิล, มา และพาราสกีวิโลนา (Emmanouil, Ma, & Paraskevi-loanna, 2014) ศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำต่อประสิทธิภาพของครู พบว่า เป้าหมายหลักของภาวะผู้นำคือการสนับสนุนให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาด้วยการสนับสนุนวิธีการสอนที่มีคุณภาพของครู เพราะการสอนของครูคือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน หลักสำคัญของการนำองค์กรคือการเพิ่มขีดความสามารถของครูผู้สอนโดยการเตรียมทรัพยากรที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการสอนให้ครูมีวิธีการสอนหลายรูปแบบ อีกทั้งผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานเพื่อสนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสังคมของครูในโรงเรียนอีกด้วย

วัลลีวาและคณะ (R. Valeeva, Vafina, & Bulatbaeva, 2016) ศึกษาเปรียบเทียบการศึกษาทางเลือกระหว่างอเมริกา รัสเซียและคาซัคสถาน พบว่าถึงแม้ผลที่ได้จากการศึกษาทางเลือกในอเมริกาและรัสเซียจะมีความแตกต่างกัน แต่ลักษณะของการศึกษาทางเลือกใน

โรงเรียนอเมริกันกับรัสเซียที่เหมือนกันคือ การยึดหลักนักเรียนเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา, การให้อิสระทางการสอนและความคิดสร้างสรรค์และกิจกรรมที่ทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจ

บราวน์ (Brown, 2019) ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนที่ศึกษาในระบบการศึกษาทางเลือกที่สัมพันธ์กับปัจจัยด้านประสบการณ์และองค์การพบว่าด้านประสบการณ์ของนักเรียนที่ได้รับ วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครู และความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียนของนักเรียนมีผลทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และด้านองค์การ ตารางสอนที่มีความยืดหยุ่นและการฝึกความเป็นผู้นำทำให้นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังข้างต้น พอสรุปได้ว่า ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มี 6 ปัจจัย ที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษา คือ 1) การนำองค์การ (Leadership Practice) 2) การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling) 3) การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management) 4) การจัดบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate) 5) การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management) 6) วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การนำองค์การ (Leadership Practice)

3.1.1 ความหมายของการนำองค์การ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

ซีเฟิร์ตและวอร์นเบิร์ก (Seifert & Vornberg, 2002) ให้ความหมายว่า สภาพการณ์ที่ผู้นำ ที่มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้ตามในการทำตามสิ่งที่ผู้นำปรารถนา ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือองค์กร เป็นการบริหารและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร

เบคเลีย; แนกเกอร์ และวัตตี้ (Begley, 2003; Naicker & Waddy, 2002) ให้นิยามกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการมีอิทธิพลต่อกิจกรรมของกลุ่ม การตั้งเป้าหมายและการบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น เป็นรูปแบบหนึ่งของการโน้มน้าวจิตใจ เป็นกระบวนการของการมีอิทธิพลเป็นวิธีการชักจูงให้คนอื่นปฏิบัติตาม

เศวานิต เศณนานนท์ (2542) นิยามว่าภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่คนใดคนหนึ่งหรือมากกว่า พยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้น ชี้นำ ผลักดันให้คนอื่นหรือกลุ่มคนอื่นมีความเต็มใจ และกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์การเป็นเป้าหมาย

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545) อธิบายว่าการนำองค์กร เป็นกระบวนการสร้างความชัดเจนแก่ผู้ได้บังคับบัญชาให้รับรู้ว่าจะอะไรคือความสำคัญให้ภาพความเป็นจริงขององค์กรแก่ผู้อื่น ช่วยให้มองเห็นทิศทางและจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนภายใต้ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก

หนังสือเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อธิบายการนำองค์กร หมายถึง วิธีการบริหาร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่ผู้บริหารนำมาใช้เป็นพื้นฐาน และวิธีที่ใช้ในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ การสื่อสาร และการถ่ายทอดเพื่อนำไปปฏิบัติ รวมถึงโครงสร้างและกลไกในการตัดสินใจ ตลอดจนการเสริมสร้างค่านิยม ทิศทาง และความคาดหวังด้านผลการดำเนินการ รวมถึงมีดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

สรุปได้ว่า การนำองค์กร (Leadership Practice) หมายถึง พฤติกรรมในการชี้นำ และกำหนดวิสัยทัศน์เป้าประสงค์ระยะสั้นระยะยาว ค่านิยม และความคาดหวังในผลการดำเนินการขององค์กร โดยให้ความสำคัญกับวิธีการที่ผู้บริหารสื่อสารกับบุคลากร และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมดำเนินการที่มีจริยธรรมและผลการดำเนินการที่ดี รวมถึงระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี ความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการสนับสนุนชุมชน ประกอบด้วย 1) การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ และ 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม

3.1.2 องค์ประกอบของการนำองค์กร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) แบ่งองค์ประกอบของการนำองค์กร ออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ และ 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.2.1 การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้อธิบายถึง บทบาทผู้บริหารขององค์กรในการกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ระยะสั้นระยะยาว ค่านิยม การสื่อสาร การสร้างคุณค่าและการทำให้เกิดความสมดุลของคุณค่าระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม รวมทั้งการทำให้เกิดการมุ่งมั่นขององค์กรในการปฏิบัติการต่าง ๆ ในการสร้างและรักษาให้องค์กรมีผลการดำเนินการที่ดีอย่างยั่งยืน โดยต้องอาศัยการมุ่งมั่นอนาคตและความมุ่งมั่นของผู้บริหารทั้งในเรื่องการปรับปรุงและนวัตกรรม รวมทั้งการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ความคล่องตัว และการเรียนรู้ของบุคลากร โดยกำหนดแนวทางไว้ดังนี้

1) การกำหนดวิสัยทัศน์ ในการกำหนดวิสัยทัศน์นั้น ควรนำเป้าหมาย พันธกิจ ความท้าทายทั้งภายในและภายนอกองค์กร จุดยืนว่าองค์กรกำลังจะไปในทิศทางใด รวมทั้งความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาประกอบการการดำเนินการ และควรเปิดโอกาสให้บุคลากรภายในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางขององค์กรด้วย เพื่อเป็นการสื่อความให้ทราบถึงความปรารถนาหรือความคาดหวังในอนาคตขององค์กร โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเป็นจริงในปัจจุบัน

2) การกำหนดค่านิยม ผู้บริหารต้องทำหน้าที่ในการกำหนดค่านิยมในองค์กร โดยเสนอมุมมองใหม่ในการทำงาน เสริมสร้างความเข้าใจให้บุคลากรสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยวิธีการให้บุคลากรได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Action Learning) ซึ่งค่านิยมควรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร

3) กำหนดพันธกิจ ผู้บริหารต้องกำหนดภารกิจงานตามวิสัยทัศน์ และมอบหมายให้มีการดำเนินงานตามแผน

สเตียร์ส (Steers, 1977) ได้เสนอว่าการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลจะต้องคำนึงถึงปัจจัยในด้านต่าง ๆ คือ การกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน การจัดหา และการใช้ทรัพยากร การสร้างสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน กระบวนการในการติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ และการปรับตัวขององค์กรและการริเริ่มสิ่งใหม่ โดยการกำหนดเป้าหมายเป็นภารกิจของผู้บริหารองค์กร จะต้องจัดทำโดยผู้บริหาร จะต้องตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะใช้ทรัพยากรแต่ละประเภทซึ่งมีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้กับองค์กรที่มีรายละเอียดให้สามารถนำไปสู่ความปรารถนา หรือความต้องการอย่างชัดเจนมากที่สุด ความชัดเจนของแนวทางการดำเนินงานองค์กร คือ สิ่งที่เราเรียกว่าเป้าหมายของแผนงานนั่นเอง แผนงานที่ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพย่อมมีเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นที่เข้าใจและยอมรับของผู้ปฏิบัติหรือผู้เกี่ยวข้องระดับต่าง ๆ ในองค์กรนั้น หากปราศจากเป้าหมายแล้วผลงานก็คงไม่บรรลุถึงความสำเร็จและองค์กรก็คงไม่สามารถคงอยู่หรือดำเนินงานต่อไปได้ ซึ่ง ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์ (2540) สรุปว่า การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน หมายถึง สภาพการณ์ที่หน่วยงานมีการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ชัดเจนมีความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายระดับองค์กร เป้าหมาย ของแต่ละระบบย่อยและเป้าหมายของคน มีกระบวนการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ใช้เป้าหมายและวัตถุประสงค์เป็นแนวทางในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินการบรรลุภารกิจ และทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ระยะยาว และสเตียร์ส (Steers, 1977) กล่าวไว้ว่า องค์กรจะ

ประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารมีความสามารถที่จะกำหนดลักษณะของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้จำเพาะเจาะจงและชัดเจน

3.1.2.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม

ฉันทนา จันท์บรรจง (2554) สรุปความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การแสดงออกถึงความมีจิตสาธารณะ ร่วมกันรักษาดูแลสิ่งของและสิ่งแวดล้อมที่ใช้ร่วมกันของโรงเรียนและชุมชน ปฏิบัติตามกฎหมายและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรของชุมชน

ภิรมย์ ลีกุล (2558) ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมโดยมีการกำหนดนโยบาย วางแผน ตัดสินใจ ประชาสัมพันธ์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม

สถาบันไทยพัฒน์ (2564) อธิบายว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจต่อการใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

แครอล (Carroll, 1991) อธิบายว่าความรับผิดชอบต่อสังคม คือการดำเนินกิจกรรมของธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ด้วยหลักจรรยาบรรณและแสดงออกถึงการช่วยเหลือสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การนำองค์กร หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกที่เป็นพฤติกรรมในการชี้นำและกำหนดวิสัยทัศน์เป้าประสงค์ระยะสั้นระยะยาว ค่านิยม และความคาดหวังในผลการดำเนินการของโรงเรียน โดยให้ความสำคัญกับวิธีการที่ผู้บริหารของโรงเรียนสื่อสารกับครูและบุคลากร และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการดำเนินการที่มีจริยธรรมและผลการดำเนินการที่ดี รวมถึงระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี ความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการสนับสนุนชุมชน ประกอบด้วย 1) การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและทีมบริหารที่ชี้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์โดยเป็นการดำเนินงานที่เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ตลอดจนมีการสื่อสารวิสัยทัศน์เพื่อให้เข้าใจในการดำเนินงานตรงกันทุกฝ่าย มีกลยุทธ์เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมถึงมีการสร้างระบบเพื่อควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการของโรงเรียนและยังใช้ในการทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และ 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและทีมบริหารที่ชี้นำในการดำเนินการของโรงเรียนเพื่อร่วมพัฒนาชุมชน มีการดูแลลปษจากโรงเรียนที่กระทบต่อชุมชน เช่น ขยะ น้ำเสีย

เป็นต้น ปลูกฝังให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมโดยการไม่เป็นภาระ และให้การช่วยเหลือสังคมตามความเหมาะสม อีกทั้งปฏิบัติตามกฎหมายของท้องถิ่น รวมถึงการมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามหลักธรรมาภิบาล

3.2 การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling)

3.2.1 ความหมายของการให้คำปรึกษาของครู มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

มณฑรา ธรรมบุศย์ (ม.ป.ป.) ให้ความหมายว่า การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือ ติดต่อสื่อสารกันด้วยวาจาและกิริยาท่าทาง ที่เกิดจากสัมพันธภาพทางวิชาชีพของคนอย่างน้อย 2 คน คือ ผู้ให้และผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาในที่นี้หมายถึง ครูที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการให้คำปรึกษา มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษา ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาหรือนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่กำลังประสบความยุ่งยากใจ หรือมีความทุกข์ และต้องการความช่วยเหลือให้เข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ให้มีทักษะในการตัดสินใจ และหาทางออกเพื่อลดหรือขจัดความทุกข์ ความยุ่งยากใจด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

ฮลาดี้ (Hlady, 2013) ให้ความหมายว่า การให้คำปรึกษาคือการที่ครูพยายามทำความเข้าใจความต้องการของนักเรียนโดยการพูดคุย สร้างสัมพันธภาพที่ดีและมีครูที่ดูแลด้านการให้คำปรึกษาโดยตรงเพื่อคอยช่วยเหลือ ติดตามนักเรียนด้านการเรียนและรายงานผู้ปกครองให้รับทราบ

เทียร์นีย์ (Tierney, 2014) อธิบายว่า การให้จัดให้นักเรียนเข้าพบที่ปรึกษาเป็นประจำ เป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จของนักเรียน กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการเข้าพบที่ปรึกษา เช่น การพูดคุยกันเรื่องนิยาย การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการเรียนหรือละครเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป้าหมายของการจัดการให้คำปรึกษา คือ การเห็นนักเรียนมีความสุขและรับรู้ได้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนถึงแม้จะไม่ส่งผลโดยตรงทางด้านวิชาการ แต่นักเรียนจะมีทักษะในการเข้าสังคมมากขึ้น

สมาคมการให้คำปรึกษาของการรักษาทางจิตของอังกฤษ (British Association for Counselling and Psychotherapy, BACP) (British Association for Counselling and Psychotherapy, 2015) นิยามความหมายของการให้คำปรึกษาในโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นโดยที่ปรึกษาในโรงเรียนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยที่ปรึกษาจะคอยชี้แนะ

แนวทางให้นักเรียนที่มีปัญหาหรือกำลังเผชิญความเครียดในด้านต่าง ๆ สามารถค้นหาและเข้าใจสิ่งที่ตนเองพบเจอ และที่ปรึกษาจะรักษาเก็บปัญหาของนักเรียนแต่ละคนไว้เป็นความลับ

ซาลเลห์ (Salleh, 2019) อธิบายว่า การให้คำปรึกษาในโรงเรียนจะจัดโดยบุคลากรที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยเฉพาะ โดยผู้ให้ปรึกษาจะทำงานร่วมกับคณะผู้บริหาร เพื่อให้มั่นใจได้ว่าระบบการให้คำปรึกษาในโรงเรียนจะช่วยส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียน การที่นักเรียนเข้ารับคำปรึกษาจะช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในตนเองมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดการเกิดปัญหาและลดปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน การให้คำปรึกษาเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศในการเรียนที่ดี เนื่องจากนักเรียนจะรู้สึกมีความสุขที่ได้มาโรงเรียน ความสำคัญของการให้คำปรึกษาในโรงเรียนมี 9 ข้อ ได้แก่ 1) ที่ปรึกษาสามารถพัฒนาและทำให้เกิดโปรแกรมการป้องกันและแทรกแซงความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน 2) นักเรียนที่มีปัญหาครอบครัวจะได้รับการเยียวยาช่วยเหลือจากที่ปรึกษา 3) ที่ปรึกษาช่วยให้ครอบครัวเข้ามามีบทบาทในกระบวนการการศึกษาของนักเรียน 4) มีข้อค้นพบว่าที่ปรึกษาช่วยป้องกันการฆ่าตัวตายของนักเรียน 5) ที่ปรึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อปัญหาด้านระเบียบวินัยของนักเรียน 6) ที่ปรึกษาสามารถสอนทักษะด้านสังคมให้กับนักเรียน 7) นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการให้คำปรึกษาจะมีทัศนคติด้านบวกต่อโรงเรียนและมีความรู้สึกปลอดภัยและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนมากขึ้น 8) ที่ปรึกษาสามารถช่วยเหลือและแนะนำนักเรียนในด้านอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์กรให้ความช่วยเหลือเด็กแห่งรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin Department of Public Instruction, 2021) ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาในโรงเรียนไว้ว่า เป็นโปรแกรมที่ประกอบด้วยกิจกรรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ และพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม ระบบการให้คำปรึกษามี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักสูตรสำหรับการให้คำปรึกษา การวางแผนนักเรียนรายบุคคล ระบบการตอบสนอง และระบบสนับสนุนมีส่วนช่วยให้การดำเนินการองค์ประกอบหลักมีความชัดเจนมากขึ้น

โรงเรียนของรัฐนิวแคนนีย์ (New Caney Independent School District, NCISD) (NCISD, 2021) นิยามโปรแกรมการให้คำปรึกษาของครู หมายถึง การเน้นการให้ความช่วยเหลือนักเรียนด้านการศึกษา สังคม อารมณ์ และช่วยให้นักเรียนสำเร็จการศึกษา พร้อมทั้งจะศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ด้วยเหตุนี้ที่ปรึกษาจึงมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการแนะแนว บริการตอบสนอง และการวางแผนส่วนบุคคลเพื่อลดอุปสรรคที่ขัดขวางความสำเร็จและช่วยส่งเสริมการเติบโตของนักเรียน

จึงสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling) หมายถึง การที่นักเรียนมีโอกาสได้ใช้เวลาร่วมกับผู้บริหารและครูในการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ได้แก่ การให้คำปรึกษาส่วนตัวตลอดจนการดำเนินชีวิต การให้คำปรึกษาด้านการศึกษาต่อ หรือการไปประกอบอาชีพ เป็นกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การดำเนินการให้คำปรึกษาของครูนี้ ประกอบไปด้วย 1) รายการแสดงการให้คำปรึกษา (Guideline Curriculum) 2) การวางแผนนักเรียนรายบุคคล (Individual plan) และ 3) การบริการตอบสนอง (Responsive service)

3.2.2 องค์ประกอบของการให้คำปรึกษาของครู

องค์กรให้ความช่วยเหลือเด็กแห่งรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin Department of Public Instruction, 2021) แบ่งองค์ประกอบของการให้คำปรึกษาของครู ออกเป็น 3 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) หลักสูตรสำหรับการให้คำปรึกษา 2) การวางแผนนักเรียนรายบุคคล และ 3) ระบบการตอบสนอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.2.1 รายการแสดงการให้คำปรึกษา

มอร์แกน และแจ๊คสัน (Morgan & Jackson, 1980) อธิบายว่า เป้าหมายของรายการแสดงการให้คำปรึกษา คือ เพื่อสอนให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะที่ถ่ายทอดได้ และนำติดตัวไปกับนักเรียนตลอดชีวิต ซึ่งเป็นความสามารถที่นักเรียนได้เรียนรู้ในชีวิตจริง และมีประโยชน์สำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต โดยทักษะเหล่านี้สามารถนำไปใช้ได้ในทุกอาชีพและสถานที่ทำงาน

โรงเรียนของรัฐนิวแคนซีย์ (NCISD, 2021) อธิบายว่า เป็นรายการที่แสดงการแนะแนวที่ออกแบบมาอย่างเป็นระบบเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเอง และพัฒนาทักษะของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการเข้าสังคม ทักษะภายในบุคคล และทักษะระหว่างบุคคล

องค์กรให้ความช่วยเหลือเด็กแห่งรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin Department of Public Instruction, 2021) อธิบายว่า รายการแสดงการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนเป็นสื่อการในการส่งมอบข้อมูลและเชื่อมต่อนักเรียนทุกคนอย่างเป็นระบบ

3.2.2.2 การวางแผนนักเรียนรายบุคคล

สมาคมที่ปรึกษาโรงเรียนอเมริกัน (American School Counselor Association, 2019) ให้นิยามว่า เป็นแนวทางสำหรับนักเรียนในการติดตามและบริหารจัดการตนเองทั้งด้านการ

เรียน การทำงาน และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ที่ปรึกษาต้องจัดกิจกรรมร่วมกับครอบครัวของนักเรียนเพื่อให้ครอบครัวเข้าใจและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนสำหรับเป็นตัวเลือกในอนาคต

โรงเรียนของรัฐนิวแคนซีย์ (NCISD, 2021) อธิบายว่า วัตถุประสงค์ของการวางแผนนักเรียนรายบุคคล คือ การช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาและมีความสนใจในการเรียนและการทำงาน มีการพัฒนาตนเอง และมีทักษะสังคม นักเรียนต้องได้รับโอกาสในการทำความเข้าใจและติดตามพัฒนาการของตนเองโดยพิจารณาจากความต้องการส่วนบุคคลและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่ปรึกษาต้องใช้ความรู้และความสามารถในการทำความเข้าใจความต้องการของนักเรียนและทำให้นักเรียนได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง

องค์กรให้ความช่วยเหลือเด็กแห่งรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin Department of Public Instruction, 2021) อธิบายว่า การวางแผนนักเรียนรายบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกับนักเรียนและครอบครัวของนักเรียนในการวางแผนด้านการเรียนเพื่อพัฒนาให้นักเรียนประสบความสำเร็จทั้งด้านการเรียนและการทำงาน ดังนั้นที่ปรึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจ สามารถบูรณาการความต้องการของสังคมและความเป็นตัวตนของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาเป้าหมายที่เป็นจริงและบรรลุได้

3.2.2.3 การบริการตอบสนอง

สมาคมที่ปรึกษาโรงเรียนอเมริกัน (American School Counselor Association, 2019) หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาส่วนตัวทั้งด้านพัฒนาทางการศึกษาและอาชีพ การช่วยเหลือนี้เป็นได้ทั้ง 1) การช่วยเหลือเชิงป้องกัน ได้แก่ การเข้าไปช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นหรือนักเรียนไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ได้ และ 2) การช่วยเหลือเชิงแก้ไขให้กับนักเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือนักเรียนหลังจากที่นักเรียนได้ตัดสินใจทำในสิ่งที่ผิดพลาดไปแล้ว หรือรับมือกับสถานการณ์ปัญหาได้ไม่ดี

โรงเรียนของรัฐนิวแคนซีย์ (NCISD, 2021) อธิบายวัตถุประสงค์ของการบริการตอบสนอง คือ เพื่อสนับสนุนนักเรียนและให้การช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการ บริการตอบสนองของที่ปรึกษามี 3 ระดับ ได้แก่ การป้องกัน การแก้ไข และขั้นวิกฤต โดยที่ 1) การป้องกัน หมายถึง การทำงานของที่ปรึกษาเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาและมีความรู้ความสามารถที่จำเป็นในการจัดการกับสถานการณ์ที่ยากลำบากก่อนที่จะมีปัญหาด้านลักษณะนิสัย 2) การแก้ไข หมายถึง การมีส่วนร่วมของที่ปรึกษาในการแก้ไขเมื่อเกิดสถานการณ์ที่ทำนายขึ้น และนักเรียนต้องการความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา 3) ขั้นวิกฤต หมายถึง ช่วงเวลาที่ปรึกษาได้รับ

การติดต่อขอร้องให้ดำเนินการทันทีในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงซึ่งอาจส่งผลกระทบอย่างมากต่อการพัฒนาด้านตัวตน สังคม การศึกษาหรืออาชีพของนักเรียน ทั้งนี้ผู้ปกครองและครูหรือคนที่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ ก็เป็นส่วนหนึ่งในการบริการตอบสนองในการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหา รวมถึงชุมชนภายนอกโรงเรียนก็มีบทบาทได้เมื่อมีความจำเป็น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาของครู หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกที่แสดงออกถึงการสนับสนุนและช่วยเหลือให้นักเรียนมีโอกาสได้ใช้เวลาร่วมกับผู้บริหารและครูในการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ได้แก่ การให้คำปรึกษาส่วนตัวตลอดจนการดำเนินชีวิต การให้คำปรึกษาด้านการศึกษาต่อ หรือการไปประกอบอาชีพ เป็นกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การดำเนินการให้คำปรึกษาของครูนี้ประกอบไปด้วย 1) รายการแสดงการให้คำปรึกษา หมายถึง การจัดรายการแสดงการให้คำปรึกษาที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีพัฒนาการและมีทักษะที่สามารถถ่ายทอดได้ในด้านการศึกษา อาชีพการงาน ความเป็นตัวตน และการพัฒนาด้านทักษะสังคม ทำให้นักเรียนพัฒนาตนเองให้เป็นนักคิดเชิงวิพากษ์ สามารถแก้ปัญหาที่เจอได้อย่างมีประสิทธิภาพและแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมและการจัดการตนเองที่เหมาะสม 2) การวางแผนนักเรียนรายบุคคล หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาและมีความสนใจในการเรียนและการทำงาน มีการพัฒนาตนเอง และมีทักษะสังคม โดยมีการกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการ อาชีพ ความต้องการส่วนตัว และสังคม ผู้ที่ให้คำปรึกษาต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจตนเองหรือสิ่งที่ตนเองต้องการ และสามารถติดตามพัฒนาการของตนเอง และ 3) การบริการตอบสนอง หมายถึง การตอบสนองในการให้การช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และการช่วยแก้ปัญหาในทันทีทันใดหรือเมื่อได้รับการร้องขอจากนักเรียนที่มีความกังวล หรือมีปัญหาส่วนตัวที่ทำให้มีความเสี่ยงด้านการศึกษา อาชีพ หรือสังคม ซึ่งเป็นได้ทั้ง 3.1) การช่วยเหลือเชิงป้องกัน ได้แก่ การเข้าไปช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นหรือนักเรียนไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ได้ และ 3.2) การช่วยเหลือเชิงแก้ไขให้กับนักเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือนักเรียนหลังจากที่นักเรียนได้ตัดสินใจทำในสิ่งที่ผิดพลาดไปแล้ว หรือรับมือกับสถานการณ์ปัญหาได้ไม่ดี

3.3 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management)

3.3.1 ความหมายของการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

วิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2525) เสนอวิธีการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนโดยแบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก คือ 1) การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน ซึ่งทำได้โดยการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน สร้างความเชื่อมั่นและความนิยมในโรงเรียนเกิดขึ้นในชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้รับการศึกษา สนับสนุนให้ครูออกเยี่ยมบ้านนักเรียน และประเมินความต้องการของผู้ปกครองด้านการศึกษา 2) การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน ซึ่งทำได้โดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน จัดแสดงนิทรรศการแสดงผลงานของโรงเรียน จัดตั้งสมาคมผู้ปกครอง และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการโรงเรียน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) อธิบายว่าการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนคือการทำให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างโรงเรียนและชุมชน นำไปสู่ความร่วมมืออันดีต่อกัน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงคือ การที่โรงเรียนเป็นฝ่ายเข้าหาชุมชนผ่านกิจกรรม เช่น การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น หรือเชิญผู้มีความรู้ด้านต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรในโรงเรียน ทางอ้อม คือ การพัฒนาบุคลากรและสถานที่ให้ชุมชนเกิดความศรัทธาต่อโรงเรียน

อัจฉราวดี บัวเกตุ (2554, น. 9) ได้นิยามความหมายของการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน ตลอดจนการใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชนร่วมกันในทางสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

แมคมิลลันและเชวิส (McMillan & Chavis, 1986) นิยามความสัมพันธ์ชุมชนว่า คือ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การเป็นสมาชิก (Membership) หมายถึง การรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งหรือการแบ่งปันความรู้สึกของความสัมพันธ์ส่วนคน 2) การมีอิทธิพลต่อกัน (Influence) หมายถึง การมีความสำคัญในการสร้างความแตกต่างให้กลุ่มสมาชิกเพื่อให้มีแรงดึงดูดใจต่อกัน 3) การผสมผสานและเติมเต็มความต้องการ (Integration and Fulfillment of Needs) หมายถึงการร่วมมือกันและตอบสนองต่อความต้องการ เป็นความรู้สึกที่ความต้องการของสมาชิกได้รับการเติมเต็มจากสมาชิกในกลุ่ม 4) การผูกพันทางอารมณ์ (shared emotional connection) หมายถึง คำสัญญาและความเชื่อที่สมาชิกในกลุ่มมีร่วมกัน โดยการมีประสบการณ์ สถานที่และใช้เวลาที่คล้ายคลึงกัน ทำให้สมาชิกมีความเข้าใจกัน

อาร์รอน (Aron, 2006) อธิบายว่า การศึกษาทางเลือกจะประสบความสำเร็จต่อนักเรียนได้นั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชน เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางความรู้ และการศึกษาต่อนักเรียน เช่น การได้รับโอกาสในการฝึกงาน และการได้รับโอกาสเข้าร่วมรับฟังการบรรยายจากวิทยากรเฉพาะด้าน เป็นต้น โดยที่กิจกรรมเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนผลักดันความสำเร็จของนักเรียน ดังนั้นการร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียนการศึกษาทางเลือก จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากสนามจริง นอกจากนี้ชุมชนยังสามารถจัดหาศูนย์สุขภาพ และรับฟังปัญหาแก่เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำอย่างตรงจุด

เทียร์นีย์ (Tierney, 2014) อธิบายว่าความสัมพันธ์ที่ดีในโรงเรียนทำให้นักเรียนรู้สึกไว้วางใจ มีความผูกพันต่อโรงเรียน การจัดกิจกรรม เช่น การจัดเวลาในการพูดคุย พบปะสังสรรค์ เป็นการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียน

จึงสรุปได้ว่า การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management) หมายถึง การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จทางการศึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงคือ การที่โรงเรียนเป็นฝ่ายเข้าหาชุมชนผ่านกิจกรรม เช่น การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น หรือเชิญผู้มีความรู้ด้านต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรในโรงเรียน ทางอ้อม คือ การพัฒนามูลฐานและสถานที่ให้ชุมชนเกิดความศรัทธาต่อโรงเรียน

3.3.2 องค์ประกอบของการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) แบ่งองค์ประกอบของการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนออกเป็น 2 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) การสร้างความสัมพันธ์ทางตรง และ 2) การสร้างความสัมพันธ์ทางอ้อม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.2.1 การสร้างความสัมพันธ์ทางตรง ทำได้โดย

1) การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน โดยฝ่ายโรงเรียนเป็นฝ่ายเข้าถึงชุมชนด้วยการจัดกิจกรรมและการประกาศผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบถึงวิสัยทัศน์ นโยบาย พันธกิจ กิจกรรม กฎระเบียบ และสวัสดิการต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยใช้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลต่างของโรงเรียน เช่น ประวัติของโรงเรียน คณะผู้บริหาร ทุนการศึกษา คู่มือผู้ปกครอง คู่มือนักเรียน ช่วงเวลาการเปิดเรียน ปิดเรียน ตารางการสอนซ่อมเสริม ปฏิทินกิจกรรมของโรงเรียน สวัสดิการของการ

ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียนเพื่อสื่อสารกิจกรรมของโรงเรียนให้สังคมได้รับทราบ ตลอดจนรับฟังความเห็นจากผู้ปกครอง

2) การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ได้กำหนดบทบาทของชุมชนต่อโรงเรียน คือ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน การจัดการศึกษา มีส่วนร่วมจัดการศึกษา การร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา และการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งบทบาทดังกล่าวสรุปเป็น 3 บทบาทหลัก คือ 1) การจัดและกำหนดทิศทางของการศึกษา 2) การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการศึกษา และ 3) การกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนสามารถนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน โดยการเชิญให้คนในชุมชน ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากร เช่น เชิญผู้ปกครองมาสอนการทำขนม เชิญนักดนตรีมาสอนวิชาดนตรี เชิญแพทย์มาให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่วงหน้าหนาว เชิญตำรวจมาให้ความรู้เรื่องกฎหมาย เชิญประชาชนเข้ามาร่วมงานวันเด็ก เป็นต้น

3.3.2.2 การสร้างความสัมพันธ์ทางอ้อม ทำได้โดย

1) การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของบุคลากร การปรับปรุงบุคลากร และการปรับปรุงอาคารสถานที่ เป็นการพัฒนาอย่างหนึ่งที่จะสร้างความศรัทธาแก่ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป และการพบเห็นสิ่งที่ดี ๆ ของโรงเรียนช่วยให้โรงเรียนมีภาพลักษณ์ที่ดี ดังที่สมพร สุทัศนีย์ (2525) เสนอเป็นแนวทางไว้ คือ การปรับปรุงพัฒนาบุคลากรซึ่ง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ คณาธิการโรง เจ้าหน้าที่อื่น ๆ รวมทั้งแม่ค้าที่ขายของในโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าบุคลิกภาพของผู้บริหารส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน (สิทธิชัย พลายแดง และ สุเทพ ลิ้มอรุณ, 2557) บุคลากรของโรงเรียนควรแต่งกายให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ กิริยาท่าทาง การวางตัว เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ การแสดงความรู้สึกรักใคร่และอารมณ์ต่อผู้มาติดต่อ อภัย ยิ้มแย้มแจ่มใสและระมัดระวังในการสนทนา รู้จักต้อนรับและทักทายปราศรัยกับแขก

2) การปรับปรุงอาคารสถานที่ของโรงเรียน ได้แก่ การปลูกต้นไม้ประดับอาคารเรียน

3) ความพร้อมด้านบริการ เช่น น้ำดื่ม ห้องน้ำ ห้องส้วม อ่างล้างมือ

4) ความพร้อมในด้านการเรียนการสอน เช่น การตกแต่งห้องเรียนให้น่าสนใจ มีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบครัน

5) ความพร้อมของห้องเรียนที่เพียงพอและถูกสุขลักษณะ มีเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น พัดลม ฯลฯ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จทางการศึกษาให้กับนักเรียน ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์ทางตรง ซึ่งประกอบด้วย 1.1) การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน โดยโรงเรียนเป็นฝ่ายรุกเข้าไปในชุมชน ด้วยสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย กิจกรรม ตลอดจนกฎระเบียบ และสวัสดิการต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลของโรงเรียนและนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ 1.2) การนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน โดยการเชิญคนในชุมชน ทั้งผู้ปกครองและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมดำเนินงานของโรงเรียน ตลอดจนเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน 2) การสร้างความสัมพันธ์ทางอ้อม เป็นการพัฒนาบุคลากรและอาคารสถานที่ เพื่อสร้างศรัทธาให้แก่ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้พินิจในสิ่งที่ดีของโรงเรียน ได้แก่ 2.1) การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน ทั้งการแต่งกาย กริยาท่าทาง การวางตัวให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ตลอดจนการแสดงความรู้สึกนึกคิด บุคลิกภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ 2.2) การปรับปรุงอาคารสถานที่ของโรงเรียน ได้แก่ การปลูกต้นไม้ประดับอาคารเรียน ความพร้อมด้านการบริการแก่ชุมชน ทั้งบริการด้านอาคารสถานที่ ที่สะอาด สะดวก และถูกสุขลักษณะ ตลอดจนมีเครื่องอำนวยความสะดวกที่พร้อมใช้งานในการจัดประชุมและอื่น ๆ

3.4 การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management)

3.4.1 ความหมายของการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

ลิทวินและสตริงเกอร์ (Litwin & Stringer Jr, 1968) ได้ให้ความหมายของบรรยากาศองค์กรไว้ว่าเป็นการรับรู้ของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อปัจจัยต่างๆ ภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงาน บรรยากาศองค์กรเป็นส่วนสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากบรรยากาศในองค์กร จะนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงาน เมื่อบุคลากรมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

โคเฮน, แม็คเคป, มิเชลลี, และพิกเคอเรล (Cohen, McCabe, Michelli, & Pickeral, 2009) ให้คำนิยามบรรยากาศในโรงเรียนว่า หมายถึงคุณภาพและลักษณะของชีวิตในโรงเรียน ซึ่งบรรยากาศในโรงเรียนมีพื้นฐานมาจากการรูปแบบการดำเนินการที่ยึดถือและปฏิบัติกันมาจากรุ่นสู่รุ่นที่สะท้อนถึงบรรทัดฐาน เป้าหมาย ค่านิยม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเรียนการสอนและ

โครงสร้างของโรงเรียน โดยบรรยากาศในโรงเรียนเกิดจาก 1) ความปลอดภัย (Safety) 2) การเรียนการสอน (Teaching and Learning) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relationship) 4) สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (Institutional Environment)

ยูทโกฟ (Youth.Gov, 2021) ให้ความหมายของบรรยากาศในโรงเรียน หมายถึง คุณภาพและประเภทของปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมและโครงสร้างของโรงเรียน มีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของนักเรียน (Engagement) 2) ความปลอดภัย (Safety) 3) สิ่งแวดล้อม (Environment)

จึงสรุปได้ว่า การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management) หมายถึง การจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเชิงวิชาการ ปราศจากสิ่งคุกคาม ทั้งทางกายภาพและชีวสังคม ตลอดจนรับรู้ได้ถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประกอบด้วย 1) ความปลอดภัย (Safety) 2) การเรียนการสอน (Teaching and Learning) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relationship) 4) สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (Institutional Environment)

3.4.2 องค์ประกอบของการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน

โคเฮน และคณะ (Cohen et al., 2009) แบ่งองค์ประกอบของการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ความปลอดภัย 2) การเรียนการสอน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 4) สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.4.2.1 ความปลอดภัย

ธาดา, โคเฮน, กัฟฟี่, และฮิกกินส์ (Thapa, Cohen, Guffey, & Higgins-D'Alessandro, 2013) อธิบายว่า ความปลอดภัย หมายถึง ความรู้สึกปลอดภัยทางกายภาพ ความรู้สึกปลอดภัยทางใจของนักเรียน และปัจจัยที่สนับสนุนการรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้น คือ กฎระเบียบของโรงเรียนและบรรทัดฐานในสังคมโรงเรียน

ศูนย์ด้านบรรยากาศของโรงเรียนแห่งชาติ (National School Climate Center, 2012) แบ่งการจัดการด้านความปลอดภัยออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกฎระเบียบของโรงเรียนและบรรทัดฐานในสังคมโรงเรียน โดยโรงเรียนจะมีการสื่อสารอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอด้านกฎระเบียบในการใช้ความรุนแรง การใช้คำพูดในการสื่อสาร เพื่อให้ทุกคนในโรงเรียนรู้สึกได้ถึงความปลอดภัยในโรงเรียน 2) ด้านความรู้สึกปลอดภัยทางร่างกาย โดยนักเรียนและบุคลากรรู้สึกปลอดภัยจากการถูกทำร้ายทางร่างกายเมื่ออยู่ในโรงเรียน 3) ด้านความรู้สึกปลอดภัยทางอารมณ์

สังคม โดยนักเรียนรู้สึกปลอดภัยจากการล่วงละเมิดทางวาจา การล้อเลียน และการกีดกันในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

โคเฮน และคณะ (Cohen et al., 2009) อธิบายว่า ความปลอดภัยมี 2 มุมมอง คือ 1) ความปลอดภัยด้านกายภาพ ซึ่งได้แก่ การสื่อสารด้านกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างชัดเจน การป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน ทุกคนในสังคมโรงเรียนรู้สึกปลอดภัยและไม่ถูกคุกคาม เป็นต้น และ 2) ด้านอารมณ์สังคม ซึ่งได้แก่ ทัศนคติด้านความแตกต่างของบุคคล ทัศนคติ และการตอบสนองต่อการล้อเลียน การสอนด้านวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้ง การเคารพในกฎระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น

3.4.2.2 การเรียนการสอน

โคเฮน และคณะ (Cohen et al., 2009) อธิบายว่าเป็นคุณลักษณะเฉพาะของการเรียนการสอนทางวิชาการและโอกาสในการเรียนรู้ด้านสังคมที่ส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียน ประกอบไปด้วย 1) คุณภาพของการเรียนการสอน เช่น ในด้านการเรียน มีความคาดหวังด้านความสำเร็จของนักเรียน รูปแบบการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง มีการใช้คำชื่นชม ในด้านการสอน เช่น มีการให้รางวัล ให้โอกาสนักเรียนได้ลงมือทำจริง มีวิธีการสอนที่หลากหลาย มีภาวะผู้นำทางการศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์ในการสอน 2) การเรียนรู้ทางสังคม อารมณ์และจริยธรรม เช่น รู้คุณค่าของการเรียนรู้ด้านวิชาการควบคู่ไปกับด้านอารมณ์สังคม สามารถปฏิบัติตามระเบียบวินัย 3) พัฒนาวิชาชีพ เช่น มีมาตรฐานและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาวิชาชีพเป็นไปอย่างมีระบบและมีความต่อเนื่อง ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ 4) ภาวะผู้นำ เช่น สื่อสารวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน ผู้บริหารให้เกียรติบุคลากรในโรงเรียน

ธำพา และคณะ (Thapa et al., 2013) อธิบายว่า การเรียนการสอนเป็นมิติที่สำคัญที่สุดของการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน โดยเน้นว่าการเรียนรู้อย่างร่วมมือและการมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ รวมถึงข้อตกลงในห้องเรียนก็มีส่วนส่งเสริมการสร้างความสำเร็จ ความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างนักเรียนด้วยกัน

3.4.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน

ธำพา และคณะ (Thapa et al., 2013) อธิบายว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ การช่วยเหลือกันในสังคม การให้ความเคารพในความแตกต่าง การตระหนักถึงความหลากหลายของเชื้อชาติ และสิ่งที่สำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งของความสัมพันธ์ในโรงเรียนคือความรู้สึกที่

เชื่อมโยงกันระหว่างบุคคลในโรงเรียน รวมถึงความสัมพันธ์ในตัวบุคคลในด้านความเข้าใจในตนเองและการดูแลตนเอง การจัดการบรรยากาศในโรงเรียนเป็นส่วนที่จะส่งเสริมให้เกิดความผูกพันกับโรงเรียนมากขึ้น

ศูนย์ด้านบรรยากาศของโรงเรียนแห่งชาติ (National School Climate Center, 2012) แบ่งมุมมองด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลออกเป็น 3 มุมมอง ได้แก่ 1) การเคารพในความหลากหลาย โดยการให้ความเคารพในความแตกต่างด้าน เพศ เชื้อชาติ วัฒนธรรมของบุคคลทุกระดับในโรงเรียน เช่น ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับบุคลากร และบุคลากรกับบุคลากร 2) การสนับสนุนทางสังคมของบุคลากร โดยเป็นการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของบุคลากรกับนักเรียน รวมถึงการที่บุคลากรมีความคาดหวังในความสำเร็จของนักเรียน มีความยินดีที่จะรับฟังนักเรียน และตระหนักถึงปัญหาของนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) การสนับสนุนทางสังคมของนักเรียน เป็นการที่นักเรียนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมถึงการมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน ช่วยกันแก้ปัญหา ช่วยให้อาจารย์และนักเรียนใหม่

3.4.2.4 สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (Institutional Environment)

โคเฮน และคณะ (Cohen et al., 2009) นิยามสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง มุมมองทางกายภาพของโรงเรียน เช่น พื้นที่ในการทำกิจกรรม อาคารเรียน สภาพแวดล้อม อุปกรณ์การเรียนการสอน ทรัพยากรต่าง ๆ และขนาดของโรงเรียน โดยโรงเรียนต้องมีความสะอาด มีทรัพยากรและพื้นที่เพียงพอ สภาพแวดล้อมน่าอยู่เพื่อให้เอื้อต่อการกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร

ธาดา และคณะ (Thapa et al., 2013) อธิบายว่าสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสามารถแบ่งออกเป็นสองด้านกว้าง ๆ ได้แก่ 1) ความเชื่อมโยง/ความผูกพันของโรงเรียน คือ การที่ทุกคนในโรงเรียนให้ความสนใจและสนใจการเรียนรู้ของนักเรียน และ 2) รูปแบบทางกายภาพและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตลอดจนทรัพยากรและวัสดุสิ้นเปลือง คือ การดูแลและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้โรงเรียนให้อยู่ในสภาพดีเสมอ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกในการจัดบรรยากาศในโรงเรียนทางเลือกให้มีบรรยากาศเชิงวิชาการ ปราศจากสิ่งคุกคาม ทั้งทางกายภาพและชีวิสังคม ตลอดจนรับรู้ได้ถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ด้านความปลอดภัย หมายถึง การมีกฎระเบียบของโรงเรียนและบรรทัดฐานในสังคมโรงเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางร่างกาย และอารมณ์สังคม 2) การเรียนการสอน หมายถึง การเรียนรู้อย่างร่วมมือ

และมีข้อตกลงในห้องเรียนที่เสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การให้ความช่วยเหลือกันในสังคม เคารพในความแตกต่าง และมีความรู้สึกที่เชื่อมโยงกันระหว่างบุคคลในห้องเรียน 4) สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน หมายถึง ความผูกพันในห้องเรียนและโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่

3.5 การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management)

3.5.1 ความหมายของการบริหารบุคลากร มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

พยอม วงศ์สารศรี (2550) นิยามว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) เป็นกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การควบคุม การจัดหา การพัฒนา การดูแลค่าตอบแทน สวัสดิการ และการพ้นจากการปฏิบัติงาน แต่เมื่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การบริหารงานคน ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตาม ให้ความสำคัญกับคนว่าเป็นทรัพยากรที่จะช่วยผลักดันให้องค์กรให้มีประสิทธิภาพ ขยายและพัฒนาแนวความคิดทางด้านการบริหารงานคน เป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ณัฐพันธุ์ เขจรันนทร์ และคณะ (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารนำเป้าหมายขององค์กรและเป้าหมายของบุคลากรให้มาบรรณาการ เพื่อผลสำเร็จร่วมกันของทั้งองค์กรและบุคคล ตลอดจนเสริมสร้างหลักประกันให้แก่บุคลากร ว่าหลังจากเกษียณแล้วสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

หวน พินธุพันธ์ (2554) ได้นิยามว่า เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับตัวคนในองค์กร นับตั้งแต่การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงาน การบรรจุและแต่งตั้ง ช่วยพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้ถึงขีดสุด การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพิจารณาให้คนพ้นจากงาน วัตถุประสงค์เพื่อให้เพื่อบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานต่าง ๆ

เพ็ญรัตน์ วิเศษปรีชา (2550) ได้ให้นิยามว่า เป็นกระบวนการในการจัดการบุคลากรในองค์กรตามมิติต่างๆ เข้ามาทำงานในองค์กรและใช้คนให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร โดยต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถ ทางด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติด้วยการฝึกอบรม บำรุงรักษาพนักงานที่มีความสามารถให้อยู่กับองค์กรนาน ๆ มีค่าตอบแทนที่เหมาะสม จนกระทั่งพ้นจากการปฏิบัติงานด้วยการลาออกหรือเกษียณอายุ

ฐิตารีย์ บัวรุ่ง (2561) ให้ความหมายว่า การบริหารบุคลากร คือ การกำหนดกลยุทธ์ในการวางแผนเกี่ยวกับกำลังคน หรือ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ ที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการขององค์กรที่ ทำการบรรจุแต่งตั้ง ฝึกอบรมและการพัฒนา ประเมินผลการปฏิบัติงานของ

บุคลากร รวมถึงจัดการบริหารค่าตอบแทน สวัสดิการและผลประโยชน์ เพื่อเป็นการจูงใจรักษาบุคลากรไว้ ตลอดจนการดำเนินงานเมื่อบุคลากรพ้นสภาพการเป็นบุคลากรขององค์กร ซึ่งทั้งหมดต้องใช้ทั้งหลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารบุคลากรเพื่อให้องค์กรเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างไม่มีสะดุด

หนังสือเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน อธิบายการบริหารบุคลากรไว้ว่า เป็นการตรวจประเมินโรงเรียนในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมของบุคลากร ตลอดจนตรวจประเมินว่าโรงเรียนในด้านการสร้างความผูกพัน การจัดการ และการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่ ให้สอดคล้องไปในทางเดียวกันกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) สภาพแวดล้อมของบุคลากร (Environment) และ 2) ความผูกพันของบุคลากร (Engagement) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน, 2559)

จึงสรุปได้ว่า การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management) หมายถึง การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ได้ข้อมูลจากการตรวจประเมินโรงเรียนในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมของบุคลากรที่นำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดี ตลอดจนตรวจประเมินว่าโรงเรียนในด้านการสร้างความผูกพัน การจัดการ และการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่

3.5.2 องค์ประกอบของการบริหารงานบุคลากร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (2559) แบ่งองค์ประกอบของการบริหารงานบุคลากร ออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) สภาพแวดล้อมของบุคลากร และ 2) ความผูกพันของบุคลากร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.5.2.1 สภาพแวดล้อมของบุคลากร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (2559) อธิบายว่าสภาพแวดล้อมของบุคลากร คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินขีดความสามารถของบุคลากรโดยการประเมินทักษะ สมรรถนะ คุณวุฒิ และจำนวนบุคลากรที่ต้องการ และ 2) การจัดบรรยากาศในการทำงานที่เน้นการดูแลด้านสุขภาพสวัสดิภาพและสิทธิประโยชน์ของบุคลากรในโรงเรียนทุกคน

3.5.2.2 ความผูกพันของบุคลากร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (2559) อธิบายว่า ความผูกพันของบุคลากร คือ ความผูกพันของบุคลากรในโรงเรียนที่ทำให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อการดำเนินการที่ดี โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้

เกิดการสื่อสารที่เปิดกว้าง และเสริมสร้างความผูกพันของบุคลากร ตลอดจนประเมินความผูกพันของบุคลากร รวมถึงการพิจารณาค่าตอบแทน การให้รางวัลแก่บุคลากร และ 2) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพของบุคลากร และประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของระบบการเรียนรู้และการพัฒนาของบุคลากร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารบุคลากร หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกในการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ได้ข้อมูลจากการตรวจประเมินโรงเรียนในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมของบุคลากรที่นำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดี ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากการตรวจประเมินว่าโรงเรียนมีการบริหารในด้านการสร้างความผูกพัน การจัดการ และการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่ โดยมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ 1) สภาพแวดล้อมของบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย 1.1) การประเมินขีดความสามารถของบุคลากรโดยการประเมินทักษะ สมรรถนะ คุณวุฒิ และจำนวนบุคลากรที่ต้องการ และ 1.2) การจัดบรรยากาศในการทำงานที่เน้นการดูแลด้านสุขภาพ สวัสดิภาพและสิทธิประโยชน์ของบุคลากรในโรงเรียนทุกคนและ 2) ความผูกพันของบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย 2.1) การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดการสื่อสารที่เปิดกว้าง และเสริมสร้างความผูกพันของบุคลากร ตลอดจนประเมินความผูกพันของบุคลากร รวมถึงการพิจารณาค่าตอบแทน การให้รางวัลแก่บุคลากร และ 2.2) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพของบุคลากร และประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของระบบการเรียนรู้และการพัฒนาของบุคลากร

3.6 วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy)

3.6.1 ความหมายของวิธีการสอนของครู มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

แฮร์บาต และวิลล์แมนน์ (Herbart & Willmann, 1880) อธิบายว่า วิธีการสอนเป็นการรักษาความสมบูรณ์ของความเป็นปัจเจกของนักเรียนแต่ละบุคคลให้อยู่ยาวนานที่สุดในระหว่างขั้นตอนการศึกษาตลอดจนเน้นการฝึกอบรมทางด้านศีลธรรม ซึ่งเป้าหมายของการสอน คือการช่วยเหลือนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้โดยเริ่มจากไม่มีความรู้ไปสู่ความรู้ที่สมบูรณ์ (Dickson, 2017)

กลุ่มนิวยอร์ก (The New London Group, 2010) นิยามวิธีการสอนไว้ว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ของการเรียนและการสอนที่สร้างเงื่อนไขให้นักเรียนเกิดความร่วมมือในการเรียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการสอนที่ทำให้นักเรียนรู้หนังสือและทักษะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของนักเรียนในการดำรงชีวิต

จึงสรุปได้ว่า วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy) หมายถึง การจัดวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ และเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

3.6.2 องค์ประกอบของวิธีการสอนของครู

แฮร์บาต (Herbart) จำแนกองค์ประกอบเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ขั้นเตรียม เป็นขั้นตอนของการเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ซึ่งครูจะต้องมีการเตรียมตัวในการสอน โดยมีจัดเตรียมสื่อการสอนและกลวิธีในการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน และครูจะต้องทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนให้ประสานกับความรู้ใหม่ โดยเป็นผู้ให้คำตอบและแนะนำแนวทางในการแก้ปัญหาแก่นักเรียน

2) ขั้นสอน เป็นขั้นตอนที่ครูดำเนินการสอนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ตามบทเรียน ครูจำเป็นต้องยกระดับทักษะการนำเสนอให้มีความน่าสนใจ มีความชัดเจนและสามารถให้ความรู้แก่นักเรียนได้อย่างครบถ้วนตามบทเรียน

3) ขั้นสัมพันธ์หรือขั้นทบทวนและเปรียบเทียบ เป็นกระบวนการบูรณาการความรู้และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นขั้นตอนต่อจากการสอนของครูเมื่อครูสอนจบบทเรียนแล้ว ครูต้องทบทวนความรู้ที่นักเรียนเรียนไปแล้ว และนำความรู้ใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมด้วยการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างและคล้ายคลึงกันระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ โดยให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกในมุมมองของตนเอง

4) ขั้นตั้งกฎหรือข้อสรุป เป็นขั้นที่นักเรียนเข้าใจบทเรียนกว้างขึ้น สามารถให้เหตุผลโดยละเอียดของข้อเท็จจริงที่ได้ค้นคว้า ครูและนักเรียนจะต้องช่วยกันรวบรวมความรู้จากขั้นตอนที่ 1-4 ตามลำดับจากง่ายไปหายากอย่างเป็นระบบ และจดบันทึกไว้

5) ขั้นการนำไปใช้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำเอาทักษะ ความรู้ความเข้าใจที่ได้เรียนมาแล้วไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือใช้ในสถานการณ์อื่น เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ความรู้ในการบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลและด้านอาชีพ

กลุ่มนิวยอร์ก (The New London Group, 2010) จำแนกองค์ประกอบเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การปฏิบัติในบริบท (Situated Practice) เป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงหรือการปฏิบัติร่วมกันโดยอาศัยสื่อหลากหลายรูปแบบที่ถูกรวบรวมโดยมีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนผ่านการจัดกิจกรรมที่มีส่วนร่วม เช่น การทำโครงการ การทำงานที่

ได้รับมอบหมาย การอ่านบทความต่าง ๆ และการสร้างกรอบทางสังคมสำหรับการเรียนรู้ เช่น ปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน เมื่อนักเรียนพบปัญหา ก็จะร่วมตั้งคำถามเพื่อหาเงื่อนไขหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดความจริงและร่วมกันหาคำตอบโดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Facilitator) เมื่อได้คำตอบ นักเรียนจะร่วมกันตรวจสอบหรือประเมินความถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อสรุป จากนั้นจะมีการนำความรู้ใหม่ที่ได้ไปทดสอบเพื่อแก้ปัญหาที่พบในตอนแรก

2) การสอนตรง (Overt Instruction) เป็นขั้นตอนที่มุ่งสร้างนักเรียนที่สามารถสร้างแนวความคิดจากประสบการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างเป็นระบบในการคิดและวิเคราะห์ ครูต้องใช้ภาษาที่ชัดเจนในการสอนสิ่งที่มีลักษณะนามธรรมและเป็นแนวความคิด เพื่อให้นักเรียนสามารถในการแยกสิ่งที่เหมือนและสิ่งที่แตกต่างกัน

3) การสร้างกรอบที่มีวิจารณญาณ (Critical Framing) เป็นกระบวนการศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์หนึ่งๆ อย่างเป็นระบบ โดยการตีความความหมาย กรอบงาน และแนวทางปฏิบัติทางวัฒนธรรม สังคมและการเมือง ซึ่งนักเรียนจะได้รับคำแนะนำให้วิเคราะห์ปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายที่แท้จริงของความคิดต่าง ๆ ที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นและสามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นนี้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนเปิดโอกาสสำหรับนักเรียนในการพัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นในการประเมินและทบทวนความรู้ใหม่โดยอาศัยข้อมูลตามบริบทของประสบการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น

4) การสร้างความเปลี่ยนแปลง (Transformed Practice) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำเอาความรู้ความเข้าใจที่ได้รับการถ่ายทอดมาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันหรือใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์อื่น พวกเขาพัฒนาความสามารถและความสามารถในการปฏิบัติตามความเข้าใจและนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา เพื่อสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเองและสังคมรอบข้าง เป็นการผสมผสานสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่อย่างมีนวัตกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลง (Re-design) เปลี่ยนรูป (Transform) หรือสร้างสรรค์ (Create) ความคิดใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น

สาโรช บัวศรี (2541) จำแนกองค์ประกอบเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือ การให้นักเรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
- 2) ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมมุติ) คือ การให้นักเรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน
- 3) ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิรนัย) คือ การให้นักเรียนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล

4) **ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นמרრ)** คือ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป

จากการสังเคราะห์แนวคิดวิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy) จากแหล่งความรู้ที่สำคัญ คือ 1) แฮร์บาต (Herbart) ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาทางด้านวิธีการสอน (The father of pedagogy) ที่ประกอบไปด้วยขั้นตอน จำนวน 5 ขั้นตอน และแนวคิดของสมาคมระหว่างประเทศเพื่อการวิจัยการเรียนการสอนด้านการรู้หนังสือ (The New London Group: an international consortium of academics researching literacy pedagogies) ประกอบไปด้วยขั้นตอน จำนวน 4 ขั้นตอน ตลอดจนใช้แนวคิดกระบวนการเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 โดยสาโรจ บัวศรี ที่เป็นต้นแบบการจัดวิธีการสอนของวิทยาลัยฝึกหัดครูประสานมิตร ที่เป็นต้นแบบวิธีการสอนของประเทศไทยโดยเขียนไว้ในปี 2526 แบ่งเป็นองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้ 5 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **ขั้นเตรียมหรือกำหนดปัญหาที่จะเรียนรู้** เป็นขั้นตอนของการเร้าให้นักเรียนเกิด ความสนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ให้นักเรียนสามารถระบุปัญหา เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับ ประสบการณ์ใหม่ โดยเป็นการระบุปัญหาในสิ่งที่เรียนรู้หรือต้องการแก้ไข

2) **ขั้นการสอนหรือการสร้างแนวความคิด** เป็นการสอนตรงโดยมุ่งให้เกิดความเข้าใจ อย่างเป็นระบบในการคิดและวิเคราะห์ เพื่อสามารถวิเคราะห์สาเหตุและตั้งสมมติฐาน เพื่อ แก้ปัญหาได้

3) **ขั้นการสร้างกรอบที่มีวิจารณ์ญาณ** โดยการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความ แตกต่างและคล้ายคลึงกันระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เพื่อให้นักเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการทดลอง เพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล

4) **ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล** เป็นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และตั้งกฎ เป็นขั้นที่ นักเรียนเข้าใจบทเรียนกว้างขึ้น ครูและนักเรียนจะต้องช่วยกันรวบรวมความรู้จากขั้นตอนที่ 1-4 ตามลำดับจากง่ายไปหายากอย่างเป็นระบบ และจดบันทึกไว้

5) **ขั้นการนำไปใช้** เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำเอาความรู้ความเข้าใจที่ได้เรียนมาแล้ว ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือใช้ในสถานการณ์อื่น เพื่อสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเองและ สังคมรอบข้าง เป็นการผสมผสานสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่อย่างมีนวัตกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลง (Re-design) เปลี่ยนรูป (Transform) หรือสร้างสรรค์ (Create) ความคิดใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วิธีการสอนของครู หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหาร และทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกในจัดการวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียน การสอน แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) **ขั้นเตรียมหรือกำหนดปัญหาที่จะเรียนรู้** เป็นขั้นตอน

ของการรื้อให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ให้นักเรียนสามารถระบุปัญหา เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ โดยเป็นการระบุปัญหาในสิ่งที่จะเรียนรู้หรือ ต้องการแก้ไข 2) ขั้นการสอนหรือการสร้างแนวความคิด เป็นการสอนตรงโดยมุ่งให้เกิดความเข้าใจ อย่างเป็นระบบในการคิดและวิเคราะห์ เพื่อสามารถวิเคราะห์สาเหตุและตั้งสมมติฐาน เพื่อ แก้ปัญหาได้ 3) ขั้นการสร้างกรอบที่มีวิจารณ์ญาณ โดยการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความ แตกต่างและคล้ายคลึงกันระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เพื่อให้นักเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการทดลอง เพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล เป็นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และตั้งกฎ เป็นขั้นที่นักเรียนเข้าใจบทเรียนกว้างขึ้น ครูและนักเรียน จะต้องช่วยกันรวบรวมความรู้จากขั้นตอนที่ 1-4 ตามลำดับจากง่ายไปหายากอย่างเป็นระบบ และ จดบันทึกไว้ 5) ขั้นการนำไปใช้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำเอาความรู้ความเข้าใจที่ได้เรียนมาแล้วไป ใช้ในชีวิตประจำวันหรือใช้ในสถานการณ์อื่น เพื่อสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเองและ สังคมรอบข้าง เป็นการผสมผสานสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่อย่างมีนวัตกรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้

4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารสถานศึกษากับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียน ทางเลือก

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บุรฉัตร จันทรแดง และคณะ (2562) ได้ นิยามว่า พฤติกรรมศาสตร์ คือ การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใน สังคมเพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ตัดสินใจเลือกที่จะกระทำในสิ่งต่าง ๆ ออกมา ทั้ง พฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน และพฤติกรรมภายในที่คนภายนอกไม่ สามารถสังเกตเห็นได้ ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ เจตคติ การต้องการเปลี่ยนแปลงทางด้าน พฤติกรรมจำเป็นต้องใช้จิตวิทยา จิตวิทยาสังคม สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ โดยมี การมองพฤติกรรมมนุษย์ในลักษณะแง่มุมต่างประเด็นปัญหาตามความสนใจในแต่ละศาสตร์ ซึ่งมี ปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งในการศึกษาปัจจัยการบริหาร การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสรุปจากการศึกษาของ อาร์รอน; ฮลาดิ; เทียร์นี่; วัลลีวาและคาสีโมวา; โพล; และบราวน์ (Aron, 2006; Brown, 2019; Hlady, 2013; Poole, 2016; Tierney, 2014; R. A. Valeeva & Kasimova, 2015) สรุปปัจจัยการบริหารที่ นำมาเพื่อเป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ใน 6 ปัจจัย คือ 1) ด้านการ นำองค์กร (Leadership Practice) 2) ด้านการให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling) 3)

ด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management) 4) ด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management) 5) ด้านการบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management) และ 6) ด้านวิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านการนำองค์กร (Leadership Practice)

ความสัมพันธ์ด้านการนำองค์กร ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก แต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

4.1.1 นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Attendance and Higher GPA)

เป็นผลมาจากผู้บริหารโรงเรียนใช้การบริหารจัดการโรงเรียน ใช้ภาวะผู้นำแรงจูงใจ ใช้อำนาจ การเสริมสร้างวัฒนธรรม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนและอื่น ๆ ส่งเสริมให้มีความมุ่งมั่นปฏิบัติงานสู่ความสำเร็จของบุคลากรทุกฝ่าย การมีแรงกระตุ้นและผลักดันให้เกิด การปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้มีความอิสระในงานที่รับผิดชอบ นโยบายของโรงเรียนมีการตอบสนองต่อปัญหาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารมีการพัฒนาลักษณะของสภาพแวดล้อม โดยมุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการแสวงหาความรู้ มีแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียน ส่งผลให้ผลลัพธ์ทางการเรียนที่ดีทั้งด้านเกรดเฉลี่ยที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ชีวิต มีความสุขในการเข้าชั้นเรียน

สอดคล้องกับที่อาร์รอน (Aron, 2006) อธิบายว่า ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก คือ การที่นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้ความรู้ ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเข้าเรียนมากขึ้นซึ่งส่งผลให้มีผลการเรียนดีขึ้น

4.1.2 นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Social/Emotional Skill Building) เป็น

ผลมาจาก การที่ผู้บริหารร่วมกับครู ชุมชนและผู้ปกครองร่วมกันสร้างหลักสูตรที่อาจแตกต่างไปจากหลักสูตรระดับชาติ เพื่อเป็นทางเลือกอื่นให้แก่นักเรียนและผู้ปกครอง สาระและประสบการณ์ที่จัดให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามอายุ เพศ ความถนัด ความพร้อม และความสนใจ สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม บริบท ภูมิปัญญา และนวัตกรรมท้องถิ่น หลักสูตรทางเลือกจะเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered) นักเรียนได้มีโอกาสเรียนตามศักยภาพของตนเอง เป็นกระบวนการสำคัญในการทำให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมาย เน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียน ที่แนวความคิดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างคนของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเองและแสดงความเข้าใจผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์รู้จักสร้างและการรักษาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นในสังคม มีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

เน้นสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไว้วางใจ มีการพัฒนาทักษะทางด้านสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ เช่น มีความรับผิดชอบ ในหน้าที่ต่าง ๆ มากขึ้น มีพฤติกรรมการเรียนที่ดี และสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดีขึ้น สังคมให้การยอมรับ การแสดงออกทางกาย กิริยาท่าทางและคำพูด ตลอดจนพฤติกรรมที่สะท้อนมาจากการมีจิตใจที่ดี การให้ความเคารพผู้อื่น การรู้จักคุณค่าของสังคมและประเทศชาติโดยการเป็นพลเมืองดีและตอบแทนต่อสังคม

สอดคล้องกับอาร์รอน (Aron, 2006) อธิบายว่า ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก คือ การที่นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ทำให้มีพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับเพื่อให้มีโอกาสในการประกอบอาชีพเท่าเทียมกับนักเรียนระบบการศึกษากระแสหลักเพราะนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกได้ฝึกฝนทักษะในวิชาที่ตนเองถนัด ได้เรียนรู้ทักษะทางอารมณ์สังคมเพื่อสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

4.1.3 นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior) เป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน และภายนอกโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริม เพื่อสร้างให้นักเรียนเกิดลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกให้เป็นที่สังคมยอมรับ ทั้งสร้างเสริมด้าน พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เพื่อให้นักเรียนได้รู้ มีความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า สิ่งที่ได้เรียนรู้จากสิ่งรอบกาย และภายในชั้นเรียน และเกิดเป็นจิตพิสัย (Affective Domain) สร้างเป็นเจตคติที่ดีส่วนตัว เกิดเป็นทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนสามารถจัดให้เกิดมีสิ่งเหล่านี้ให้แก่นักเรียนได้ สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เชิญชวนแม่แบบที่ดีในชุมชน มาเป็นแบบอย่างในเรื่องต่าง ๆ สร้างกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสช่วยกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ให้แก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ

สอดคล้องกับ อาร์รอน (Aron, 2006) อธิบายว่า ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก คือ การที่นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้ความรู้และมีพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับเพื่อให้มีโอกาสในการประกอบอาชีพเท่าเทียม

4.1.4 นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Positive Student Attitude) เป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการใช้วินัยเชิงบวก โดยการเคารพศักดิ์ศรีของเด็ก การพยายามพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์และมีวินัยในตนเอง และบุคลิกลักษณะที่ดี การพยายามให้เด็กมีส่วนร่วมมากที่สุด การคำนึงถึงความต้องการทางพัฒนาการ และคุณภาพชีวิต การคำนึงถึงแรงจูงใจและโลกทัศน์เด็ก การพยายามให้เกิดความยุติธรรม เท่าเทียมกัน และไม่เลือกปฏิบัติ

การเสริมสร้างความสามัคคีในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อครู (สุรียรัตน์ สุขสถิตย์, 2555) สามารถพบพฤติกรรมเหล่านี้ได้จาก พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ที่แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกเชิงบวกต่อโรงเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียน การแสดงความเป็นมิตรต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ความตั้งใจในการมาเรียน การพูดกล่าวถึงโรงเรียนในทางที่ดี

4.1.5 นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student Autonomy) เป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนจัดบรรยากาศในโรงเรียน ให้นักเรียนสามารถกระทำ แสดงความรู้สึก และใช้ความคิด เพื่อกำกับตนเอง พึ่งพาตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง และประเมินตนเองได้ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมค่ายพักแรมรูปแบบต่าง ๆ การจัดการแข่งขันเกมส์ หรือทักษะด้านต่าง ๆ จัดให้มีการแนะแนวในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ เพื่อให้เกิดความคิดที่แตกต่างหลากหลาย สร้างความเชื่อมั่นในเป้าหมายชีวิตของตนเองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริงตัดสินใจสิ่งที่ถูกต้อง และสามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่นอีกด้วยช่วยให้นักเรียนรู้จักนำตนเอง (Self-Direction) คือ การช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้สติปัญญา ความสามารถของตน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างฉลาด และเหมาะสม สามารถวางแผนการชีวิตในอนาคต และสามารถนำตนเอง ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.6 นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy) เป็นผลมาจากการที่ผู้บริหาร จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถของนักเรียนเป็นรายด้าน ทั้ง กีฬา ดนตรี จัดให้มีชมรมส่งเสริมความสามารถ ทักษะด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการสำรวจตนเอง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผู้บริหารสร้างให้นักเรียนเกิดการรับรู้ความสามารถแห่งตนเอง โดยสร้างประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถตนเอง เนื่องจากเป็นประสบการณ์โดยตรง ความสำเร็จที่ทำให้เพิ่มการรับรู้ความสามารถตนเอง ฝึกให้นักเรียนมีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จพร้อม ๆ กับการทำให้คนได้รับรู้ว่าเขามีความสามารถที่จะทำได้ โดยให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณมีความสามารถจะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ แต่จะพยายามทำงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ส่งเสริมให้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการใช้ตัวแบบ การได้สังเกตตัวแบบที่มีความซับซ้อน และได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ สังเกตเรียนรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จ เช่น ภาพตัวแบบในสื่อสารมวลชนทั้งหลาย เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ เป็นต้น

4.2 ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling)

ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ดังนี้

4.2.1 นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Attendance and Higher GPA)

การจัดการเพื่อให้นักเรียนได้รับคำปรึกษานักเรียนเพื่อช่วยนักเรียนในเรื่องสำรวจตนเอง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจ ลดระดับความเครียด และความไม่สบายใจที่เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ เช่น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ต่าง ๆ มากขึ้น มีพฤติกรรมการเรียนที่ดี พฤติกรรมการเรียนรู้โดยเข้าเรียนมากขึ้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการแสวงหาความรู้ มีแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียน ทำให้ได้ผลลัพธ์ทางการเรียนที่ดีทั้งด้านเกรดเฉลี่ยที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ชีวิต ตลอดจนมีความสุขในการเข้าชั้นเรียน

4.2.2 นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Social/Emotional Skill Building) เป็น

ผลจากการที่ครูให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเพื่อช่วยนักเรียนในเรื่อง การพัฒนาทักษะทางด้านสังคม ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการจัดการกับปัญหาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาเพื่อป้องกันปัญหา หรือความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตของตนเพราะปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ นั้นสามารถป้องกันได้และการปล่อยให้นักเรียนเกิดปัญหาขึ้นแล้วค่อยตามแก้ไข ช่วยเหลือในภายหลังนั้นทำได้ยากและต้องใช้เวลานาน ในบางกรณีอาจจะแก้ไขไม่ได้ อีกด้วย แนะนำให้มีมนุษยสัมพันธ์รู้จักสร้างและการรักษาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นในสังคม รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์นั้น เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

4.2.3 นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior) อัน

เนื่องมาจากการที่ครูให้คำปรึกษา เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านสังคม ช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตัว (Self-Adjustment) ให้เหมาะสมกับตนเองและสภาพแวดล้อม คือ การช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีปฏิบัติตนเพื่อจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมและเป็นสุข

4.2.4 นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Positive Student Attitude) การให้

คำปรึกษาของครู ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เพราะการมีสัมพันธภาพที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกเชิงบวกของนักเรียนต่อโรงเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียน

4.2.5 นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student

Autonomy) การให้คำปรึกษาของครูช่วยให้นักเรียนรู้จักนำตนเอง (Self-Direction) คือ การช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้สติปัญญา ความสามารถของตน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างฉลาด และเหมาะสม สามารถวางแผนการชีวิตในอนาคต และสามารถนำตนเอง ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.6 นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy) เป็นผลมาจากการที่ครูช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเองอย่างแท้จริง คือ การช่วยให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการความคิด ความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดต่าง ๆ ของตน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิตของนักเรียน

4.3 ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management)

ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เนื่องทั้งผู้บริหารและครูร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและช่วยให้เกิดความร่วมมืออันดีต่อกัน ทั้งโรงเรียนและชุมชนจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนด้วยวิธีการที่เหมาะสม จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้ บทบาทหน้าที่สำคัญของโรงเรียนต่อชุมชน คือ บทบาทในการให้ความรู้และอบรมแก่บุคลากรในชุมชน บทบาทในการดึงชุมชนเข้าสู่โรงเรียนเพื่อมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษา และร่วมกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการพัฒนาให้บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์อันดีสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ การปรับปรุงพัฒนาทัศนียภาพของโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม เป็นที่ประทับใจแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันย่อมช่วยให้ทั้งสององค์กรมีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.3.1 นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Attendance and Higher GPA) เป็นผลจากผู้ปกครองในชุมชนร่วมสวดให้นักเรียนทำการบ้าน ตื่นมาโรงเรียนให้ทันเวลา ทำให้สามารถเรียนได้ทันเพื่อน

4.3.2 นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior) การที่ผู้บริหารจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน เช่น งานเทศกาลต่าง ๆ พานักเรียนทำงานเพื่อประโยชน์ของชุมชน นักเรียนจึงมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาและสังคมให้การยอมรับ เป็นการแสดงออกทางกาย กิริยาท่าทางและคำพูด ตลอดจนพฤติกรรมที่สะท้อนมาจากการมีจิตใจที่ดี รู้จักคุณของสังคมและประเทศชาติ มีการตอบแทนต่อสังคม

สอดคล้องกับที่ อาร์รอน; เทียร์นีย์ (Aron, 2006; Tierney, 2014) กล่าวว่าไว้ว่าการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สถานศึกษาจะต้องให้ความช่วยเหลือและ

สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น เพราะถือว่าเป็นภารกิจของสถานศึกษาในการพัฒนาชุมชน

4.3.3 นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student Autonomy) เนื่องมาจากการที่โรงเรียนสนใจเข้าถึงผู้ปกครองนักเรียน ทำให้มีการถ่ายทอดความรู้ในบทบาทให้ศึกษาอบรมแก่บุตรในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ส่งเสริมการแสดงออกของบุตร ดังชุมชนเข้าสู่โรงเรียนเพื่อมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา

4.3.4 นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy) เนื่องมาจากการที่ผู้บริหารและครู ร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความร่วมมืออันดีต่อกัน โดยโรงเรียนส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดเพื่อเปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในชุมชน

4.4 ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management)

ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน อันเนื่องมาจากการที่โรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อม และการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จ ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง สภาพสถานศึกษาภายในและบริเวณที่เตรียมไว้ในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย อาคารเรียน โรงอาหาร ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด และสิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ ส่งผลให้

4.4.1 นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Attendance and Higher GPA) เนื่องมาจาก สภาพการสอนของครูกิจกรรมการสอน ได้แก่ เทคนิคการสอนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนและการวัดประเมินผลของครูนักเรียนสามารถเรียนรู้และสืบข้อมูล ได้จากแหล่งการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจบทเรียนได้ โดยที่ครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน

4.4.2 นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์ สังคม (Social/Emotional Skill Building) เนื่องมาจากการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน ได้แก่ ความรู้สึก ความคิดเห็นต่อ ด้านการศึกษา ความรู้ และประสบการณ์ คุณธรรม ที่นักเรียนมุ่งหวัง จะได้รับการศึกษาของโรงเรียน

4.4.3 นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior) อันเนื่องมาจากการที่โรงเรียน จัดให้มีสังคมภายในโรงเรียน จัดกลุ่มเพื่อน ชมรม กิจกรรมต่าง ๆ โดย

สร้างความสัมพันธ์ในหมู่นักเรียนการพบปะสังสรรค์เพื่อการบันเทิง การพบปะเพื่อนร่วมกันทำงาน เป็นกลุ่ม ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมความสนใจในการเรียน เช่น การจัดกิจกรรมเข้าค่าย พักแรม กีฬา และพฤติกรรมกรเรียนของเพื่อนร่วมชั้นเรียน ให้ความช่วยเหลือในแง่วิชาการ พฤติกรรมกรเรียนรู้ การยอมรับ เป็นการแสดงออกทางกาย กิริยาท่าทางและคำพูด ตลอดจน พฤติกรรมที่สะท้อนมาจากการมีจิตใจที่ดี โรงเรียนจัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน เช่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การปลูกป่า ทำความสะอาดชุมชน ฯลฯ

4.4.4 นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Positive Student Attitude) เนื่องมาจากการให้บริการนักเรียน ในเรื่อง บริการแนะแนว บริการสุขภาพ บริการด้านสวัสดิการ บริการ ห้องสมุด ด้านการประชาสัมพันธ์ บริการด้านการจัดหางาน และบริการด้านอาชีพ ทำให้นักเรียน ความเป็นมิตรต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ความตั้งใจในการมาเรียน การพูดกล่าวถึง โรงเรียนในทางที่ดี

4.4.5 นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student Autonomy) เนื่องมาจากการ การจัดชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ พอเพียง สะอาด มีระเบียบ ปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก มีการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ วิทยุเทป ให้พอเหมาะแก่ความต้องการของนักเรียน จัดให้มีการแสดงผลงานดีเด่นของนักเรียนมา แสดง นักเรียนจะเกิดความภูมิใจและเกิดกำลังใจ จัดให้มีมุมเสริมความรู้ ให้ครบทุกกลุ่ม ประสิทธิภาพ หรืออาจมีมุมเสริมความรู้ มุมข่าว มุมอ่าน ฯลฯ การจัดการเรียนการสอนที่ยึด นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการวางแผนจัดการเรียนรู้ โดยดูความแตกต่างระหว่างคน นักเรียนเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ซึ่งตนเองถนัดและชื่นชอบ ดังที่ ฟอกซ์ บอยส์ และแคปป่า (Fox, Boies, & Kappa, 1975) ได้อธิบายว่า บรรยากาศการยอมรับนับถือ นักเรียนได้รับการยกย่องชมเชย แสดงความ ยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกที่บ่งบอกถึงการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงาน อย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าตัวเองเป็นคน ที่มีค่า มีเกียรติและสังคมให้การยอมรับการไว้วางใจ ความเคารพในความคิดของแต่ละคน ให้ เกียรติซึ่งกันและกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมีขวัญกำลังใจสูง

4.4.6 นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy) เนื่องมาจากการ จัดกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมกีฬา และนันทนาการ กิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม และกิจกรรมเสริมวิชาการ ส่งเสริมการแสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเองในการ กระทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามความตั้งใจจนบรรลุเป้าหมาย คือ การคาดหวังใน

ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญของตนเอง ทั้งเรื่องการเลือก การเลียนแบบ การเรียนรู้ว่าสามารถกระทำได้ โดยไม่แสดงออกถึงความไม่เชื่อในอำนาจของตนเอง

4.5 ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management)

ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เนื่องจากการบริหารและโครงสร้างขององค์กรก่อให้เกิดความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก หลักสำคัญ คือ คนเหมาะสมกับหน้าที่เพื่อความสำเร็จของนักเรียน ซึ่งการจัดสรรบุคลากรเริ่มมาจากการมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและจะต้องทำงานโดยปราศจากอคติ ความเข้าใจลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่ส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ แนวทางปฏิบัติ ได้แก่ รับบุคลากรที่ต้องการอย่างแท้จริงในการปฏิบัติงานในโรงเรียนทางเลือก รับบุคลากรที่สามารถช่วยเหลือและไม่มีทัศนคติด้านลบต่อนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนทางเลือก ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนมอบความรู้สึกลดภัยและสร้างบรรยากาศเชิงบวกในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกถึงการต้อนรับที่อบอุ่นมีการเคารพสิทธิของนักเรียนโดยไม่กล่าวถึงอดีตที่เคยผ่านมาของนักเรียนและส่งเสริมการเริ่มต้นใหม่ในบรรยากาศใหม่แก่นักเรียน จัดเตรียมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนับสนุนการเรียนรู้และมีความยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนอย่างตรงจุด การบริหารด้านบุคลากรที่ช่วยให้เกิดผลเชิงบวกแก่นักเรียนในโรงเรียนทางเลือก คือการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูเพื่อช่วยให้เกิดการเน้นด้านวิชาการ กระดับกลยุทธ์การสอนของครูและพัฒนานวัตกรรมการสอน

4.5.1 นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น เนื่องมาจากได้ครูดี มีจรรยาบรรณครู ที่มุ่งพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ พัฒนานวัตกรรมการสอน เพื่อนักเรียนเป็นรายคนได้

4.5.2 นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์ สังคม (Social/Emotional Skill Building) เนื่องมาจาก การคัดเลือกบุคลากรครู ได้ครูที่มีความรู้ ความเข้าใจเด็กนักเรียน มีจิตวิทยาที่ดีในการที่จูงใจให้นักเรียนพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมชั้นเรียน ต่างชั้นเรียน และภายนอกโรงเรียน

4.5.3 นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior) เนื่องมาจากการที่การบริหารงานบุคลากรได้มีการคัดเลือกคนเหมาะสมกับหน้าที่เพื่อความสำเร็จของนักเรียน ซึ่งการจัดสรรบุคลากรเริ่มมาจากการมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีจรรยาบรรณครู ซึ่งจะมีจิตวิญญาณของความเป็นครูดูแล สนใจเอาใจใส่เด็กนักเรียน เลือกรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน แก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก เพื่อให้เด็กเป็นคนดี มีจิตใจที่ดี

4.5.4 นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Positive Student Attitude) เนื่องมาจากการที่ผู้บริหารมี ครู และบุคลากรในโรงเรียนมอบความรู้สึกลดภัยและสร้างบรรยากาศเชิงบวกในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกถึงการต้อนรับที่อบอุ่น มีการเคารพสิทธิของนักเรียนโดยไม่กล่าวถึงอดีตที่เคยผ่านมานักเรียนและส่งเสริมการเริ่มต้นใหม่ในบรรยากาศใหม่แก่นักเรียน

4.5.5 นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student Autonomy) เนื่องมาจากการ ที่ครูมีเมตตาต่อนักเรียน สนใจเอาใจใส่ ให้ความอบอุ่นและเป็นที่ปรึกษากับนักเรียนในทุกด้าน ทั้งวิชาการ ส่วนตัว และสังคม

4.4.6 นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy) เนื่องมาจากการที่บุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและทำงานโดยปราศจากอคติ ความเข้าใจลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่ส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ มีการจัดเตรียมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนับสนุนการเรียนรู้และมีความยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนอย่างตรงจุด เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสนใจ ความสามารถพิเศษของตน

4.6 ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy)

ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน เนื่องมาจากการที่ครูมีทักษะการสอนที่ดี มีความสามารถ อุทิศเวลาและเสียสละให้กับงานสอนด้วยความรับผิดชอบ หรือมีสื่อการสอนเทคโนโลยี และนวัตกรรมการศึกษามาช่วยสอน เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพสูงใน ระยะเวลา รวดเร็ว มีทักษะในการสอนแบบต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับเนื้อหา เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน การอธิบาย การสร้างความสนใจ มีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสนใจ นักเรียนสนุกสนานและได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้ที่มีทักษะการสอน หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถถ่ายทอดความรู้ หรือประสบการณ์ต่างๆ ให้กับผู้เรียนได้ดี สามารถดำเนินการสอนได้อย่างคล่องแคล่ว ราบรื่นและเรียบร้อย ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ ชัดเจนในเวลาที่เหมาะสม

4.6.1 นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Attendance and Higher GPA) เนื่องมาจากการที่ครูที่มีความรู้ความสามารถและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ยกระดับมาตรฐานในการเรียน ใช้ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งส่งเสริมบทบาทนักเรียนได้เรียนรู้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยการปฏิบัติจริง ใช้เทคโนโลยีได้ตามความจำเป็น เช่น วิทยุ เทป โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในสภาพห้อง และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูต้องช่วยให้นักเรียนคิดอย่างสร้างสรรค์

4.6.2 นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Social/Emotional Skill Building) เป็นผลเนื่องมาจากวิธีการสอนของครู ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับพัฒนาการทางสังคมของนักเรียน เช่น ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสัมพันธ์ระหว่างคน การรู้จักตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กันไปกับการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาการ

4.6.3 นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Decrease in Misbehavior) เป็นผลเนื่องมาจากเทคนิคการสอนของครู ใช้การจัดชั้นเรียนแบบหลายอายุ (Multi-age classroom) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการลงมือทำ (Hands-on activities) นักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มและดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Student-led discovery) และกิจกรรมกลุ่ม (Group activities) ใช้การให้บริการชุมชน (Community services) เพื่อเป็นกลไกหนึ่งของการเรียนรู้โดยอาศัยการติดตาม (Mentoring) การช่วยเหลือจากเพื่อน (Peer helpers) การติวเสริม (Tutoring) การเป็นอาสาสมัคร (Volunteers)

4.6.4 นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Positive Student Attitude) เป็นผลมาจากการที่ครูผู้สอนต้องสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนหรือพัฒนาวิธีการสอนใหม่ ๆ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้หรือทฤษฎีการสอนที่เหมาะสม (Be innovative and developmental in instruction) จัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน (Differentiate instruction according to the needs of students) เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ให้เต็มตามความสามารถ เพื่อสร้างความรู้ ทัศนคติ ที่ดีต่อการเรียน ครู และโรงเรียน ครูให้ความสนใจ (Attention) ในความต้องการของนักเรียนและเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนเป็นรายคน (One-to-one interaction) เพื่อการให้คำปรึกษา แนะนำ และส่งเสริมได้อย่างถูกต้อง และใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศสนับสนุนการเรียนการสอนให้น่าสนใจและทันสมัยต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ

4.6.5 นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Student Autonomy) เป็นผลมาจากการที่ครูพิจารณาวิธีการจัดการเรียนการสอนถึงความพร้อมของนักเรียน และเหมาะสม (Appropriate) ตามระดับความสามารถที่เป็นอยู่จริง โดยเฉพาะช่วงวัย อายุ และความสนใจ ช่วยเหลือนักเรียนในการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง (Internally) ให้เปิดกว้างพร้อมเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal relationship) และเปลี่ยนแปลงภายนอก (Externally) สามารถเรียนรู้จากโปรแกรมหนึ่งไปสู่อีกโปรแกรมหนึ่งได้

4.6.6 นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Student Self-Efficacy) เป็นผลมาจากการที่ครู ใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolios) ภาระงานที่ให้นักเรียนได้สาธิตการปฏิบัติจริง

(Hands-on demonstrations) และเน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียน (Real-life experiences) ครูมีการรับรู้และให้รางวัล (Reward) แก่ความสำเร็จและพัฒนาการของนักเรียนในทุก ๆ จังหวะของการเรียนรู้ เน้นการสร้างแรงจูงใจ (Incentive) และการให้ผลย้อนกลับ (Feedback) จากการเรียนรู้ สร้างและใช้ (Establish and enforce) มาตรฐานหรือกฎ (Standards and rules) ของพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนบรรลุผลที่มีประสิทธิภาพ จัดตารางการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น (Flexible scheduling) สามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม หรือย้ายเนื้อหา เวลาเรียนได้ตามสภาพจริงและสอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียน และครูใช้วิธีการสอนที่เป็นอิสระจากการกำกับหรือข้อกำหนดหรือมาตรฐานการเรียนรู้ที่ตายตัวจากหน่วยงานของรัฐ (Waivers from state requirements) เพื่อสร้างสรรคกิจกรรมการเรียนรู้ตามธรรมชาติและความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน ไม่เน้นแบบเรียน ตำราเล่มใดเล่มหนึ่ง แต่เน้นการให้นักเรียนทำโครงการ และสืบค้นข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง

5. ความสัมพันธ์ของตัวแปรเหตุที่เป็นเหตุและตัวแปรเหตุที่เป็นผลตัวแปรผล

5.1 การนำองค์การกับการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน

จากการศึกษาของ กิจสุเมธ แก้วพรหม (2559) ที่ศึกษาพบว่าภาวะผู้นำวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พฤติกรรมการนำองค์การของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อบรรยากาศของโรงเรียนรวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เนื่องจากบรรยากาศของโรงเรียนที่ดีส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียนในเชิงบวก ตลอดจนเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ที่ดีให้กับนักเรียน อีกทั้งสามารถเพิ่มระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

5.2 การนำองค์การกับการบริหารบุคลากร

จากการศึกษาของ พิธิษฐ ภู่ออด (2553) ที่ศึกษาพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก การสรรหาคัดเลือกคนทั้งครู และบุคลากรอื่นผู้บริหารต้องดำเนินการอย่างพิถีพิถัน เนื่องจากทุก ๆ การกระทำของบุคลากรในโรงเรียนล้วนส่งผลต่อนักเรียนทั้งสิ้น การมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำงานโดยปราศจากอคติ ความเข้าใจลักษณะของโรงเรียนทางเลือก และนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนอย่างตรงจุด

5.3 การนำองค์กรกับการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน

จากการศึกษาของลัมเบช และคณะ (Lambrecht et al., 2020) ที่ศึกษาพบว่าการบริหารองค์กรของผู้นำทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในชุมชนของโรงเรียน ซึ่งพฤติกรรมการนำองค์กรของผู้บริหารช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันเนื่องจากโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันในโครงสร้างสังคมและต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งความสัมพันธ์อันดีช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสนับสนุนด้านวิชาการโดยโรงเรียน คือ แหล่งวิชาการของชุมชน เป็นศูนย์ประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงการให้บริการสถานที่และวัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันย่อมช่วยให้ทั้งสององค์กรมีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.4 การนำองค์กรกับวิธีการสอนของครู

ลัมเบช และคณะ (Lambrecht et al., 2020) ที่ศึกษาพบว่าการบริหารนำองค์กรของผู้บริหารมีอิทธิพลในระดับกลางต่อการจัดการวางแผนในการศึกษารายบุคคล การที่ผู้บริหารและครูกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน และมีความเข้าใจในความคาดหวังที่ต้องการในทิศทางเดียวกันทำให้ครูมีแรงจูงใจที่ดีในการปรับปรุงศาสตร์ในการสอน และพยายามทำความเข้าใจความต้องการที่แตกต่างของนักเรียนเพื่อทำการวางแผนการศึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของครูในห้องเรียน

5.5 การให้คำปรึกษาของครูกับการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน

จากการศึกษาของเทียร์นีย์ (Tierney, 2014) ที่ศึกษาพบว่าการจัดตารางให้คำปรึกษานักเรียนทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อชุมชนในโรงเรียน การที่ครูมีความยินดีและพร้อมที่จะให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกได้ถึงความอบอุ่นใจ และกล้าที่จะเปิดเผยปัญหา ทำให้ครูเข้าใจความต้องการของนักเรียนอย่างแท้จริง และสามารถแนะนำแนวทางในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียนได้ เมื่อนักเรียนเกิดความไว้วางใจก็จะเริ่มปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

5.6 การให้คำปรึกษาของครูกับวิธีการสอนของครู

จากการศึกษาของเทียร์นีย์ (Tierney, 2014) ที่ศึกษาพบว่าการพบปะนักเรียนทำให้ครูมองเห็นปัญหาของนักเรียนรายบุคคล นำมาซึ่งวิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน การให้คำปรึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ครูและนักเรียนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ครูสามารถมองเห็นปัญหาของนักเรียนทั้งในด้านการเรียนและการใช้ชีวิต ดังนั้นครูจะมีการพัฒนาวิธีการสอนเพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้สามารถประสบความสำเร็จทั้งด้านการเรียนและการใช้ชีวิตได้

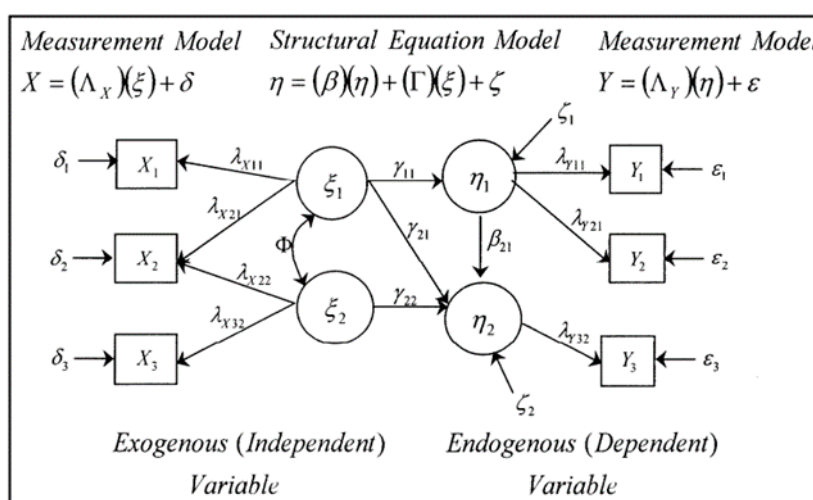
5.7 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนกับวิธีการสอนของครู

จากการศึกษาของอาร์รอน (Aron, 2006) ที่ศึกษาพบว่า การเปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่นักเรียน ทำให้เกิดวิธีการสอนที่หลากหลาย เพราะครูจะได้มีโอกาสในการแสวงหาความรู้จากชุมชนที่เข้ามา ทำให้ได้เทคนิคและทักษะการสอน ตลอดจนการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบใหม่ที่สามารถจูงใจนักเรียนให้สนใจการเรียนได้มากขึ้น

6. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกประเทศไทย (SEM)

6.1 องค์ประกอบของแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง

แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญดังต่อไปนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างของแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง

ที่มา: นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542)

จากภาพประกอบที่ 2 แสดงตัวอย่างของแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างที่มีองค์ประกอบเต็มรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรภายนอก (Exogenous variables) และตัวแปรภายใน (Endogenous variable) ทั้งตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายในจะประกอบด้วยตัวแปรแฝง (Latent variable) และตัวแปรสังเกตได้ (Observed variable) โดยตัวแปรแฝงจะไม่สามารถวัดค่าได้ในตัวเอง แต่จะวัดค่าได้จากตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรแฝงนั้น ๆ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

ในแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างเต็มรูปแบบจะประกอบด้วยแบบจำลองย่อยที่สำคัญ 2 แบบจำลองได้แก่ แบบจำลองการวัด (Measurement model) และแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural model) แบบจำลองการวัด คือแบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้หรือตัวแปรวัดค่าได้ แบบจำลองการวัดจะมีทั้งแบบจำลองการวัดสำหรับตัวแปรภายนอก (Exogenous measurement model) และแบบจำลองการวัดสำหรับตัวแปรภายใน (Endogenous measurement model) สำหรับแบบจำลองสมการโครงสร้าง คือแบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายใน จากภาพประกอบที่ 2 สามารถเขียนความสัมพันธ์ของแบบจำลองในรูปของสมการเมทริกซ์ได้ดังต่อไปนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

$$X = \Lambda_x \xi + \delta$$

$$\begin{bmatrix} X_1 \\ X_2 \\ X_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \lambda_{x11} & 0 \\ \lambda_{x21} & \lambda_{x22} \\ 0 & \lambda_{x32} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \xi_1 \\ \xi_2 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \delta_1 \\ \delta_2 \\ \delta_3 \end{bmatrix}$$

$$X_1 = \lambda_{x11}\xi_1 + \delta_1$$

$$X_2 = \lambda_{x21}\xi_1 + \lambda_{x22}\xi_2 + \delta_2$$

$$X_3 = \lambda_{x32}\xi_2 + \delta_3$$

ภาพประกอบ 3 แบบจำลองการวัดสำหรับตัวแปรภายนอก

ที่มา: นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542)

$$Y = \Lambda_Y \eta + \varepsilon$$

$$\begin{bmatrix} Y_1 \\ Y_2 \\ Y_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \lambda_{Y11} & 0 \\ \lambda_{Y21} & 0 \\ 0 & \lambda_{Y32} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \eta_1 \\ \eta_2 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \varepsilon_1 \\ \varepsilon_2 \\ \varepsilon_3 \end{bmatrix}$$

$$Y_1 = \lambda_{Y11}\eta_1 + \varepsilon_1$$

$$Y_2 = \lambda_{Y21}\eta_1 + \varepsilon_2$$

$$Y_3 = \lambda_{Y32}\eta_2 + \varepsilon_3$$

ภาพประกอบ 4 แบบจำลองการวัดสำหรับตัวแปรภายใน

ที่มา: นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542)

$$\eta = \beta\eta + \Gamma\xi + \zeta$$

$$\begin{bmatrix} \eta_1 \\ \eta_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ \beta_{21} & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \eta_1 \\ \eta_2 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \gamma_{11} & 0 \\ \gamma_{21} & \gamma_{22} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \xi_1 \\ \xi_2 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \zeta_1 \\ \zeta_2 \end{bmatrix}$$

$$\eta_1 = \gamma_{11}\xi_1 + \zeta_1$$

$$\eta_2 = \beta_{21}\eta_1 + \gamma_{21}\xi_1 + \gamma_{22}\xi_2 + \zeta_2$$

ภาพประกอบ 5 แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ที่มา: นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542)

โดยที่

$X = E_k s$ = เวกเตอร์ตัวแปรภายนอกสังเกตได้ X ขนาด $NX \times 1$

$Y = W_i$ = เวกเตอร์ตัวแปรภายในสังเกตได้ Y ขนาด $NY \times 1$

$\xi = X_i$ = เวกเตอร์ตัวแปรภายนอกแฝง K ขนาด $NK \times 1$

$\eta = \text{Eta}$ = เวกเตอร์ตัวแปรภายในแฝง E ขนาด $NE \times 1$

$\delta = \text{Delta}$ = เวกเตอร์ความคลาดเคลื่อน d ในการวัดตัวแปร X ขนาด $NX \times 1$

ϵ = Epsilon = เวกเตอร์ความคลาดเคลื่อน e ในการวัดตัวแปร Y ขนาด $NY \times 1$

ζ = Zeta = เวกเตอร์ความคลาดเคลื่อน z ของตัวแปร η ขนาด $NE \times 1$

ΛX = Lambda-X = LX = เมทริกซ์สัมประสิทธิ์ การถดถอยของ X บน ξ ขนาด $NX \times NK$

ΛY = Lambda-Y = LY = เมทริกซ์สัมประสิทธิ์ การถดถอยของ Y บน η ขนาด $NY \times NE$

Γ = Gamma = GA = เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจาก ξ ไป η ขนาด $NE \times NK$

β = Beta = BE = เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่าง η ขนาด $NE \times NE$

Φ = Phi = PH = เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรภายนอกแฝง ξ ขนาด $NK \times NK$

Ψ = Psi = PS = เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อน ζ ขนาด $NE \times NE$

$\Theta\delta$ = Theta-delta = TD = เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อน δ ขนาด $NX \times NX$

$\Theta\epsilon$ = Theta-epsilon = TE = เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อน ϵ ขนาด $NY \times NY$

6.2 ประเภทของแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง

จอร์สค็อก และซอร์บอม (Jöreskog & Sörbom, 1989) ได้แบ่งแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างออกเป็นแบบจำลองย่อยได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

6.2.1 โมเดลย่อย โมเดลการวัดและโมเดลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Measurement model and Confirmatory factor analysis model)

แบบจำลองกลุ่มนี้ประกอบด้วยตัวแปรภายนอกแฝง และตัวแปรภายนอกสังเกตได้ แต่ไม่มีตัวแปรภายใน เขียนในรูปสมการได้ดังต่อไปนี้

$$X = \Lambda X \xi + \delta$$

หรือเขียนในรูปเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$[X] = [LX] [K] + [d]$$

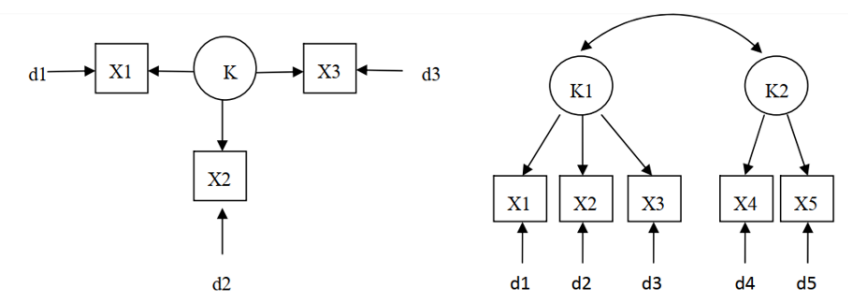
จากลักษณะสมการในโมเดล จะเห็นได้ว่าโมเดลย่อยกลุ่มนี้ไม่มีตัวแปรภายในทั้งตัวแปรภายในแฝง และตัวแปรภายในสังเกตได้ ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล เมทริกซ์พารามิเตอร์

LY,PS,TE,GA,BE จึงมีค่าเป็นศูนย์ทั้งหมด การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดลกำหนดรูปแบบ และสถานะของเมทริกซ์ LX,TD และ PH เท่านั้นแบบจำลองกลุ่มนี้แบ่งออกได้เป็น 3 แบบ ได้แก่ (1) Congeneric measurement models (2) Confirmatory factor analysis models และ (3) Multitrait-multimethod models

6.2.1.1 โมเดลการวัดคอนเจนเนอริก (Congeneric measurement models)

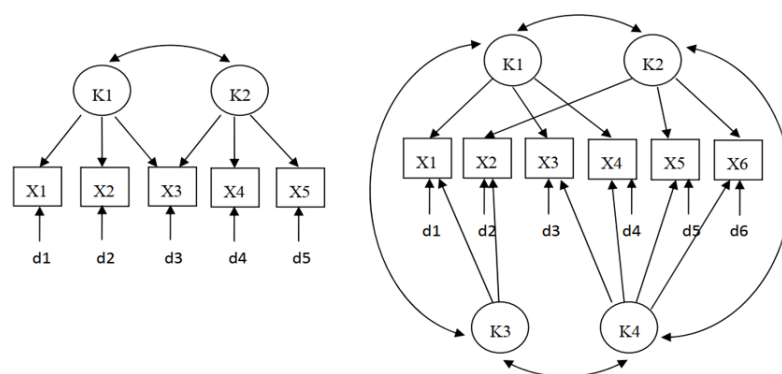
ตามหลักการวัดผลการศึกษาเมื่อมีตัวแปรสังเกตได้ $X_1 X_2 X_3$ มีค่าคะแนนจริง เป็น $T_1 T_2 T_3$ ตามลำดับ จะแบ่งลักษณะของตัวแปรสังเกตได้เป็น 3 แบบ ตามคุณสมบัติของ คะแนนจริง (True score) กล่าวคือ ถ้าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจริงแต่ละคู่เป็นค่าสหสัมพันธ์ สมบูรณ์ คือ มีค่าเท่ากับ 1.00 เรียกว่า ตัวแปรคอนเจนเนอริก คือ ตัวแปรที่มีคะแนนจริงร่วมกัน ถ้า ความแปรปรวนของคะแนนจริงทุกตัวเท่ากันและความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเท่ากัน ด้วยเรียกว่าเป็น ตัวแปรคู่ขนาน (Parallel measures) และถ้าค่าความแปรปรวนของคะแนนจริง ทุกตัวเท่ากัน แต่ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนไม่เท่ากัน เรียกว่าเป็น ตัวแปรเทียบเท่า ทาว (Tau equivalent measures) จากนิยามของตัวแปรคอนเจนเนอริกข้างต้น นำมาเขียนเป็น โมเดลการวิจัยจะได้ลักษณะเป็นโมเดลลิสเรลที่เป็นโมเดลย่อยดังภาพประกอบ 6 (ก) และ (ข) ตามภาพ (ก) เป็นโมเดลลิสเรลการวัดองค์ประกอบเดียวคอนเจนเนอริก (One factor congeneric measurement model)

6.2.1.2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis models) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ยืนยันความตรง เชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อให้ในการวิจัย ในภาพประกอบ 6 (ค) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน คือการตรวจสอบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์สอดคล้องกับ โมเดลการวิจัย วิธีการวิเคราะห์นี้เป็นประโยชน์มากในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity)

(ก) โมเดลการวัดองค์ประกอบเดียวคอนเจนเนอริก

(ข) โมเดลการวัดพหุองค์ประกอบคอนเจนเนอริก

(ค) โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

(ง) โมเดลหลักลักษณะหลายวิธี

ภาพประกอบ 6 โมเดลย่อย I ในโปรแกรม LISREL

ที่มา: นางลักษณ วิรัชชัย (2542)

6.2.1.3 โมเดลหลักลักษณะหลายวิธี (Multitrait-multimethod models) โมเดลหลักลักษณะหลายวิธีเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างเพราะเป็นโมเดลที่ใช้ในวิธีการหาความตรงด้วยวิธีหลักลักษณะหลายวิธีซึ่ง แคมป์เบล และฟริกซ์ (Campbell & Fiske, 1959) ปรับปรุงวิธีการรวมกลุ่ม-การจำแนกกลุ่ม (Convergence and discriminability) วิธีการนี้กำหนดตัวแปรแฝง หรือองค์ประกอบที่ต้องการวัดหลายตัว และวิธีการวัดหลายวิธีตามภาพประกอบที่ 3 (ง) มีองค์ประกอบ K1,K2 และวิธีการวัด K3,K4 หลักการตรวจสอบความตรงพิจารณาจาก เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง ซึ่งในโปรแกรม LISREL พิจารณาจากเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม PH และเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

6.2.2 โมเดลย่อย II โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ (Causal structural models) แบบจำลองกลุ่มนี้ประกอบด้วยแบบจำลองความสัมพันธ์ทั้งแบบที่มีและไม่มี

คลาดเคลื่อนในการวัดแบบจำลองที่ไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัดจะประกอบขึ้นด้วยตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด โดยไม่มีตัวแปรแฝง เขียนรูปสมการได้ดังต่อไปนี้

$$Y = \beta Y + \Gamma X + \zeta$$

หรือเขียนในรูปเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$[Y] = [BE][Y] + [GA][X] + [z]$$

จากลักษณะสมการโมเดลจะเห็นได้ว่าโมเดลกลุ่มนี้ไม่มีตัวแปรแฝงทั้งที่เป็น ตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล เมทริกซ์พารามิเตอร์ LY LX TD และ TE จึงมีค่าเป็นศูนย์ทั้งหมดการกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดลกำหนดรูปแบบและสถานะของเมทริกซ์ GA BE PH และ PH เท่านั้น โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ที่มีคลาดเคลื่อนในการวัดจะมีตัวแปรครบทุกประเภทได้ตามโมเดลใหญ่ในโปรแกรมลิสเรล เมื่อเขียนในรูปสมการจะประกอบด้วยสมการการวัดสองสมการ และสมการโมเดลโครงสร้างหนึ่งสมการดังนี้

$$[X] = [LX][K] + [d]$$

$$[Y] = [LY][E] + [e]$$

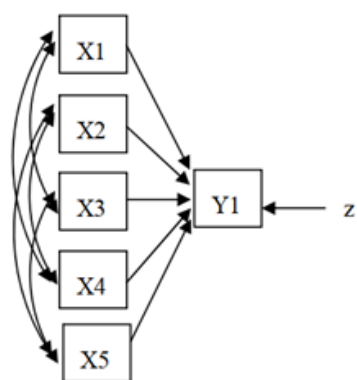
$$[E] = [BE][E] + [GA][K] + [z]$$

6.2.2.1 โมเดลการถดถอยและโมเดลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Regression models and ANOVA models) โมเดลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นกรณีหนึ่งของโมเดลการถดถอย นักวิจัยแปลง (Transform) ตัวแปรต้นในการวิเคราะห์การถดถอยให้เป็นตัวแปรดัมมี่ (Dummy variables) แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอย จะได้ผลการวิเคราะห์เหมือนกับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทุกประการ โมเดลการวิเคราะห์ความแปรปรวนและโมเดลการถดถอย เมื่อเขียนในรูปโมเดลลิสเรลจึงมีลักษณะโมเดลแบบเดียวกัน จึงเสนอแต่โมเดลการถดถอย ลักษณะของโมเดลการถดถอยยังแบ่งได้ตามจำนวนตัวแปรตาม ถ้ามีตัวแปรตามตัวเดียวเป็นโมเดลการถดถอยพหุคูณ ถ้ามีตัวแปรตามหลายตัวแปรเป็นโมเดลการถดถอยพหุคูณหรือตัวแปรพหุคูณ (Multivariate multiple regression models) ตามลักษณะโมเดลย่อยในภาพประกอบ 3 (ก) คือโมเดลการถดถอยพหุคูณ มีตัวแปรตัวเดียวได้รับอิทธิพลจากตัวแปรต้น 4 ตัวแปร โมเดลย่อย (ง) คือ โมเดลการถดถอยพหุคูณสำหรับตัวแปรพหุคูณมีตัวแปร 2 ตัว แต่ละตัวได้รับอิทธิพลจาก ตัวแปรต้น 2 ตัวแปรโมเดลย่อยทั้งสอง โมเดลนี้ไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรต้น ส่วนโมเดลย่อย (ข) (ค) และ (จ) เป็นโมเดลการถดถอยที่มีความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรกล่าวคือ โมเดล (ข) และ (ค) เป็นโมเดลการถดถอยพหุคูณมีตัวแปร

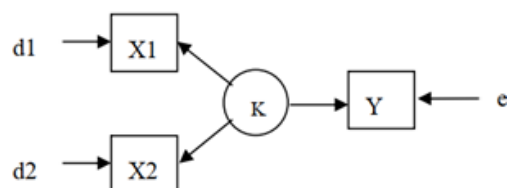
ตามตัวเดียว โมเดลแรกมีความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรต้นและโมเดลหลังมีความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรต้นและตัวแปรตามส่วนโมเดลย่อย (จ) เป็นโมเดลการถดถอยพหุคูณ

6.2.2.2 โมเดลสำหรับการวิเคราะห์อิทธิพล (Path analysis) การวิเคราะห์อิทธิพลด้วยโปรแกรมลิสเรลนั้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า โมเดลมีตัวแปรแฝงหรือตัวแปรสังเกตได้วิเคราะห์ได้ทั้งความสัมพันธ์ทางเดียวและความสัมพันธ์ย้อนกลับโมเดลยังอยู่ในภาพประกอบ 4 (ฉ) แสดงโมเดลลิสเรลสำหรับอิทธิพลแบบไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด และเป็นโมเดลความสัมพันธ์ทางเดียว ตัวแปรในโมเดลเป็นตัวแปรที่สังเกตได้ไม่มีตัวแปรแฝงการกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดลจึงกำหนดรูปแบบและสถานะของเมทริกซ์พารามิเตอร์ GA BE PH PS เท่านั้น ส่วนเมทริกซ์ LX LY TE และ TD จะเป็นศูนย์ทั้งหมดในกรณีที่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด ตัวแปรในโมเดลมีทั้งตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ลักษณะของโมเดลตรงกับโมเดลใหญ่ในโปรแกรมลิสเรล

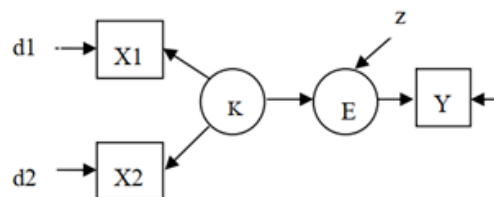
6.2.2.3 โมเดลมิมิค (Multiple indicators and Multiple causes models or MIMIC models) โมเดลมิมิค หมายถึง โมเดลลิสเรลที่มีตัวแปรแฝงเพียงตัวแปรเดียว โดยที่ตัวแปรแฝงนั้นได้รับอิทธิพลจากตัวแปรภายนอกสังเกตได้หลายตัวแปร และส่งอิทธิพลไปยังตัวแปรภายในสังเกตได้หลายตัวแปร หรืออธิบายได้ว่า โมเดลมิมิค คือ เป็นโมเดลลิสของคุณลักษณะแฝงที่มีหลายสาเหตุและวัดได้จากตัวบ่งชี้หลายตัวดังแสดงภาพประกอบ 7 (ช) ในที่นี้มีตัวบ่งชี้ 3 ตัวแปร และมีตัวแปรสาเหตุ 3 ตัวแปรตามลักษณะโมเดลจะเห็นว่าการวัดตัวแปรภายนอกสังเกตได้ต้องมีข้อตกลงข้างต้นว่าไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัดและในการวิเคราะห์ข้อมูลจะกำหนดข้อมูลจำเพาะ เฉพาะรูปแบบและสถานะของเมทริกซ์ PH BE GA PS LY และ TE เท่านั้น ส่วนเมทริกซ์ TD และ LX มีค่าเป็นศูนย์ทั้งหมด โมเดลมิมิคนี้เป็นประโยชน์มากในการตรวจสอบความเป็นเอกมิติ (Unidimensionality) ในการวิจัยสาขาในการวัดผลการศึกษา

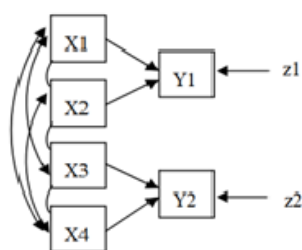
(ก) โมเดลการถดถอยพหุคูณ

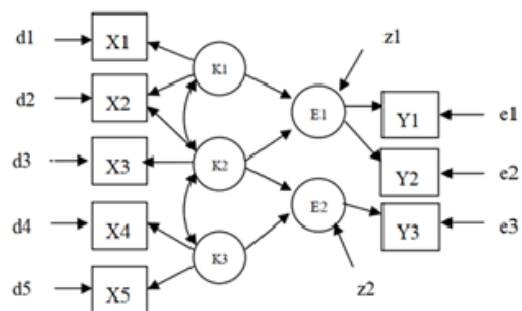
(ข) โมเดลการถดถอย

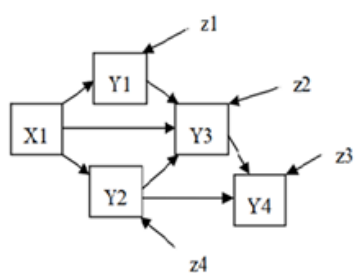
(ค) โมเดลการถดถอย

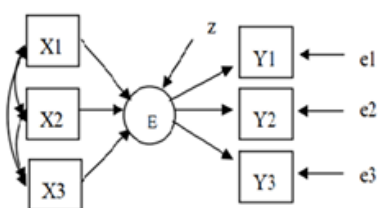
(ง) โมเดลการถดถอยพหุคูณตัวแปรพหุนาม

(จ) โมเดลลิสเรล

(ฉ) โมเดลการวิเคราะห์อิทธิพล

(ช) โมเดลมีมิก

ภาพประกอบ 7 โมเดลย่อย II ในโปรแกรมลิสเรล

ที่มา: นางลักษณ์ วิรัชชัย (2542)

6.2.3 โมเดลย่อย III โมเดลไม่มีตัวแปรภายนอกสังเกตได้ (Non-observable exogenous variable models) แบบจำลองกลุ่มนี้ประกอบด้วยตัวแปรภายนอกแฝงตัวแปรภายในแฝงและตัวแปรภายในสังเกตได้ เป็นองค์ประกอบ หรือในบางกรณีอาจไม่มีตัวแปรภายนอกแฝงก็ได้ เขียนสมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดังนี้

$$Y = \Lambda Y \eta + \varepsilon$$

$$\eta = \beta \eta + \Gamma \xi + \zeta$$

หรือเขียนในรูปเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$[Y] = [LY][E] + [e]$$

$$[E] = [BE][E] + [GA][K] + [z]$$

จากโมเดลสมการข้างต้น จะเห็นได้ว่าสมการเมทริกซ์ LX และ TD เป็นศูนย์การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดลและกำหนดรูปแบบและสถานะของเมทริกซ์ LY BE PS TE GA และ PH เท่านั้นในกรณีที่โมเดลย่อยไม่มีตัวแปรภายนอกแฝงด้วยแล้ว เมทริกซ์ GA และ PH จะมีค่าเป็นศูนย์ด้วยและนักวิจัยเพียงแต่ประมาณค่าพารามิเตอร์จากสี่เมทริกซ์ คือ LY BE PS และ TE เป็นต้น แบบจำลองกลุ่มนี้แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ (1) Second order factor analysis (2) Two-wave models และ (3) Simplex model

6.2.3.1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบในอันดับที่สอง (Second order factor analysis) ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์โดยทั่วไปเมื่อนักวิจัยต้องการศึกษาตัวแปรแฝงจากชุดของตัวแปรสังเกตได้นักวิจัยนิยมใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ หรือการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเท่านั้น การวิเคราะห์องค์ประกอบยังมีอีกวิธีหนึ่ง คือการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สอง

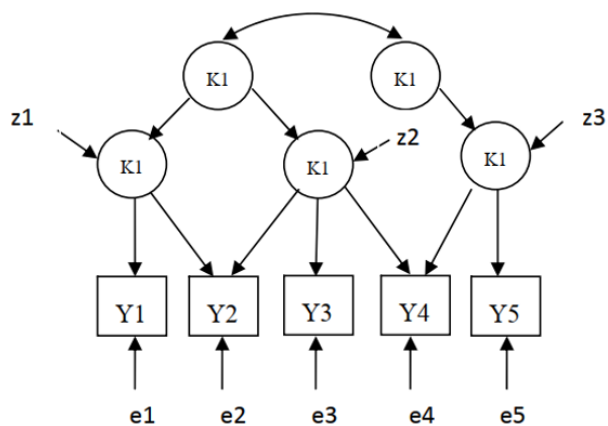
โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สอง แสดงไว้ในภาพประกอบที่ 5 (ก) ตามภาพจะเห็นว่าองค์ประกอบอันดับที่สอง (K1 และ K2) แสดงออกหรือมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบอันดับแรก (E1 E2 และ E3) ซึ่งมีอิทธิพลต่อตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 ตัว ตามโมเดลนักวิจัยต้องกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดลโดยกำหนดรูปแบบและสถานะของเมทริกซ์พารามิเตอร์ รวม 6 เมทริกซ์ คือ LY BE PS TE GA และ PH

6.2.3.2 โมเดลสองคลื่น (Two-wave models) ลักษณะเด่นของโปรแกรมลิสเรลที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลระยะยาว (Longitudinal data) หรือข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) ซึ่งมีการใช้วิจัยวัดตัวแปรเดียวกันจากหน่วยตัวอย่างเดิมซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง การวิเคราะห์ข้อมูลระยะยาวก็คือ การประเมินความเปลี่ยนแปลงหรือความ

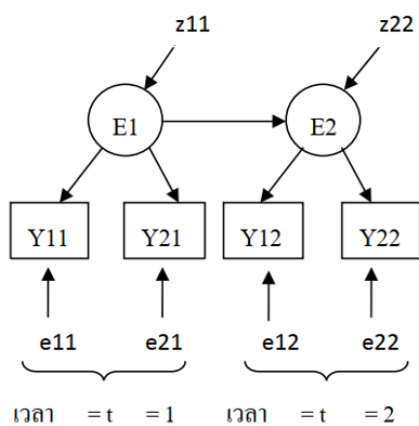
เจริญเติบโตของคุณลักษณะที่นักวิจัยศึกษา และการวิเคราะห์ว่าความเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากตัวแปรสาเหตุอะไร ถ้ามีการเก็บข้อมูลระยะยาวโดยมีการเก็บข้อมูลสองครั้ง ลักษณะโมเดลการวิจัยจะมีลักษณะเป็นโมเดลสองคลื่น ดังแสดงไว้ในภาพประกอบ 5 (ข)

6.2.3.3 โมเดลซิมเพล็กซ์ (Simplex models) โมเดลซิมเพล็กซ์มีรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลดังแสดงไว้ในภาพประกอบ 5 (ค) โปรแกรมลิสเรลสามารถวิเคราะห์ได้ทั้งโมเดลซิมเพล็กซ์สมบูรณ์ (Perfect simplex models) ซึ่งไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด

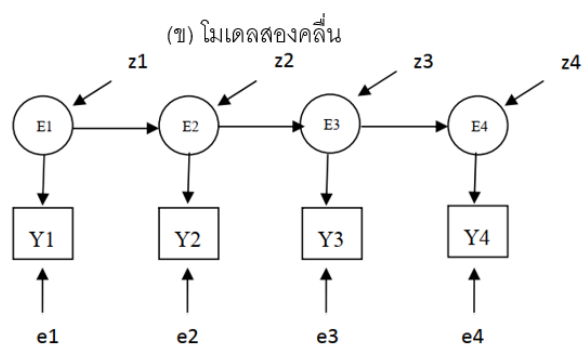

(ก) โมเดลการวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบอันดับที่สอง

เวลา = t = 1 เวลา = t = 2

(ค) โมเดลซิมเพิลิกส์

ภาพประกอบ 8 โมเดลย่อย III ในโปรแกรมลิสเรล

ที่มา: นางลักษณ วิรัชชัย (2542)

นอกจากนี้ คลายน์ (Kline, 1998) ได้จัดประเภทของ SEM ออกเป็นหมวดหมู่กว้าง ๆ ได้แก่ Path analysis Confirmatory factor analysis และ Hybrid model แต่รูปแบบและองค์ประกอบของแบบจำลองแต่ละประเภทพบว่ามีลักษณะที่เหมือนกันกับของ จอเรสค็อก และ ซอร์บอม (Jöreskog & Sörbom, 1989)

6.3 วิธีการเขียนคำสั่งในโปรแกรมลิสเรล

โปรแกรมลิสเรลตั้งแต่ เวอร์ชันที่ 8 จึงสามารถเขียนคำสั่งได้ 2 แบบ คือ ภาษาลิสเรล และภาษาซิมพลิส ถ้านักวิจัยสั่งด้วยภาษาลิสเรล จะได้ผลการวิเคราะห์ในรูปแบบภาษาลิสเรล คือได้ค่าพารามิเตอร์และค่าสถิติในรูปเมทริกซ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ในเอกสารนี้จะนำเสนอเฉพาะการเขียนคำสั่งด้วยภาษาลิสเรล โดยในหนังสือ “โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย ” พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2542 แต่งโดย ศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แนะนำการเขียนคำสั่งด้วยภาษาลิสเรลไว้ดังนี้

การเขียนคำสั่งในโปรแกรมลิสเรลด้วยภาษาลิสเรล

ลักษณะของคำสั่งแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ

1. คำสั่งเกี่ยวกับชื่อเรื่อง (Title)
2. ข้อมูล (Data)
3. การสร้างโมเดล (Model construction)
4. ผลการวิเคราะห์ (Output)
5. การสร้างภาพแสดงเส้นทางอิทธิพล (Path diagram)

นักวิจัยอาจจะใส่ชื่องานการวิเคราะห์ หรือชื่อปัญหาวิจัยไว้ในส่วนที่เป็นชื่อเรื่องได้โดยไม่จำกัดความยาว มีข้อกำหนดเพียงแต่ว่าข้อความที่จะใส่ในบรรทัดแรกต้องไม่เริ่มต้นด้วยตัวอักษร DA และคอลัมน์สุดท้ายของแต่ละบรรทัดต้องเว้นว่าง ข้อความส่วนนี้จะถูกพิมพ์ออกในตอนต้นของการวิเคราะห์แต่ละส่วน

2) ข้อมูล (Data)

คำสั่งในส่วน of ข้อมูลเป็นการกำหนดรายละเอียดของข้อมูลและลักษณะของเมทริกซ์ที่จะใช้โปรแกรมลิสเรลวิเคราะห์รูปแบบของคำสั่งในส่วนนี้เริ่มต้นด้วยคำว่า DA ต่อด้วยสัญลักษณ์ บอกลักษณะของข้อมูล สามารถเขียนได้หลายลักษณะ รูปแบบทั้งหมดของคำสั่ง

เกี่ยวกับข้อมูลดังต่อไปนี้ (คำสั่งส่วนที่อยู่ในเครื่องหมาย < > นั้น นักวิจัยเลือกใช้เพียงตัวเดียว ส่วนที่เป็นตัวพิมพ์เล็ก คือ ส่วนที่นักวิจัยต้องเติมรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูล)

DA NG = n NI = k NO = N MA = < MM, AM, CM, KM, OM, PM > LA

<fixed format or *>

<labels>

<CM, KM, MM, OM, PM, RA>

<fixed format or *>

<data matrix or records>

<ME, SD>

<fixed format or *>

<data>

SE

โดยที่

NG = จำนวนกลุ่ม (default = 1)

NI = จำนวนตัวแปรสังเกตได้นับรวมทั้งตัวแปรภายนอกและภายใน

NO = จำนวนหน่วยตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (default = 0 เมื่อเป็น

คะแนนดิบ)

MA = ประเภทของเมทริกซ์ที่จะใช้โปรแกรมลิสเรลวิเคราะห์ (default = CM) มี 6

แบบ

MM = เมทริกซ์โมเมนต์รอบจุดศูนย์

AM = เมทริกซ์โมเมนต์แต่งเติม (Augmented moment matrix)

CM = เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม

KM = เมทริกซ์สหสัมพันธ์

OM = เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของคะแนนเหมาะสมที่สุด (Optimal scores)

PM = เมทริกซ์สหสัมพันธ์โพลิคอลลิค

RA = ข้อมูลที่เป็นคะแนนดิบ

LA = ชื่อตัวแปรสังเกตได้ชื่อของตัวแปรไม่มีการเว้นวรรค ถ้าจะมีการเว้นวรรค ต้องใส่ในเครื่องหมายคำพูดเดียว และชื่อตัวแปรควรมีความยาวไม่เกิน 8 ตัวอักษรถ้านักวิจัยไม่ได้ชื่อตัวแปรโปรแกรมลิสเรลจะกำหนดค่าให้เป็น Y1, Y2, ...

CM, KM, MM, OM, PM (เลือกเพียงตัวเดียว) คือ ประเภทของเมทริกซ์ที่เป็นข้อมูลที่จะวิเคราะห์ ผู้อ่านควรแยกความแตกต่างระหว่างเมทริกซ์ข้อมูลและเมทริกซ์ที่จะให้โปรแกรมลิสเรลวิเคราะห์

ME = ค่าเฉลี่ยของตัวแปร

SD = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

* = ส่วนที่ละไว้โดยไม่ต้องกำหนด (default)

ในกรณีที่นักวิจัยเตรียมเมทริกซ์สหสัมพันธ์ไว้เรียงตามตัวแปรแบบหนึ่ง แต่ในการวิเคราะห์ต้องการสลับที่ตัวแปรนักวิจัยไม่จำเป็นต้องพิมพ์เมทริกซ์ใหม่ เพียงแต่ใช้คำสั่งให้โปรแกรมลิสเรลจัดลำดับตัวแปรใหม่ โดยใช้คำสั่ง SE ถ้าตัวแปรที่ต้องการจัดลำดับมีจำนวนน้อยกว่าตัวแปรในเมทริกซ์ นักวิจัยต้องใส่เครื่องหมาย / ตามหลังด้วย เช่น ในเมทริกซ์สหสัมพันธ์มีตัวแปรภายนอกสังเกตได้ 3 ตัว ตัวแปรภายในสังเกตได้ 5 ตัว เรียงลำดับจาก X1 X2 X3 Y1 Y2 Y3 Y4 Y5 โปรแกรมลิสเรลจะรับเมทริกซ์เรียงจากตัวแปรภายในสังเกตได้ไปหาตัวแปรสังเกตภายนอกสังเกตได้จึงต้องเรียงลำดับตัวแปรทั้ง 8 ตัวใหม่ ดังนี้

SE

4 5 6 7 8 1 2 3

ถ้าต้องการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะตัวแปร Y1, Y2, X2, X3 ใช้คำสั่ง

SE

4 5 2 3 /

3) การสร้างโมเดล (Model construction)

คำสั่งในส่วนนี้เป็นการกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล และใส่เข้าคอมพิวเตอร์ โดยบอกรูปแบบของเมทริกซ์ (Matrix form = mf) และสถานะของเมทริกซ์ (Matrix mode = mm) ของเมทริกซ์ทั้งแปดพารามิเตอร์ที่ได้กำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดลไว้ ดังที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้นจากนั้นเป็นการกำหนดสถานะของพารามิเตอร์แต่ละตัวที่นักวิจัยต้องการเปลี่ยนแปลงจากที่ได้กำหนดไว้ในเมทริกซ์รวมทั้งหมดรูปแบบของคำสั่งมีดังนี้

MO NY = p NX = q NE = m NK = n

LX = <mf,mm> LY = <mf,mm> GA = <mf,mm> BE = <mf,mm> PH = <mf,mm> C

PS = <mf,mm> TD = <mf,mm> TE = <mf,mm>

LE

<fixed format or *>

<labels>

LK

<fixed format or *>

<labels>

<FI, FR> LX(i,j) LY(i,j) GA(i,j) BE(i,j) PH(i,j) PS(i,j) TD(i,j) TE(i,j)

<VA, ST> value LX(i,j) LY(i,j) GA(i,j) BE(i,j) PH(i,j) PS(i,j) TD(i,j) TE(i,j)

PATH DIAGRAM

โดยที่

NY = จำนวนตัวแปรภายในสังเกตได้ (Y) (default = 0)

NX = จำนวนตัวแปรภายนอกสังเกตได้ (X) (default = 0)

NE = จำนวนตัวแปรภายในแฝง (E) (default = 0)

NK = จำนวนตัวแปรภายนอกแฝง (K) (default = 0)

LX, LY, GA, BE, PH, PS, TD, TE คือ เมตริกซ์พารามิเตอร์ทั้ง 8 เมตริกซ์

LE = ชื่อตัวแปรภายในแฝง (E)

LK = ชื่อตัวแปรภายนอกแฝง (K)

FI = กำหนดสถานะให้เป็นพารามิเตอร์กำหนด

FR = กำหนดสถานะให้เป็นพารามิเตอร์อิสระ

VA = กำหนดสถานะให้เป็นพารามิเตอร์เมตริกซ์

ST = การกำหนดค่าตั้งต้น (Starting values) ของพารามิเตอร์ในเมตริกซ์

PATH / DIAGRAM = คำสั่งให้สร้างภาพโมเดลแสดงอิทธิพลเป็นคำสั่งยกเว้นต้อง

เขียนเต็มคำและมีใช้โปรแกรมลิสเรล 8

4) ผลการวิเคราะห์ (Output)

คำสั่งในส่วนนี้เป็นการกำหนดลักษณะของผลการวิเคราะห์ที่นักวิจัยต้องการ คำสั่งแยกออกเป็น 4 กลุ่ม วิธีการเขียนคำสั่งต้องนำคำสั่งในแต่ละกลุ่มมาเขียนรวมกัน โดยเขียนตามหลังคำว่า OU รายละเอียดของคำสั่งทั้ง 4 กลุ่ม ดังนี้

(1) คำสั่งกำหนดวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์

OU ME = <IV, TS, UL, GL, ML, WL, DW>

ME = วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ (default = ML) ซึ่งทำได้ 7 แบบ คือ

IV = วิธีตัวแปรอินสทรูเมนต์ (IV)

TS = วิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นตอน (TSLS)

UL = วิธีกำลังสองน้อยที่สุดไม่ถ่วงน้ำหนัก (ULS)

GL = วิธีกำลังสองน้อยที่สุดวางในทั่วไป (GLS)

ML = วิธีไลต์ลิสต์สูงสุด (ML)

WL = วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (MLS)

DW = วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักแนวทแยง (DWLS)

(2) คำสั่งกำหนดให้พิมพ์แสดงผลการวิเคราะห์

OU SE TV PC RS EF MR MI FS SS SC AL <TO, WP> ND = d

SE = แสดงค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

TV = แสดงค่าสถิติที

PC = แสดงเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์

RS = แสดงผลการวิเคราะห์ความคลาดเคลื่อน ได้แก่ ความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน, คิว-พล็อต, เมทริกซ์สหสัมพันธ์

EF = แสดงอิทธิพลรวม (total effects) และอิทธิพลทางอ้อม (indirect effects)

MR = ผลการวิเคราะห์เบ็ดเตล็ด

MI = แสดงดัชนีดีดแปรโมเดล

FS = แสดงสมประสิทธิการถดถอยและคะแนนองค์ประกอบ

SS = แสดงผลการวิเคราะห์ในรูปคะแนนมาตรฐานเฉพาะตัวแปรแฝง

SC = แสดงผลการวิเคราะห์ในรูปคะแนนมาตรฐานทุกตัวแปร

AL = ให้พิมพ์ผลการวิเคราะห์ทั้งหมด

TO = ให้พิมพ์บรรทัดละ 8 คอลัมน์ เป็น default

WP = ให้พิมพ์บรรทัดละ 132 คอลัมน์

ND = แสดงผลการวิเคราะห์ มีตำแหน่งทศนิยม 0-8 ตำแหน่ง (default = 2)

(3) คำสั่งกำหนดให้โปรแกรมลิสเรลบนที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นพารามิเตอร์ทั้ง 8 เมทริกซ์ลงในไฟล์

OU LY = <filename> LX = <filename>--- TE = <filename>

(4) คำสั่งกำหนดให้โปรแกรมใช้เวลาในการวิเคราะห์ข้อมูล

OU TM = t IT = n AD = <m, OFF> EP = <epsilon>

TM = เวลาสูงสุดเป็นวินาทีในการวิเคราะห์ข้อมูล (default = 172,800 วินาที)

IT = จำนวนครั้งในการคำนวณทวนซ้ำ (Iteration) ค่า default คือ 3 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์อิสระ

AD = การตรวจสอบการยอมรับผลการวิเคราะห์ โปรแกรมลิสเรลจะคำนวณซ้ำเพียง 10 ครั้ง ถ้ากลไกตรวจสอบการยอมรับได้ พบว่าค่าประมาณพารามิเตอร์ยังไม่ลู่เข้าหากัน (Converge) ใน 10 ครั้ง โปรแกรมจะหยุดทำงานถ้าต้องการให้คำนวณทวนซ้ำมากกว่านั้นต้องใช้คำสั่ง

AD = OFF

EP = เกณฑ์ในการตรวจสอบการลู่เข้าหากัน (default = 0.000001)

การเขียนคำสั่งที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นเท่าเนื้อที่ในแต่ละบรรทัดไม่พอ จะต้องขึ้นบรรทัดใหม่จะต้องพิมพ์ตัวอักษร C ให้โปรแกรมลิสเรลรู้ว่ายังมีข้อความต่อเนื่อง การพิมพ์คำสั่งจะต้องใช้โปรแกรมที่ให้อักษรแอสกี (ASCII) โดยไม่มีการกดปุ่มแท็บ (TAB) ตัวอย่างการเขียนคำสั่ง แสดงดังด้านล่างนี้

PATH ANALYSIS FOR ACHIEVEMENT MODEL

DA NI = 11 NO = 364 MA = CM

LA

'Y1' 'Y2' 'Y3' 'Y4' 'Y5' 'Y6' 'X1' 'X2' 'X3' 'X4' 'X5'

KM

1.00

0.72 1.00

0.35 0.42 1.00

0.40 0.45 0.78 1.00

0.32 0.38 0.56 0.59 1.00

0.29 0.34 0.42 0.44 0.75 1.00

0.27 0.35 0.30 0.25 0.16 0.21 1.00

0.21 0.30 0.29 0.21 0.15 0.08 0.38 1.00

0.23 0.22 0.06 0.08 0.17 0.16 0.30 0.27 1.00

0.18 0.23 0.04 0.01 0.15 0.14 0.14 0.19 0.47 1.00

0.15 0.17 0.09 0.07 0.13 0.15 0.10 0.17 0.35 0.30 1.00

SD

3.65 3.30 1.45 1.68 2.45 2.37 2.59 2.38 2.75 2.69 2.98

MO NY = 6 NX = 5 NE = 3 NK = 2 C

LX = FU,FI LY = FU,FI BE = SD,FI GA = FU,FR PH = SY,FR PS = SY,FR C

TE = DI,FR TD = DI,FR

FR LY(2,1) LY(4,2) LY(6,3) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,2) LX(5,2)

ST 1 LY(1,1) LY(3,2) LY(5,3) LX(1,1) LX(3,2)

FR BE(2,1) BE(3,1) BE(3,2)

FI PS(2,1) PS(3,1) PS(3,2) GA(1,2)

ST O PS(2,1) PS(3,1) PS(3,2) GA(1,2)

LE

'SUPPORT' 'ASPIRATN' 'ACHIEVEM'

LK

'SES' 'EXPECTN'

OU SE TV EF SS MI RS FS

5) การสร้างภาพแสดงเส้นทางอิทธิพล (Path diagram) คำสั่งในส่วนนี้เป็นส่วนที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ในโปรแกรมลิสเรล 8 จัดว่าเป็นคำสั่งที่เกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล คำสั่งในส่วนนี้ทำให้โปรแกรมลิสเรลทำงานในลักษณะที่มีการโต้ตอบกับผู้ใช้โปรแกรมได้ด้วย นอกจากนี้ยังมีคุณสมบัติพิเศษอีก 3 ประการ ประการแรก โปรแกรมสามารถวาดแผนภาพแสดงอิทธิพลของโมเดลการวิจัยให้ผู้โปรแกรมพิมพ์ออกมาได้ ประการที่สอง ผู้ใช้โปรแกรมอาจตัดคำสั่งว่าด้วยการสร้างโมเดลออกทั้งหมดแล้วจึงสร้างโมเดลโดยการโต้ตอบกับเครื่องคอมพิวเตอร์ลากเส้นแสดงเส้นทางอิทธิพลโดยไม่ต้องพะวงกับลักษณะข้อมูลจำเพาะของเมทริกซ์พารามิเตอร์ ประการที่สาม ผู้ใช้โปรแกรมสามารถตรวจสอบความตรงของโมเดลที่ได้ทันที และใช้ประโยชน์จากดัชนีดีดแปรโมเดลปรับโมเดลให้ได้โมเดลที่ดีที่สุดในการโต้ตอบกับเครื่องได้เลยโดยไม่ต้องใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับโมเดลแต่ละโมเดลที่ปรับแก้วิธีการเขียนคำสั่งมีรูปแบบ ดังนี้

PATH DIAGRAM TV = <value> MI = <value>

คำสั่งนี้ต้องใช้ตัวอักษรเต็ม ไม่ใช่ตัวย่อ และต้องพิมพ์ลงในบรรทัดก่อนบรรทัดที่เริ่มต้นด้วยคำว่า OU หรือคำสั่งเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ ค่าระดับนัยสำคัญของค่าสถิติ t ที่เป็น default คือ 0.05 และค่าระดับนัยสำคัญของค่าดัชนีดีดแปรโมเดลที่เป็น default คือ 0.05 ถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นให้ระบุนำคำสั่งข้างต้น

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิขสิทธิ์ 8 ที่มีคำสั่ง PATH DIAGRAM และเครื่องคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว บนจอภาพจะมีภาพแสดงอิทธิพล (Path diagram) พร้อมทั้งค่าประมาณของพารามิเตอร์และเมื่อผู้ใช้กดปุ่มอักษรย่อต่าง ๆ จะได้ภาพแสดงอิทธิพลแตกต่างกัน รวม 7 ภาพ ดังนี้

T – ให้ภาพแสดงอิทธิพล พร้อมกับค่าสถิติ t (t-values)

E – ให้ภาพแสดงอิทธิพล พร้อมกับค่าประมาณพารามิเตอร์ (Parameter estimates)

B – ให้ภาพแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรในโมเดล (Basic model)

S – ให้ภาพแสดงอิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างและหน่วยตัวแปรแฝง

X – ให้ภาพแสดงอิทธิพลของโมเดลการวัดที่เป็นตัวแปรภายนอก

Y – ให้ภาพแสดงอิทธิพลของโมเดลการวัดที่เป็นตัวแปรภายใน

R – ให้ภาพแสดงอิทธิพลของโมเดลรวมทั้งความคลาดเคลื่อนที่สัมพันธ์กัน

ในขณะที่ดูภาพแสดงอิทธิพล ผู้ใช้อาจสั่งให้เครื่องทำงานต่อไปนี้ได้โดยกดปุ่ม

P – พิมพ์ภาพที่อยู่บนจอภาพออกทางเครื่องพิมพ์

Z – ดึงภาพขยายให้ใหญ่ขึ้น

F1 – ขอความช่วยเหลือ

Q – เลิกดูภาพ

S – บนทุกภาพไว้ในไฟล์ ควรใส่ชื่อสกุล .PDM

โดยปกติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมลิขสิทธิ์ผลการวิเคราะห์ที่ได้มาควรจะต้องมีการตรวจสอบระดับความกลมกลืนของโมเดลตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้ใช้ทำได้โดยกดปุ่ม F จอภาพจะแสดงดัชนีที่ใช้ในการวัดระดับความกลมกลืนทั้งหมด และถ้าต้องการกลับมาดังภาพใหม่ ทำได้โดยกดปุ่ม Esc เมื่อดัชนีวัดระดับความกลมกลืนแสดงว่าโมเดลยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นักวิจัยจะปรับโมเดลโดยการทำงานดังต่อไปนี้

(1) กดปุ่ม M จอภาพแสดงแผนภาพอิทธิพลพร้อมดัชนีดีดแปรเพื่อให้ทราบว่าควรจะต้องลดหรือเพิ่มเส้นแสดงอิทธิพลเส้นใด

(2) กดปุ่ม E จอภาพแสดงแผนภาพอิทธิพลพร้อมค่าประมาณพารามิเตอร์

(3) เติมหือหรือลบเส้นแสดงอิทธิพลโดยใช้ปุ่มเครื่องหมายลูกศรจนเครื่องหมายรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าบนจอภาพไปอยู่ตำแหน่งตัวแปรที่ต้องการให้เป็นสาเหตุแล้วกดปุ่ม ENTER จากนั้นเลื่อนเครื่องหมายรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าบนจอภาพไปตำแหน่งตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่ต้องการให้เป็นผล แล้วกดปุ่ม ENTER ถ้าในจอภาพมีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรทั้งสองอยู่ก่อน การทำงานดังกล่าวมีผลทำให้เส้นอิทธิพลนั้นถูกลบออกถ้าเดิมยังไม่มีเส้นแสดงอิทธิพล การทำงานดังกล่าวเป็นการเติมเส้นแสดงอิทธิพล เมื่อเติมหือหรือลบเรียบร้อยแล้วควรตรวจสอบว่าเส้นอิทธิพลดังกล่าวได้ถูกเปลี่ยนแปลงแล้วโดยกดปุ่ม M และ T

(4) กดปุ่ม F3 เพื่อให้เครื่องวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าประมาณพารามิเตอร์จากโมเดลที่ปรับใหม่

(5) ตรวจสอบจอภาพแสดงอิทธิพลที่ได้ใหม่ โดยกดปุ่ม T, E, B, S, X, Y, R และตรวจสอบระดับความกลมกลืนของโมเดล และรายละเอียดโดยกดปุ่ม F ถ้าการปรับโมเดลต่อให้กดปุ่ม M และดำเนินการใหม่ตั้งแต่ข้อ 1) หนึ่งในขณะที่จอแสดงแผนภาพอิทธิพลพร้อมดัชนีตัดแปรนั้น ถ้ากดปุ่ม A จอภาพจะแสดงภาพที่มีดัชนีตัดแปรทุกค่าสลับกับดัชนีตัดแปรที่มีค่าสูงสุดให้เห็น

6.4 การตรวจสอบความถูกต้องของแบบจำลอง

สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของแบบจำลองที่ได้จากการวิเคราะห์นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการตรวจสอบเพื่อการพัฒนาแบบจำลอง ซึ่งแบ่งการทดสอบเป็น 3 ขั้นตอน (Kline, 1998) ได้แก่

ขั้นตอนที่หนึ่ง การตรวจสอบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ เพื่อตรวจสอบค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการวิเคราะห์ว่ามีความสมเหตุสมผลหรือไม่มีขนาดและเครื่องหมายสมเหตุสมผล และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยหรือไม่ รวมทั้งการตรวจสอบสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-square) เพื่อตรวจสอบความตรงของแบบจำลอง

ขั้นตอนที่สอง เป็นการตรวจสอบความกลมกลืนโดยรวมของแบบจำลอง (Overall fit) เพื่อตรวจสอบว่าแบบจำลองที่ถูกพัฒนาขึ้นตามสมมติฐานงานวิจัยนั้น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากน้อยเพียงใด ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบเรียกว่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square, χ^2) ค่า χ^2 / df Goodness of fit index (GFI) Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) Root mean square residual (RMR) Root mean square error of approximation (RMSEA) และ Q-plot

ขั้นตอนที่สาม เป็นการประเมินระดับความกลมกลืนในรายละเอียด ขั้นตอนนี้จะดำเนินการภายหลังจากการตรวจสอบความกลมกลืนโดยรวมทั้งหมดของแบบจำลองเสร็จสิ้นแล้ว และให้ผลว่าแบบจำลองตามสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ วิธีการที่ใช้คือการวิเคราะห์ความคลาดเคลื่อน (Residual analysis) และ Model modification index

สำหรับคำอธิบายของค่าสถิติที่ใช้สำหรับตรวจสอบแบบจำลอง SEM โดยทั่วไปประกอบด้วย

1) ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ (Standard errors and correlations of estimations) ถ้าค่าประมาณที่ได้ไม่มีนัยสำคัญแสดงว่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีขนาดใหญ่ และแบบจำลองยังไม่พอ

2) สหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Multiple correlations and coefficients of determination) ค่าสถิตินี้ควรมีค่าสูงสุดไม่เกิน 1 และค่าที่สูงหมายความว่าแบบจำลองที่ได้จากการวิเคราะห์มีความตรง

3) ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติที่ว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าไคสแควร์มีค่าสูงมากแสดงว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าแตกต่างจากศูนย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่า แบบจำลองไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ถ้าค่าไคสแควร์ต่ำมาก ยังมีค่าใกล้เคียงศูนย์มากเท่าไรแสดงว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ถ้าค่าไคสแควร์มีค่าสูงเมื่อเทียบกับค่าองศาอิสระ จำเป็นต้องปรับแบบจำลองแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลใหม่ ค่าไคสแควร์ที่ได้จากการวิเคราะห์ครั้งใหม่จะมีค่าลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าไคสแควร์ก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองที่ได้จากการวิเคราะห์ครั้งหลังนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์มากขึ้น โดยทั่วไปแบบจำลองสมมติฐานที่มีความกลมกลืนกับข้อมูล ค่าไคสแควร์ควรมีค่าใกล้เคียงกับค่าองศาอิสระ (Golob, 2003; Saris & Stronkhorst, 1984)

4) ค่าสัดส่วน χ^2 / df เนื่องจากเมื่อจำนวนตัวอย่างมาก ผลการวิเคราะห์ SEM จะให้ค่าไคสแควร์ที่สูงกว่ากรณีการวิเคราะห์ที่มีจำนวนตัวอย่างน้อยกว่า เพื่อแก้ไขความไวของค่าไคสแควร์ซึ่งเป็นผลมาจากจำนวนตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ จึงมีผู้เสนอให้ใช้ค่าสัดส่วนระหว่างค่าไคสแควร์ และค่าองศาอิสระ (χ^2 / df) มาใช้ประกอบการพิจารณาแบบจำลองควบคู่ไปกับค่าไคสแควร์ โดยทั่วไปค่าสัดส่วน χ^2 / df ที่น้อยกว่า 3 ถืออยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Kline, 1998)

5) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index, GFI) ค่าดัชนีจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 และเป็นค่าที่ไม่เกี่ยวข้องกับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดัชนี GFI ที่มีค่าเข้า

ใกล้ 1.00 หมายความว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยทั่วไป ค่า GFI ที่มากกว่า 0.90 ขึ้นไปถือว่าเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Kline, 1998)

6) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index, AGFI) คือ การนำค่าองศาอิสระ จำนวนตัวแปร และขนาดของกลุ่มตัวอย่างมาปรับแก้ค่า GFI ค่าดัชนี AGFI จะมีคุณสมบัติ เช่นเดียวกับดัชนี GFI

7) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ (Root mean square residual, RMR) เป็นค่าที่บอกขนาดของส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของแบบจำลองสองแบบจำลองกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าดัชนี RMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยทั่วไปดัชนี RMR ที่น้อยกว่า 0.10 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Kline, 1998)

8) Q-plot เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอนไทล์ปกติ (Normal quantiles) ถ้าได้เส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมอันเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ หมายความว่าแบบจำลองดังกล่าวมีความกลมกลืนกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

9) ดัชนีดัดแปรแบบจำลอง (Model modification indices) เป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัว โดยมีค่าเท่ากับค่าไคสแควร์ที่จะลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ที่สอดคล้องกับค่าไคสแควร์นั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระ หรือมีการผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น ค่าดัชนีตัวแปรแบบจำลองนี้เป็นประโยชน์มากสำหรับการตัดสินใจปรับเปลี่ยนแบบจำลองให้มีความกลมกลืนกับข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์มากขึ้น

10) Comparative fit index (CFI) เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบแบบจำลองการวิจัยว่ามีความกลมกลืนสูง กว่าแบบจำลองอิสระมากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปค่า CFI ที่มากกว่า 0.94 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hu & Bentler, 1999)

11) ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (Root mean square error of approximation, RMSEA) เป็นดัชนีที่พัฒนามาจากค่าฟังก์ชันความแตกต่างประชากร (Population discrepancy function, PDF) เนื่องจากเมื่อเพิ่มจำนวนพารามิเตอร์อิสระ ค่าสถิติดังกล่าวจะมีค่าลดลงเพราะค่าสถิตินี้มีค่าขึ้นอยู่กับองศาอิสระ โดยทั่วไปค่า RMSEA ที่น้อยกว่า 0.07 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hu & Bentler, 1999)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

วิชชุลดา ใจผ่อง (2546) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของการศึกษาทางเลือก: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการรุ่งอรุณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโครงการรุ่งอรุณ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการรุ่งอรุณ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโครงการ คือ ทักษะที่ดีต่อโครงการของผู้บริหารและครูแกนนำ แรงจูงใจในการทำงาน ความร่วมมือจากผู้ร่วมงานและการได้รับข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ บุคลากรไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงาน ไม่มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการดำเนินการตามหลักของโครงการ ชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนน้อย

ณัฐรุณ สิริธิตสมาน (2556) ศึกษาการจัดการศึกษาทางเลือกแบบโรงเรียนในบ้าน : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาภูมิหลังของครอบครัว รูปแบบที่ใช้ และผลของการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนในบ้าน พบว่า ภูมิหลังของครอบครัวที่จัดการศึกษาแบบโรงเรียนในบ้านให้แก่ลูกมาจากประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาและสังคมของผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองเชื่อว่าการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนในบ้านสามารถพัฒนาศักยภาพของลูกได้มากกว่าแบบโรงเรียนที่ภาครัฐเป็นผู้จัด รูปแบบที่ครอบครัวบ้านเรียนใช้ มี 3 รูปแบบคือ การเรียนการสอนจากวิถีชีวิตของครอบครัว ความสนใจ และศักยภาพของลูกเป็นจุดเริ่มต้นแล้วนำไปสู่เนื้อหาสาระวิชาต่าง ๆ โดยเนื้อหาสาระได้อิงตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ผลที่เกิดขึ้น พบว่าพ่อแม่มีความพึงพอใจ และมีความสุขที่ได้เห็นลูกมีลักษณะนิสัยของการใฝ่เรียนรู้ มีการพัฒนาการด้านวิชาการ บุคลิกภาพ และลักษณะนิสัยที่ดีขึ้น

ภาณุพงศ์ ศรีสุริยชัย (2555) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดการบริหารจัดการที่เน้นความเป็นมนุษย์ในโรงเรียนทางเลือก เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดการบริหารจัดการที่เน้นความเป็นมนุษย์ในโรงเรียนทางเลือก พบว่าสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดการบริหารจัดการที่เน้นความเป็นมนุษย์ในโรงเรียนทางเลือกอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดการบริหารจัดการที่เน้นความเป็นมนุษย์ในโรงเรียนทางเลือกในภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน

เพ็ญณี แรอรท และคณะ (2556) ศึกษาการบริหารจัดการการศึกษาทางเลือกในสถานศึกษา จังหวัดขอนแก่น: พหุกรณีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาทางเลือกของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางเลือกในสถานศึกษา ด้านนโยบายและเป้าหมายเน้นการมีคุณธรรม

จริยธรรม ความรู้และทักษะชีวิต ด้านการขับเคลื่อนนโยบายและเป้าหมายเน้นการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายผู้ปกครองและสหวิชาชีพ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบตามแนวคิดปัญญาและแนวการจัดการศึกษานอกระบบ แนวทางการบริหารจัดการ การศึกษาทางเลือกของสถานศึกษา ควรจัดรูปแบบการสอนแบบการศึกษาทางเลือกควบคู่ไปกับการศึกษาในระบบปกติ พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับชุมชนและศักยภาพของนักเรียน และเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ฉวีวรรณ เขียมพญา (2560, นน. 183-193) ศึกษาบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่าบรรยากาศองค์การสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 และคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การโดยภาพรวมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิจสุเมธ แก้วพรหม (2559) ศึกษาภาวะผู้นำวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่าภาวะผู้นำวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิสิษฐ ภู่ออด (2553) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ในเขตอำเภอปลาปาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษามีการวางแผน และโครงสร้างด้านอัตรากำลังเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนและภารกิจมีการปฐมนิเทศ และฝึกอบรมบุคลากรที่ได้รับ การบรรจุและ แต่งตั้งใหม่ มีการทดลองงานโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสม ก่อนบรรจุและแต่งตั้ง มีการกำหนดวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร มีการกำหนดผังกระบวนการนิเทศ

เสรี ไหมจันทร์ (2553) ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบและการเสริมสร้างอิสระแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นนโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า พบว่า 1) โมเดลการ

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน อิสระแห่งตน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเชื่อในความสามารถของตนเอง การกำกับตนเอง การพึ่งพาตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบต่องาน การกล้าแสดงออกที่เหมาะสม และการประเมินตนเอง โดยที่แต่ละองค์ประกอบครอบคลุม 4 ด้าน คือ การเรียน การดูแลตนเอง การคบเพื่อน และสัมพันธภาพกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งโมเดลอิสระแห่งตนมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง และสามารถวัดองค์ประกอบอิสระแห่งตน ของนักเรียนวัยรุ่นได้ 2) การให้คำปรึกษา กลุ่มเพื่อเสริมสร้างอิสระแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อเสริมสร้างอิสระแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น 3) อิสระแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น โดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการให้คำปรึกษา กลุ่ม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และ หลังการติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อเสริมสร้างอิสระแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น มีผลให้อิสระแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และ 4) อิสระแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น โดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการให้คำปรึกษา กลุ่ม และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และ หลังการติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ลัมเบช และคณะ (Lambrecht et al., 2020) ศึกษาเรื่องผลกระทบของภาวะผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนำไปใช้ในการศึกษาแบบเรียนรวม: การแสดงออกของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำทางการศึกษาส่งผลอย่างไรต่อการวางแผนด้านศึกษาของนักเรียนพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำทางการศึกษา กับการจัดโครงสร้างการทำงานร่วมกันในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในระดับกลาง ตลอดจนโครงสร้างการทำงานร่วมกันมีอิทธิพลในระดับกลางต่อการจัดการวางแผนในการศึกษารายบุคคลเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการจัดการวางแผนในการศึกษารายบุคคลโดยมีการจัดโครงสร้างการทำงานร่วมกันเป็นตัวแปรเชื่อมโยง ในขณะเดียวกันภาวะผู้นำทางการศึกษาก็ยังคงมีอิทธิพลต่อการจัดการวางแผนในการศึกษารายบุคคลเช่นเดิม

ซาลีม, อัสลัม, ยิน และราว (Saleem, Aslam, Yin, & Rao, 2020) ศึกษาเรื่องลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิภาพการทำงานของครู ในมุมมองของผู้บริหารระดับกลาง พบว่า ภาวะผู้นำแบบชี้แนะ (Directive Leadership) มีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครู ส่วนภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive Leadership) และ

ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement-Oriented) มีอิทธิพลในลำดับถัดมาตามลำดับ ส่วนภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative Leadership) เป็นตัวแปรหนึ่งที่สำคัญแต่ยังไม่ส่งอิทธิพลอย่างต่อเนื่องต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครู อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้อธิบายข้อจำกัดของงานวิจัยนี้ว่า เป็นการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของวัฒนธรรมในภูมิภาคตะวันออกเท่านั้น ซึ่งในภูมิภาคตะวันออกจะมีแนวคิดเชิงบวกต่อภาวะผู้นำแบบชี้แนะ (Directive Leadership)

อิมมานูเอล, มา และคณะ (Emmanouil et al., 2014) ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำต่อประสิทธิผลของครู โดยอธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจเชิงสังคม (Social Economy) อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการปฏิรูปทางการศึกษาและมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไม่เพียงทำให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการช่วยให้เกิดการปรับตัวให้เข้ากับสังคมในรูปแบบใหม่ด้วย ในแวดวงของการศึกษา ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเท่าทัน การเปลี่ยนแปลง ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิผลในการทำงานของครู

นคาชิ เทเรซ่า (Nkechi Theresa, 2016) ศึกษาบทบาทหน้าที่ในการแนะแนวและให้คำปรึกษาเพื่อให้การเรียนการสอนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของการแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน ในอนาคต งานวิจัยนี้พบว่า การให้คำปรึกษาเป็นหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ทั้งจากในและชุมชนที่อยู่รอบโรงเรียน ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นและทำให้นักเรียนรู้สึกไว้วางใจในการเข้ามาขอรับคำปรึกษา เมื่อนักเรียนไว้วางใจก็จะบอกกล่าวสิ่งที่เป็นความจริงแก่ผู้ให้คำปรึกษา อีกทั้งในระหว่างกระบวนการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาควรเป็นผู้สร้างกำลังใจให้นักเรียนเพื่อช่วยเพิ่มโอกาสของความสำเร็จในอนาคต

เฮิร์ndonและเบมเบนัตตี (Herndon & Bembenutty, 2014) ศึกษาปัจจัยในโรงเรียนและปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียนที่สมัครเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยทำการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) พบว่าอิทธิพลของการคบเพื่อนที่ดี (Peer influence) และการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant social behavior) มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อกัน อิทธิพลของเพื่อนมีอิทธิพลทางอ้อมและมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ผ่านอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมของนักเรียนเมื่ออยู่ในโรงเรียน (School behavior) และอิทธิพลทางอ้อมต่อการอดทนรอคอย (Delay of gratification) พฤติกรรมเบี่ยงเบนมีอิทธิพลทางอ้อมและเป็นเชิงลบผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ผ่านอิทธิพลทางตรงต่อการอดทนรอคอย (Delay of gratification),

พฤติกรรมความรุนแรง (Violent behavior), การใช้สารเสพติด (Substance abuse) และพฤติกรรมของนักเรียนเมื่ออยู่ในโรงเรียน (School behavior) ผลการวิจัยแนะนำว่าการได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนที่ดี, การพร้อมที่จะอดทนรอคอย, ความสามารถในการบริหารอารมณ์ และการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในโรงเรียนและผลการเรียนที่สะท้อนความสามารถของนักเรียนในการมีวินัยในตนเองขณะเรียนอยู่ในโรงเรียนทางเลือก

แบลน และคณะ (Bland et al., 2008) ศึกษาบทเรียนที่ได้จากหลักสูตรการศึกษาทางเลือกที่ประสบความสำเร็จ: แนวทางในการปฏิรูปโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการระบุปัจจัยที่ทำให้โปรแกรมสำหรับการเยียวยานักเรียนที่ลาออกกลางคันเนื่องจากไม่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนกระแสหลักเพื่อให้สามารถป้องกันความล้มเหลวของนักเรียนได้ โดยบรรยากาศของการเคารพซึ่งกันและกันระหว่างครูและนักเรียนเป็นลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรที่สำคัญ สถานที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนกระแสหลักเป็นเงื่อนไขข้อสำคัญของการประสบความสำเร็จของนักเรียน การลดการแข่งขันในกระบวนการเรียนรู้ระหว่างนักเรียน บุคลากรและครูในโรงเรียน สถานศึกษามีการรวมหลักการของการศึกษาผู้ใหญ่อ้างอิงโครงสร้างของระบบการศึกษาหลักเพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองในการให้นักเรียนควบคุมการเรียนรู้ จัดสรรเวลาและจัดตารางเรียนที่ยืดหยุ่น และนักเรียนที่จบการศึกษาสามารถสร้างแรงจูงใจให้ตนเองได้

เฮิร์ndonและเบมเบนัตตี (Herndon & Bembenutti, 2017) ศึกษาการกำกับตนเอง การเรียนและผลเรียนของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนทางเลือก โดยศึกษาปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการศึกษาเพื่อทำนายผลการเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่าจำนวนชั่วโมงในการเรียน, การกำกับตนเอง, แรงจูงใจภายใน, ความเชื่อในความสามารถของตนเอง, การรู้จักอดทนรอคอย และระดับขั้นมีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญกับผลการเรียน นักเรียนแต่ละคนมีวิธีการตอบสนองต่อการจัดการศึกษาทางเลือกที่แตกต่างกัน

วัลลีวาและคาสิมอวา (R. A. Valeeva & Kasimova, 2015) ศึกษากระบวนการศึกษาทางเลือกของโรงเรียน Sudbury Valley เพื่อเป็นรูปแบบของการปฏิรูปโรงเรียนในรัสเซีย การศึกษาพบว่าลักษณะเฉพาะของกระบวนการทางการศึกษาที่เป็นจุดเด่น ได้แก่ จำนวนนักเรียนน้อย บรรยากาศความเป็นชุมชนที่มาจากความร่วมมือของนักเรียนและบุคลากร และความเสมอภาค นักเรียนมีความรับผิดชอบในกระบวนการทางการศึกษาของตนเอง โดยครูจะคอยเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคอยให้ความช่วยเหลือ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกการประชุม เปิดกว้างด้าน

การศึกษาให้กับทุกคน และให้นักเรียนเป็นคนจัดห้องเรียนให้รองรับการเรียนแบบกลุ่มและการเรียนด้วยตนเอง

เทียร์นี่ (Tierney, 2014) ศึกษาเพื่อนิยามของโรงเรียนมัธยมทางเลือกที่ประสบความสำเร็จ เกี่ยวกับแนวทางสำหรับการวางกรอบการศึกษาแนวใหม่ โดยศึกษาว่าอะไรคือความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมทางเลือกสำหรับนักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จและ/หรือถูกลดการให้ความสำคัญจากโรงเรียนเดิม จากการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาของนักเรียน 2 คนที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก และทรัพยากรของโรงเรียนที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการใช้ วิธีการที่สำคัญในการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์โรงเรียนกระแสหลัก การทำให้นักเรียนมองประสบการณ์ด้านการศึกษาที่ผ่านมาเป็นผลผลิตของระบบการศึกษาและนักเรียนไม่ใช่ผลผลิตที่ล้มเหลว ครูในโรงเรียนทางเลือกจะคอยให้คำปรึกษาและสอนการใช้ชีวิตแก่นักเรียน กิจกรรมในโรงเรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อและให้นักเรียนรู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน การเน้นการศึกษาของชุมชน รูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์ของนักเรียนผู้ใหญ่, ชุมชนของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

เทียร์นี่ (Tierney, 2016) ศึกษาการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนมัธยมทางเลือก จุดประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนในปีแรกที่เข้าศึกษาในโรงเรียนทางเลือก 2 แห่ง โดยพิจารณาปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนและบริบทของโรงเรียนทางเลือกที่นักเรียนเข้าเรียน เน้นการศึกษากระบวนการการพัฒนาอัตลักษณ์และทรัพยากรของโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียน

โพล (Poole, 2016) ศึกษาคุณลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในประเทศจอร์เจีย ในมุมมองของผู้นำ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้เข้าใจมุมมองของผู้นำที่มีต่อคุณลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในประเทศจอร์เจีย และความท้าทายในการเป็นผู้นำ ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้คือการนิยามคุณลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่นำไปสู่ความสำเร็จของนักเรียน, อธิบายความท้าทายของผลที่เกิดจากผู้นำและนักเรียน และชี้แจงผลดีของโรงเรียนทางเลือก ซึ่งคุณลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ พัฒนานักเรียนทั้งด้านการศึกษาและการพัฒนาตนเอง จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมาย

บราวน์ (Brown, 2019) ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนที่ศึกษาในระบบการศึกษาทางเลือกที่สัมพันธ์กับปัจจัยด้านประสบการณ์และองค์กร

จุดมุ่งหมายของการศึกษาคือปัจจัยด้านประสบการณ์ (ความรู้ที่มีมาก่อนของนักเรียน, ความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนของนักเรียน, วิธีการสอนของครู หรือกิจกรรมเสริมพิเศษ) และองค์กร (ขนาดของห้องเรียน, เวลาที่ใช้ในโรงเรียน, ตารางสอนที่ยืดหยุ่น, การฝึกความเป็นผู้นำ) โดยที่สัมพันธ์กับระดับการรับรู้ความสามารถในตนเองของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่าด้านประสบการณ์ของนักเรียนที่ได้รับ วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครู และความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียนของนักเรียนมีผลทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และด้านองค์กร ตารางสอนที่มีความยืดหยุ่นและการฝึกความเป็นผู้นำทำให้นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น

วัลลีวา และคณะ (R. Valeeva et al., 2016) ศึกษาเปรียบเทียบการศึกษาทางเลือกระหว่างอเมริกา รัสเซียและคาซัคสถาน โดยแสดงให้เห็นการนำแนวคิดการศึกษาทางเลือกไปใช้ในรัสเซียและคาซัคสถาน ซึ่งอธิบายถึงทัศนคติของนักเรียนต่อการศึกษาทางเลือกในโรงเรียนอเมริกาและรัสเซีย พบว่าถึงแม้ผลที่ได้จากการศึกษาทางเลือกในอเมริกาและรัสเซียจะมีความแตกต่างกัน แต่ลักษณะของการศึกษาทางเลือกในโรงเรียนอเมริกันกับรัสเซียที่เหมือนกันคือ การยืดหยุ่นนักเรียนเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา, การให้อิสระทางการสอนและความคิดสร้างสรรค์และกิจกรรมที่ทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจ

เอ็มมานูอิล และคณะ (Emmanouil et al., 2014) ศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำต่อประสิทธิภาพของครู พบว่าเป้าหมายหลักของภาวะผู้นำคือการสนับสนุนให้โรงเรียนเกิดการพัฒนด้วยการวิธีการสอนที่มีคุณภาพของครู เพราะการสอนของครูคือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน หลักสำคัญของการนำองค์กรคือการเพิ่มขีดความสามารถของครูผู้สอนโดยการเตรียมทรัพยากรที่ช่วยเอื้ออำนวยในการสอนให้ครูมีวิธีการสอนหลายรูปแบบ อีกทั้งผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานเพื่อสนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสังคมของครูในโรงเรียนอีกด้วย

ฮลาดี้ (Hlady, 2013) ศึกษาเพื่อค้นหากระบวนการทัศน์ นโยบายและการปฏิบัติที่เกิดขึ้นในการศึกษาทางเลือกของประเทศแคนาดา โดยเน้นวิธีการและทฤษฎีที่ทำให้การศึกษาทางเลือกมีความเป็นไปได้ในกระบวนการทัศน์ของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าการให้คำปรึกษาคือการที่ครูพยายามทำความเข้าใจความต้องการของนักเรียนและการเข้าพบที่ปรึกษาเป็นประจำเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

อาร์รอน (Aron, 2006) ที่ศึกษาภาพรวมของการศึกษาทางเลือก พบว่า ปัจจัยด้านความสามารถของผู้บริหาร ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครูมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของนักเรียน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากในประเทศและต่างประเทศ พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนาโมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน (Student success) ในโรงเรียนทางเลือก โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) เพื่อแสวงหาความรู้ หรือความจริงที่เป็นปรากฏการณ์ มุ่งเน้นข้อมูลในเชิงประจักษ์ที่ถูกต้องแม่นยำ สามารถอธิบายระหว่างตัวแปรเชิงเหตุทั้งทางตรงทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนการศึกษาทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่อยู่ในเครือข่ายสมาคมสภาการศึกษา จำนวน 26 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร จำนวน 26 คน ครู จำนวน 645 คน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา, 2554)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาใช้การเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการโรงเรียนกรณีที่ไม่ที่ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 26 คน

ครู และบุคลากร ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ที่ แฮร์; ชูแมคเกอร์และโลแม็กซ์ (Hair, 1998; Schumacker & Lomax, 1996) ได้เสนอให้ใช้การวิเคราะห์ตัวแปรพหุ คือ ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10-20 คน ต่อตัวแปรในการวิจัยหนึ่งตัวแปร ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 15 คน ต่อ 1 ตัวแปร โดยศึกษาตัวแปรสังเกตได้ 24 ตัวแปร จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 360 คน แต่เพื่อให้การ

วิจัยมีความถูกต้องยิ่งขึ้นจึงใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู เท่ากับ 393 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งผู้บริหาร ครู จำนวน 419 คน

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก จำนวนครูตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

โรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู
1. แสนสนุกไตรทักชะ	1	4	1	3
2. ทอสี	1	50	1	30
3. หมูบ้านเด็ก	1	7	1	4
4. จิตตเมตต์ (ปฐมวัย)	1	27	1	16
5. สัตยาไส	1	26	1	16
6. วรณสว่างจิต	1	60	1	38
7. ตรุณสิกขาลัย	1	21	1	14
8. อนุบาลบ้านรัก	1	5	1	4
9. สัมมาสิกขาสันตือโสภ	1	14	1	8
10. เพลินพัฒนา	1	123	1	72
11. อนุบาลช้างเผือก	1	5	1	4
12. ปัญญาพิทย	1	24	1	14
13. ปิตีศึกษา	1	9	1	6
14. นานาชาติมนตรีไฮสกูล	1	9	1	6
15. อนุบาลกรแก้ว	1	5	1	4
16. สมบุญวิทย	1	6	1	4
17. อนุบาลยุวมิตร	1	3	1	2
18. ณ ตรุณ	1	15	1	8
19. วณิชชา	1	14	1	8
20. อนุบาลธีรานุรักษ์	1	3	1	2

ตาราง 2 (ต่อ)

โรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู
21. สยามสามไตร	1	27	1	16
22. มินประสาทวิทยา	1	70	1	42
23. ทอรั๊ก	1	13	1	8
24. อนุบาลยุวภัทร	1	4	1	3
25. อมาตยกุล	1	94	1	57
26. หมู่บ้านเด็ก	1	7	1	4
รวม	26	645	26	393
รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 419 คน				

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครู มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยข้อคำถามสถานภาพการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพในการทำงาน เพศ และสถานที่ตั้งของโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามผู้บริหารและครูในเรื่องปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ประกอบด้วย

ตอนที่ 2.1 การนำองค์กร จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2.2 การให้คำปรึกษาของครู จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2.3 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2.4 การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2.5 การบริหารบุคลากร จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2.6 วิธีการสอนของครู จำนวน 10 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณของลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert's 5 Rating Scales) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, น. 9) โดยกำหนดให้นักความรู้สึกลงใจ 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกเพียงระดับเดียว การให้คะแนนแต่ละข้อความที่มีน้ำหนักตั้งแต่ 1 – 5 ดังนี้

5	หมายถึง	มีระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับมาก
3	หมายถึง	มีระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีระดับน้อย
1	หมายถึง	มีระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามผู้บริหารและครูในเรื่องความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น 2) นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม 3) นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ 4) นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน 5) นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน 6) นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณของลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert's 5 Rating Scales) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, น. 9) โดยกำหนดให้นักความรู้สึกลง 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกเพียงระดับเดียว การให้คะแนนแต่ละข้อความที่มีน้ำหนักตั้งแต่ 1 – 5 ดังนี้

5	หมายถึง	มีระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับมาก
3	หมายถึง	มีระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีระดับน้อย
1	หมายถึง	มีระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายคะแนนความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังต่อไปนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, น. 9)

1.00 - 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	น้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	มาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการค้นคว้าทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการบริหารโรงเรียนของผู้บริหาร

สถานศึกษา ในรูปนิยามเชิงปฏิบัติการ เพื่อทำการหาตัวแปร ซึ่งสรุปจากนิยามที่ได้ศึกษาค้นคว้า ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาของอาร์รอน; บราวน์; ฮลาดี้; โพล; เทียร์นีย์; และ วัลลีวาและคาสีโมวา (Aron, 2006; Brown, 2019; Hlady, 2013; Poole, 2016; Tierney, 2014; & R. A. Valeeva & Kasimova, 2015) ได้องค์ประกอบของปัจจัยการบริหารสถานศึกษา 6 ปัจจัย และศึกษาองค์ประกอบของผลสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มากำหนดนิยามปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และผลสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกซึ่งสรุปจากนิยามที่ได้ศึกษาค้นคว้าจากอาร์รอน; บิรูคอฟ; บราวน์; เฮมเมอร์ แมดสัน และตอร์เรส ; เฮิร์ดดอน และ เบมเบนัตตี; โพล; เทียร์นีย์ (Aron, 2006; Birioukov, 2018; Brown, 2019; Hemmer, Madsen & Torres, 2013; Herndon & Bembenutty, 2014; Herndon & Bembenutty, 2017; Poole, 2016; & Tierney, 2014) เพื่อเป็นแนวคิดในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณของลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert's 5 Rating Scales) สอบถามผู้บริหารและครูในเรื่องปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ให้สอดคล้องและครอบคลุมกับนิยามปัจจัยการบริหารโรงเรียน ทั้ง 6 ด้าน และสอบถามผู้บริหารและครูในเรื่องผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครู มีลักษณะตามข้างต้น

ตอนที่ 2 สอบถามผู้บริหารและครูในเรื่องปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีลักษณะตามข้างต้น

ตอนที่ 3 สอบถามผู้บริหารและครูในเรื่องผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีลักษณะตามข้างต้น

ขั้นที่ 3 หาคุณภาพของเครื่องมือทั้งค่าความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อพิจารณาคุณภาพของข้อคำถาม จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยพิจารณาใช้ข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ดังนี้

1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุม และความสอดคล้องตามนิยาม

ของตัวแปร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อความตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญา
นิพนธ์

2) นำแบบสอบถามที่ได้ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณา
ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความ
สอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปสามารถนำไปใช้ได้ หรือนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ ถ้าข้อคำถามใดมีค่าต่ำกว่า 0.5 พิจารณาตัดทิ้ง โดยการวิจัยครั้งนี้มีค่าความ
เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.06 – 1.00

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับ
ผู้บริหารและครูในโรงเรียนทางเลือกจำนวน 3 แห่ง ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

4) วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการหาค่า
สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) และค่าความเชื่อมั่น
รายด้าน ดังนี้

ตัวแปรต้น

- 1) ด้านการนำองค์กร (Leadership Practice) มีค่าเท่ากับ 0.87
- 2) ด้านการให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling) มีค่าเท่ากับ 0.86
- 3) การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management) มีค่าเท่ากับ 0.87
- 4) ด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management)
มีค่าเท่ากับ 0.88
- 5) ด้านการบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management) มีค่าเท่ากับ 0.89
- 6) ด้านวิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy) มีค่าเท่ากับ 0.92

ตัวแปรตาม

- 1) ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีค่าเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามโมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแล้วไป
เก็บข้อมูลโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงโรงเรียน
การศึกษาทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อ
ขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากร

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกพร้อมหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปติดต่อประสานงานกับผู้ประสานงานของโรงเรียนการศึกษาทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนต่าง ๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากร

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน ผ่านทางผู้ประสานงานของสถานศึกษาต่าง ๆ จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ แล้วนำผลการตอบมาลงรหัส เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพและลักษณะของตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ ความโด่ง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

2. นำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (LISREL)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง “โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก และเพื่อศึกษาและตรวจสอบโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรเพื่อใช้ในการแปลผลงานวิจัยดังนี้

n	หมายถึง	จำนวนตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
CV	หมายถึง	ค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจาย
Sk	หมายถึง	ค่าเบ้ (Skewness)
Ku	หมายถึง	ความโด่ง (Kurtosis)
χ^2	หมายถึง	ค่าสถิติไค-สแควร์
df	หมายถึง	องศาแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
p-value	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
GFI	หมายถึง	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	หมายถึง	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)
CFI	หมายถึง	ค่าวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index)
SRMR	หมายถึง	ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน

มาตรฐาน (Standardize Root Mean Square Residual)

RMSEA หมายถึง ค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนการ

ประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation)

R^2 หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง

TE หมายถึง ส่งผลโดยรวม (Total Effects)

DE หมายถึง ส่งผลทางตรง (Direct Effects)

IE หมายถึง ส่งผลทางอ้อม (Indirect Effects)

การนำองค์กร (Leadership Practice: X1LED)

X11 หมายถึง ด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์

X12 หมายถึง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling: X2CON)

X21 หมายถึง ด้านรายการแสดงการให้คำปรึกษา

X22 หมายถึง ด้านการวางแผนนักเรียนรายบุคคล

X33 หมายถึง ด้านการบริการตอบสนอง

การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management: I3COM)

I31 หมายถึง ด้านการสร้างความสัมพันธ์ทางตรง

I32 หมายถึง ด้านการสร้างความสัมพันธ์ทางอ้อม

การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management: I1CLM)

I11 หมายถึง ด้านความปลอดภัย

I12 หมายถึง ด้านการเรียนการสอน

I13 หมายถึง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน

I14 หมายถึง ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management: I2FSM)

I21 หมายถึง ด้านสภาพแวดล้อมของบุคลากร

I22 หมายถึง ด้านความผูกพันของบุคลากร

วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy: I4TPG)

I41 หมายถึง ด้านการกำหนดปัญหา, เตรียมการ

I42 หมายถึง ด้านการสอน, การสร้างแนวความคิด

I43 หมายถึง ด้านการสร้างกรอบที่มีวิจารณ์ญาณ

I44 หมายถึง ด้านวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

I45 หมายถึง ด้านการนำไปใช้

ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (Student Success: YSS)

Y1 หมายถึง นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น
 Y2 หมายถึง นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม
 Y3 หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ
 Y4 หมายถึง นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน
 Y5 หมายถึง นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะ

ด้าน

Y6 หมายถึง นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเรียงลำดับในการนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

4.1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในรูปแบบการวัดความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

4.2 ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์จำนวนร้อยละของลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามลักษณะต่างของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงตามตาราง 3

ตาราง 3 ความถี่ และร้อยละเกี่ยวกับคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง (n = 419 คน)

คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	37	8.83
	หญิง	382	91.17
	รวม	419	100.00
สถานภาพการปฏิบัติงาน	ผู้บริหาร	26	6.20
	ครู	393	93.80
	รวม	419	100.00
ประสบการณ์ในการทำงาน	น้อยกว่า ปี 10	204	48.69
	11- ปี 20	98	23.39
	21- ปี 30	77	18.38
	มากกว่า ปี 30	40	9.54
	รวม	419	100.00
สถานที่ตั้งของโรงเรียน	ในเขตเมือง	234	55.85
	นอกเขตเมือง	185	44.15
	รวม	419	100.00

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 419 คน เพศชาย จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 8.83 เพศหญิง จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 91.17 ในด้านสถานภาพการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหาร จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ครู จำนวน 393 คน คิดเป็นร้อยละ 93.80 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 48.69 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11 ถึง 20 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 23.39 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ถึง 30 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 18.36 และผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 30 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 9.54 ในด้านสถานที่ตั้งของโรงเรียน ในเขตเมือง จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 55.85 และนอกเขตเมือง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 44.15

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ดังแสดงตามตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	CV	Skewness	Kurtosis
ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก					
นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น	4.24	0.58	13.69	-0.81	0.96
นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม	4.29	0.60	14.01	-0.75	-0.05
นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ	4.37	0.57	13.05	-0.77	0.31
นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน	4.43	0.55	12.43	-0.90	0.49
นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน	4.36	0.52	12.02	-0.68	0.17
นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน	4.33	0.55	12.75	-0.67	-0.07
การนำองค์กร					
ด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์	4.26	0.68	15.93	-0.24	-0.24
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	4.42	0.61	13.70	-0.05	-0.05
การให้คำปรึกษาของครู					
ด้านรายการแสดงการให้คำปรึกษา	4.33	0.63	14.59	-0.96	0.97
ด้านการวางแผนนักเรียนรายบุคคล	4.35	0.62	14.29	-0.96	1.12
ด้านการบริการตอบสนอง	4.33	0.63	14.51	-1.14	2.08
การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน					
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ทางตรง	4.25	0.68	16.12	-0.94	0.32
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ทางอ้อม	4.35	0.65	15.00	-0.95	0.05
การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน					
ด้านความปลอดภัย	4.44	0.57	12.79	-0.96	0.60
ด้านการเรียนการสอน	4.49	0.57	12.74	-0.83	-0.06
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน	4.52	0.56	12.35	-1.16	1.03
ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4.44	0.63	14.14	-1.04	1.04
การบริหารบุคลากร					
ด้านสภาพแวดล้อมของบุคลากร	4.34	0.57	13.03	-0.83	0.72
ด้านความผูกพันของบุคลากร	4.36	0.60	13.75	-0.95	1.09

ตาราง 4 (ต่อ)

วิธีการสอนของครู					
ด้านการกำหนดปัญหาหรือเตรียมการ	4.46	0.59	13.27	-0.94	0.51
ด้านการสอนหรือการสร้างแนวความคิด	4.37	0.62	14.15	-0.77	0.47
ด้านการสร้างกรอบที่มีวิจารณญาณ	4.21	0.68	16.19	-0.61	0.29
ด้านวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล	4.35	0.61	14.01	-0.71	0.20
ด้านการนำไปใช้	4.54	0.58	12.75	-1.04	0.38

จากตาราง 4 พบว่า เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตได้ของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ด้วยการประเมินค่า 5 ระดับ พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.21 ถึง 4.54 โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.52$) ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านการสร้างกรอบที่มีวิจารณญาณ ($\bar{X} = 4.21$) แสดงถึงว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากและระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก พบว่า ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.56 ถึง 0.68 โดยปัจจัยที่มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ปัจจัยด้านการสร้างความสัมพันธ์ทางตรง และปัจจัยด้านการสร้างกรอบที่มีวิจารณญาณ ($S.D. = 0.68$) ส่วนปัจจัยที่มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน ($S.D. = 0.56$) แสดงถึงว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถามมีการกระจายตัวปกติ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของตัวแปรสังเกตได้ของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายมีค่าอยู่ระหว่าง 12.35 ถึง 16.19 โดยปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายสูงที่สุด คือ ปัจจัยด้านการสร้างกรอบที่มีวิจารณญาณ ($CV = 16.19$) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการสร้างความสัมพันธ์ทางตรง ($CV = 16.12$) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

รองลงมา ส่วนปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน ($CV=12.35$) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย

เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ของตัวแปรสังเกตได้ของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เพื่อทดสอบการแจกแจงเป็นแบบโค้งปกติของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ความเบ้มีค่าอยู่ระหว่าง -1.16 ถึง -0.05 และเมื่อพิจารณาค่าความโด่งของตัวแปรสังเกตได้ของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก พบว่า ค่าความโด่งมีค่าอยู่ระหว่าง -0.24 ถึง 2.08 แสดงถึงว่าตัวแปรสังเกตได้ของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีลักษณะเป็นแบบแจกแจงแบบโค้งปกติ โดยค่าความเบ้ ค่าไม่ควรเกิน 2.00 และค่าความโด่ง ค่าไม่ควรเกิน 7.00 (บุญจันทร์ สีสัน 2554:108 อ้างอิงจาก West, Finch; & Curran 1995)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

3.1 ผลการศึกษาระดับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จำแนกรายด้าน ได้แก่ นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน และนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปรผลความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น			
1 ใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการแสวงหาความรู้	4.25	0.66	มากที่สุด
2 มีแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียน	4.27	0.69	มากที่สุด
3 มีความสุขในการเข้าชั้นเรียน	4.33	0.69	มากที่สุด
4 ตั้งใจโดยรีบเร่งเข้าเรียนแต่ละรายวิชา	4.16	0.71	มาก
5 ผลลัพธ์ทางการเรียนดีขึ้น	4.21	0.65	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น	4.24	0.58	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม			
6 มีความเข้าใจตนเอง	4.27	0.67	มากที่สุด
7 มีความเข้าใจผู้อื่น	4.16	0.71	มาก
8 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.40	0.68	มากที่สุด
9 รู้จักคงความสัมพันธ์กับผู้อื่นไว้	4.34	0.69	มากที่สุด
10 มีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่น	4.29	0.71	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม	4.29	0.6	มากที่สุด
นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ			
11 รู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตน	4.33	0.69	มากที่สุด
12 ไม่พูดจ้าวจาบยาบคาย	4.28	0.70	มากที่สุด
13 มีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ชีวิต	4.37	0.68	มากที่สุด
14 มีจิตสาธารณะ	4.43	0.66	มากที่สุด
15 ไม่ทำตัวเป็นภาระของสังคม	4.42	0.64	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ	4.37	0.57	มากที่สุด
นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน			
16 แสดงความเป็นมิตรต่อครู บุคลากร	4.50	0.63	มากที่สุด
17 ตั้งใจปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน	4.40	0.63	มากที่สุด
18 ชอบการมาโรงเรียน	4.41	0.64	มากที่สุด
19 พูดกับผู้อื่นถึงโรงเรียนในทางที่ดี	4.42	0.69	มากที่สุด
20 เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่รุ่นน้อง	4.43	0.63	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน	4.43	0.55	มากที่สุด
นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน			
21 แสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง	4.40	0.63	มากที่สุด
22 ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคลอื่นได้ง่าย	4.32	0.64	มากที่สุด
23 เคารพสิทธิของตนเองในการคิด พูด อ่าน เขียน	4.41	0.61	มากที่สุด
24 ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.38	0.65	มากที่สุด
25 ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง	4.32	0.67	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน	4.36	0.52	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตน			
26 ตั้งใจเรียนรู้อย่างมีสมาธิ	4.20	0.67	มาก
27 ไม่รู้สึกยุ่งยากในการศึกษาเล่าเรียน	4.21	0.66	มากที่สุด
28 เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข	4.42	0.67	มากที่สุด
29 เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้	4.35	0.63	มากที่สุด
30 มั่นใจว่าสามารถสำเร็จการศึกษาได้	4.46	0.64	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตน	4.33	0.55	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	4.34	0.56	มากที่สุด

จากตาราง 5 แสดงถึงระดับของความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก พบว่าระดับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.16 ถึง 4.5 โดยภาพรวมความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่า ($\bar{X}=4.5$, S.D.=0.63) ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก แบ่งออกเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน และนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนโดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความสุขในการเข้าชั้นเรียนมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.69) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้นเรื่องความสุขในการเข้าชั้นเรียนของนักเรียนมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน รองลงมา คือ มีแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียนมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.69) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้นเรื่องแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียนเป็นอันดับที่สอง และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน ส่วนข้อคำถามที่มีค่ารองลงมาจากอันดับที่สอง คือ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการแสวงหาความรู้มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.66) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้นเรื่องนักเรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการแสวงหาความรู้เป็นอันดับที่สาม และ

มีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย โดยภาพรวมองค์ประกอบด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้นมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.25$, $S.D.=0.66$) แสดงถึงความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน

องค์ประกอบด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.40$, $S.D.=0.68$) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคมเรื่องนักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน รองลงมา คือ รู้จักคงความสัมพันธ์กับผู้อื่นให้มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.34$, $S.D.=0.69$) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคมเรื่องรู้จักคงความสัมพันธ์กับผู้อื่นไว้เป็นอันดับที่สอง และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน ส่วนข้อคำถามที่มีค่ารองลงมาจากอันดับที่สอง คือ มีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่นมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.29$, $S.D.=0.71$) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคมเรื่องนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอันดับที่สาม โดยภาพรวมองค์ประกอบด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคมมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.29$, $S.D.=0.60$) แสดงถึงว่าความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน

องค์ประกอบด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีจิตสาธารณะมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.43$, $S.D.=0.66$) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับเรื่องนักเรียนมีจิตสาธารณะมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน รองลงมา คือ ไม่ทำตัวเป็นภาระของสังคมมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.42$, $S.D.=0.64$) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับเรื่องไม่ทำตัวเป็นภาระของสังคมไว้เป็นอันดับที่สอง และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน ส่วนข้อคำถามที่มีค่ารองลงมาจากอันดับที่สอง คือ มีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ชีวิตมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.68$) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จใน

โรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับเรื่องนักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ชีวิตเป็นอันดับที่สาม โดยภาพรวมองค์ประกอบด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.37$, S.D.=0.57) แสดงถึงความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน

องค์ประกอบด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แสดงความเป็นมิตรต่อครู บุคลากรมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.50$, S.D.=0.63) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนเรื่องนักเรียนแสดงความเป็นมิตรต่อครู บุคลากรมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน รองลงมา คือ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่รุ่นน้องมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.43$, S.D.=0.63) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนเรื่องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่รุ่นน้องไว้เป็นอันดับที่สอง และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน ส่วนข้อคำถามที่มีค่ารองลงมาจากอันดับที่สอง คือ พุดกับผู้อื่นถึงโรงเรียนในทางที่ดีมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.42$, S.D.=0.69) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนเรื่องนักเรียนพุดกับผู้อื่นถึงโรงเรียนในทางที่ดีเป็นอันดับที่สาม โดยภาพรวมองค์ประกอบด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.43$, S.D.=0.55) แสดงถึงว่าความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน

องค์ประกอบด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เคารพสิทธิของตนเองในการคิด พุด อ่าน เขียนมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.41$, S.D.=0.61) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้านเรื่องนักเรียนเคารพสิทธิของตนเองในการคิด พุด อ่าน เขียนและมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน รองลงมา คือ แสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเองมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.40$, S.D.=0.63) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้านเรื่องแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเองไว้เป็นอันดับที่สอง และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบมีความ

คิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน ส่วนข้อคำถามที่มีค่ารองลงมา จากอันดับที่สอง คือ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, $S.D.=0.65$) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็น ตัวตนเฉพาะด้านเรื่องนักเรียนไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นเป็นอันดับที่สาม โดยภาพรวมองค์ประกอบ ด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้านมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$, $S.D.=0.52$) แสดงถึงว่าความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความ เป็นตัวตนเฉพาะด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน

องค์ประกอบด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ มั่นใจว่าสามารถสำเร็จการศึกษาได้มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, $S.D.=0.64$) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน เรื่องนักเรียนมั่นใจว่าสามารถสำเร็จการศึกษาได้และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน รองลงมา คือ เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$, $S.D.=0.67$) แสดงถึงว่านักเรียนมี ความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนเรื่องเรียนรู้ได้อย่างมี ความสุขเป็นอันดับที่สอง และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อ นักเรียนในโรงเรียนทางเลือกส่วนใหญ่ไปในทางเดียวกัน ส่วนข้อคำถามที่มีค่ารองลงมาจากอันดับ ที่สอง คือ เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, $S.D.=0.63$) แสดงถึงว่านักเรียนมีความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีการรับรู้ ความสามารถแห่งตนเรื่องนักเรียนเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ โดยภาพรวม องค์ประกอบด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, $S.D.=0.55$)

แสดงถึงว่าความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน อยู่ในระดับมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือผู้ตอบส่วนใหญ่มีความคิดเห็น แสดงถึงว่าความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก ด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนอยู่ใน ระดับมากที่สุด และมีการกระจายตัวของข้อมูลน้อย กล่าวคือ ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปใน ทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

4.1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในรูปแบบการวัดความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ซึ่งผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ หรือ องค์ประกอบแฝงในรูปแบบค่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก แสดงไว้ดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก
โรงเรียนทางเลือก

	X11	X12	X21	X22	X33	I11	I12	I13	I14	I21	I22	I31	I32	I41	I42	I43	I44	I46	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6
X11	1																							
X12	0.688**	1																						
X21	0.660**		1																					
X22	0.598**	0.642**		1																				
X33	0.571**	0.622**	0.725**		1																			
I11	0.509**	0.581**	0.604**	0.574**		1																		
I12	0.548**	0.570**	0.656**	0.579**	0.600**		1																	
I13	0.525**	0.607**	0.601**	0.571**	0.598**	0.575**		1																
I14	0.488**	0.534**	0.576**	0.563**	0.514**	0.651**	0.620**		1															
I21	0.553**	0.561**	0.595**	0.521**	0.576**	0.647**	0.591**	0.618**		1														
I22	0.539**	0.535**	0.601**	0.564**	0.589**	0.608**	0.564**	0.598**	0.523**		1													
I31	0.572**	0.570**	0.571**	0.583**	0.613**	0.622**	0.517**	0.564**	0.477**	0.574**		1												
I32	0.548**	0.559**	0.536**	0.579**	0.596**	0.621**	0.546**	0.593**	0.550**	0.500**	0.494**		1											
I41	0.516**	0.517**	0.634**	0.553**	0.623**	0.524**	0.617**	0.662**	0.505**	0.576**	0.595**	0.521**		1										
I42	0.490**	0.495**	0.636**	0.595**	0.650**	0.559**	0.573**	0.555**	0.549**	0.607**	0.596**	0.513**	0.478**		1									
I43	0.481**	0.478**	0.553**	0.553**	0.539**	0.531**	0.523**	0.538**	0.500**	0.595**	0.598**	0.510**	0.470**	0.630**		1								
I44	0.501**	0.529**	0.635**	0.610**	0.664**	0.528**	0.571**	0.581**	0.525**	0.617**	0.623**	0.516**	0.440**	0.630**	0.745**		1							
I45	0.508**	0.524**	0.586**	0.593**	0.621**	0.534**	0.582**	0.598**	0.513**	0.571**	0.609**	0.499**	0.485**	0.609**	0.652**	0.577**		1						
Y1	0.365**	0.343**	0.527**	0.469**	0.521**	0.450**	0.457**	0.492**	0.443**	0.519**	0.557**	0.418**	0.386**	0.516**	0.582**	0.551**	0.529**		1					
Y2	0.420**	0.381**	0.468**	0.447**	0.514**	0.423**	0.458**	0.512**	0.378**	0.523**	0.554**	0.442**	0.410**	0.563**	0.544**	0.577**	0.562**	0.522**		1				
Y3	0.445**	0.446**	0.546**	0.534**	0.578**	0.492**	0.505**	0.551**	0.373**	0.513**	0.541**	0.521**	0.419**	0.547**	0.542**	0.515**	0.585**	0.571**	0.655**		1			
Y4	0.505**	0.476**	0.551**	0.544**	0.604**	0.512**	0.548**	0.575**	0.462**	0.548**	0.598**	0.506**	0.484**	0.558**	0.551**	0.508**	0.564**	0.603**	0.613**	0.650**		1		
Y5	0.450**	0.416**	0.515**	0.498**	0.525**	0.480**	0.481**	0.520**	0.419**	0.539**	0.553**	0.498**	0.432**	0.531**	0.558**	0.534**	0.589**	0.551**	0.572**	0.666**	0.670**		1	
Y6	0.415**	0.405**	0.581**	0.537**	0.542**	0.502**	0.460**	0.508**	0.459**	0.530**	0.592**	0.491**	0.413**	0.538**	0.583**	0.553**	0.653**	0.552**	0.727**	0.695**	0.763**	0.693**		1

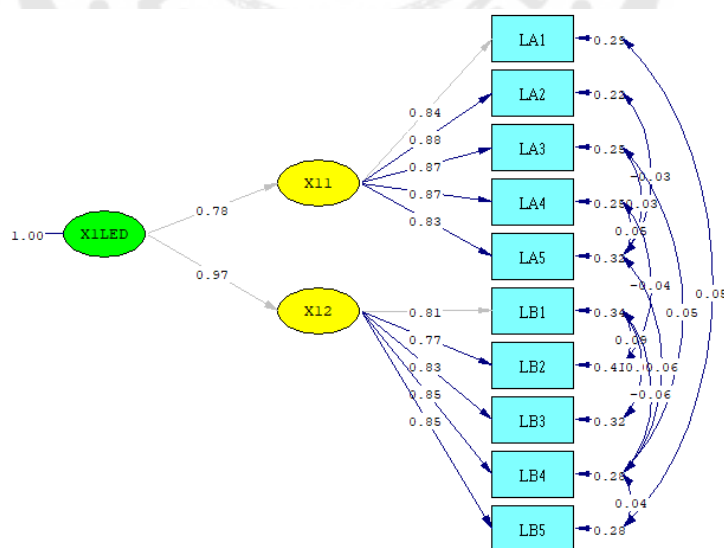
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 6 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 24 ตัวแปร พบว่ามีค่าสหสัมพันธ์ทางบวกแสดงถึงความสัมพันธ์กันในทางเดียวกันโดยตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่จัดเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงมีความสัมพันธ์กันแสดงถึงว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.2 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement Model)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดของตัวแปรแฝงจำนวน 7 ตัวแปรแฝง ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กร ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ปัจจัยด้านการบริหาร ด้านสัมพันธ์ชุมชน ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู และด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบ่งออกเป็น 7 โมเดลดังนี้

1) ปัจจัยด้านการนำองค์กร ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์(X11) และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (X12) โดยโมเดลการวัดองค์ประกอบของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยด้านการนำองค์กร แสดงดังภาพประกอบ 9

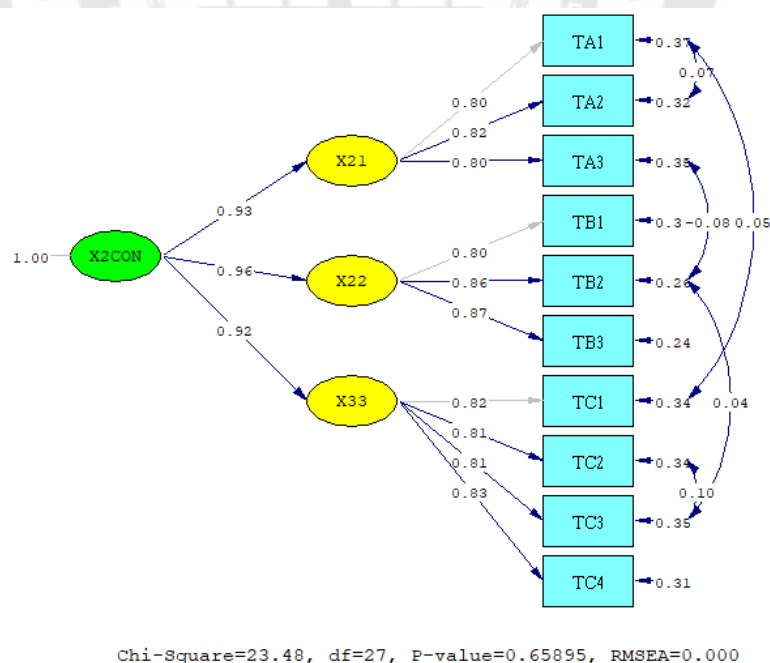

Chi-Square=24.07, df=23, P-value=0.39969, RMSEA=0.011

ภาพประกอบ 9 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการนำองค์กร

จากภาพประกอบ 9 แสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงองค์ประกอบที่ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) เพื่อแสดงความเที่ยงตรงของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ทั้ง 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ (X11) และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (X12) ได้ปรับองค์ประกอบจากค่าเศษเหลือของตัวแปร โดยปรับเฉพาะค่าความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 24.07$, $df = 23$, $P\text{-value} = 0.399$, $RMSEA = 0.011$ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีเหล่านี้กับเกณฑ์ของความกลมกลืนของโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการนำองค์กร มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

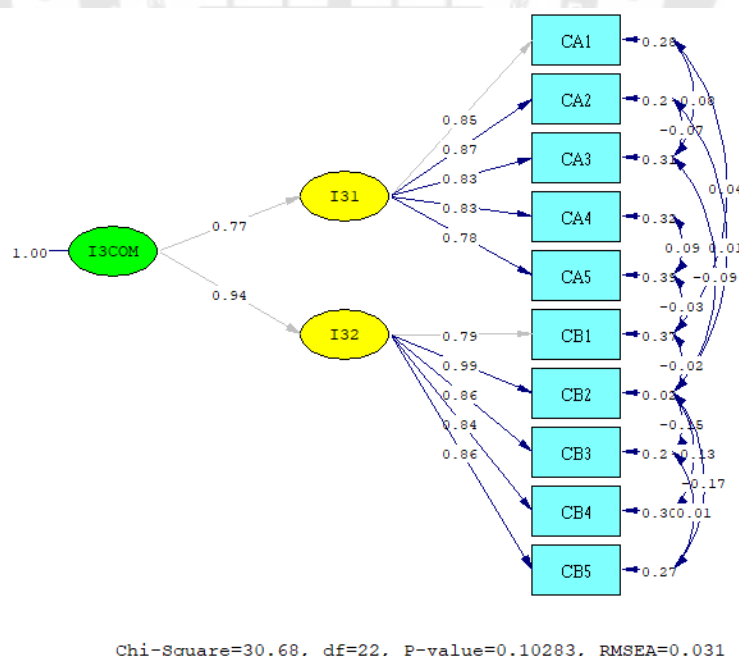
2) ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านรายการแสดงการให้คำปรึกษา (X21) ด้านการวางแผนนักเรียนรายบุคคล (X22) และด้านการบริการตอบสนอง (X33) โดยโมเดลการวัดองค์ประกอบของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู แสดงดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู

จากภาพประกอบ 10 แสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงองค์ประกอบที่ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) เพื่อแสดงความเที่ยงตรงของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านรายการแสดงการให้คำปรึกษา(X21) ด้านการวางแผนนักเรียนรายบุคคล (X22) และด้านการบริการตอบสนอง (X33) ได้ปรับองค์ประกอบจากค่าเฉลี่ยเหลือของตัวแปร โดยปรับเฉพาะค่าความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 23.48$, $df = 27$, $P\text{-value} = 0.659$, $RMSEA = 0.000$ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีเหล่านี้กับเกณฑ์ของความกลมกลืนของโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าองค์ประกอบเชิงยืนยัน(อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

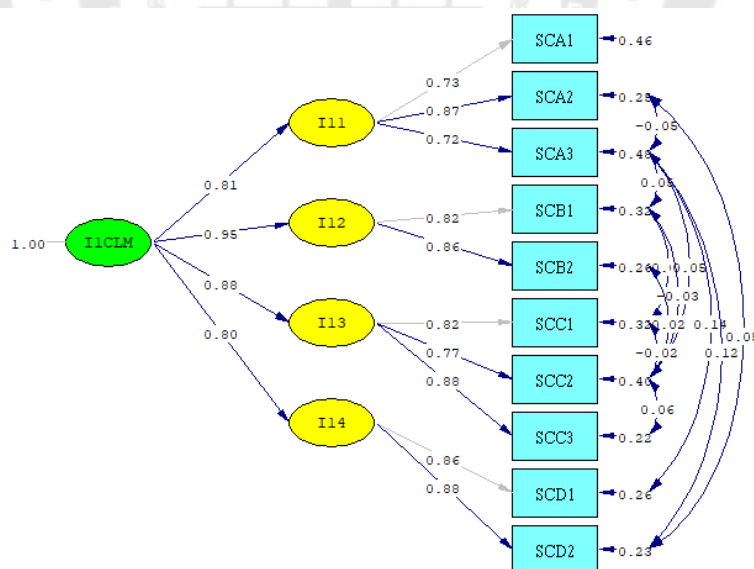
3) ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์โดยตรง (I31) และด้านการสร้างความสัมพันธ์โดยอ้อม (I32) โดยโมเดลการวัดองค์ประกอบของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนแสดงดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน

จากภาพประกอบ 11 แสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงองค์ประกอบที่ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) เพื่อแสดงความเที่ยงตรงของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ทั้ง 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์โดยตรง (I31) และด้านการสร้างความสัมพันธ์โดยอ้อม (I32) ได้ปรับองค์ประกอบจากค่าเศษเหลือของตัวแปร โดยปรับเฉพาะค่าความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 30.68$, $df = 22$, $P\text{-value} = 0.103$, $RMSEA = 0.031$ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีเหล่านี้กับเกณฑ์ของความกลมกลืนของโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4) ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความปลอดภัย (I11) ด้านการเรียนการสอน (I12) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน (I13) และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (I14) โดยโมเดลการวัดองค์ประกอบของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน แสดงดังภาพประกอบ 12

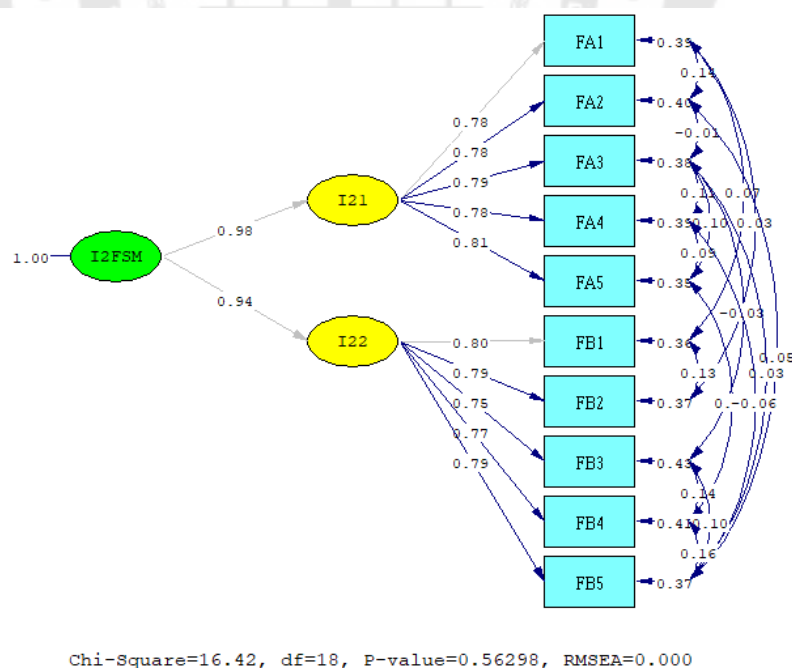

Chi-Square=21.60, df=20, P-value=0.36267, RMSEA=0.014

ภาพประกอบ 12 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน

จากภาพประกอบ 12 แสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงองค์ประกอบที่ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) เพื่อแสดงความเที่ยงตรงของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความปลอดภัย (I11) ด้านการเรียนการสอน (I12) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน (I13) และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (I14) ได้ปรับองค์ประกอบจากค่าเฉลี่ยเหลือของตัวแปร โดยปรับเฉพาะค่าความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 21.60$, $df = 20$, $P\text{-value} = 0.363$, $RMSEA = 0.014$ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีเหล่านี้กับเกณฑ์ของความกลมกลืนของโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

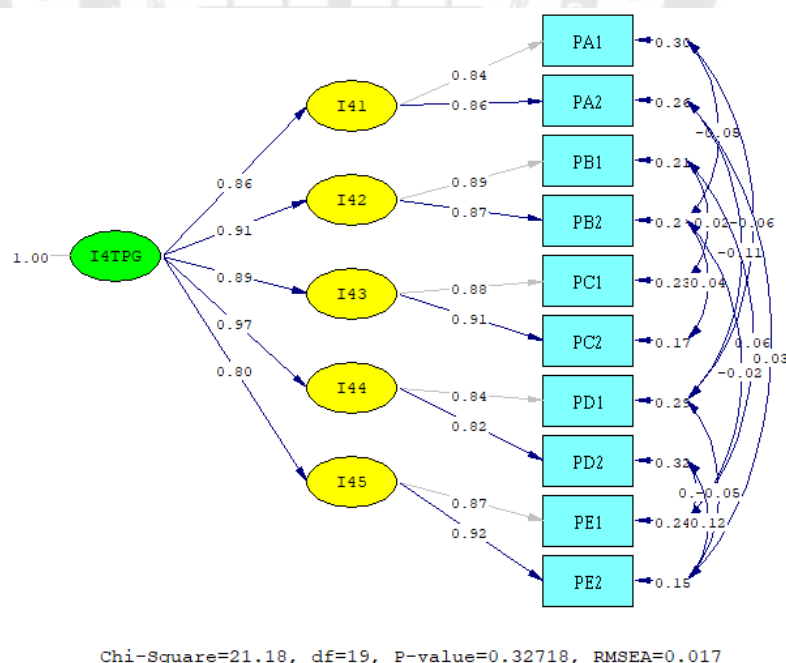
5) ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมของบุคลากร (I21) และด้านความผูกพันของบุคลากร (I22) โดยโมเดลการวัดองค์ประกอบของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร แสดงดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร

จากภาพประกอบ 13 แสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงองค์ประกอบที่ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) เพื่อแสดงความเที่ยงตรงของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ทั้ง 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมของบุคลากร (I21) และด้านความผูกพันของบุคลากร (I22) ได้ปรับองค์ประกอบจากค่าเศษเหลือของตัวแปร โดยปรับเฉพาะค่าความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 16.42$, $df = 18$, $P\text{-value} = 0.563$, $RMSEA = 0.000$ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีเหล่านี้กับเกณฑ์ของความกลมกลืนของโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

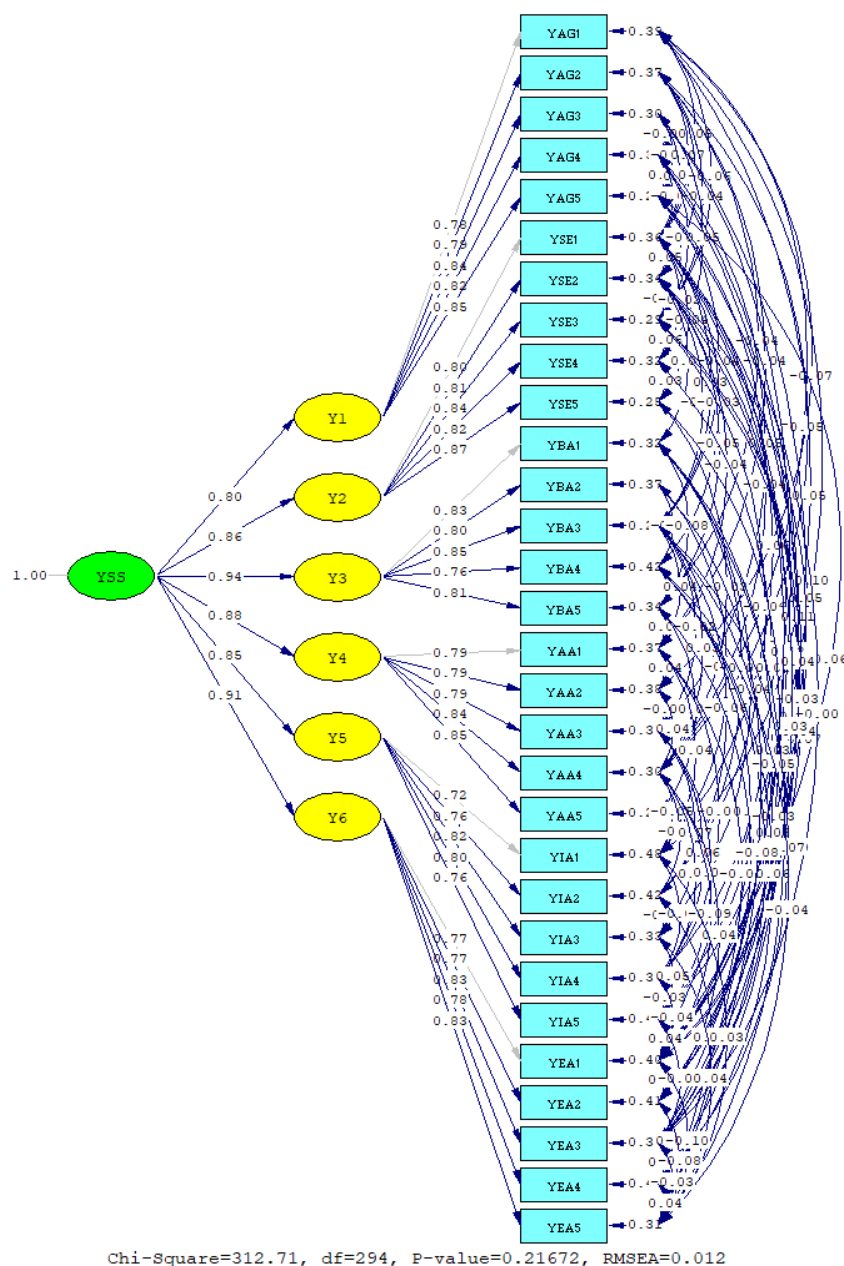
6) ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการกำหนดปัญหาหรือเตรียมการ (I41) ด้านการสอนหรือการสร้างแนวความคิด (I42) ด้านการสร้างกรอบที่มีวิจารณ์ญาณ (I43) ด้านวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (I44) และด้านการนำไปใช้ (I45) โดยโมเดลการวัดองค์ประกอบของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู แสดงดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านวิธีการสอนของ

จากภาพประกอบ 14 แสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงองค์ประกอบที่ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) เพื่อแสดงความเที่ยงตรงของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการกำหนดปัญหาหรือเตรียมการ (I41) ด้านการสอนหรือการสร้างแนวความคิด (I42) ด้านการสร้างกรอบที่มีวิจากรณญาณ (I43) ด้านวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (I44) และด้านการนำไปใช้ (I45) ได้ปรับองค์ประกอบจากค่าเศษเหลือของตัวแปร โดยปรับเฉพาะค่าความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องกล่มกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 21.18$, $df = 19$, $P\text{-value} = 0.327$, $RMSEA = 0.017$ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีเหล่านี้กับเกณฑ์ของความกลมกลืนของโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

7) ด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Y1) นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Y2) นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Y3) นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน (Y4) นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Y5) และนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Y6) โดยโมเดลการวัดองค์ประกอบของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก แสดงดังภาพประกอบ 15

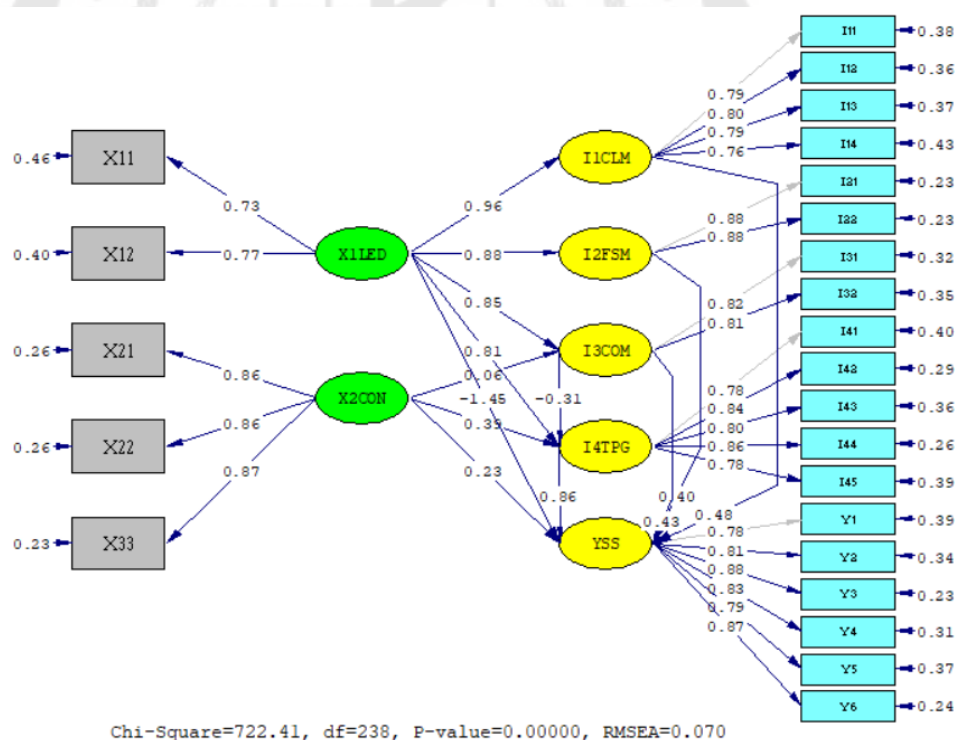
ภาพประกอบ 15 โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) ของด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

จากภาพประกอบ 15 แสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงองค์ประกอบที่ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) เพื่อแสดงความเที่ยงตรงของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น (Y1) นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม (Y2) นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Y3) นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อ

โรงเรียน (Y4) นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน (Y5) และนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Y6) ได้ปรับองค์ประกอบจากค่าเศษเหลือของตัวแปร โดยปรับเฉพาะค่าความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์หัดนี้ความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน (อันดับสอง) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 312.71$, $df = 294$, $P\text{-value} = 0.217$, $RMSEA = 0.012$ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีเหล่านี้กับเกณฑ์ของความกลมกลืนของโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าองค์ประกอบเชิงยืนยัน(อันดับสอง)ของด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.3 ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

1) ผลการวิเคราะห์และตรวจสอบความกลมกลืนของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (ก่อนการพัฒนา) ดังภาพประกอบ 16

ภาพประกอบ 16 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (ก่อนการพัฒนา)

จากภาพประกอบ 16 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ก่อนการพัฒนา พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเป็นองค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นองค์ประกอบทุกตัวในโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

แต่เมื่อพิจารณาค่าปัจจัยที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมก่อนปรับโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พบว่า ปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ตามกรอบแนวคิดมีทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กร ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู แต่พบว่ามี 4 ปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กร ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

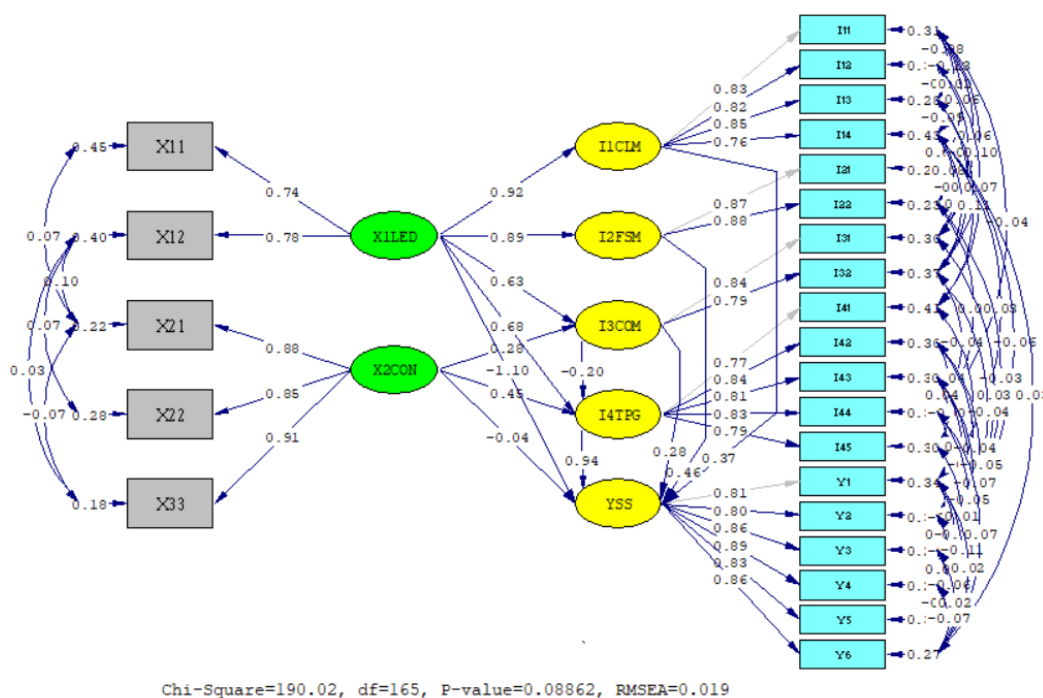
ส่วนปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กร ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ที่ส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยผ่านปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 7 ค่าสถิติใช้วัดความกลมกลืนของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (ก่อนการพัฒนา)

ดัชนี	ค่าสถิติ
χ^2	722.41
df	238
P-value	0.000
GFI	0.87
AGFI	0.84
CFI	0.99
SRMR	0.04
RMSEA	0.07

จากตาราง 7 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่า Chi-Square, P-value, df, GFI, AGFI, CFI, SRMR, RMSEA โดยค่าทั้งหมดอยู่ในต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แสดงถึงความไม่สอดคล้องกลมกลืนของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสามารถสรุปค่าทางสถิติของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขในการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานครโดยพิจารณาค่าทางสถิติดังต่อไปนี้ ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 722.41 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) มีค่าเท่ากับ 0.000 ค่าองศาอิสระ(df) มีค่าเท่ากับ 238 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.87 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.84 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) 0.04 ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.07

2) ผลการวิเคราะห์และตรวจสอบความกลมกลืนของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ที่ทำการพัฒนาโดยปรับเฉพาะค่าความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา หรือเพื่อให้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยใช้โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (หลังการพัฒนา) ดังภาพประกอบ 17

ภาพประกอบ 17 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหาร
สถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (หลังการพัฒนา)

จากภาพประกอบ 17 ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (หลังการพัฒนา) ตามโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุถือว่าเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าผลการวิเคราะห์พบว่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่กำหนดเป็นเส้นที่ส่งผลตามโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทุกเส้นส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.92 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.89 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.63 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.68 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ -1.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.28 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.45 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8. ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ -0.04 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

9. ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ -0.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

10. ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

11. ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

12. ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.28 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

13. ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.94 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (หลังการพัฒนา) ในส่วนปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เรียงตามค่าน้ำหนักมี 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการนำองค์กร ($DE = -1.10$) 2) ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ($DE = 0.94$) 3) ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ($DE = 0.46$) 4) ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ($DE = 0.37$) และ 5) ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ($DE = 0.28$)

ตาราง 8 ค่าสถิติใช้วัดความกลมกลืนของของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัย
 การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (หลังการ
 พัฒนา)

ดัชนี	ค่าสถิติ
χ^2	190.02
df	165
P-value	0.089
GFI	0.96
AGFI	0.93
CFI	1.00
SRMR	0.02
RMSEA	0.02

จากตาราง 8 แสดงผลการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีค่าดัชนีความ
 สอดคล้องของโมเดลโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่า Chi-Square, P-value, df, GFI,
 AGFI, CFI, SRMR, โดยค่าทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แสดงถึงความสอดคล้องกลมกลืนของ
 โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสามารถสรุปค่าทางสถิติของ
 โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ
 นักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยพิจารณาค่าทางสถิติดังต่อไปนี้ ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) มี
 ค่าเท่ากับ 190.02 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) มีค่าเท่ากับ 0.089 ค่าองศาอิสระ (df) มีค่า
 เท่ากับ 165 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
 ที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.93 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ
 1.00 ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) 0.02 ค่ารากกำลังสอง
 เฉลี่ยในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.02 โดยปัจจัยด้านการนำองค์กร ปัจจัยด้านการ
 ให้คำปรึกษาของครู ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร
 ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ส่งผลทั้งทางตรงและ
 ทางอ้อมไปยังปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ซึ่งสามารถอธิบายได้คิด
 เป็นร้อยละ 75

3) ค่าสัมประสิทธิ์ของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก แสดงดังตาราง 9

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์ของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ตัวแปรเหตุ	การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน			การบริหารบุคลากร			การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน			วิธีการสอนของครู			ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การนำองค์กร	0.92** (0.05)	-	0.92** (0.05)	0.89** (0.05)	-	0.89** (0.05)	0.63** (0.10)	-	0.63** (0.10)	0.68** (0.10)	-0.12 (0.07)	0.56** (0.07)	-1.10** (0.42)	1.46** (0.38)	0.36** (0.10)
การให้คำปรึกษาของครู	-	-	-	-	-	-	0.28** (0.09)	-	0.28** (0.09)	0.45** (0.08)	-0.06 (0.03)	0.39** (0.53)	-0.04 (0.11)	0.45** (0.12)	0.41** (0.10)
การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.37* (0.18)	-	0.37* (0.18)
การบริหารบุคลากร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.46** (0.13)	-	0.46** (0.13)
การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0.20* (0.10)	-	-0.20* (0.10)	0.28* (0.14)	-0.18 (0.11)	0.10 (0.11)
วิธีการสอนของครู	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.94** (0.18)	-	0.94** (0.18)
R ²	0.85			0.79			0.78			0.85			0.75		

$\chi^2 = 190.02$, P-Value = 0.086, df = 165, GFI = 0.96, AGFI = 0.93, CFI = 1.00, SRMR = 0.02, RMSEA = 0.02

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 DE = ส่งผลทางตรง (Direct Effect) IE = ส่งผลทางอ้อม (Indirect Effect) TE = ส่งผลโดยรวม (Total Effect)

จากตาราง 9 พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลโดยรวมต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบด้วย 3 ปัจจัย โดยเรียงจากลำดับของค่าที่ส่งผลโดยรวมมากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู มีค่าที่ส่งผลโดยรวมต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีค่าเท่ากับ 0.94 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ที่ส่งผลโดยรวมต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีค่าเท่ากับ 0.46 และปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ที่ส่งผลโดยรวมต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีค่าเท่ากับ 0.41

ในด้านปัจจัยที่ส่งทางตรงต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบด้วยปัจจัย 3 โดยเรียงจากลำดับของค่าที่ส่งผลทางตรงมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ที่ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีค่าเท่ากับ 0.94 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร มีค่าที่ส่งผลทางตรงต่อความสุขในการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานครมีค่าเท่ากับ 0.46 และปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ที่ส่งผลทางตรงต่อความสุขในการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานครมีค่าเท่ากับ 0.41

ในด้านปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบด้วย 3 ปัจจัย โดยเรียงจากลำดับของค่าที่ส่งผลทางอ้อมมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งผลอ้อมผ่านปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ที่ส่งผลทางอ้อมไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีค่าที่ส่งผลเท่ากับ 1.46 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ส่งผลทางอ้อมไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีค่าเท่ากับ 0.45 และปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู มีค่าที่ส่งผลทางอ้อมไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีเท่ากับ -0.18

2. ปัจจัยที่ส่งผลโดยรวมต่อวิธีการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยโดยเรียงจากลำดับของค่าที่ส่งผลโดยรวมมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กรที่ส่งผลโดยรวมต่อวิธีการสอนของครู มีค่าเท่ากับ 0.56 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ที่ส่งผลโดยรวมต่อวิธีการสอนของครู มีค่าเท่ากับ 0.39 และปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ที่ส่งผลโดยรวมต่อวิธีการสอนของครู มีค่าเท่ากับ -0.20

ในด้านปัจจัยที่ส่งทางตรงต่อวิธีการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วยปัจจัย 3 โดยเรียงจากลำดับของค่าที่ส่งผลทางตรงมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กรที่ส่งผลทางตรงต่อวิธีการสอนของครู มีค่าเท่ากับ 0.68 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ที่ส่งผลทางตรงต่อวิธีการสอนของครู มีค่าเท่ากับ 0.45 และปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ที่ส่งผลทางตรงต่อวิธีการสอนของครู มีค่าเท่ากับ -0.20

ในด้านปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อวิธีการสอนของครู อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีทั้งหมด 2 ปัจจัย โดยเรียงจากลำดับของค่าที่ส่งผลทางอ้อมมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กรส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนส่งผ่านไปยังปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู มีค่าเท่ากับ -0.12 และปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครูส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ส่งผ่านไปยังปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู มีค่าเท่ากับ -0.06

3. ปัจจัยที่ส่งผลโดยรวมต่อการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 2 ปัจจัยโดยเรียงจากลำดับของค่าที่ส่งผลโดยรวมมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำ

องค์กร ที่ส่งผลโดยรวมต่อการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน มีค่าเท่ากับ 0.63 และปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาที่ส่งผลโดยรวมต่อการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน มีค่าเท่ากับ 0.28

4. ปัจจัยที่ส่งผลโดยรวมต่อการบริหารบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 1 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการนำองค์กร ที่ส่งผลโดยรวมต่อการบริหารบุคลากร มีค่าเท่ากับ 0.89

5. ปัจจัยที่ส่งผลโดยรวมต่อการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบด้วย 1 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการนำองค์กร ที่ส่งผลโดยรวมต่อการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน มีค่าเท่ากับ 0.92

สำหรับตัวแปรแฝงภายในทั้ง 6 ปัจจัยในโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กร ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายโดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์การทำนายจากค่าอำนาจในการทำนายสูงสุด ได้แก่ สัมประสิทธิ์การทำนายของปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู มีค่าเท่ากับ 0.85 เท่ากัน (คิดเป็นร้อยละ 85) รองลงมา คือ สัมประสิทธิ์การทำนายของปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร มีค่าเท่ากับ 0.79 (คิดเป็นร้อยละ 79) สัมประสิทธิ์การทำนายของปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน มีค่าเท่ากับ 0.78 (คิดเป็นร้อยละ 78) และสัมประสิทธิ์การทำนายของปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีค่าเท่ากับ 0.75 (คิดเป็นร้อยละ 75)

สรุปผลการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก (หลังการพัฒนา) ในส่วนปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เรียงตามค่าน้ำหนักมี 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการนำองค์กร ($DE = -1.10$) 2) ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ($DE = 0.94$) 3) ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ($DE = 0.46$) 4) ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ($DE = 0.37$) และ 5) ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ($DE = 0.28$)

ในส่วนปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เรียงตามค่าน้ำหนักมี 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการนำองค์กร ($IE = 1.46$) และ 2) ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ($IE = 0.45$)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อสร้างและทดสอบความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยการความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของนักเรียน (Student Success) ในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก
2. เพื่อศึกษาโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก
3. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ การวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก จำนวน 26 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 26 คน และครู จำนวน 645 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) แบ่งเป็น ผู้บริหาร จำนวน 26 คน และครู จำนวน 393 คน

ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic random sampling) ในการสุ่มตัวอย่างจากครูของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน

2) เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก การนำองค์ความรู้ไปใช้ของครู การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน การบริหารบุคลากร และวิธีการสอนของครู จำนวน 90 ข้อ ในด้านกระบวนการหาคุณภาพเครื่องมือทำโดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในลักษณะความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำแบบสอบถามไปปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทุกข้อผลปรากฏว่ามีค่าอยู่ระหว่าง -0.20 ถึง 0.82 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (α - Alpha Coefficient) ผลปรากฏว่าแบบสอบถามแต่ละตอนมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.86 ถึง 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามโมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแล้วไปเก็บข้อมูลโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงโรงเรียนการศึกษาทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากร

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกพร้อมหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปติดต่อประสานงานกับผู้ประสานงานของโรงเรียนการศึกษาทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนต่าง ๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากร

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน ผ่านทางผู้ประสานงานของสถานศึกษาต่าง ๆ จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 3 เดือนตั้งแต่เริ่มยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2564 – กันยายน 2564

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ แล้วนำผลการตอบมาลงรหัส เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพและลักษณะของตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ ความโด่ง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

2. นำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสามารถสรุปผลงานวิจัยได้ดังนี้

1. ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.24 ถึง 4.43 โดยในแต่ละองค์ประกอบรายด้าน พบดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.55) รองลงมาคือ ด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.57) รองลงมาคือ ด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.52) รองลงมาคือ ด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.55) รองลงมาคือ ด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.60) และ ด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น ($\bar{X}=4.24$, S.D.=0.58) ตามลำดับ

2. ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.16 ถึง 4.50 โดยความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกรายข้อในแต่ละด้าน พบดังนี้

2.1 ด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แสดงความเป็นมิตรต่อครู บุคลากร ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.63) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ตั้งใจปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.63)

2.2 ด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีจิตสาธารณะ ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.66) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ไม่พูดจ้วงจาบหยาบคาย ($\bar{X}=4.28$, S.D.=0.70)

2.3 ด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เคารพสิทธิของตนเองในการคิด พูด อ่าน เขียน ($\bar{X}=4.41$, $S.D.=0.61$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของบุคคลอื่นได้ง่าย ($\bar{X}=4.32$, $S.D.=0.64$) และตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ($\bar{X}=4.32$, $S.D.=0.67$)

2.4 ด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มั่นใจว่าสามารถสำเร็จการศึกษาได้ ($\bar{X}=4.46$, $S.D.=0.64$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ตั้งใจเรียนรู้อย่างมีสมาธิ ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.67$)

2.5 ด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{X}=4.40$, $S.D.=0.68$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X}=4.16$, $S.D.=0.71$)

2.6 ด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความสุขในการเข้าชั้นเรียน ($\bar{X}=4.33$, $S.D.=0.69$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ตั้งใจโดยรีบเร่งเข้าเรียนแต่ละรายวิชา ($\bar{X}=4.16$, $S.D.=0.71$)

3. โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก สรุปได้ว่า

3.1 ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.92

3.2 ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.89

3.3 ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.63

3.4 ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.68

3.5 ปัจจัยด้านการนำองค์กร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ -1.10

3.6 ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.28

3.7 ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.45

3.8 ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ -0.04

3.9 ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ -0.20

3.10 ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.37

3.11 ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.46

3.12 ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.28

3.13 ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ 0.94

ดังนั้น ปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เรียงตามค่าน้ำหนักมี 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการนำองค์กร (-1.10) 2) ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู (0.94) 3) ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร (0.46) 4) ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (0.37) และ 5) ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (0.28) ในส่วนปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เรียงตามค่าน้ำหนักมี 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการนำองค์กร (1.46) และ 2) ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู (0.45)

4. สรุปค่าความกลมกลืนทางสถิติของโมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก สรุปได้ว่า ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 190.02 ค่าความน่าจะเป็น (P-Value) มีค่าเท่ากับ 0.086 ค่าองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 165 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.93 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.02 ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.02 ผลการวิเคราะห์และตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองเชิงทฤษฎี พบว่า โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ทำการพัฒนา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปัจจัยทั้งหมด ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กร ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร

ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมไปยังปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกซึ่งส่งผล คิดเป็นร้อยละ 75

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากศึกษา พบว่า ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกรายช้อมีค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 4.16 ถึง 4.50 โดยภาพรวมความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.34 เมื่อเรียงลำดับองค์ประกอบของความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกจากมากไปน้อย องค์ประกอบด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.43 รองลงมาคือองค์ประกอบด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.37 รองลงมาคือองค์ประกอบด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.36 รองลงมาคือองค์ประกอบด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.33 รองลงมาคือองค์ประกอบด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.29 และ องค์ประกอบด้านความนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.24 ตามลำดับ

1.1 องค์ประกอบด้านนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน ผู้บริหารและครูโรงเรียนทางเลือกมีความคิดเห็นว่่านักเรียนแสดงความเป็นมิตรต่อครูและบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และรองลงมาคือ นักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่รุ่นน้องในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปและอภิปรายได้ว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกเพราะผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการใช้วินัยเชิงบวก โดยการเคารพศักดิ์ศรีของนักเรียน การพยายามพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์และมีวินัยในตนเอง และบุคลิกลักษณะที่ดีเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่รุ่นน้อง การพยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เพราะการมีสัมพันธภาพที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกเชิงบวกของนักเรียนต่อโรงเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียน การคำนึงถึงความต้องการทางพัฒนาการ และคุณภาพชีวิตโดยครูผู้สอนเป็นผู้สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนหรือพัฒนาวิธีการสอนใหม่ ๆ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้หรือทฤษฎีการสอนที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน การคำนึงถึงแรงจูงใจและโลกทัศน์ของนักเรียน การพยายามให้เกิดความยุติธรรม เท่าเทียมกันและไม่เลือกปฏิบัติ การเสริมสร้างความสามัคคีในกลุ่ม ส่งผลให้

นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อครู (สุริย์รัตน์ สุขสถิตย์, 2555) สามารถพบพฤติกรรมเหล่านี้ได้จาก พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกเชิงบวกต่อ โรงเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียน การแสดงความเป็นมิตรต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ความตั้งใจในการมาเรียน การพูดกล่าวถึงโรงเรียนในทางที่ดี

1.2 องค์ประกอบด้านนักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ผู้บริหารและครูโรงเรียน ทางเลือกมีความคิดเห็นว่าเป็นนักเรียนมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 และรองลงมาคือนักเรียนไม่ทำตัวเป็นภาระของสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปและอภิปรายได้ว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับเป็น องค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกเพราะได้มีการคัดเลือกคนที่ เหมาะสมกับหน้าที่เพื่อความสำเร็จของนักเรียน ซึ่งการจัดสรรบุคลากรเริ่มมาจากการมีบุคลากรที่มี คุณสมบัติเหมาะสม มีจรรยาบรรณครู ซึ่งจะมีจิตวิญญาณของความเป็นครูดูแล สนใจเอาใจใส่ เด็กนักเรียน เลือกรูปแบบที่อบรมสั่งสอนให้เหมาะกับเด็กแต่ละคน แก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสมของเด็ก เพื่อให้เด็กเป็นคนดี มีจิตใจที่ดี อีกทั้งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน เช่น งานเทศกาลต่าง ๆ การพานักเรียนทำงานเพื่อประโยชน์ของชุมชน นักเรียนจึงมี พฤติกรรมที่แสดงออกมาและสังคมให้การยอมรับ เป็นการแสดงออกทางกาย กิริยาท่าทางและ คำพูด ตลอดจนพฤติกรรมที่สะท้อนมาจากการมีจิตใจที่ดี รู้จักคุณของสังคมและประเทศชาติ มี การตอบแทนต่อสังคมสอดคล้องกับที่ อาร์รอน; เทียร์นีย์ (Aron, 2006; Tierney, 2014) กล่าวไว้ว่า การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สถานศึกษาจะต้องให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น เพราะถือว่าเป็นภารกิจของสถานศึกษาในการพัฒนา ชุมชน

1.3 องค์ประกอบด้านนักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน ผู้บริหารและครูโรงเรียนทางเลือกมีความคิดเห็นว่าเป็นนักเรียนเคารพสิทธิของตนเองในการคิด พูด อ่าน เขียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และรองลงมา ได้แก่ นักเรียนแสดงออกถึง ความเป็นตัวของตัวเอง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปและอภิปรายได้ว่านักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้านเป็น องค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกเพราะผู้บริหารโรงเรียนจัด บรรยากาศในโรงเรียน ให้นักเรียนสามารถกระทำ แสดงความรู้สึก และใช้ความคิด เพื่อกำกับ ตนเอง พึ่งพาตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง และประเมินตนเองได้ถูกต้อง มีการจัดชั้นเรียนให้เอื้อต่อ การเรียนรู้ พอเพียง สะอาด มีระเบียบ ปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก มีการวางแผนจัดการ

เรียนรู้ โดยดูความแตกต่างระหว่างคน นักเรียนเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ ซึ่งตนเองถนัดและชื่นชอบ เพื่อให้การเรียนรู้เกิดความคิดที่แตกต่างหลากหลาย สร้างความเชื่อมั่นในเป้าหมายชีวิตของตนเองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริงตัดสินใจสิ่งที่ถูกต้อง และสามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่นอีกด้วยช่วยให้นักเรียนรู้จักนำตนเอง ดังที่ ฟอกซ์ และคณะ (Fox et al., 1975) ได้อธิบายว่าบรรยากาศการยอมรับนับถือ นักเรียนได้รับการยกย่องชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกที่บ่งบอกถึงการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าเป็นคนที่มีค่า มีเกียรติและสังคมให้การยอมรับการไว้วางใจ ความเคารพในความคิดของแต่ละคน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมีขวัญกำลังใจสูง

1.4 องค์ประกอบด้านนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน ผู้บริหารและครูโรงเรียนทางเลือกมีความคิดเห็นที่นักเรียนมั่นใจว่าสามารถสำเร็จการศึกษาได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และรองลงมา เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปและอภิปรายได้ว่านักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เพราะผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถของนักเรียนเป็นรายด้าน ทั้ง กีฬา ดนตรี จัดให้มีชมรมส่งเสริมความสามารถ ทักษะด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการสำรวจตนเอง และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผู้บริหารและครูสร้างให้นักเรียนเกิดการรับรู้ความสามารถแห่งตนเองอย่างแท้จริง โดยสร้างประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถตนเอง เนื่องจากเป็นประสบการณ์โดยตรง ความสำเร็จที่ทำให้เพิ่มการรับรู้ความสามารถตนเอง ผูกให้นักเรียนมีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จพร้อม ๆ กับการทำให้คนได้รับรู้ว่าเขามีความสามารถที่จะทำได้ โดยให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณมีความสามารถจะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ แต่จะพยายามทำงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ส่งเสริมให้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่นโดยการใช้ตัวแบบ การได้สังเกตตัวแบบที่มีความซับซ้อน สังเกตเรียนรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ (Evans, 1989) ที่อธิบายว่าคนที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถจะมีความอดทน อุตสาหะ ไม่ท้อถอยง่าย และจะประสบความสำเร็จ ในที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิตของนักเรียน

1.5 องค์ประกอบด้านนักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม ผู้บริหารและครูโรงเรียนทางเลือกมีความคิดเห็นที่นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

4.40 และรองลงมา รู้จักคงความสัมพันธ์กับผู้อื่นไว้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปและอภิปรายได้ว่านักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกเพราะมีการคัดเลือกบุคลากรครูเพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ความเข้าใจเด็กนักเรียน ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับพัฒนาการทางสังคมของนักเรียน มีจิตวิทยาที่ดีในการที่สนใจให้นักเรียนพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมชั้นเรียน ต่างชั้นเรียน และภายนอกโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสัมพันธ์ระหว่างคน การรู้จักตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กันไปกับการพัฒนาความรู้ และทักษะทางวิชาการสอดคล้องกับอารอน (Aron, 2006) อธิบายว่า ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก คือ การที่นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ทำให้มีพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อให้มีโอกาสในการประกอบอาชีพเท่าเทียมกับนักเรียนระบบการศึกษากระแสหลักเพราะนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกได้ฝึกฝนทักษะในวิชาที่ตนเองถนัด ได้เรียนรู้ทักษะทางอารมณ์สังคม เพื่อสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

1.6 องค์ประกอบด้านนักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น ผู้บริหารและครูโรงเรียนทางเลือกมีความคิดเห็นว่าการเรียนมีความสุขในการเข้าชั้นเรียนอยู่ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และรองลงมา มีแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปและอภิปรายได้ว่านักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกเพราะการที่ครูที่มีความรู้ความสามารถและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพช่วยยกระดับมาตรฐานในการเรียน ใช้วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งส่งเสริมบทบาทนักเรียนได้เรียนรู้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยการปฏิบัติจริง ใช้เทคโนโลยีได้ตามความจำเป็น เช่น วิทย์ เทป โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในสภาพห้อง และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูต้องช่วยให้นักเรียนคิดอย่างสร้างสรรค์ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี พฤติกรรมการเรียนรู้โดยเข้าเรียนมากขึ้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการแสวงหาความรู้ มีแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียน ทำให้ได้ผลลัพธ์ทางการเรียนที่ดีทั้งด้านเกรดเฉลี่ยที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ชีวิต ตลอดจนมีความสุขในการเข้าชั้นเรียน ดังที่ เพตทริดิส และ เฟอร์แนม (Petrides & Furnham, 2006) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจูงใจ เป็นการศึกษาหาสาเหตุของพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก พบว่าการจูงใจมีอิทธิพลต่อเข้าชั้นเรียนของนักเรียนอย่างยิ่ง

เพราะการเข้าชั้นเรียนทำให้นักเรียนได้รับความรู้ การเข้าใจยิ่งสูงเพียงใด การเรียนรู้จะยิ่งเกิดในระดับสูงเพียงนั้น

2. จากผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครูส่งผลมากที่สุดต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่มีค่าส่งผลโดยรวมเท่ากับ 0.94 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงถึงว่าปัจจัยด้านวิธีการสอนของครูมีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสามารถอธิบายได้ว่า ครูที่มีวิธีการสอนที่ดี มีความสามารถ ความชำนาญในการนำวิธีสอนไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด หรือมีสื่อการสอน เทคโนโลยี และนวัตกรรมการศึกษามาช่วยสอนเพื่อทำให้การสอนมีประสิทธิภาพสูงในระยะเวลารวดเร็ว ทักษะการสอนที่ใช้ในการสอนมีหลากหลายทักษะ เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน การอธิบาย การสร้างความสนใจ จัดเตรียมสถานที่ สื่ออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้มีสภาพที่พร้อมใช้และเพียงพอสำหรับนักเรียนทุกคนในห้อง เป็นต้น ผู้ที่มีทักษะการสอน หมายถึง ผู้ที่มีทักษะการสอน หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถถ่ายทอดความรู้ หรือประสบการณ์ต่างๆ ให้กับผู้เรียนได้ดี สามารถดำเนินการสอนได้อย่างคล่องแคล่วราบรื่นและเรียบร้อย ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ ชัดเจนในเวลาที่เหมาะสม เนื่องมาจากการที่ครูที่มีความรู้ความสามารถและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ยกระดับมาตรฐานในการเรียน ใช้ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งส่งเสริมบทบาทนักเรียนได้เรียนรู้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยการปฏิบัติจริง ใช้เทคโนโลยีได้ตามความจำเป็น เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในสภาพห้อง และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนคิดอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้นักเรียนสนใจเข้าเรียน และผลการเรียนดีขึ้น ครูให้ความสำคัญกับความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสัมพันธ์ระหว่างคน การรู้จักตนเอง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กันไปกับการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาการมีทักษะทางอารมณ์สังคม ครูใช้การจัดชั้นเรียนแบบคละอายุ (Multi-age classroom) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการลงมือทำ (Hands-on activities) ให้นักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มและดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Student-led discovery) และกิจกรรมกลุ่ม (Group activities) ใช้การให้บริการชุมชน (Community services) เพื่อเป็นกลไกหนึ่งของการเรียนรู้โดยอาศัยการติดตาม (Mentoring) การช่วยเหลือจากเพื่อน (Peer helpers) การติวเสริม (Tutoring) การเป็นอาสาสมัคร (Volunteers) ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ จากการที่ครูสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนหรือพัฒนาวิธีการสอนใหม่ ๆ โดยใช้ทฤษฎี

การเรียนรู้หรือทฤษฎีการสอนที่เหมาะสม จัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน (Differentiate instruction according to the needs of students) เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ให้เต็มตามความสามารถ เพื่อสร้างความรู้ ทักษะ ทักษะที่ดีต่อการเรียน ครู และโรงเรียน ครูให้ความสนใจ (Attention) ในความต้องการของนักเรียนและเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนเป็นรายคน (One-to-one interaction) เพื่อการให้คำปรึกษา แนะนำ และส่งเสริมได้อย่างถูกต้อง และใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศสนับสนุนการเรียนการสอนที่น่าสนใจและทันสมัยต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน ผลมาจากการที่ครูจัดการเรียนการสอนถึงความพร้อมของนักเรียน และเหมาะสม (Appropriate) ตามระดับความสามารถที่เป็นอยู่จริง โดยเฉพาะช่วงวัย อายุ และความสนใจ ช่วยเหลือนักเรียนในการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง (Internally) ให้เปิดกว้างพร้อมเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal relationship) และเปลี่ยนแปลงภายนอก (Externally) สามารถเรียนรู้จากโปรแกรมหนึ่งไปสู่อีกโปรแกรมหนึ่งได้ ทำให้นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน การที่ครู ใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolios) ภาระงานที่ให้นักเรียนได้สาธิตการปฏิบัติจริง (Hands-on demonstrations) และเน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียน (Real-life experiences) ครูรับรู้และให้รางวัล (Reward) แก่ความสำเร็จและพัฒนาการของนักเรียนในทุก ๆ จังหวะของการเรียนรู้ เน้นการสร้างแรงจูงใจ (Incentive) และการให้ผลย้อนกลับ (Feedback) จากการเรียนรู้ สร้างและใช้ (Establish and enforce) มาตรฐานหรือกฎ (Standards and rules) ของพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนบรรลุผลที่มีประสิทธิภาพ จัดตารางการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น (Flexible scheduling) สามารถปรับ เปลี่ยน เพิ่ม ลด หรือย้ายเนื้อหา เวลาเรียนได้ตามสภาพจริงและสอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียน และครูใช้วิธีการสอนที่เป็นอิสระจากการกำกับหรือข้อกำหนดหรือมาตรฐานการเรียนรู้ที่ตายตัวจากหน่วยงานของรัฐ (Waivers from state requirements) เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ตามธรรมชาติและความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน ไม่เน้นแบบเรียน ตำราเล่มใดเล่มหนึ่ง แต่เน้นการให้นักเรียนทำโครงการ และสืบค้นข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง ส่งผลให้นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน

สอดคล้องกับวัลลีวา และคณะ (R. Valeeva et al., 2016) ที่ศึกษาเปรียบเทียบ การศึกษาทางเลือกระหว่างอเมริกา รัสเซียและคาซัคสถาน พบว่าถึงแม้ผลที่ได้จากการศึกษาทางเลือกในอเมริกาและรัสเซียจะมีความแตกต่างกัน แต่ลักษณะของการศึกษาทางเลือกในโรงเรียนอเมริกันกับรัสเซียที่เหมือนกันคือ การยึดหลักนักเรียนเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา การให้

อิสระทางการสอนและความคิดสร้างสรรค์และกิจกรรมที่ทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจ และบราวน์ (Brown, 2019) ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนที่ศึกษาในระบบการศึกษาทางเลือกที่สัมพันธ์กับปัจจัยด้านประสบการณ์และองค์กร พบว่าด้านประสบการณ์ของนักเรียนที่ได้รับ วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครู และความรู้สึที่ดีต่อโรงเรียนของนักเรียนมีผลทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และด้านองค์กรตารางสอนที่มีความยืดหยุ่นและการฝึกความเป็นผู้นำทำให้นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับที่เทียร์นีย์ (Tierney, 2014) ศึกษาเพื่อนิยามของโรงเรียนมัธยมทางเลือกที่ประสบความสำเร็จ เกี่ยวกับแนวทางสำหรับการวางกรอบการศึกษาแนวใหม่ โดยศึกษาว่าอะไรคือความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมทางเลือกสำหรับนักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จและ/หรือถูกลดการให้ความสำคัญจากโรงเรียนเดิม จากการวิเคราะห์พบว่า ครูในโรงเรียนทางเลือกจะคอยให้คำปรึกษาและสอนการใช้ชีวิตแก่นักเรียน กิจกรรมในโรงเรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.2 ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากรเป็นปัจจัยอันดับสองที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกมีค่าที่ส่งผลโดยรวมเท่ากับ 0.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงถึงว่าปัจจัยด้านการบริหารบุคลากรมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสามารถอธิบายได้ว่า การบริหารบุคลากร คือ การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ได้ข้อมูลจากการตรวจประเมินโรงเรียนในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมของบุคลากรที่นำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดี ตลอดจนตรวจประเมินว่าโรงเรียนในด้านการสร้างความผูกพัน การจัดการ และการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่ การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียน ในการบริหารทรัพยากรบุคคลด้านการสร้างความผูกพัน การจัดการ และการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่ โดยมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ 1) สภาพแวดล้อมของบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย 1.1) การประเมินขีดความสามารถของบุคลากร โดยการประเมินทักษะ สมรรถนะ คุณวุฒิ และจำนวนบุคลากรที่ต้องการ และ 1.2) การจัดบรรยากาศในการทำงานที่เน้นการดูแลด้านสุขภาพ สวัสดิภาพและสิทธิประโยชน์ของบุคลากรในโรงเรียนทุกคน เสริมสร้างความผูกพันของบุคลากร การส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพของบุคลากร ส่งผลให้ครูมีความผูกพันกับโรงเรียน การพัฒนาครูเป็นการเพิ่มศักยภาพครูในทุกๆ ด้าน ก็ส่งผลต่อผลสำเร็จของนักเรียน เนื่องจากการบริหารและโครงสร้างขององค์กรก่อให้เกิดความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก หลักสำคัญ คือ คนเหมาะสมกับหน้าที่เพื่อความสำเร็จของนักเรียน ซึ่งการจัดสรรบุคลากรเริ่มมาจากการมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม

กับตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและจะต้องทำงานโดยปราศจากอคติ ความเข้าใจลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่ส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ แนวทางปฏิบัติ ได้แก่ รับผิดชอบต่อความต้องการอย่างแท้จริงในการปฏิบัติงานในโรงเรียนทางเลือก รับผิดชอบต่อบุคลากรที่สามารถช่วยเหลือและไม่มีทัศนคติด้านลบต่อนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนทางเลือก ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนมอบความรู้สึกลดภัยและสร้างบรรยากาศเชิงบวกในโรงเรียนเพื่อให้ นักเรียนรู้สึกถึงการต้อนรับที่อบอุ่น มีการเคารพสิทธิของนักเรียนโดยไม่กล่าวถึงอดีตที่เคยผ่านมาของนักเรียนและส่งเสริมการเริ่มต้นใหม่ในบรรยากาศใหม่แก่นักเรียน จัดเตรียมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนับสนุนการเรียนรู้และมีความยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนอย่างตรงจุด การบริหารด้านบุคลากรที่ช่วยให้เกิดผลเชิงบวกแก่นักเรียนในโรงเรียนทางเลือก คือการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูเพื่อช่วยให้เกิดการเน้นด้านวิชาการยกระดับกลยุทธ์การสอนของครูและพัฒนานวัตกรรมการสอน การที่นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น เนื่องจากได้ครูดี มีจรรยาบรรณครู ที่มุ่งพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ พัฒนานวัตกรรมการสอน เพื่อนักเรียนเป็นรายคนได้ การคัดเลือกบุคลากรครู ที่มีความรู้ ความเข้าใจเด็กนักเรียน มีจิตวิทยาที่ดีในการที่มุ่งใจให้นักเรียนพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมชั้นเรียน ต่างชั้นเรียน และภายนอกโรงเรียน การจัดสรรบุคลากรที่มีจรรยาบรรณครู ซึ่งจะมีจิตวิญญาณของความเป็นครูดูแล สนใจเอาใจใส่เด็กนักเรียน เลือกรูปแบบการสอนให้เหมาะกับเด็กแต่ละคน แก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก เพื่อให้เด็กเป็นคนดี มีจิตใจที่ดี ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนต้องมอบความรู้สึกลดภัยและสร้างบรรยากาศเชิงบวกในโรงเรียนเพื่อให้ นักเรียนรู้สึกถึงการต้อนรับที่อบอุ่น มีการเคารพสิทธิของนักเรียนโดยไม่กล่าวถึงอดีตที่เคยผ่านมาของนักเรียนและส่งเสริมการเริ่มต้นใหม่ในบรรยากาศใหม่แก่นักเรียน ครูมีเมตตาต่อนักเรียน สนใจเอาใจใส่ ให้ความอบอุ่นและเป็นที่ยอมรับกับนักเรียนในทุกด้าน ทั้งวิชาการ ส่วนตัว และสังคม ครูและบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและทำงานโดยปราศจากอคติ ความเข้าใจลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่ส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ มีการจัดเตรียมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนับสนุนการเรียนรู้และมีความยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนอย่างตรงจุด เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสนใจ ความสามารถพิเศษของตน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอธิบายไว้ว่าการสร้างสภาพแวดล้อมของบุคลากร การสร้างความผูกพัน การจัดการ และการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่ ให้สอดคล้องไป

ในทางเดียวกันกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) สภาพแวดล้อมของบุคลากร (Environment) และ 2) ความผูกพันของบุคลากร (Engagement) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ส่วนอิมมานูเอล และคณะ (Emmanouil et al., 2014) ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำต่อประสิทธิผลของครู โดยอธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจเชิงสังคม (Social Economy) อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการปฏิรูปทางการศึกษาและมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไม่เพียงทำให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการช่วยให้เกิดการปรับตัวให้เข้ากับสังคมในรูปแบบใหม่ด้วย ในแวดวงของการศึกษา ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นวิธีการถ่ายทอดความรู้ของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิผลในการทำงานของครู ซึ่งวิชชุดา ใจผ่อง (2546) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของการศึกษาทางเลือก: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการรุ่งอรุณ พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโครงการ คือ ทศนคติที่ดีต่อโครงการของผู้บริหารและครูแกนนำ แรงจูงใจในการทำงาน ความร่วมมือจากผู้ร่วมงานและการได้รับข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ บุคลากรไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงาน ไม่มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการดำเนินการตามหลักของโครงการ ชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนน้อย

2.3 ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครูเป็นปัจจัยอันดับสามที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกมีค่าที่ส่งผลโดยรวมเท่ากับ 0.41 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงถึงว่าปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครูมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสามารถอธิบายได้ว่า การให้คำปรึกษาของครู เป็นการที่นักเรียนมีโอกาสได้ใช้เวลาร่วมกับครูในการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ปรึกษาทั้งเรื่องส่วนตัวตลอดจนการดำเนินชีวิต การให้คำปรึกษาด้านการศึกษาต่อ หรือการไปประกอบอาชีพ เป็นกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การดำเนินการให้คำปรึกษาของครู จะต้องทำรายการแสดงการให้คำปรึกษา (Guideline Curriculum) 2) การวางแผนนักเรียนรายบุคคล (Individual plan) และ 3) การบริการตอบสนอง (Responsive service) ซึ่งสอดคล้องกับมอร์แกน และแจ๊คสัน (Morgan & Jackson, 1980) อธิบายว่า เป้าหมายของรายการแสดงการให้คำปรึกษา คือ เพื่อสอนให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะที่ถ่ายทอดได้ และนำติดตัวไปกับนักเรียนตลอดชีวิต ซึ่งเป็นความสามารถที่นักเรียนได้เรียนรู้ในชีวิตจริง และมีประโยชน์สำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต โดยทักษะเหล่านี้สามารถนำไปใช้ได้ในทุกอาชีพและสถานที่ทำงาน (NCISD, 2021) อธิบายว่า เป็นรายการที่แสดงการแนะแนวที่ออกแบบมาอย่างเป็นระบบเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการของนักเรียน

ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเอง และพัฒนาทักษะของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการเข้าสังคม ทักษะภายในบุคคล และทักษะระหว่างบุคคล การที่ครูให้คำปรึกษา โดยวางแผนนักเรียนรายบุคคล เป็นแนวทางสำหรับนักเรียนในการติดตามและบริหารจัดการตนเองทั้งด้านการเรียน การทำงาน และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ที่ปรึกษาต้องจัดกิจกรรมร่วมกับครอบครัวของนักเรียนเพื่อให้ครอบครัวเข้าใจและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนสำหรับเป็นตัวเลือกในอนาคต เช่นเดียวกับ (NCISD, 2021) อธิบายว่า คือ การช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาและมีความสนใจในการเรียนและการทำงาน มีการพัฒนาตนเอง และมีทักษะสังคม นักเรียนต้องได้รับโอกาสในการทำความเข้าใจและติดตามพัฒนาการของตนเองโดยพิจารณาจากความต้องการส่วนบุคคล และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่ปรึกษาต้องใช้ความรู้และความสามารถในการทำความเข้าใจความต้องการของนักเรียนและทำให้นักเรียนได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง การให้คำปรึกษาของครูเป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาส่วนตัวทั้งด้านพัฒนาทางการศึกษา และอาชีพ การช่วยเหลือนี้เป็นได้ทั้ง 1) การช่วยเหลือเชิงป้องกัน ได้แก่ การเข้าไปช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นหรือนักเรียนไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ได้ และ 2) การช่วยเหลือเชิงแก้ไขให้กับนักเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือนักเรียนหลังจากที่นักเรียนได้ตัดสินใจทำในสิ่งที่ผิดพลาดไปแล้ว หรือรับมือกับสถานการณ์ปัญหาได้ไม่ดี ในการให้การช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และการช่วยแก้ปัญหาในทันทีทันใดหรือเมื่อได้รับการร้องขอจากนักเรียนที่มีความกังวล หรือมีปัญหาส่วนตัวที่ทำให้มีความเสี่ยงด้านการศึกษา อาชีพ หรือสังคม ซึ่งเป็นได้ทั้ง 3.1) การช่วยเหลือเชิงป้องกัน ได้แก่ การเข้าไปช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นหรือนักเรียนไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ได้ 3.2) การช่วยเหลือเชิงแก้ไขให้กับนักเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือนักเรียนหลังจากที่นักเรียนได้ตัดสินใจทำในสิ่งที่ผิดพลาดไปแล้ว หรือรับมือกับสถานการณ์ปัญหาได้ไม่ดี เช่นเดียวกับที่ มัณฑรา ธรรมบุศย์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการให้ความช่วยเหลือ ติดต่อสื่อสารกันด้วยวาจาและกิริยาท่าทาง ที่เกิดจากสัมพันธภาพของคนอย่างน้อย 2 คน คือ ครูที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการให้คำปรึกษา มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษา ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาหรือนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่กำลังประสบความยุ่งยากใจ หรือมีความทุกข์และต้องการความช่วยเหลือให้เข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ให้มีทักษะในการตัดสินใจ และหาทางออกเพื่อลดหรือขจัดความทุกข์ ความยุ่งยากใจด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับที่ เทียร์นี่ (Tierney, 2014) อธิบายว่า การให้จัดให้นักเรียนเข้าพบที่ปรึกษาเป็นประจำเป็นจุดเริ่มต้นของ

ความสำเร็จของนักเรียน กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการเข้าพบที่ปรึกษา เช่น การพูดคุยกันเรื่องนโยบาย การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการเรียนหรือละครเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป้าหมายของการจัดการให้คำปรึกษาคือ การเห็นนักเรียนมีความสุขและรับรู้ได้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนถึงแม้จะไม่ส่งผลโดยตรงทางด้านวิชาการ แต่นักเรียนจะมีทักษะในการเข้าสังคมมากขึ้น และ ซาเลห์ (Salleh, 2019) อธิบายว่า การให้คำปรึกษาในโรงเรียนจะจัดโดยบุคลากรที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยเฉพาะ โดยผู้ให้ปรึกษาจะทำงานร่วมกับคณะผู้บริหาร เพื่อให้มั่นใจได้ว่าระบบการให้คำปรึกษาในโรงเรียนจะช่วยส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียน การที่นักเรียนเข้ารับคำปรึกษาจะช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในตนเองมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดการเกิดปัญหาและลดปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน การให้คำปรึกษาเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดบรรยากาศในการเรียนที่ดี เนื่องจากนักเรียนจะรู้สึกมีความสุขที่ได้มาโรงเรียน

2.4 ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียนเป็นปัจจัยอันดับสี่ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกมีค่าที่ส่งผลโดยรวมเท่ากับ 0.37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงถึงว่าปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสามารถอธิบายได้ว่า การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ให้มีบรรยากาศเชิงวิชาการ ปราศจากสิ่งคุกคาม ทั้งทางกายภาพและชีวสังคม ตลอดจนรับรู้ได้ถึงความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประกอบด้วย ความปลอดภัย (Safety) การเรียนการสอน (Teaching and Learning) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relationship) และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (Institutional Environment) นั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งตรงกับ โคเฮน และคณะ (Cohen et al., 2009) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ควรแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ความปลอดภัย การเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ธาปา และคณะ (Thapa et al., 2013) อธิบายว่า ความรู้สึกปลอดภัยทางกายภาพ และทางใจของนักเรียน และปัจจัยที่สนับสนุนการรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้น คือ กฎระเบียบของโรงเรียนและบรรทัดฐานในสังคมโรงเรียน (National School Climate Center, 2012) ความปลอดภัยด้านกฎระเบียบของโรงเรียนและบรรทัดฐานในสังคมโรงเรียน โรงเรียนมีการสื่อสารอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ ด้านกฎระเบียบในการใช้ความรุนแรง การใช้คำพูดในการสื่อสาร เพื่อให้ทุกคนในโรงเรียนรู้สึกได้ถึงความปลอดภัยในโรงเรียน จากการถูกทำร้ายทางร่างกาย ปลอดภัยทางอารมณ์สังคม จากการล่วงละเมิดทางวาจา การล้อเลียน และการกีดกันในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านการเรียนการสอน โคเฮน และคณะ (Cohen et al., 2009) อธิบายว่า การเรียนการสอนทางวิชาการและโอกาสในการเรียนรู้ด้าน

สังคมที่ส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียน ประกอบไปด้วย คุณภาพของการเรียนการสอน เช่น ในด้านการเรียน มีความคาดหวังด้านความสำเร็จของนักเรียน รูปแบบการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง มีการใช้คำชื่นชม ในด้านการสอน เช่น มีการให้รางวัล ให้โอกาสนักเรียนได้ลงมือทำจริง มีวิธีการสอนที่หลากหลาย มีภาวะผู้นำทางการศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์ในการสอน การเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์และจริยธรรม เช่น รู้คุณค่าของการเรียนรู้ด้านวิชาการควบคู่ไปกับด้านอารมณ์สังคม สามารถปฏิบัติตามระเบียบวินัย พัฒนาวิชาชีพ เช่น มีมาตรฐานและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาวิชาชีพเป็นไปอย่างมีระบบและมีความต่อเนื่อง ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ และภาวะผู้นำ เช่น สื่อสารวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน ผู้บริหารให้เกียรติบุคลากรในโรงเรียน เช่นเดียวกับที่ ธาปา และคณะ (Thapa et al., 2013) อธิบายว่า การเรียนการสอนเป็นมิติที่สำคัญที่สุดของการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน โดยเน้นว่าการเรียนรู้อย่างร่วมมือและการมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ รวมถึงข้อตกลงในห้องเรียนก็มีส่วนส่งเสริมการสร้างความปลอดภัยและความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างนักเรียนด้วยกัน ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน ธาปา และคณะ (Thapa et al., 2013) กล่าวว่า การช่วยเหลือกันในสังคม การให้ความเคารพในความแตกต่าง การตระหนักถึงความหลากหลายของเชื้อชาติ และสิ่งที่สำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งของความสัมพันธ์ในโรงเรียนคือความรู้สึกที่เชื่อมโยงกันระหว่างบุคคลในโรงเรียน รวมถึงความสัมพันธ์ในตัวบุคคลในด้านความเข้าใจในตนเองและการดูแลตนเอง การจัดการบรรยากาศในโรงเรียนเป็นส่วยที่จะส่งเสริมให้เกิดความผูกพันกับโรงเรียนมากขึ้น ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น พื้นที่ในการทำกิจกรรม อาคารเรียน สภาพแวดล้อมอุปกรณ์การเรียนการสอน ทรัพยากรต่าง ๆ และขนาดของโรงเรียน ต้องมีความสะอาด มีทรัพยากรและพื้นที่เพียงพอ สภาพแวดล้อมน่าอยู่เพื่อให้เอื้อต่อการกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร สอดคล้องกับที่ ธาปา และคณะ (Thapa et al., 2013) กล่าวว่า ความเชื่อมโยง/ความผูกพันของโรงเรียน คือ การที่ทุกคนในโรงเรียนให้ความใส่ใจและสนใจการเรียนรู้ของนักเรียน และ มีการดูแลและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้โรงเรียนให้อยู่ในสภาพดีเสมอ ซึ่งทั้งหมดล้วนแล้วแต่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของนักเรียนทั้งสิ้น

2.5 ปัจจัยด้านการนำองค์กรเป็นปัจจัยอันดับสี่ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกมีค่าที่ส่งผลโดยรวมเท่ากับ 0.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงถึงว่าปัจจัยด้านการนำองค์กรมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสามารถอธิบายได้ว่า การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนที่เป็นพฤติกรรมในการชี้นำ

และกำหนดวิสัยทัศน์เป้าประสงค์ระยะสั้นระยะยาว ค่านิยม และความคาดหวังในผลการดำเนินการของโรงเรียน โดยวิธีการที่ผู้บริหารของโรงเรียนสื่อสารกับครูและบุคลากร การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมกรรมการดำเนินการที่มีจริยธรรมและผลการดำเนินการที่ดี รวมถึงระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี ความรับผิดชอบต่อสังคม การสนับสนุนชุมชน เป็นการดำเนินงานที่เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ตลอดจนมีการสื่อสารวิสัยทัศน์เพื่อให้เข้าใจในการดำเนินงานตรงกันทุกฝ่าย มีกลยุทธ์เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมถึงมีการสร้างระบบเพื่อควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการของโรงเรียน และยังใช้ในการทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อผลสำเร็จของนักเรียน บทบาทผู้บริหารในการกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ระยะสั้นระยะยาว ค่านิยม การสื่อสาร การสร้างคุณค่าและการทำให้เกิดความสมดุลของคุณค่าระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม รวมทั้งการทำให้เกิดการมุ่งเน้นขององค์กรในการปฏิบัติการต่าง ๆ ในการสร้างและรักษาให้องค์กรมีผลการดำเนินการที่ดีอย่างยั่งยืน โดยต้องอาศัยการมุ่งเน้นอนาคตและความมุ่งมั่นของผู้บริหารทั้งในเรื่องการปรับปรุงและนวัตกรรม รวมทั้งการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ความคล่องตัว และการเรียนรู้ของบุคลากร ซึ่ง สเตียร์ (Steers, 1977) ได้เสนอว่าการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลจะต้องการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน การจัดหา และการใช้ทรัพยากร การสร้างสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน กระบวนการติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์กรและการริเริ่มสิ่งใหม่ โดยการกำหนดเป้าหมายเป็นภารกิจของผู้บริหารองค์กร ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้กับองค์กรที่มีรายละเอียดให้สามารถนำไปสู่ความปรารถนา หรือความต้องการอย่างชัดเจนมากที่สุด ซึ่งประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์ (2540) อธิบายถึง การกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ต้องชัดเจนมีความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายระดับองค์กร เป้าหมาย ของแต่ละระบบย่อยและเป้าหมายของคน มีกระบวนการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ใช้เป้าหมายและวัตถุประสงค์เป็นแนวทางในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินการบรรลุภารกิจ และทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ระยะยาว และสเตียร์ (Steers, 1977) กล่าวไว้ว่า องค์กรจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารมีความสามารถที่จะกำหนดลักษณะของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้จำเพาะเจาะจงและชัดเจน

2.6 ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธชุมชนเป็นปัจจัยอันดับสี่ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกมีค่าที่ส่งผลโดยรวมเท่ากับ 0.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงถึงว่าปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธชุมชนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสามารถอธิบายได้ว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของ

โรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จทางการศึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงคือ การที่โรงเรียนเป็นฝ่ายเข้าหาชุมชน ผ่านกิจกรรม เช่น การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น หรือเชิญผู้มีความรู้ด้านต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรในโรงเรียน ทางอ้อม คือ การพัฒนานุเคราะห์และสถานที่ให้ชุมชนเกิดความศรัทธาต่อโรงเรียน สอดคล้องกับวิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2525) กล่าวว่า การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและความนิยมในโรงเรียนเกิดขึ้นในชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้รับการศึกษา สนับสนุนให้ครูออกเยี่ยมบ้านนักเรียน และประเมินความต้องการของผู้ปกครองด้านการศึกษา การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน โดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน จัดแสดงนิทรรศการแสดงผลงานของโรงเรียน จัดตั้งสมาคมผู้ปกครอง และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งอาร์รอน (Aron, 2006) กล่าวว่า การศึกษาทางเลือกจะประสบความสำเร็จต่อนักเรียนได้นั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชน เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางความรู้ และการศึกษาต่อนักเรียน เช่น การได้รับโอกาสในการฝึกงาน และการได้รับโอกาสเข้าร่วมรับฟังการบรรยายจากวิทยากรเฉพาะด้าน เป็นต้น โดยที่กิจกรรมเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนผลักดันความสำเร็จของนักเรียน ดังนั้นการร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียนการศึกษาทางเลือกจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากสนามจริง นอกจากนี้ชุมชนยังสามารถจัดหาศูนย์สุขภาพ และรับฟังปัญหาแก่เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำอย่างตรงจุด สอดคล้องกับ เทียร์นีย์ (Tierney, 2014) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ดีในโรงเรียนทำให้นักเรียนรู้สึกไว้วางใจ มีความผูกพันต่อโรงเรียน การจัดกิจกรรม เช่น การจัดเวลาในการพูดคุย พบปะสังสรรค์ เป็นการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียน การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน โดยฝ่ายโรงเรียนเป็นฝ่ายเข้าถึงชุมชนด้วยการจัดกิจกรรมและการประกาศผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบถึงวิสัยทัศน์ นโยบาย พันธกิจ กิจกรรม กฎระเบียบ และสวัสดิการต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยใช้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลต่างของโรงเรียน เช่น ประวัติของโรงเรียน คณะผู้บริหาร ทุนการศึกษา คู่มือผู้ปกครอง คู่มือนักเรียน ช่วงเวลาการเปิดเรียน ปิดเรียน ตารางการสอนซ่อมเสริม ปฏิทินกิจกรรมของโรงเรียน สวัสดิการของการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียนเพื่อสื่อสารกิจกรรมของโรงเรียนให้สังคมได้รับทราบ ตลอดจนรับฟังความเห็นจากผู้ปกครอง ส่วนการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน คือ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา การร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา และการ

สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา การดำเนินการของผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือก ในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จทางการศึกษาให้กับนักเรียน

จากการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก โดยวิธีการสร้างโครงสร้าง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกลมกลืนกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมี ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเรียง ตามอันดับปัจจัยที่ส่งผลโดยรวมจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครูส่งผลโดยรวม ทางบวกมีค่า 0.94 รองลงมาเป็นปัจจัยด้านการบริหารบุคลากรที่ส่งผลโดยรวมทางบวกมีค่า 0.46 อันดับสามคือปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครูซึ่งส่งผลโดยรวมทางบวกมีค่า 0.41 อันดับสี่ คือ ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียนที่ส่งผลโดยรวมทางบวกมีค่า 0.37 อันดับรองสุดท้าย เป็นปัจจัยด้านการนำองค์กรที่ส่งผลโดยรวมทางบวกมีค่า 0.36 และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ปัจจัย ด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนส่งผลโดยรวมทางบวกมีค่า 0.10 โดยปัจจัยทั้งหมดส่งผลต่อ ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกคิดเป็นร้อยละ 75 จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงสามารถ สะท้อนถึงปัจจัยต่างๆข้างต้นเป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียน ทางเลือก เพราะเมื่อสังเกตค่าที่ส่งผลแต่ละปัจจัยจะพบว่าค่าที่ส่งผลมีค่าในปริมาณที่สูงมาก และนอกจากนั้นปัจจัยที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมยังสามารถร่วมกันทำนายความสำเร็จของ นักเรียนในโรงเรียนทางเลือกได้ร้อยละ 75

3. ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก กับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังจากการพัฒนา โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานการวิจัยโดยมีหัวข้อดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1.1 ปัจจัยด้านการนำองค์กรส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน ในโรงเรียนทางเลือก

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการนำองค์กรส่งผลทางตรงไปยังความสำเร็จของ นักเรียนในโรงเรียนทางเลือก และส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน และปัจจัยด้านวิธีการสอน ของครูไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เพราะเป็นผลมาจากผู้บริหารโรงเรียนใช้ การบริหารจัดการโรงเรียน ใช้ภาวะผู้นำแรงจูงใจ ใช้อำนาจ การเสริมสร้างวัฒนธรรม จัด บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนและอื่น ๆ ส่งเสริมให้มีความมุ่งมั่นปฏิบัติงานสู่ความสำเร็จของบุคลากรทุกฝ่าย การมีแรงกระตุ้นและผลักดัน

ให้เกิด การปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้มีความอิสระในงานที่รับผิดชอบ นโยบายของโรงเรียนมีการตอบสนองต่อปัญหาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารมีการพัฒนาลักษณะของสภาพแวดล้อม โดยมุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการแสวงหาความรู้ มีแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียน ส่งผลให้ผลลัพธ์ทางการเรียนที่ดีทั้งด้านเกรดเฉลี่ยที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้ชีวิต มีความสุขในการเข้าชั้นเรียน สอดคล้องกับอาร์รอน (Aron, 2006) การที่ผู้บริหารมีการผลักดันและส่งเสริมให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาผ่านทรัพยากรต่างๆ ในโรงเรียน ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก และล้มเบซ และคณะ (Lambrecht et al., 2020) ที่ศึกษาพบว่า การนำองค์กรของผู้บริหารมีอิทธิพลในระดับกลางต่อการจัดการวางแผนในการศึกษารายบุคคล

สมมติฐานที่ 1.2 ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครูส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครูส่งผลทางตรงไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครูไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เพราะการให้คำปรึกษาช่วยนักเรียนในเรื่องสำรวจตนเอง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจ ลดระดับความเครียด และความไม่สบายใจที่เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ มีการพัฒนาทักษะทางด้านสังคม ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการจัดการกับปัญหาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาเพื่อป้องกันปัญหา หรือความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตของตนเองเพราะปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ นั้นสามารถป้องกันได้และการปล่อยให้เด็กเกิดปัญหาขึ้นแล้วค่อยตามแก้ไข ช่วยเหลือในภายหลังนั้นทำได้ยากและต้องใช้เวลา ในบางกรณีอาจจะแก้ไขไม่ได้ สอดคล้องกับอาร์รอน (Aron, 2006) การที่นักเรียนได้รับโอกาสในการเข้าพบที่ปรึกษาทำให้นักเรียนได้รับแนะนำ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก และเทียร์นีย์ (Tierney, 2014) ที่ศึกษาพบว่า การจัดทำตารางให้คำปรึกษานักเรียนทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อชุมชนในโรงเรียน และการพบปะนักเรียนทำให้ครูมองเห็นปัญหาของนักเรียนรายบุคคล นำมาซึ่งวิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน

สมมติฐานที่ 1.3 ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชนส่งผลทางตรงไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก และส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู

ไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เพราะผู้บริหารและครู ร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดความร่วมมืออันดีต่อกัน ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนด้วยวิธีการที่เหมาะสม จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้ บทบาทหน้าที่สำคัญของโรงเรียนต่อชุมชน คือ บทบาทในการให้การศึกษอบรมแก่บุคลากรในชุมชน บทบาทในการเปิดรับชุมชนเข้าสู่โรงเรียน เพื่อมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษา และร่วมกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการพัฒนาให้บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์อันดี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ การปรับปรุงทัศนียภาพโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน ประโยชน์และความจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียน บริการสถานที่และวัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันย่อมช่วยให้ทั้งสององค์กรมีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับอาร์รอน (Aron, 2006) ที่ศึกษาพบว่า การเปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่นักเรียน ทำให้เกิดวิธีการสอนที่หลากหลาย

สมมติฐานที่ 1.4 ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียนส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศส่งผลทางตรงไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เพราะการที่โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียน การจัดชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ พอเพียง สะอาด มีระเบียบ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จในการเรียน ในด้านอาคารสถานที่ หมายถึง สภาพสถานศึกษาภายในและบริเวณที่เตรียมไว้ในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย อาคารเรียน โรงอาหาร ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สอดคล้องกับวัลลีวาและคาสีโมวา (R. A. Valeeva & Kasimova, 2015) พบว่า บรรยากาศความเป็นชุมชนที่มาจากความร่วมมือของนักเรียนและบุคลากร และความเสมอภาค นักเรียนมีความรับผิดชอบในกระบวนการทางการศึกษาของตนเอง โดยครูจะคอยเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคอยให้ความช่วยเหลือ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกการประชุม เปิดกว้างด้านการศึกษาให้กับทุกคน และให้นักเรียนเป็นคนจัดห้องเรียนให้รองรับการเรียนแบบกลุ่มและการเรียนด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก

สมมติฐานที่ 1.5 ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากรส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการบริหารบุคลากรส่งผลทางตรงไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เพราะการบริหารและโครงสร้างขององค์กรก่อให้เกิดความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก หลักสำคัญ คือ คนเหมาะสมกับหน้าที่เพื่อความสำเร็จของนักเรียน ซึ่งการจัดสรรบุคลากรเริ่มมาจากการมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและจะต้องทำงานโดยปราศจากอคติ มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของนักเรียน สอดคล้องกับโพล (Poole, 2016) การจัดบุคลากรจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมาย ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพและนักเรียนประสบความสำเร็จในโรงเรียนทางเลือก

สมมติฐานที่ 1.6 ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครูส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านวิธีการสอนของครูส่งผลทางตรงไปยังความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เพราะการที่ครูมีทักษะการสอนที่ดี มีความสามารถ ความชำนาญในการนำวิธีสอนไปใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า หรือมีสื่อการสอน เทคโนโลยี และนวัตกรรมการศึกษา มาช่วยสอน ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพสูงใน ระยะเวลารวดเร็ว ทักษะการสอนที่ใช้ในการสอนมีหลากหลายทักษะ และทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ ชัดเจนในเวลาที่เหมาะสม สอดคล้องกับบราวน์ (Brown, 2019) ที่พบว่าวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครู มีผลทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 2. โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปัจจัยทั้งหมด ได้แก่ ปัจจัยด้านการนำองค์กร ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมไปยังปัจจัยด้านความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกที่ส่งผลคิดเป็นร้อยละ 75 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากปัจจัยจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของปัจจัยที่ส่งผลกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก สอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับ ได้แก่ อาร์รอน (Aron, 2006) ที่

ศึกษาภาพรวมของการศึกษาทางเลือก พบว่า ปัจจัยด้านความสามารถของผู้บริหาร ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร และปัจจัยด้านวิธีการสอนของครูมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของนักเรียน ฮลาดี้ (Hlady, 2013) ศึกษาเพื่อค้นหากระบวนการทัศน์ นโยบาย และการปฏิบัติที่เกิดขึ้นในการศึกษาทางเลือกของประเทศแคนาดา โดยเน้นวิธีการและทฤษฎีที่ทำให้การศึกษาทางเลือกมีความเป็นไปได้ในกระบวนการทัศน์ของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าการให้คำปรึกษาคือการที่ครูพยายามทำความเข้าใจความต้องการของนักเรียนและการเข้าพบที่ปรึกษาเป็นประจำเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก เทียร์นี่ (Tierney, 2014) ศึกษาเพื่อนิยามของโรงเรียนมัธยมทางเลือกที่ประสบความสำเร็จ เกี่ยวกับแนวทางสำหรับการวางกรอบการศึกษาแนวใหม่ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนประกอบด้วย การให้คำปรึกษาของครู การจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้นักเรียนรู้สึกถึงความอบอุ่น และการบริหารชุมชนในโรงเรียน วาลีวาและคาสิมอวา (R. A. Valeeva & Kasimova, 2015) ศึกษากระบวนการศึกษาทางเลือกของโรงเรียน Sudbury Valley เพื่อเป็นรูปแบบของการปฏิรูปโรงเรียนในรัสเซีย การศึกษาพบว่าลักษณะเฉพาะของกระบวนการทางการศึกษาในโรงเรียนทางเลือกที่เป็นจุดเด่นทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ได้แก่ จำนวนนักเรียนน้อย บรรยากาศความเป็นชุมชนที่มาจากความร่วมมือของนักเรียนและบุคลากร และความเสมอภาค กระบวนการทางการศึกษาของตนเองโดยครูจะคอยเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคอยให้ความช่วยเหลือ และการเปิดกว้างด้านการศึกษาให้กับทุกคน โพล (Poole, 2016) ศึกษาคุณลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในประเทศจอร์เจีย ในมุมมองของผู้นำ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้เข้าใจมุมมองของผู้นำที่มีต่อคุณลักษณะของโรงเรียนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในประเทศจอร์เจีย และความท้าทายในการเป็นผู้นำ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการบริหารบุคลากรโดยการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมาย และบราวน์ (Brown, 2019) ที่ได้ทำการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนที่ศึกษาในระบบการศึกษาทางเลือกที่สัมพันธ์กับปัจจัยด้านประสบการณ์และองค์กร พบว่า การนำองค์ของผู้บริหาร วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูทำให้นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของงานวิจัยโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลวิจัยที่พบว่าความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น จึงควรปรับปรุงการดำเนินงานด้านนี้เพิ่มมากขึ้น และควรปรับปรุงลำดับแรกคือ ตั้งเรียนรับเข้าเรียนในแต่ละรายวิชา โดยสร้างแรงจูงใจและสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

2. สำหรับหน่วยงานทั้งสถานศึกษาภาครัฐและเอกชน จากผลงานวิจัยโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก พบว่ามีปัจจัยต่างๆที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมกับความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการนำองค์กร 2) ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาของครู 3) ปัจจัยด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน 4) ปัจจัยด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน 5) ปัจจัยด้านการบริหารบุคลากร และ 6) ปัจจัยด้านวิธีการสอนของครู ซึ่งทุกปัจจัยมีส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกในระดับสูง โดยผู้วิจัยเสนอแนะตามปัจจัยต่างๆได้ดังนี้

2.1 ด้านการนำองค์กร

เนื่องจาก พฤติกรรมในการชี้นำและกำหนดวิสัยทัศน์เป้าประสงค์ระยะสั้นระยะยาว ค่านิยม และความคาดหวังในผลการดำเนินการขององค์กร เป็นพฤติกรรมการนำองค์กร ที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียน หน่วยงานทั้งสถานศึกษาภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญในการคัดเลือกหรือพัฒนาผู้บริหารให้มีพฤติกรรมด้านการนำองค์กรที่ชัดเจน ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรม การดำเนินการที่มีจริยธรรมและผลการดำเนินการที่ดี รวมถึงระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการสนับสนุนชุมชนที่สำคัญ

2.2 ด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน

เนื่องจากความสัมพันธ์กับชุมชนมีส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกไว้วางใจ มีความผูกพันต่อโรงเรียน หน่วยงานทั้งสถานศึกษาภาครัฐ และเอกชนควรส่งเสริมให้โรงเรียน มีการจัดกิจกรรม ร่วมกับชุมชน นำโรงเรียนออกสู่ชุมชน โดยฝ่ายโรงเรียนเป็นฝ่ายรุกเข้าไปหาชุมชน มีการรับฟังความเห็นจากผู้ปกครอง มีการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน ออกแนวทางปฏิบัติถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้บุคลากรในชุมชนมาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา และให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ผู้บริหารและทีมบริหารในโรงเรียนทางเลือกมีการดำเนินการที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จทางการศึกษาให้กับนักเรียน

2.3 ด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน

เนื่องจากบรรยากาศในโรงเรียนในทางบวกเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน บรรยากาศเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเรียนการสอนและโครงสร้างของโรงเรียน โดยบรรยากาศในโรงเรียนเกิดจาก 1) ความปลอดภัย (Safety) 2) การเรียนการสอน (Teaching and Learning) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relationship) 4) สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (Institutional Environment) หน่วยงานทั้งสถานศึกษาภาครัฐและเอกชนควรออกแบบปฏิบัติที่เป็นค่านิยมขององค์กรในการเสริมสร้างบรรยากาศในโรงเรียน มีการสนับสนุนทรัพยากรในโรงเรียนให้สามารถจัดอาคารสถานที่ได้อย่างปลอดภัย เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

2.4 ด้านการบริหารบุคลากร

เนื่องจากการบริหารบุคลากรเป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการได้มา รักษา พัฒนาครูซึ่งแกนหลักสำคัญที่เชื่อมต่อไปยังนักเรียน พฤติกรรม พัฒนาการตามวัยของนักเรียนจะเปลี่ยนในทางที่ดีได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับครูที่รับรู้ เข้าใจ และมีความเมตตาต่อนักเรียน มุ่งมั่นที่จะสั่งสอนนักเรียน หน่วยงานทั้งสถานศึกษาภาครัฐและเอกชนควรมีแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ธำรงรักษาบุคลากร โดยมีการจัดระบบงานที่เหมาะสม กำหนดค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ เพื่อให้เป็นขวัญกำลังใจของบุคลากรในโรงเรียนทางเลือก

2.5 ด้านวิธีการสอนของครู

เนื่องจาก วิธีการสอนของครูจากผลการวิจัยที่พบว่า มีค่าคะแนนสูงสุดที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนหน่วยงานทั้งสถานศึกษาภาครัฐและเอกชนควรจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดทำสื่อการสอนและพัฒนาวิธีการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

2.6 ด้านให้คำปรึกษาของครู

เนื่องจากการให้คำปรึกษาของครูไม่ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก แต่ส่งผลทางอ้อมผ่านตัวแปรวิธีการสอนของครู ดังนั้นการที่หน่วยงานทั้งสถานศึกษาภาครัฐและเอกชนจะดำเนินงานด้านการให้คำปรึกษาของครูต้องพิจารณาร่วมกับวิธีการสอนของครูด้วย

3. สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

3.1 ด้านการนำองค์กร

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นแกนหลักของโรงเรียน ทั้งเป็นผู้นำในการกำหนดทิศทางวิสัยทัศน์ ค่านิยม กำกับ บังคับบัญชาครูและบุคลากร สร้างความสัมพันธ์ในโรงเรียน รวมถึงชุมชน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำเพื่อนำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ มีวิสัยทัศน์ และมีความรอบรู้ เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้ทันต่อสิ่งใหม่ ทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก รู้จักนำข้อมูลข่าวสาร หรือนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์มาใช้ในโรงเรียน อีกทั้งยังต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อครู บุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

3.2 ด้านการบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน

ชุมชนมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนอย่างยิ่ง ทั้งการเป็นแหล่งเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากรคน เงิน การมีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียน ฯลฯ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยโรงเรียนเป็นฝ่ายรุกเข้าไปหาชุมชน และการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน ออกแนวทางปฏิบัติให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่

3.3 ด้านการจัดการบรรยากาศในโรงเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้มีความน่าอยู่ น่าเรียน ครูและบุคลากรมีความสุขในการทำงาน มีความสุขในการจัดการเรียนรู้ มีบรรยากาศของความปลอดภัย มีการเรียนการสอนที่กระตุ้นการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความรัก ความเข้าใจ ความเป็นมิตร น่าไว้วางใจ จัดสถานแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างความรักความผูกพันของครู นักเรียนกับโรงเรียน

3.4 ด้านการบริหารบุคลากร

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนบุคลากรให้มีจำนวนเพียงพอ มีการดูแลค่าตอบแทนที่เหมาะสมโดยมีการประเมินผลค่าตอบแทนตามขีดความสามารถของบุคลากร และควรเน้นด้านการดูแลสวัสดิการของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้บุคลากรเกิดความผูกพันกับโรงเรียนทางเลือก

3.5 ด้านวิธีการสอนของครู

จากผลการวิจัยการให้คำปรึกษาของครูมีความสำคัญต่อผลสำเร็จของนักเรียนเป็นลำดับที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูให้ได้รับรู้เทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนและศาสตร์การสอนอย่างสม่ำเสมอ

3.6 ด้านให้คำปรึกษาของครู

เนื่องจากการให้คำปรึกษาของครูไม่ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก แต่ส่งผลทางอ้อมผ่านตัวแปรวิธีการสอนของครู ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงวิธีการให้คำปรึกษาของครูร่วมกับวิธีการสอนของครูด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาให้นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนทางเลือก
3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะเป็นผลการวิจัยที่สนับสนุนผลการวิจัยด้านปริมาณนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
4. ควรนำโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ไปทำการศึกษาโดยวิธีการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อสรุปผลปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป
5. ควรศึกษาโดยโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับ (Multi-level Casual Model) จากปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 6 ปัจจัยที่ควรวางระดับโดยผ่านหน่วยการวิเคราะห์ที่ต่างระดับกัน

บรรณานุกรม

- American School Counselor Association. (2019). *ASCA National Model: A Framework for School Counseling Programs* (4). VA: American School Counselor Association.
- Anastasi, A. (1976). *Psychological testing* Psychological testing, 4th ed. (4). Oxford, England: Macmillan.
- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., Airasian, P. W., Cruikshank, K. A., Mayer, R. E., Pintrich, P. R., . . . Wittrock, M. C. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives (Complete edition)*. NY: Longman.
- Aron, L. (2006). An Overview of Alternative Education. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/277176401_An_Overview_of_Alternative_Education
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control* Self-efficacy: The exercise of control. New York, NY, US: W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
- Barr, R. (1977). An Analysis of Six School Evaluations: The Effectiveness of Alternative Public Schools. *Viewpoints*, 53(4), 1-30.
- Beckert, T. (2005). Cognitive autonomy and self-evaluation in adolescents. *American Association of Behavioral and Social Sciences Perspectives*, 8, 1-21. Retrieved from <http://aahss.org/journal2005/>
- Begley, P. (2003). In Pursuit of Authentic School Leadership Practices (4, 1-12).
- Beyers, W., Goossens, L., Vansant, I., & Moors, E. (2003). A Structural Model of Autonomy in Middle and Late Adolescence: Connectedness, Separation, Detachment, and Agency. *Journal of Youth and Adolescence*, 32, 351-365.
- Birioukov, A. (2018). *Defining success in an alternative school setting*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, N.Y.
- Bland, P., Church, E., Neill, S., & Terry, P. (2008). Lessons from Successful Alternative

Education: A Guide for Secondary School Reform.

Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain*. NY: David McKay Co Inc.

Blos, P. (1962). *On adolescence: A psychoanalytic interpretation* On adolescence: A psychoanalytic interpretation. Oxford, England: Free Press of Glencoe.

British Association for Counselling and Psychotherapy. (2015). School counselling for all. Retrieved from <https://www.bacp.co.uk/media/2127/bacp-school-based-counselling-for-all-briefing-dec15.pdf>

Brown, M. M. (2019). *Understanding alternative education student self-efficacy related to experiential and organizational factors*. (Doctoral dissertation). Rowan University, New Jersey. (Educational Services and Leadership). Retrived from <https://rdw.rowan.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3637&context=etd>

Campbell, D. T., & Fiske, D. W. (1959). Convergent and discriminant validation by the multitrait-multimethod matrix. *Psychological Bulletin*, 56(2), 81-105.

Carroll, A. (1991). The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*, 34, 39-48. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/4883660_The_Pyramid_of_Corporate_Social_Responsibility_Toward_the_Moral_Management_of_Organizational_Stakeholders

CASEL. (2017). SOCIAL AND EMOTIONAL LEARNING (SEL) COMPETENCIES. Retrieved from www.casel.org

Civikly, J. (2006). Instructor communication habits: Confrontation and challenge. *New Directions for Teaching and Learning*, 1986, 5-9.

Claybar, K. R. (1994). *School Based Management : A Study of Organizational Change in DecisionMaking and Factors Influencing the Institutionalization of Process*.

Cohen, J., McCabe, Michelli, N., & Pickeral, N. M. (2009). School Climate: Research, Policy, Teacher Education and Practice. *Teachers College Record*, Vol 111, 180-

213. Retrieved from

https://www.researchgate.net/publication/235420504_School_Climate_Research_Policy_Teacher_Education_and_Practice

Corey, G. (2016). *Theory & practice of group counseling* (9).

Crippen, K. J., & Earl, B. L. (2007). The impact of web-based worked examples and self-explanation on performance, problem solving, and self-efficacy. *Computers & Education*, 49(3), 809-821. Retrieved from <https://www.learntechlib.org/p/66497/>

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*: Harper & Row.

Darwall, S. (2006). The Second-Person Standpoint. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/238051420_The_Second-Person_Standpoint

Dave, R. H. (1970). *Developing and Writing Behavioral Objectives*. AZ: Educational Innovators Press.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. NY: Plenum.

Dickson, K. R. (2017). Pedagogical Theories. *International Journal of Scientific & Engineering Research*, 8(6), 2025-2030. Retrieved from <https://www.ijser.org/researchpaper/Pedagogical-Theories.pdf>

Dworkin, G. (1988). *The Theory and Practice of Autonomy* Cambridge Studies in Philosophy. Cambridge: Cambridge University Press.

Emmanouil, K., Ma, A. O., & Paraskevi-loanna, L. (2014). *The Impact of Leadership on Teachers' Effectiveness*.

Erikson, E. H. (1968). *Identity: youth and crisis* Identity: youth and crisis. Oxford, England: Norton & Co.

Evans, R. I. (1989). *Albert Bandura: The man and his ideas—a dialogue* Albert Bandura: The man and his ideas—a dialogue. New York, NY, England: Praeger Publishers.

Flower, A., McDaniel, S. C., & Jolivette, K. (2011). A Literature Review Of Research Quality And Effective Practices In Alternative Education Settings. *Education and Treatment of Children*, 34(4), 489-510.

- Fox, R. S., Boies, H. E., & Kappa, P. D. (1975). *School Climate Improvement: A Challenge to the School Administrator*: Phi Delta Kappa.
- Frank, S. J., Avery, C. B., & Laman, M. S. (1988). Young adults' perceptions of their relationships with their parents: Individual differences in connectedness, competence, and emotional autonomy. *Developmental Psychology*, 24(5), 729.
- Franken, I. H. A., & Muris, P. (2005). Individual differences in decision-making. *Personality and Individual Differences*, 39(5), 991-998. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191886905001418>
- Freud, A. (1958). Adolescence. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 13(1), 255-278.
- Friedrich, K. R. (1997). *Alternative education for at risk youth: An analytical review of evaluation findings*. (Doctoral dissertation). Texas A & M University, Houston. (College Station).
- Glasser, W. (1990). *The quality school: Managing students without coercion*. New York: Harper and Row Publishers.
- Golob, T. (2003). Structural Equation Modeling for Travel Behavior Research. *Transportation Research Part B: Methodological*, 37, 1-25. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/222692842_Structural_Equation_Modeling_for_Travel_Behavior_Research
- Hair, J. F. (1998). *Multivariate data analysis*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
- Harrow, A. J. (1972). *A taxonomy of the psychomotor domain*. NY: David McKay Co.
- Hemmer, L., Madsen, J., & Torres, M. (2013). Critical analysis of accountability policy in alternative schools: Implications for school leaders. *Journal of Educational Administration*, 51, 655-679.
- Herbart, J. F., & Willmann, O. (1880). *Johann Friedrich Herbart's pädagogische Schriften in chronologischer Reihenfolge herausgegeben*: L. Voss.
- Herndon, J. S., & Bembenuddy, H. (2014). In-school and social factors influencing learning among students enrolled in a disciplinary alternative school. *Learning and Individual Differences*, 35, 49-55.
- Herndon, J. S., & Bembenuddy, H. (2017). Self-regulation of learning and performance

- among students enrolled in a disciplinary alternative school. *Personality and Individual Differences*, 104, 266-271. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S019188691630928X>
- Hlady, K. (2013). Alternative Education & 21st Century Learning. Retrieved from https://www.academia.edu/3508098/Alternative_Education_and_21st_Century_Learning
- Hoffman, J. A. (1984). Psychological separation of late adolescents from their parents. *Journal of counseling psychology*, 31(2), 170.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*: McGraw-Hill.
- Hu, L.t., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55. Retrieve from <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Johnson, K. E., & Taliaferro, L. A. (2012). Health behaviors and mental health of students attending alternative high schools: A review of the research literature. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 17(2), 79-97.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1989). *LISREL 7: A guide to the program and applications*. Chicago: SPSS, Inc.
- Kazdin, A. E. (1974). Reactive self-monitoring: The effects of response desirability, goal setting, and feedback. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(5), 704-716. Retrieved from <https://psycnet.apa.org/record/1975-03139-001>
- Kim, Y., Butzel, J., & Ryan, R. (1998). Interdependence and well-being: A function of culture and relatedness needs. *International Society for the Study of Personal Relationships*, Saratoga spring, NY.
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practice of structural equation modeling* Principles and practice of structural equation modeling. NY: Guilford Press.
- Lambrecht, J., Lenkeit, J., Hartmann, A., Ehlert, A., Knigge, M., & Spörer, N. (2020). The effect of school leadership on implementing inclusive education: how transformational and instructional leadership practices affect individualised

- education planning. *International Journal of Inclusive Education*, 1-14. Retrieved from
https://www.researchgate.net/publication/340791546_The_effect_of_school_leadership_on_implementing_inclusive_education_how_transformational_and_instructional_leadership_practices_affect_individualised_education_planning
- Lerner, R. M., Petersen, A. C., & Brooks-Gunn, J. E. (1991). *Encyclopedia of adolescence* (2): Garland Publishing.
- Levin, M. (2013). Alternative Education. *The Canadian Encyclopedia*. Retrieved from
<https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/alternative-education>
- Litwin, G. H., & Stringer Jr, R. A. (1968). *Motivation and organizational climate* Motivation and organizational climate. Oxford, England: Harvard U., Graduate School of Busi.
- Markus, H., & Wurf, E. (1987). The dynamic self-concept: A social psychological perspective. *Annual review of psychology*, 38(1), 299-337.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality* Motivation and personality. Oxford, England: Harpers.
- McMillan, D. W., & Chavis, D. M. (1986). Sense of community: A definition and theory. *Journal of Community Psychology*, 14(1), 6-23.
- Morgan, C., & Jackson, W. (1980). *guidance as a curriculum* Elementary School Guidance & Counseling (15): American School Counselor Association.
- Naicker, S., & Waddy, C. (2002). *Towards Effective Management: Planning and Developing Effective School*. Pretoria: Maskew Miller.
- National School Climate Center. (2012). The 14 dimensions of school climate measured. Retrieved from
https://www.schoolclimate.org/themes/schoolclimate/assets/pdf/csci/NSCC_14-CSCI.pdf
- NCISD. (2021). Guidance & Counseling. Retrieved from
<https://www.newcaneyisd.org/Page/153>
- Nkechi Theresa, E. (2016). The role of Guidance and Counselling in effective teaching and learning in schools. *RAY: International Journal of Multidisciplinary Studies*, 1(2),

- 36-48. Retrieved from
https://www.researchgate.net/publication/324209919_The_role_of_Guidance_and_Counselling_in_effective_teaching_and_learning_in_schools
- Noom, M. (1999). *Adolescent autonomy: Characteristics and correlates*: Eburon Publishers.
- Noom, M. J., Dekovic, M., & Meeus, W. H. (1999). Autonomy, attachment and psychosocial adjustment during adolescence: A double-edged sword? *Journal of adolescence*, 22(6), 771-783.
- North Carolina Department of Public Instruction. (2008). *Annual performance report*. Retrieved from <http://www.ncpublicschools.org/ec/plan/>
- Oakland, T. (1992). School dropouts: Characteristics and prevention. *Applied and Preventive Psychology*, 1(4), 201-208.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2006). The Role of Trait Emotional Intelligence in a Gender-Specific Model of Organizational Variables1. *Journal of Applied Social Psychology*, 36(2), 552-569. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/j.0021-9029.2006.00019.x>
- Poole, J. L. (2016). *Characteristics of Effective Alternative Schools in Georgia: Leaders' Perceptions (Unpublished doctoral dissertation)*. (Doctoral dissertation). Georgia Southern University, Georgia. (Department of Leadership, Technology, and Human Development). Retrived from
<https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/etd/1486/>
- Porowski, A., & Luo, J. (2014). *How do states define alternative education*. Washington, DC: Retrieved from <http://ies.ed.gov/ncee/edlabs>
- Raywid, M. A. (1981). The First Decade of Public School Alternatives. *The Phi Delta Kappan*, 62(8), 551-554.
- Raywid, M. A. (1995). Alternative Schools: The State of the Art. *Educational Leadership*, 52, 26-31.
- Rogers, D. (1978). *The Psychology of Adolescence*. NY: Appleton Century-Crofts.
- Russell, S. T., & Bakken, R. J. (2002). Development of autonomy in adolescence. 1.

- Ryan, R., & Deci, E. (2006). Self-Regulation and the Problem of Human Autonomy: Does Psychology Need Choice, Self-Determination, and Will? *Journal of personality*, 74, 1557-1585.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being* American Psychologist (55). US: American Psychological Association.
- Ryan, R. M., & Lynch, J. H. (1989). Emotional autonomy versus detachment: Revisiting the vicissitudes of adolescence and young adulthood. *Child development*, 340-356.
- Ryan, R. M., & Powelson, C. L. (1991). Autonomy and relatedness as fundamental to motivation and education. *Journal of Experimental Education*, 60(1), 49-66.
- Saleem, A., Aslam, S., Yin, H., & Rao, C. (2020). Principal Leadership Styles and Teacher Job Performance: Viewpoint of Middle Management. *Sustainability*, 12.
- Salleh, A. (2019). *Guidance and Counselling in Schools*. Paper presented at the Proceedings of the 3rd International Conference on Current Issues in Education (ICCIE 2018).
- Saris, W. E., & Stronkhorst, L. H. (1984). *Causal Modelling in Nonexperimental Research: An Introduction to the LISREL Approach*: Sociometric Research Foundation.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling* A beginner's guide to structural equation modeling. Hillsdale, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Seifert, E. H., & Vornberg, J. A. (2002). *The new school leader for the 21st century, the principal*: Rowman & Littlefield.
- Sharf, R. S. (2000). *The theories of psychotherapy and counseling* (2). CA: Brooks/Cole.
- Simpson, E. (1972). *The classification of educational objectives in the psychomotor domain: The psychomotor domain* (3). DC: Gryphon House.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Lens, W., Luyckx, K., Goossens, L., Beyers, W., & Ryan, R. M. (2007). Conceptualizing parental autonomy support: Adolescent perceptions of promotion of independence versus promotion of volitional functioning. *Developmental Psychology*, 43(3), 633-646.

- Steers, R. M. (1977). Antecedents and outcomes of organizational commitment. *Administrative Science Quarterly*, 22(1), 46-56.
- Steinberg, L., & Silverberg, S. B. (1986). The vicissitudes of autonomy in early adolescence. *Child development*, 57(4), 841-851. Retrived from <https://psycnet.apa.org/record/1987-00878-001>
- Taylor, R. S. (2005). Kantian Personal Autonomy. *Political Theory*, 33(5), 602-628.
- Thapa, A., Cohen, J., Guffey, S., & Higgins-D'Alessandro, A. (2013). A Review of School Climate Research. *Review of Educational Research*, 83, 357-385. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/258183185_A_Review_of_School_Climate_Research
- The New London Group. (2010). A Pedagogy of Multiliteracies: Designing Social Futures. *Harvard Educational Review*, 66(1), 60-93. Retrieved from <https://doi.org/10.17763/haer.66.1.17370n67v22j160u>
- Tierney, G. (2014). Defining Success in an Alternative High School: Resources for the Reframing of Education. *Boulder, CO: International Society of the Learning Sciences*, 1, 543-550. Retrieved from <https://repository.isls.org/handle/1/1162>
- Tierney, G. (2016). *Agency Outside the Margins: Identity Development of Youth Attending Alternative High Schools*. (Doctor of Philosophy). University of Washington, DC. Retrieved from <https://digital.lib.washington.edu/researchworks/handle/1773/36585?show=full>
- Triandis, H. C. (1971). *Attitude an Attitude Change*. NY: John Wiley & Sons.
- UNESCO. (2021). Education for Sustainable Development. Retrieved from <https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development#:~:text=UNESCO%20aims%20to%20improve%20access,behaviours%20needed%20for%20sustainable%20development.>
- Valeeva, R., Vafina, D. I., & Bulatbaeva, A. (2016). Alternative education: Comparative study of the American, Russian and Kazakhstan experience. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 11(1), 317-325. Retrieved from <https://www.iejme.com/article/alternative-education-comparative-study-of-the->

[american-russian-and-kazakhstan-experience](#)

- Valeeva, R. A., & Kasimova, R. S. (2015). Alternative Educational System Sudbury Valley as a Model for Reforming School. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 182, 274-278.
- Wilson, K., Stemp, K., & McGinty, S. (2011). Re-engaging young people with education and training: What are the alternatives? *Youth Studies Australia*, 30, 32-39.
- Wisconsin Department of Public Instruction. (2021). The American School Counselor Association Model. Retrieved from <https://dpi.wi.gov/sspw/pupil-services/school-counseling/models/national#:~:text=The%20school%20counseling%20program's%20delivery,responsive%20services%2C%20and%20system%20support>
- Young, T. W. (1990). *Public Alternative Education: Options and Choice for Today's Schools*: ERIC.
- Youth.Gov. (2021). School Climate. Retrieved from <https://youth.gov/youth-topics/school-climate>
- เพ็ญณี แรอรท, อุทิศ สมใจ, และ วัลลภา อารีรัตน์. (2556). การบริหารจัดการการศึกษาทางเลือกในสถานศึกษาจังหวัดขอนแก่น: พหุกรณีศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา, 7(4), 101-111.
- เพ็ญรัตน์ วิเศษปรีชา. (2550). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรที่ได้รับเลือกเป็นนายจ้างดีเด่นแห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาบริษัท ฟาบริเนท จำกัด. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เศวรัตน์ เคาณานนท์. (2542). ภาวะผู้นำ. นครราชสีมา: สำนักพิมพ์แห่งสถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- เสรี ใหม่จันทร์. (2553). การวิเคราะห์องค์ประกอบและการเสริมสร้างอิสระแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม. (ปริญญาโทบริหารบัณฑิตศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก http://thesis.swu.ac.th/swudis/Coun_Psy/Seri_M.pdf
- กรมวิชาการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและวินัยในตนเอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และ

- ที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิจสุเมธ แก้วพรหม. (2559). ภาวะผู้นำวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัด
สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จารุทัศน์ สันติสิริสมบุญ. (2555). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าชั้นเรียนของนักศึกษากระบวน
วิชา ENV 3301 มลภาวะอากาศ เสียง และการควบคุม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ฉวีวรรณ เขียมพญา. (2560). บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณใน
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8. วารสารการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 7(2), 183-193. สืบค้นจาก [http://ithesis-
ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/1026](http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/1026)
- ฉันทนา จันทรบรรจง. (2554). ผลกระทบของนโยบายรัฐบาลต่อการปลูกฝังจิตสำนึกและ
รับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ. JOURNAL OF
EDUCATION NARESUAN UNIVERSITY, 13(2), 73-92. สืบค้นจาก [https://so06.tci-
thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/9348](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/9348)
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2525). พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สारมวลดชน.
- ชูเกียรติ ลีสุวรรณ. (2535). รายงานการวิจัย เรื่อง ระบบการเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชนบทภาคเหนือ.
เชียงใหม่: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ต่อการมีส่วนร่วม
ของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ฐิตารีย์ บัวรุ่ง. (2561). การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเศรษฐานุสรณ์บำเพ็ญ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. (ปริญญามหาบัณฑิต). เกริก. สืบค้นจาก
https://mis.krirk.ac.th/librarytext/ED/2561/F_Titaree_Bourung.pdf
- ฑิตยา สุวรรณะชฎ. (2527). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐพันธ์ เขจรันนัท และคณะ. (2546). TQM กลยุทธ์การสร้างองค์กรคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

- ณัฐธฤติ สิทธิสมาน. (2556). ศึกษาการจัดการศึกษาทางเลือกแบบโรงเรียนในบ้าน : กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523). ธรรมชาติของทัศนคติกับการวัดทัศนคติ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธัญญา อีระอนันต์. (2555). พฤติกรรมมนุษย์เพื่อการพัฒนาตน. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี.
- ธนู วุฒิเกียรติไพฑูรย์. (2524). การศึกษาการประพจน์นิรนัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามทัศนะของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, มหาสารคาม.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสม์ : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). วินัยในตนเองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง. วารสารการวัดผลการศึกษา, 23(1), 3-15. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/149163/109531>
- บุรฉัตร จันทรแดง, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, และ สัญญา เคนาภูมิ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อ พฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ตะเข็บชายแดนลุ่มน้ำโขง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 14(3), 424-432. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yru_human/article/view/175134/133349
- ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์การของหน่วย ศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประนิษฐา วรพุทธ. (2543). ผลของการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของเด็ก วัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ปริญญา เรืองทิพย์, ภัทราวดี มากมี, กนก พานทอง, ปิยะทิพย์ ประดู่พรม, และ ประวิทย์ ทองไชย. (2561). การพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาระดับ อาชีวศึกษา. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์, 5(3), 706-729.

ผ่องใส เพ็ชรรักษ์, อาทธร จิตสุนทรชัยกุล, และ ศิริรัตน์ แจ่มรักษ์สกุล. (2555). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม.

กรุงเทพฯ: สืบค้นจาก <http://libdoc.dpu.ac.th/research/147592.pdf>

พ.ญ. นภัทร สิทธิธนาโนมัย. (2563). ทักษะอารมณ์และสังคมในเด็ก. สืบค้นจาก

<http://www.thaipediatrics.org/Media/media-20200518145953.pdf>

พนัส หันนาคินทร. (2542). ประสบการณ์ในการบริหารบุคลากร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พยอม วงศ์สารศรี. (2550). องค์การและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

พรใจ ลีทองอิน. (2559). การศึกษาทางเลือก. สารานุกรมศึกษาศาสตร์(51), 22-30.

พิภพ ธงไชย. (2550). การศึกษาทางเลือกในสังคมไทย ข้อเสนอยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนโครงการศึกษาวิจัยการศึกษาทางเลือกเพื่อการสร้างเสริมสุขภาวะ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

พิสิษฐ ภู่ออด. (2553). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.

ภาณุพงศ์ ศรีสุริยชัย. (2555). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดการบริหารจัดการที่เน้นความเป็นมนุษย์ในโรงเรียนทางเลือก. (ปริญญาโทบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/45076>

ภิรมย์ ลีกุล. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

มติชนออนไลน์. (2563). ความรู้สู่ความเข้าใจเด็กบนท้องถนน. สืบค้นจาก

https://www.matichon.co.th/article/news_1928722

มณฑรา ธรรมบุศย์. (ม.ป.ป.). จิตวิทยาสำหรับครู. สืบค้นจาก

<https://sites.google.com/site/psychologybkf1/home>

ยุทธชัย เฉลิมชัย. (2559). รายงานการวิจัยแนวทางจัดการศึกษาและพัฒนาคนด้วยการศึกษาทางเลือก. กรุงเทพฯ:

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550). กรุงเทพฯ: สำนักงานศาล
รัฐธรรมนูญ.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2564). (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
ศาลรัฐธรรมนูญ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์.

รุ่ง แก้วแดง. (2544). การประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก. กรุงเทพฯ: พิมพ์พัฒนา
พานิชย์.

รุจิณี ภู่อาระ. (2541). แบบเรียนแนวหน้าชุดพัฒนากระบวนการเสริมสร้างลักษณะนิสัย (พิมพ์ครั้งที่
5). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

วิไลวรรณ วิทย์โรจน์. (2525). การประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.

วิชชุดา ใจผ่อง. (2546). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของการศึกษาทางเลือก : ศึกษาเฉพาะกรณี
โครงการรุ่งอรุณ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วิจิต มนต์ชิน. (2561). การเสริมสร้างอิสระแห่งตนของวัยรุ่นตอนต้นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม.
(ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก
<http://ir-thesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/340/1/gs571130021.pdf>

วินัย พัฒนรัฐและคณะ. (2546). กิจกรรมปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด สาระการเรียนรู้
พื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่4. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ประสานมิตร.

ศิริพร ยาวีราช. (2555). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนว Trotzer ที่มีต่ออิสระแห่ง
ตนของวัยรุ่นที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นจาก

https://library.cmu.ac.th/digital_collection/theses/detail.php?id=27970&word=%A1%D2%C3%E3%CB%E9%A4%D3%BB%C3%D6%A1%C9%D2&word=%A1%D2%C3%E3%CB%E9%A4%D3%BB%C3%D6%A1%C9%D2&check_field=SUBJECT&select_study=&condition=2&search=9&philosophy=&master=

ศิริศักดิ์ อุทัยวัฒน์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน
กับประสิทธิผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาในจังหวัดนครพนม. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 1(2), 47-53. สืบค้นจาก

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/npuj/article/view/64005/52518>

สถาบันไทยพัฒน์. (2564). จากบรรษัทภิบาล (CG) สู่บรรษัทภิบาล (CSR). สืบค้นจาก

https://www.thaicssr.com/2007/03/cg-csr_20.html

สมบุรณ์ สิงห์คำป้อม. (2542). การศึกษาการส่งเสริมวินัยนักเรียนตามทัศนผู้บริหารและครูใน
โรงเรียนเอกชน สังกัดกองการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สมพร สุทัศน์ีย์. (2525). การประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สลลิตทิพย์ เชียงทอง. (2558). การศึกษาทางเลือก : การศึกษาที่เลือกได้. นนทบุรี: สำนักงานประสาน
การพัฒนาสังคมสุขภาวะ.

สาโรช บัวศรี. (2541). การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อรุณ
ลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). การจัดการศึกษาทางเลือกในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิ.
ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แนวทางการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อยกระดับ
คุณภาพผู้เรียนตามนโยบายประเทศไทย 4.0. สืบค้นจาก

<http://www.reo2.moe.go.th/home/index.php/login/2018-10-30-03-59-47/271-4-0>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็น
ของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวโน้มการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พ.ศ. 2544.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). เกณฑ์รางวัลคุณภาพ แห่งสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA ปี 2559-2560. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงาน
การมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔).

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่
12 (พ.ศ. 2560 – 2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา. (2554). ผลการประเมินคุณภาพ
ภายนอก. Retrieved from <https://aqa.onesqa.or.th/SummaryReport.aspx>

- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). เอกสารสาระหลักการ และแนวคิดประกอบกำเนินงาน กศน. : คัมภีร์ กศน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- สิทธิชัย พลายแดง, และ สุเทพ ลิ้มอรุณ. (2557). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. วารสารวิชาการ ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 7(3), 917-929. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/download/22120/23493/>
- สุเทพ พงศ์ศิริวัฒน์. (2545). ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ. เชียงราย: สำนักพิมพ์แห่งสถาบันราชภัฏ เชียงราย.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ. (2548). การศึกษาทางเลือก : โลกแห่งการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกว.
- สุรจิต คำมะสอน. (2548). การส่งเสริมวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ปกครองนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2531). การเรียนการสอนแบบร่วมมือ. วารสารสารวิทยาจารย์, 86(2), 4-8.
- สุรียรัตน์ สุขสถิตย์. (2555). ทักษะคิดของผู้เรียนที่มีต่อบทบาทของครูในการใช้นโยบายเชิงบวกของโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี. สืบค้นจาก <http://www.research.rmutt.ac.th/?p=6981>
- หฤษฎ์ เลิศอนันตกร. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (การศึกษาอิสระ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- หวน พันธุ์พันธ์. (2554). นักบริหารมืออาชีพ. สารานุกรมศึกษาศาสตร์, 45, 28-34.
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2540). หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อรนุช กันสิทธิ์. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

อรรวรรณ พังเพระ, และ รสาพร หม้อศรีใจ. (2562). ตัวอย่างการจัดการศึกษาทางเลือกในไทย.

สืบค้นจาก https://northnfe.blogspot.com/2018/04/blog-post_17.html

อัจฉราวดี บัวเกตุ. (2554). การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต4.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก

<http://dspace.nstru.ac.th:8080/dspace/handle/123456789/567>

ภาคผนวก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพเครื่องมือ

1. อาจารย์ วิชา.ดร.อัจฉรา นียมาภา

อาจารย์ประจำภาควิชาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. อาจารย์ ผศ.ดร.พรใจ ลีทองอิน

อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. อาจารย์ ดร.สมบุญ บุญศิริรักษ์

อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ

4. ดร.ปิยภัทร พลัฒา

ศึกษานิเทศก์ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดระยอง

ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α)

แบบสอบถาม	ข้อที่	IOC	r	α
ตอนที่ 2.1	ข้อที่ 1	0.80	0.20	0.87
การนำองค์การ	ข้อที่ 2	0.80	0.44	
	ข้อที่ 3	1.00	0.44	
	ข้อที่ 4	1.00	0.52	
	ข้อที่ 5	1.00	0.16	
	ข้อที่ 6	0.80	0.56	
	ข้อที่ 7	1.00	0.60	
	ข้อที่ 8	0.80	0.68	
	ข้อที่ 9	1.00	0.60	
	ข้อที่ 10	1.00	0.56	
ตอนที่ 2.2	ข้อที่ 11	1.00	0.40	0.86
การให้คำปรึกษาของครู	ข้อที่ 12	0.80	0.56	
	ข้อที่ 13	0.80	0.76	
	ข้อที่ 14	0.80	0.40	
	ข้อที่ 15	0.80	0.60	
	ข้อที่ 16	0.80	0.52	
	ข้อที่ 17	1.00	0.56	
	ข้อที่ 18	0.80	0.68	
	ข้อที่ 19	1.00	0.64	
	ข้อที่ 20	1.00	0.40	

ตาราง 10 (ต่อ)

แบบสอบถาม	ข้อที่	IOC	r	α
ตอนที่ 2.3	ข้อที่ 21	0.80	0.48	0.87
การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน	ข้อที่ 22	1.00	0.48	
	ข้อที่ 23	1.00	0.24	
	ข้อที่ 24	0.60	0.56	
	ข้อที่ 25	1.00	0.56	
	ข้อที่ 26	1.00	0.20	
	ข้อที่ 27	0.60	0.64	
	ข้อที่ 28	0.80	0.44	
	ข้อที่ 29	0.80	0.76	
	ข้อที่ 30	1.00	0.64	
	ข้อที่ 31	1.00	0.44	0.88
ตอนที่ 2.4	ข้อที่ 32	1.00	0.60	
การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน	ข้อที่ 33	1.00	0.40	
	ข้อที่ 34	0.80	0.44	
	ข้อที่ 35	0.80	0.36	
	ข้อที่ 36	1.00	0.60	
	ข้อที่ 37	1.00	0.52	
	ข้อที่ 38	0.80	0.48	
	ข้อที่ 39	1.00	0.44	
	ข้อที่ 40	1.00	0.64	
	ข้อที่ 41	1.00	0.44	0.89
	ข้อที่ 42	0.60	0.44	
การบริหารบุคลากร	ข้อที่ 43	1.00	0.48	
	ข้อที่ 44	0.60	0.56	
	ข้อที่ 45	1.00	0.32	
	ข้อที่ 46	0.60	0.68	
	ข้อที่ 47	0.80	0.60	

ตาราง 10 (ต่อ)

แบบสอบถาม	ข้อที่	IOC	r	α
ตอนที่ 2.6 วิธีการสอนของครู	ข้อที่ 48	0.80	0.72	0.92
	ข้อที่ 49	1.00	0.52	
	ข้อที่ 50	1.00	0.60	
	ข้อที่ 51	1.00	0.56	
	ข้อที่ 52	1.00	0.60	
	ข้อที่ 53	0.80	0.60	
	ข้อที่ 54	0.80	0.84	
	ข้อที่ 55	0.60	0.72	
	ข้อที่ 56	1.00	0.92	
	ข้อที่ 57	0.80	0.68	
ตอนที่ 3 ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	ข้อที่ 58	1.00	0.68	0.95
	ข้อที่ 59	1.00	0.36	
	ข้อที่ 60	0.60	0.48	
	ข้อที่ 61	0.80	0.28	
	ข้อที่ 62	0.80	0.56	
	ข้อที่ 63	1.00	0.28	
	ข้อที่ 64	1.00	0.64	
	ข้อที่ 65	0.8	0.44	
	ข้อที่ 66	1.00	0.36	
	ข้อที่ 67	1.00	0.48	
	ข้อที่ 68	1.00	0.32	
	ข้อที่ 69	1.00	0.56	
	ข้อที่ 70	1.00	0.44	
	ข้อที่ 71	0.80	0.48	
	ข้อที่ 72	1.00	0.44	
	ข้อที่ 73	0.80	0.60	
	ข้อที่ 74	1.00	0.36	

ตาราง 10 (ต่อ)

แบบสอบถาม	ข้อที่	IOC	r	α
	ข้อที่ 75	0.80	0.48	
	ข้อที่ 76	1.00	0.32	
	ข้อที่ 77	1.00	0.60	
	ข้อที่ 78	1.00	0.40	
	ข้อที่ 79	0.80	0.52	
	ข้อที่ 80	1.00	0.60	
	ข้อที่ 81	1.00	0.64	
	ข้อที่ 82	1.00	0.64	
	ข้อที่ 83	0.80	0.60	
	ข้อที่ 84	1.00	0.52	
	ข้อที่ 85	1.00	0.48	
	ข้อที่ 86	1.00	0.40	
	ข้อที่ 87	1.00	0.36	
	ข้อที่ 88	1.00	0.40	
	ข้อที่ 89	1.00	0.40	
	ข้อที่ 90	1.00	0.36	

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

โมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับโมเดลปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาทางเลือก

2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) ประกอบด้วยข้อความสถานภาพการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการทำงาน เพศ และสถานที่ตั้งของโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ประกอบด้วย

ตอนที่ 2.1 การนำองค์กร จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2.2 การให้คำปรึกษาของครู จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2.3 การบริหารด้านสัมพันธชุมชน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2.4 การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2.5 การบริหารบุคลากร จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2.6 วิธีการสอนของครู จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ จะไม่ส่งผลกระทบในทางลบแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับ และนำเสนอข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในภาพรวมเท่านั้น ผลวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านการบริหารการศึกษาสืบไป

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวจิตา ตันติพิบูลทรัพย์

นิสิตหลักสูตรการศึกษาคุษฎุบัญญัติ สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

สถานภาพการปฏิบัติงาน

☐ ผู้บริหาร

☐ ครู

ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ น้อยกว่า 10 ปี

☐ 11 – 20 ปี

☐ 21 – 30 ปี

☐ มากกว่า 30 ปี

เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

สถานที่ตั้งของโรงเรียน

☐ ในเขตเมือง

☐ นอกเขตเมือง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครูพิจารณาถึงปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก ใน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การนำองค์กร (Leadership Practice) 2) การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counselling) 3) การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management) 4) การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management) 5) การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management) 6) วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy)

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารและครูให้ท่านพิจารณาข้อคำถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงในโรงเรียนของท่าน ตามความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2.1 การนำองค์กร (Leadership Practice)

ที่	การนำองค์กร	5	4	3	2	1
1. ด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์						
1	กำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม					
2	มีการสื่อสารวิสัยทัศน์เพื่อให้เข้าใจตรงกันทุกฝ่าย					
3	มีการสร้างกลยุทธ์เพื่อกำหนดแนวทางการทำงาน					
4	มีการควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน					
5	ทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน					

ตอนที่ 2.1 การนำองค์กร (Leadership Practice) (ต่อ)

ที่	การนำองค์กร	5	4	3	2	1
2. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม						
6	โรงเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
7	มีการดูแลมลพิษจากโรงเรียนที่กระทบต่อชุมชน (ขยะ, น้ำเสีย)					
8	ให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อสังคม (ช่วยเหลือสังคม)					
9	มีการปฏิบัติตามกฎหมายของท้องถิ่น					
10	มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามหลักธรรมาภิบาล					

ตอนที่ 2.2 การให้คำปรึกษาของครู (Teacher Counseling)

ที่	การให้คำปรึกษาของครู	5	4	3	2	1
1. ด้านรายการแสดงการให้คำปรึกษา						
1	ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ					
2	เน้นทักษะความเป็นตัวตนร่วมกับพัฒนาทักษะสังคม					
3	ทำให้นักเรียนเป็นนักคิดเชิงวิพากษ์เพื่อแก้ปัญหาได้					
2. ด้านการวางแผนนักเรียนรายบุคคล						
4	เป็นกิจกรรมที่พัฒนาทั้งด้านการเรียนและการทำงาน					
5	กิจกรรมมุ่งเน้นพัฒนาตนเองให้อยู่ร่วมกับสังคม					
6	เปิดโอกาสให้นักเรียนทำความเข้าใจตนเองในสิ่งที่ต้องการ					
3. ด้านการบริการตอบสนอง						
7	ช่วยอธิบายปัญหาให้ชัดเจนขึ้น					
8	ช่วยนักเรียนเลือกวิธีการแก้ปัญหา					
9	ช่วยเหลือเมื่อนักเรียนตัดสินใจผิดพลาด					
10	ครูมีทักษะในการเป็นผู้ฟังที่ดี					

ตอนที่ 2.3 การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน (Community Management)

ที่	การบริหารด้านสัมพันธ์ชุมชน	5	4	3	2	1
1. ด้านการสร้างความสัมพันธ์โดยตรง						
1	ดำเนินการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน					
2	ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบและรู้จักโรงเรียน					
3	ใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลของโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบ					
4	จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					
5	มีกิจกรรมเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากร					
2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์โดยอ้อม						
6	ร่วมกันแต่งกายให้หน้าครีธา นัถือ					
7	มุ่งเน้นมนุษยสัมพันธ์กับชุมชน					
8	ระมัดระวังการใช้คำพูดให้เหมาะสม					
9	มีความพร้อมเพื่อบริการด้านสาธารณูปโภค					
10	ปรับสถานที่ให้มีความร่มรื่น สวยงาม					

ตอนที่ 2.4 การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน (School Climate Management)

ที่	การจัดการบรรยากาศในโรงเรียน	5	4	3	2	1
1. ด้านความปลอดภัย						
1	ให้ความรู้เรื่องอุบัติเหตุในสถานศึกษาแก่นักเรียน					
2	จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความปลอดภัย					
3	ห้องพยาบาลมีอุปกรณ์พร้อมใช้งาน					
2. ด้านการเรียนการสอน						
4	มีบรรยากาศการเรียนรู้อย่างร่วมมือ					
5	สร้างข้อตกลงในห้องเรียนที่เสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน					
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน						
6	ให้การเคารพในความแตกต่างด้านเพศ เชื้อชาติ วัฒนธรรม					
7	มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง					
8	มีบรรยากาศมิตรภาพที่ดีต่อกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน					
4. ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน						
9	จัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน					
10	ดูแลสิ่งแวดล้อมความสะอาดในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพดีเสมอ					

ตอนที่ 2.5 การบริหารบุคลากร (Faculty and Staff Management)

ที่	การบริหารบุคลากร	5	4	3	2	1
1. ด้านสภาพแวดล้อมของบุคลากร						
1	ประเมินขีดความสามารถของบุคลากรด้านสมรรถนะ					
2	ประเมินขีดความสามารถของบุคลากรด้านจำนวน					
3	จัดบรรยากาศในการทำงานเน้นการดูแลสุขภาพ					
4	จัดบรรยากาศในการทำงานเน้นการดูแลสวัสดิภาพ					
5	จัดบรรยากาศในการทำงานเน้นสิทธิประโยชน์ของบุคลากร					
2. ด้านความผูกพันของบุคลากร						
6	เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดการสื่อสารที่เปิดกว้าง					
7	เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้บุคลากรเกิดความผูกพัน					
8	มีการประเมินค่าตอบแทนรวมถึงให้รางวัลแก่บุคลากร					
9	ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพของบุคลากร					
10	ประเมินระบบการเรียนรู้ การพัฒนาของบุคลากร					

ตอนที่ 2.6 วิธีการสอนของครู (Teacher Pedagogy)

ที่	วิธีการสอนของครู	5	4	3	2	1
1. ด้านการกำหนดปัญหาหรือเตรียมการ						
1	เร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้					
2	สอนแบบเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่					
2. ด้านการสอนหรือการสร้างแนวความคิด						
3	มุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ให้นักเรียนเข้าใจอย่างเป็นระบบ					
4	มุ่งเน้นการวิเคราะห์สาเหตุโดยตั้งสมมติฐานเพื่อแก้ปัญหา					
3. ด้านการสร้างกรอบที่มีวิจารณ์ญาณ						
5	ทำให้นักเรียนสามารถสร้างกรอบแนวคิดโดยใช้วิจารณ์ญาณ					
6	มีวิธีการสอนให้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน					
4. ด้านวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล						
7	มุ่งเน้นการสอนเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นกฎได้					
8	สอนให้นักเรียนเห็นภาพ เข้าใจได้ง่าย					
5. ด้านการนำไปใช้						
9	มุ่งเน้นให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
10	มุ่งเน้นให้นักเรียนผานความรู้เก่ากับใหม่เพื่อนำไปประยุกต์ใช้					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามให้ผู้บริหารและครูพิจารณาความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารและครูให้ท่านพิจารณาข้อคำถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงในเรื่องความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือกของท่าน ตามความหมายดังนี้

5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับมาก

3 หมายถึง ระดับปานกลาง

2 หมายถึง ระดับน้อย

1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ที่	ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	5	4	3	2	1
1. นักเรียนสนใจเข้าเรียนและผลการเรียนดีขึ้น						
1	ใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการแสวงหาความรู้					
2	มีแรงจูงใจในการเข้าชั้นเรียน					
3	มีความสุขในการเข้าชั้นเรียน					
4	ตั้งใจโดยรีบเร่งเข้าเรียนแต่ละรายวิชา					
5	ผลลัพธ์ทางการเรียนดีขึ้น					
2. นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์สังคม						
6	มีความเข้าใจตนเอง					
7	มีความเข้าใจผู้อื่น					
8	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
9	รู้จักคงความสัมพันธ์กับผู้อื่นไว้					
10	มีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่น					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ที่	ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	5	4	3	2	1
3. นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ						
11	รู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตน					
12	ไม่พูดจ้วงจาบหยาบคาย					
13	มีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ชีวิต					
14	มีจิตสาธารณะ					
15	ไม่ทำตัวเป็นภาระของสังคม					
4. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน						
16	แสดงความเป็นมิตรต่อครู บุคลากร					
17	ตั้งใจปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
18	ชอบการมาโรงเรียน					
19	พูดกับผู้อื่นถึงโรงเรียนในทางที่ดี					
20	เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่รุ่นน้อง					
5. นักเรียนมีอิสระแห่งตนและมีความเป็นตัวตนเฉพาะด้าน						
21	แสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง					
22	ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคลอื่นได้ง่าย					
23	เคารพสิทธิของตนเองในการคิด พูด อ่าน เขียน					
24	ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น					
25	ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ที่	ความสำเร็จของนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก	5	4	3	2	1
6. นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตน						
26	ตั้งใจเรียนรู้อย่างมีสมาธิ					
27	ไม่รู้สึกยุ่งยากในการศึกษาเล่าเรียน					
28	เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข					
29	เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้					
30	มั่นใจว่าสามารถสำเร็จการศึกษาได้					

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาทำแบบสอบถามในครั้งนี้ค่ะ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

ฐิตา ตันติพิบูลทรัพย์

วัน เดือน ปี เกิด

13 สิงหาคม 2532

สถานที่เกิด

กรุงเทพมหานคร

วุฒิการศึกษา

วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2554

Master of Business Administration

Cardiff University, United Kingdom พ.ศ. 2555

การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2564

ที่อยู่ปัจจุบัน

49 หมู่ 3 ตำบลบ้านเพ อำเภอมะนัง จังหวัดระยอง 21160

